

Rapport för regeringsuppdrag angående den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen



Rapport för regeringsuppdrag angående den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	9
1.1 Bakgrund.....	9
1.2 Uppdragets syfte och innehåll.....	10
1.3 Avgränsningar	10
1.4 Metod	10
1.5 Läsanvisningar	11
1.6 Förutsättningar för en säker primärproduktion i Sverige.....	11
1.7 Bakgrund om kontrollområdena livsmedel, foder och tvärvillkor	12
1.7.1 Ramregelverk	12
1.7.2. Tvärvillkor	13
1.7.3 Kontroll enligt andra delar av livsmedelslagstiftningen	14
1.7.4 Kontroll enligt privata kvalitetssäkringssystem	15
1.7.5 Primärproducenter av livsmedel och foder	15
2. Ansvarsfördelning i kontrollen	16
2.1 Livsmedelskontrollen.....	16
2.2 Foderkontrollen.....	17
2.3 Tvärvillkorskontrollen	18
3. Organisation av kontrollen.....	18
3.1 Planering, genomförande och uppföljning av kontrollen.....	18
3.2 Finansiering av kontrollen	24
4. Läget i kontrollen.....	24
4.1 Inledning	24
4.2 Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter	25
4.2.1 Syfte med utvärderingen	25
4.2.2 Utvärderingens genomförande	25
4.2.3 Utvärderingens resultat - om kontrollen är riskbaserad	26
4.2.4 Utvärderingens resultat - om kontrollen sker regelbundet och så ofta som lämpligt.....	30
4.2.5 Utvärderingens resultat - om kontrollen är enhetlig.....	35
4.2.6 Utvärderingens resultat - om i vilken grad kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig	36

4.2.7 Förbättringsförslag från länsstyrelserna.....	43
4.3 EU-revisorernas kritik.....	44
4.3.1 EU-revisioner av kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen	44
4.3.2 Slutsatser om kontrollen är riskbaserad	46
4.3.3 Slutsatser om kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig	46
5. Inspiration från andra EU-medlemsstater	47
5.1 Organisation av kontrollen.....	47
5.2 Koordinering och samordning av kontrollen	50
5.3 Riskbaserad kontroll	51
5.4 Kontrollens effekt	53
5.5 Kunskap och kompetens	53
5.6 Finansiering av offentlig kontroll	54
5.7 Kontrollfrekvens	55
5.8 Föranmälan av kontroller.....	55
5.9 Tolkning av gränser för registrering av livsmedelsanläggningar.....	55
5.10 Styrkor.....	56
5.11 Svagheter/Utmaningar	57
6. Förslag till förändringar och dess konsekvenser.....	58
6.1 Inledning	58
6.2 Bättre riskbaserad kontroll.....	59
6.2.1 Riskklassificeringsmodell (Prioriteringsmodell)	59
6.2.2 Hänsyn till privata kvalitetssäkringssystem	64
6.2.3 Nationell kontrollplanering	66
6.2.4 Utredning kring registeruppbyggnad	70
6.3 Ökad kompetens.....	74
6.3.1 Ökad kompetens och en mer enhetlig kontroll	74
6.4 Möjlighet att samordna den offentliga livsmedels- och foderkontrollen med tvärvillkorskontrollerna	77
6.4.1. Samordning av offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll	77
6.5 Utökad samordning av offentlig livsmedelskontroll och foderkontroll.....	83
6.5.1 Samordning av offentlig livsmedelskontroll och foderkontroll	83
Bilagor	87
Bilaga 1 Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter.	87
Bilaga 2 Enkät med frågor till andra EU-medlemsstater, livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter.	87

Sammanfattning

Uppdraget

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har av regeringen fått i uppdrag att gemensamt analysera om den svenska kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder uppfyller de krav som ställs i förordning (EG) nr 882/2004, särskilt när det gäller att kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som lämpligt, samt utförs effektivt, enhetligt och ändamålsenligt. I uppdraget ligger också att göra en analys av och jämföra hur den offentliga kontrollen av primärproduktionen utförs i några andra EU-medlemsstater.

Analysen ska också omfatta om och i så fall under vilka förutsättningar den offentliga livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen kan samordnas med tvärvillkorskontrollen samtidigt som kontrollen av livsmedel och foder ska vara riskbaserad.

Även möjligheten att i högre grad än i dag samordna den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen ska undersökas.

Mot bakgrund av ovanstående ska myndigheterna vid behov föreslå de förändringar som de anser behöver göras för att kontrollen ska uppfylla kraven i förordning (EG) nr 882/2004. Eventuella förändringar ska beakta primärproducenternas behov av en sammanhållen och effektiv offentlig kontroll. Arbetet ska ske i dialog med länsstyrelserna.

Kontrollen av livsmedel, foder och tvärvillkor hos primärproducenter

EU:s förordning om offentlig kontroll, förordning (EG) nr 882/2004 (kontrollförordningen), innehåller regler för den kontroll som ska utföras i EUs medlemsstater i syfte att kontrollera efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen, samt lagstiftningen om djurhälsa och djurskydd. Förordningens syfte är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa, tillvarata konsumenternas intressen och när det är relevant skydd av djurs hälsa och välbefinnande, växtskydd samt miljön. Tvärvillkoren är ett begränsat antal regler inom 20 olika områden, bl. a. miljö, djurskydd, livsmedels- och fodersäkerhet, som jordbrukaren måste följa för att få full utbetalning av jordbrukarstödet. Primärproduktion utgör generellt det första ledet i livsmedelskedjan. Primärproduktion omfattar bl.a. odling av grödor som ska bli livsmedel, uppfödning av djur som ska bli livsmedel och odling av foder till livsmedelsproducerande djur. Det är länsstyrelserna som ansvarar för kontroll av livsmedel och foder och även kontroll av tvärvillkoren i primärproduktionen. Ofta utförs dessa kontroller vid samma tillfälle men inte alltid.

Behov av förändringar

I rapporten redovisas förslag till förändringar inom fyra huvudgrupper inklusive konsekvenser av förslagen. Förslagen medför inget behov av förändrad organisation eller ansvarsfördelning, och de är i linje med flera av de synpunkter som framkommit från företag, branschföreträdare och länsstyrelser i samband med uppdraget.

Länsstyrelserna har under arbetets gång fått möjlighet att lämna synpunkter på förslagen. Åtgärdsförslagen har även diskuterats med en referensgrupp med branschföreträdare, som har fått möjlighet att lämna synpunkter.

I rapporten presenteras följande fyra huvudgrupper med förslag till förändringar inklusive konsekvenser:

1. Bättre riskbaserad kontroll
2. Ökad kompetens och mer enhetlig kontroll
3. Möjlighet att samordna den offentliga livsmedels- och foderkontrollen med tvärvillkorskontrollerna
4. Utökad samordning av offentlig livsmedels- och foderkontroll

1. Bättre riskbaserad kontroll

Förslaget innehåller delförslag som sammantaget bedöms bidra till en bättre riskbaserad kontroll d.v.s.

- Att nuvarande modell och vägledning för riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen ska utvecklas och förenklas. En omarbetning ska göras för att säkerställa att Sverige har en riskklassningsmodell som är väl fungerande och mer lättanvänd i praktiken. Detta innebär att såväl modellens prioritetsmodul som erfarenhetsmodul ska omarbetas och principer för prioritering av kontrollen.
- Att det utreds vilka möjligheter som finns och förutsättningar som krävs för att man i den offentliga kontrollen bättre ska kunna ta hänsyn till de kontroller som utförts genom frivilliga kvalitetssäkringssystem. Nuvarande granskning av hur kvalitetssäkerhetssystemen fungerar i praktiken avbryts i avvaktan på beslut om vilken roll kvalitetssäkerhetssystemen får efter omarbetningen av riskklassificeringsmodellen.
- Att en nationell planering för kontrollen av livsmedel och foder ska införas. Den nationella styrningen sker i form av att Livsmedelsverket och Jordbruksverket anger vilka branscher som ska kontrolleras årligen, samt hur urvalet skall göras för respektive bransch. Länsstyrelserna utarbetar rutiner för hur fördelningen ska ske mellan länen så att länsstyrelsernas kontroll sammantaget säkerställer att de kontroller som anges i nationella planeringen genomförs. Den nationella planeringen blir ett komplement till Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).
- Att riktlinjerna kring registrering av livsmedelsanläggningar bör förtydligas. Detta förslag kan genomföras oberoende av övriga delar av förslaget om registeruppbyggnad.
- Att myndigheternas register för livsmedels- och foderanläggningar behöver uppdateras så att de innehåller den information som krävs för att de ska kunna användas både för registrering av företag och som stöd för planering, genomförande, uppföljning och rapportering av kontrollen.
- En utredning genomförs för att ta ställning till vilken typ av register som är mest effektiv och ändamålsenlig. En sådan utredning bör bland annat omfatta:

- om befintliga register bör utvecklas,
- om ett gemensamt register bör ersätta de register som finns idag,
- om informationsöverföring bör ske mellan befintliga register, eller
- om länsstyrelserna bör få tillgång till relevant information från andra register.

Utredningen behöver även omfatta de rättsliga förutsättningarna för en effektiv registerhållning, inklusive frågor om hantering av personuppgifter och direkt åtkomst till register mellan myndigheter.

Förslagen ovan innebär att Sverige får ett system för riskbaserad kontroll som har bättre förutsättningar att användas på avsett sätt för att uppfylla kraven i förordning (EG) nr 882/2004. Den sammantagna nyttan med förslaget bedöms vara hög, men effekten av delåtgärderna är delvis beroende av registerutveckling. Vidareutvecklas inte livsmedels- respektive foderanläggningsregistret så att de fullt ut innehåller den information som behövs för tillämpning av riskklassificeringsmodellen minskar effekten av de föreslagna åtgärderna. Det gäller i synnerhet foderkontrollen.

2. Ökad kompetens och mer enhetlig kontroll

Förslaget innebär:

- Att länsstyrelserna ska organisera den offentliga kontrollen av livsmedel och foder så att kontrollanter som arbetar med kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen avsätter mer tid för detta samtidigt som de täcker ett större geografiskt område än idag. Även kompetenshöjande metoder i form av så kallade kalibreringsövningar och parallellkontroller vidareutvecklas. På så sätt skapas möjligheter för en större likvärdighet i kontrollen.

För att öka kompetensen utan att förändra de totala resurserna behöver kompetensen koncentreras på ett mindre antal personer som härigenom får större möjlighet än idag att få mer erfarenhet och utrymme för specialisering och fortbildning. Åtgärder som t.ex. kalibreringsövningar och parallellkontroller behövs för att fortsätta utveckla enhetligheten inom kontrollen.

Förslaget ovan innebär att Sverige får bättre förutsättningar för att möta kontrollförordningens krav på kompetent personal. Den kontroll som genomförs får en större effekt eftersom sannolikheten att brister upptäcks och kan avhjälpas ökar, men också en större enhetlighet. Kontrollen utförs av tillräckligt kompetent personal som vet vad som är viktigast att kontrollera och varför samt har den kunskap och erfarenhet som behövs för att göra rättssäkra bedömningar. Detta kommer att generera bättre kontrollkvalitet och ett bättre utnyttjande av resurser.

3. Möjlighet att samordna den offentliga livsmedels- och foderkontrollen med tvärvillkorskontrollerna

- Om länsstyrelserna samordnar urvalet av kontrollobjekt för offentlig kontroll av livsmedel och foder med tvärvillkorskontrollen bör detta ske efter två separata urval av potentiella kontrollobjekt. Urvalen görs i enlighet med respektive lagstiftning och centrala myndigheters vägledningar. Åtgärdsförslaget gäller endast urvalet för kontroll och omfattar inte samordning vid genomförande av kontrollerna.

- Graden av samordning blir begränsad eftersom samordning endast kan ske inom de branscher som omfattas av tvärvillkorskontrollen. Samordningen får inte heller ske på bekostnad av det riskbaserade urvalet för offentlig kontroll.

Den beskrivna modellen, med separata större urval som samordnas till ett slutligt urval, uppfyller både kriterierna för riskbaserade offentliga kontrollerna enligt förordning (EG) nr 882/2004 och kriterierna för tvärvillkorskontrollerna enligt genomförandeförordning (EU) nr 809/2014. I teorin, om hänsyn enbart tas till livsmedels- och foderkontrollen vid kontrollurval bedöms samordningen bli tillräckligt stor för att på ett märkbart sätt reducera antalet primärproducenter som behöver kontrolleras jämfört med om kontrollerna inte aktivt samordnas i urvalet. Om kontrollerna inte aktivt samordnas är bedömningen att en handfull företag faller ut i båda urvalen medan en samordning enligt den beskrivna modellen kan leda till att ett 100-tal kontroller som går att samordna. I praktiken kan samordningen påverkas av att tvärvillkoren har 19 ytterligare lagstiftningsområden att ta hänsyn till, utöver livsmedels- och foderlagstiftningen.

Metoden för urval möjliggör att kontrollerna kan samordnas och genomföras vid samma kontrolltillfälle men lämnar samtidigt öppet för respektive länsstyrelse att organisera kontrollerna på det sätt som de anser är bäst, med hänsyn tagen till organisation och kompetens hos kontrollpersonalen.

4. Utökad samordning av offentlig livsmedels- och foderkontroll

För att nå en ökad grad av samordning av offentlig livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter behöver de centrala myndigheterna sträva efter en ökad samsyn. Detta gäller såväl tolkningar av lagstiftning som vägledningen till länsstyrelserna.

Det finns potential att höja samordningen av kontrollen mellan behöriga myndigheter för att göra kontrollen effektivare och enhetligare. Följande delåtgärder skulle framförallt bidra till en bättre samordning förutom de åtgärder som redan föreslagits ovan.

- Arbete för ökad samsyn mellan de centrala myndigheterna avseende tillämpningen av likartade lagstiftningar och krav på kontroller samt på företagen.
- Tillämpningsvägledningar – myndigheterna bör arbeta för ökad samordning och samsyn mellan de centrala myndigheterna avseende vägledningar för kontroll, checklistor, rapporter, registreringar och analyser av kontrollresultat.
- Uppmuntra till ökad användning av de nationella branschriktlinjerna som ett komplement till vägledningarna.

Åtgärdsförslagen kan antas leda till ökad kvalitet, enhetlighet, rättssäkerhet, resurseffektivitet.

Uppdateringar av befintliga system och vägledningar samt kompletteringar därtill kan vara mycket resurseffektivt. Högre grad av samordning minskar dock de inblandade aktörernas utrymme för anpassning till lokala förhållanden och liknande och ställer i vissa fall högre krav på bredare kompetens.

Kostnaden beror på ambitionsnivå, vissa av kostnaderna förefaller uppstå även utan ökad satsning på samordning, för att upprätthålla nuvarande målsättning för kontrollverksamheten.

Resurser och finansiering

För genomförande av förslagen krävs sammantaget stora resurser från de centrala kontrollmyndigheterna och i vissa fall även länsstyrelserna och Statens veterinärmedicinska anstalt. Det ökade resursbehovet är till största delen kopplat till den grupp av förslag som syftar till en mer riskbaserad kontroll, men även övriga förslag kräver tilldelning av resurser. Förslagen omfattar bland annat två större utredningar som sannolikt kan ta ett flertal årsarbetskrafter i anspråk. Huruvida dessa finns inom befintliga resurser och kan hittas genom omprioriteringar kan avgöras först när mer detaljerade ekonomiska kalkyler gjorts.

Sammanfattning av utvärderingen

Som underlag för att analysera om kontrollen numera uppfyller gällande krav i lagstiftningen har en utvärdering genomförts inom uppdraget. Även resultat från EU-kommissionens Generaldirektorat hälsa och livsmedelssäkerhet, DG SANTE:s (tidigare kontoret för livsmedels och veterinärfrågor, FVO) granskning av den svenska offentliga kontrollen ingår som underlag.

Utvärderingens analys visar att:

- Kontrollen är inte riskbaserad i sin helhet.
- Kontroll genomförs inte regelbundet och inte alltid så ofta som det är lämpligt.
- Kontrollen är inte enhetlig i praktiken.
- Kontrollen ger inte avsedd effekt och är därmed inte ändamålsenlig.

Slutsatsen att kontrollen inte är riskbaserad i sin helhet grundar sig framförallt på att uppskattningsvis endast cirka en tredjedel av alla primärproducenter av livsmedel har registrerat sig hos länsstyrelserna (vid årsskiftet 2015/2016), vilket innebär att länsstyrelsernas underlag för att välja ut anläggningar för livsmedelskontroll är ofullständigt. Jordbruksverkets register över foderföretagare i primärproduktionen saknar vissa uppgifter t.ex. produktionsvolym, som behövs för att göra ett optimalt riskbaserat urval av anläggningar för kontroll. En stor del av livsmedels- och foderkontrollerna görs på de anläggningar som väljs ut på basis av tvärvillkorskontrollen. Tvärvillkorsurval styr inte urvalet till livsmedels- och foderanläggningar med högst kontrollprioritet enligt riskvärderingen för offentlig kontroll av dessa anläggningar.

Det finns kunskap om risker i bl.a. Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets vägledning om riskklassificering av företag i primärproduktionen, men vägledningen är inte uppdaterad sedan 2010. Befintlig riskklassificeringsmodell består av två delar; en prioritetsmodul och en erfarenhetsmodul. Med hjälp av modellen kan kontrollen prioriteras mot olika branscher och enskilda företagare. Genom erfarenhetsmodulen tar modellen hänsyn till om företaget är anslutet till något kvalitetssäkringssystem. Om så är fallet innebär det vanligen att kontroll av företaget prioriteras ned. Utvärderingen visar dock att deltagande i kvalitetssäkringssystem har låg betydelse för länsstyrelsernas val av kontrollobjekt i praktiken.

Livsmedels- och foderlagstiftningen kontrolleras både inom den offentliga kontrollen och som en del av tvärvillkorskontrollen. Den sammanlagda kontrollfrekvensen ligger på drygt 1 procent av uppskattat antal primärproducenter. Tvärvillkorskontrollerna omfattar inte alla relevanta regelkrav för livsmedels- och foderkontroll, utan endast delar av kraven. Det innebär att vissa krav kontrolleras mer sällan än andra krav. Resultat från kontrollerna är ett sätt att verifiera att lagstiftningen efterlevs men med nuvarande kontrollfrekvens blir denna information begränsad. Flertalet representanter vid

länsstyrelserna önskar att kontrollfrekvensen ökar så att varje bransch får kontroll minst vart femte år och de intervjuade primärproducenterna menar att kontroll av anläggningen bör ske minst vart femte år.

Länsstyrelsernas kontrollanter arbetar ofta endast en liten del av sin tid med kontroll av livsmedel och foder. Det är vanligt att kontrollanterna har som huvudsaklig inriktning att arbeta med djurskydd och bedömer att man inte alltid har tillräcklig kompetens om livsmedels- och fodersäkerhet. Det finns sakområden där kontrollanterna uppger att de har god kompetens t.ex. nötkötts- och mjölkproduktion. Däremot är kompetensen inom andra sakområden låg eller saknas enligt kontrollanterna. Det gäller t.ex. vilt, fisk, frilandsodling av grönsaker och bär, växthusodling, foderanläggningar som blandar in läkemedel, vitaminer, fiskmjöl, samt foderanläggningar som har egen import/införsel av råvaror som kan medföra risker i form av salmonella eller mykotoxiner.

Aktiviteter för samsyn i form av avstämning i kontrollfrågor, parallellkontroller och liknande görs inom den egna länsstyrelsen, men sällan mellan olika länsstyrelser.

För att kontrollen ska ha effekt bör avvikelser identifieras och avhjälpas. Personalen behöver därför ha tillräcklig kompetens för att kunna identifiera avvikelser, kontrollera alla relevanta krav, kontrollera på lämpligt sätt och med rätt metod.

Andelen avvikelser per kontroll varierar mellan länsstyrelserna. När livsmedelskontrollen planeras utifrån tvärvillkoren är andelen avvikelser per kontroll lägre än vid urval enligt riskbaserad kontroll av livsmedel. Förklaringar till detta kan vara att tvärvillkoren omfattar färre krav och genomförs med annat syfte. Variationen mellan länsstyrelserna beror på flera saker t.ex. skillnader i kompetens hos personalen, avsaknaden av samsynsaktiviteter mellan länsstyrelserna, olika sätt att organisera kontrollen, att alla relevanta regelkrav inte kontrolleras i tillräcklig utsträckning, och avsaknad av egna dokumenterade rutiner. Sammantaget påverkar detta effekten av kontrollen.

Flertalet av bristerna ovan är de samma som EU-kommissionens Generaldirektorat hälsa och livsmedelssäkerhet, DG SANTE, har identifierat vid granskningarna av Sveriges kontroll av primärproducenter. Därutöver menar kommissionens revisorer att det inte är möjligt att göra en riskbaserad kontroll och rikta kontrollen dit den bäst behövs, om uppgifter om företag är ofullständiga och detta beror på att myndigheterna inte delar register med varandra. Vid en revision hösten 2015 gjordes dock bedömningen att generellt finns ett system för riskbaserad kontroll av primärproducenter av livsmedel av icke-animaliskt ursprung för att säkra förebyggande av mikrobiologisk kontaminering.

Inspiration från andra EU-medlemsstater

Som stöd för analysen av kontrollen och som inspiration för att föreslå lämpliga åtgärder har information inhämtats från andra EU-medlemsstater. Detta har skett dels genom en enkät med frågor skickad till samtliga EU:s medlemsstater (16 länder svarade på enkäten) och dels genom besök i Danmark och Finland.

I många avseenden är kontrollsystemet av primärproducenter av livsmedel och foder i andra EU-medlemsstater likt det i Sverige. Den största skillnaden bedöms ligga i att kontrollpersonalen är mer specialiserad i andra länder, så att inte en och samma person kontrollerar alla områden. I andra EU-medlemsstater finns det t.ex. kontrollanter som är specialiserade på animalier resp. vegetabilier. Däremot kan det vara samma kontrollant som gör både den offentliga kontrollen och

tvärvillkorskontrollen inom ett och samma kontrollområde. Personalen har ofta utbildning och kompetens inom lantbruksproduktion.

Samtliga länder anser sig ha ett riskbaserat urval av objekt för kontroll. Det är vanligast att de företag som har högst risk kontrolleras minst en gång per år.

I majoriteten av de länder som svarat på enkäten kontrolleras 3 - 10 procent av totala antalet registrerade livsmedelsföretag under ett år. På motsvarande sätt är kontrollfrekvensen hos foderföretagare i majoriteten av länderna mellan < 1 och 5 procent av de som registrerat sig. Svaren visar att frekvensen för kontroll av foderföretag ligger något lägre än den för livsmedelsföretag. För att se till att kontrollen har avsedd effekt görs revision av kontrollen och utvärdering av andel avvikelser.

Kontrollen i primärproduktionen bekostas vanligtvis inte av företaget. Det finns dock exempel på att avgifter tas ut för kontrollen.

Gränsen för att registreras som livsmedels- eller foderföretagare är i regel lågt satt. De som producerar för egen konsumtion, de som enbart säljer små mängder direkt till slutanvändare eller till lokal detaljhandel, som säljer direkt till slutkonsument är exempel på sådana som undantas från registreringskravet.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den offentliga kontrollen av livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

I Sverige har både Livsmedelsverket och Jordbruksverket samordnande roller när det gäller den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan. Länsstyrelserna har sedan 2009 ansvaret för den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen.

Den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen, som genomförs av länsstyrelserna, samordnas ofta med tvärvillkorskontrollerna som är kopplade till EU:s jordbrukarstöd. Tvärvillkorskontrollen har i huvudsak andra utgångspunkter än den offentliga kontrollen av livsmedel och foder, vilket bl.a. får till följd att kontrollen inte blir riskbaserad på det sätt som regleras i förordning (EG) nr 882/2004. Riksrevisionen framförde kritik gällande detta i sin rapport RiR 2014:12. Delar av den kritiken är lika relevant för den offentliga kontrollen av foder inom primärproduktionen även om foder inte omfattades av revisionen.

Regeringen har gett Livsmedelsverket och Jordbruksverket i uppdrag att gemensamt analysera den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen och vid behov föreslå förändringar. Arbetet ska ske i dialog med länsstyrelserna.

1.2 Uppdragets syfte och innehåll

Regeringsuppdraget innebär att myndigheterna tillsammans ska utvärdera om den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen uppfyller kraven som ställs i förordning (EG) nr 882/2004, särskilt när det gäller:

- att kontrollen är riskbaserad
- att kontrollen genomförs regelbundet
- att kontrollen genomförs så ofta som lämpligt
- att kontrollen genomförs på ett sätt som är effektivt, enhetligt och ändamålsenligt samt
- att kontrollen ska utföras på ett sätt som ger effekt, d.v.s. att avvikelser blir identifierade, rapporterade och avhjälpta.

Analysen ska också omfatta om och i så fall under vilka förutsättningar den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen kan samordnas med tvärvillkorskontrollen samtidigt som kontrollen av livsmedel och foder ska vara riskbaserad.

Uppdraget omfattar också att analysera om det finns möjligheter att i högre grad än idag samordna den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen.

I uppdraget ligger också att, som stöd för analysen, göra jämförelser av hur den offentliga kontrollen av primärproduktionen utförs i några andra EU-medlemsstater.

Vid behov ska myndigheterna föreslå de förändringar som myndigheterna anser behövs för att den svenska kontrollen av livsmedel och foder ska vara i överensstämmelse med kraven i förordning (EG) nr 882/2004 samt utreda konsekvenserna av förslagen. Vid förslag på eventuella förändringar ska primärproducenternas behov av en sammanhållen och effektiv offentlig kontroll beaktas.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 december 2016.

1.3 Avgränsningar

Offentlig kontroll av djurhälsa och djurskydd omfattas inte av uppdraget. Uppdraget omfattar inte heller andra krav i förordning (EG) nr 882/2004 än de som nämnts under beskrivningen av uppdraget.

Uppdraget omfattar enbart den offentliga foder- och livsmedelskontrollen men de förslag på åtgärder som lämnas i rapporten kan komma att påverka även andra kontrollområden som omfattas av förordning (EG) nr 882/2004.

1.4 Metod

Arbetet med uppdraget har genomförts tillsammans i ett gemensamt projekt av Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Huvuddelarna i arbetet har bestått i att utvärdera och analysera den offentliga livsmedels- och foderkontrollen samt att arbeta fram förslag till åtgärder. Informationen har huvudsakligen samlats in via webbenkäter till personal på länsstyrelserna samt till medarbetare i andra EU-medlemsstater som arbetar med planering och genomförande av livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktionen samt genom telefonintervjuer med primärproducenter. Två studiebesök till Danmark och Finland har

också genomförts i syfte att finna inspiration till förslag på åtgärder för att den svenska kontrollen av livsmedel och foder ska överensstämma med kraven i förordning (EG) nr 882/2004.

En genomgång av redan befintlig data i form av information från t.ex. tidigare genomförda revisioner (GD SANTE, Riksrevisionen, Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets revision av länsstyrelsernas kontroll i primärproduktionen), Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets granskning av kvalitetssäkringssystem och resultat från rapporteringen av kontrollen (årliga rapporter) har studerats och används som ett underlag i arbetet.

Under arbetets gång har regelbunden dialog skett med representanter från länsstyrelserna och branschorganisationer. Möten har även hållits med länsstyrelsernas representanter, för att göra en djupare dialog möjlig kring detaljerade frågor och förslag till åtgärder.

1.5 Läsanvisningar

I rapportens inledning beskrivs först en bakgrund till förutsättningar för en säker primärproduktion i Sverige, och därefter bakgrund om kontrollområdena livsmedel, foder och tvärvillkor, kvalitetssäkringssystem och vilka som är primärproducenter.

Avsnitt två beskriver ansvarsfördelningen i kontrollen och avsnitt tre beskriver organisation och finansiering av kontrollen. Avsnitt fyra presenterar utvärderingen och dess slutsatser. Avsnitt fem presenterar slutsatserna från enkäten till EU-medlemsstaterna samt från besöken till Danmark och Finland. Slutligen i avsnitt sex presenteras förslagen till åtgärder hur den svenska kontrollen av livsmedel och foder kan bli ännu bättre.

1.6 Förutsättningar för en säker primärproduktion i Sverige

Som en del av bakgrunden till denna rapport kan det vara värt att notera att förutsättningarna för en säker primärproduktion av såväl animalier som vegetabilier i Sverige är goda. Vad gäller förekomst av antibiotikaresistens är läget i Sverige, sett ur ett internationellt perspektiv, gynnsamt. Detta förhållande gäller också inom djurhållningen, och antibiotikaanvändningen hos livsmedelsproducerande djur i Sverige är den lägsta inom EU, enligt rapportering till Europeiska läkemedelsmyndigheten.

Djurhälsoläget i Sverige är även det gott; detta också satt i relation till läget inom övriga EU. Det förekommer sällan utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar i Sverige. Det gäller även den typen av allvarliga djursmittor som kan överföras till människa, så kallade zoonoser. Sverige är sedan länge erkänt som ett land fritt från flera allvarliga djursjukdomar; ett viktigt exempel är tuberkulos hos nötkreatur som är en zoonos. Bakgrunden till den goda situationen i Sverige är ett mångårigt arbete mot djursmittor med bl.a. övervakning av djurhälsoläget och effektiva kontrollprogram. Det gäller också sådana smittor som från början hade en stor spridning i Sverige. Staten har sedan länge tagit på sig ett betydande organisatoriskt och ekonomiskt ansvar för bekämpningen av smittor, men en viktig faktor är också att arbetet har bedrivits i samarbete mellan staten och lantbrukets organisationer, med ett tydligt mål att ha friska djur i en säker livsmedelskedja. En viktig grundsten i detta arbete är de förebyggande djurhälsoåtgärderna. Den låga förbrukningen av antibiotika inom lantbruket är ett kvitto på att man har lyckats.

Vid sidan av arbetet mot de allvarligaste smittsamma djursjukdomarna har staten och näringen sedan 1950-talet även engagerat sig, med betydande resurser och åtgärder, mot ett annat smittämne,

salmonella, som vanligtvis inte orsakar allvarliga sjukdomssymtom hos djur, men som kan orsaka stora problem hos människa. I samband med Sveriges EU-inträde så utgjorde det svenska salmonellakontrollprogrammet basis för de tilläggsgarantier avseende salmonella som Sverige tillerkändes, vilket medför att de livsmedel av animaliskt ursprung som tas in till Sverige ska vara testade för salmonella. Som en följd av arbetet mot salmonella är antalet salmonellafall hos människa internationellt sett lågt i Sverige och de personer som blivit infekterade har oftast smittats utomlands.

Till följd av vårt nordliga läge utgör generellt sett angrepp av växtskadegörare mindre problem i svensk växtodling jämfört med i många andra länder. Genom Jordbruksverkets prognos- och varningsverksamhet avseende växtskadegörare följer verket dessutom förekomst av växtskadegörare i odlingen regelbundet under odlings säsongen. Jordbruksverket ansvarar dessutom för kontroll och inventeringar av reglerade växtskadegörare i svensk växtproduktion och kan därför utifrån denna erfarenhet dra slutsatsen att vi har ett gott sundhetsläge i landet. I Sverige finns dessutom en mycket restriktiv syn på användning av växtskyddsmedel. Det finns en uttalad ambition att tillämpa principerna för integrerad produktion och därmed minimera användning av växtskyddsmedel i svensk vegetabilieproduktion.

Alla medlemsstater i EU måste genomföra ett årligt riskbaserat kontrollprogram för restsubstanser i livsmedel av animaliskt ursprung. Syftet med programmet är att övervaka att dessa livsmedel inte innehåller otillåtna ämnen, läkemedel, bekämpningsmedel eller miljögifter som kräver att åtgärder vidtas för att skydda konsumenterna. Resultaten från kontrollprogrammet 2015 visar, liksom tidigare år, att företagarna i stort följer reglerna för läkemedelsanvändning till livsmedelsproducerande djur och att tillväxtbefrämjande medel inte används i Sverige.

1.7 Bakgrund om kontrollområdena livsmedel, foder och tvärvillkor

1.7.1 Ramregelverk

Det harmoniserade regelverket i livsmedelskedjan grundas på en EU-förordning som innehåller grundprinciperna för livsmedels- och foderlagstiftningen. Syftet med livsmedels- och foderlagstiftningen är att uppnå de allmänna målen med en hög skyddsnivå för människors liv och hälsa, skyddet av konsumenternas intressen, inbegripet god sed inom handeln med livsmedel, i förekommande fall med beaktande av skyddet av djurs hälsa och välbefinnande, växtskydd samt miljön. Livsmedels- och foderlagstiftningen bygger på att det finns en riskanalys i grunden. Det finns regelverk om livsmedel- och foderhygien som företagen ska följa, utöver det finns det specialbestämmelser om bl.a. livsmedels- och fodersäkerhet, livsmedelsinformation och bekämpning och övervakning av djursjukdomar.

För att säkerställa att kontrollmyndigheterna inom hela EU har de verktyg som behövs för att effektivt kontrollera efterlevnaden av lagstiftningen finns även ett ramverk för offentlig kontroll. Detta ramverk är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Förordningen reglerar medlemsstaternas skyldigheter att kontrollera att foder- och livsmedelsföretagarna följer de regler som gemenskapen har ställt upp. Förordningen slår fast bestämmelser för hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna ska organiseras och genomföras och riktar sig till medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter.

För att uppnå det allmänna målet en hög skyddsnivå för människors liv och hälsa ska livsmedelslagstiftningen bygga på analys av i vilken grad människors liv och hälsa kan hotas. I samtliga ovan nämnda förordningar finns krav på riskbaserad kontroll.

Riskbaserad offentlig kontroll ska genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i förordningarna. Kontrollen ska särskilt beakta klarlagda risker som kan påverka foder- eller livsmedelssäkerheten, djurhälsa eller djurskydd, livsmedels- eller foderföretagens tidigare resultat i fråga om efterlevnaden av lagstiftningen, tillförlitligheten i egenkontrollen, m.m.

Enligt förordning (EG) nr 882/2004 ska medlemsstaterna utse de behöriga myndigheter som ansvarar för målen och den offentliga kontrollen i förordningen. I Sverige är det främst Jordbruks- och Livsmedelsverket tillsammans med länsstyrelserna som är behöriga myndigheter när det gäller kontrollen av primärproduktionen. Dessa myndigheter ska bland annat se till att den offentliga kontrollen är effektiv och ändamålsenlig. I förlängningen innebär detta att det är konsumenternas säkerhet och intressen som ska tillvaratas genom kontrollen. Eftersom varje EU medlemsstat har möjlighet att organisera kontrollen på olika sätt finns det även bestämmelser om samordning om offentlig kontroll när den utförs av flera myndigheter.

Vidare ställs det krav på den personal som utför offentlig kontroll och det åligger den behöriga myndigheten att se till att dessa uppfylls. Bland de krav som finns kan nämnas kunskaper om kontrollmetoder, foder- och livsmedelslagstiftningen, foder- och livsmedelsproduktion, samt rättsliga åtgärder till följd av offentlig kontroll.

Det finns också regler om de finansiella förutsättningarna för den offentliga kontrollen. Den ska vara fullt ut finansierad. Medlemsstaterna får ta ut avgifter för att täcka kostnaderna för denna kontroll.

Företagares anläggningar ska vara registrerade eller godkända och underkastas kontroll. Behöriga myndigheter ska upprätthålla en aktuell förteckning över dessa.

Det finns bestämmelser om nationella verkställighetsåtgärder och den behöriga myndigheten ska vidta en rad åtgärder om den har konstaterat bristande efterlevnad av de regler företagen ska följa.

Medlemsstaten ska även fastställa bestämmelser om straffrättsliga sanktioner vid överträdelser av regelverket och se till att dessa tillämpas.

Kontrollmyndigheterna får således genom förordning (EG) nr 882/2004 ett verktyg för att kunna övervaka att foder och livsmedelsföretagen lever upp till sina skyldigheter i lagstiftningen.

1.7.2. Tvärvillkor

Tvärvillkoren är ett antal regler inom 20 olika områden, bl.a. miljöskydd, djurskydd, foder- och livsmedelssäkerhet som lantbrukaren/primärproducenten måste följa för att få full utbetalning av jordbrukarstödet. En fullständig tvärvillkorskontroll omfattar kontroll av samtliga tvärvillkor. Överträdelser av dessa regler kan resultera i avdrag i jordbruksstödet

Syftet med tvärvillkorssystemet är att bidra till utvecklingen av ett hållbart jordbruk genom att göra stödmottagarna mer medvetna om behovet av att följa vissa grundläggande verksamhetskrav och normer. Dessa krav och normer gäller oavsett om någon söker stöd eller inte eftersom det är lagefterlevnaden som kontrolleras. Det har också som syfte att bättre harmonisera den gemensamma jordbrukspolitiken med samhällets förväntningar genom att förbättra överensstämmelsen mellan

jordbrukspolitiken och den gemensamma politiken för miljö, folkhälsa, djurhälsa, växtskydd och djurskydd (förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken). Vissa tvärvillkor rör EU:s bestämmelser på livsmedels- och foderområdet, men omfattar endast en del av samtliga krav enligt livsmedels- och foderlagstiftningen.

Tvärvillkorskontrollen är fristående från den ordinarie offentliga kontrollen, även om det finns samordningsmöjligheter. Syftet med tvärvillkorskontrollerna är att skapa en koppling mellan full utbetalning av EU:s jordbrukarstöd och efterlevnaden av tvärvillkoren, d.v.s. hur väl lagstiftningen följs. Konstateras bristande efterlevnad reduceras eller nekas utbetalningar av de berörda stöden (administrativa sanktioner). Tvärvillkorssystemet är begränsat till kontroll av jordbruksverksamhet och verksamhet på jordbruksmark som är direkt hänförlig till en person som söker något av EU:s jordbrukarstöd.

1.7.3 Kontroll enligt andra delar av livsmedelslagstiftningen

Primärproducenterna kontrolleras utöver kontroll av hygienkrav inom livsmedel och foder också utifrån ytterligare lagstiftning i livsmedelskedjan. I detta avsnitt är avsikten är att kort belysa mångfalden av kontrollområden som gäller primärproducenter av livsmedel och foder, samt att länsstyrelserna är ansvariga för kontrollen på de flesta områdena, men inte alla.

Djurskyddskontroll är en väsentlig del av kontrollen i primärproduktionen där cirka en tiondel av företagen med livsmedelsproducerande djur kontrollerades under 2015. Länsstyrelserna ansvarar för kontrollen hos företagen och Jordbruksverket är ansvarig central myndighet. Kontroll av djurhälsa inom flera sjukdomsområden, som kan drabba djur görs i primärproduktionen. Registrering och märkning av djur ingår också, då det är viktigt för smittspårning. Länsstyrelserna gör en del av dessa kontroller och branschorganisationer gör en viss del (se mer om branschens egna kontroller under punkt 1.7.4). Användning av läkemedel på gård kontrolleras genom att länsstyrelserna granskar t.ex. läkemedelsförråd och olika typer av dokumentation.

Animaliska biprodukter (ABP) i primärproduktionen omfattar t.ex. döda djur och användning av organiska gödselmedel och jordförbättringsmedel andra än naturgödsel. Kommunerna ansvarar för att kontrollera nedgrävning av ABP och användning av organiska gödselmedel och jordförbättringsmedel i primärproduktionen. Användning av växtskyddsmedel i primärproduktionen kontrolleras också av kommunerna.

Livsmedelsverket ansvarar för kontroll av livsmedel enligt särskilda nationella provtagningsprogram. Prov tas i olika delar av livsmedelskedjan från primärproduktionen till livsmedelsgrossist och butik. Många prover för kontroll av rests substanser i animalier (bl.a. läkemedelsrester) tas direkt på gårdar med uppfödning av livsmedelsproducerande djur och på fiskodlingar. Restsubstanskontrollen är omfattande och cirka tusen prov¹ tas hos primärproducenterna. Resterande prover tas på slakterier där prov tas på vilt, hägnat vilt, nöt, svin, får och häst. I kontrollprogrammet för dioxiner/furaner och polyklorerade bifenyl (PCB) tas prover med fokus på vildfångad fisk från Östersjöområdet. Prover för bekämpningsmedel och främmande ämnen tas på frukt, bär, grönsaker och spannmål. Gemensamt för programmen är att vid överskridanden som spåras tillbaka till primärproducenten, överlämnas ärendet till länsstyrelsen för vidare utredning och beslut om eventuella åtgärder eller åtalsanmälan.

¹ Restsubstanskontrollen 2016 omfattar 5 000 prov, varav 1 114 prov tas hos totalt 541 primärproducenter.

1.7.4 Kontroll enligt privata kvalitetssäkringssystem

Inom många branscher i primärproduktionen används frivilliga kvalitetssäkringssystem som fokuserar på livsmedelssäkerhet, fodersäkerhet, hygien eller smittskydd. Kvalitetssäkringssystemen kan vara branschriktlinjer, system för egenkontroll t.ex. Miljöhusensyn, djuromsorgsprogram, frivilliga kontrollprogram t.ex. salmonellakontrollprogram eller smittsäkrad besättning, företagsspecifika system (andrapartskontroll t.ex. Arlagården) och certifierade system (tredjepartskontroll t.ex. IP Sigill, KRAV) med enskild certifiering eller gruppcertifiering. Primärproducenten kan då även kontrolleras utifrån dessa system.

1.7.5 Primärproducenter av livsmedel och foder

Med primärproduktion menas odling och skörd av vegetabilier t.ex. spannmål eller frukt, mjölkproduktion, äggproduktion, uppfödning och produktion av livsmedelsproducerande djur före slakt. Jakt, fiske och insamling av vilda produkter, som bär och svamp, musslor och kräftor är också primärproduktion.

Begreppet primärproduktion omfattar även transport, lagring och hantering av primärprodukter på produktionsplatsen. Transport av levande djur och transport av produkter av vegetabiliskt ursprung, fiskeriprodukter och vilt från produktionsplatsen till en livsmedelsanläggning omfattas också, förutsatt att produktens natur inte väsentligen har ändrats. När det gäller primärproduktion av foder omfattas även blandning av foder uteslutande avsedd för den egna djurhållningen utan användning av tillsatser eller förblandningar av tillsatser med undantag av tillsatser vid ensilering.

Som primärproduktion av livsmedel räknas torkning av spannmål på gården, tvättning och enklare paketering av grönsaker, rensning av fisk på fiskebåtar, uttagning av vilt och transport till en vilthanteringsanläggning, all biodlingsverksamhet inklusive insamling och paketering av honung och andra livsmedel från biodlingen, t.ex. propolis, om det sker i anslutning till biodlingen samt produktion av groddar, t.ex. böngroddar och alfalfagroddar.

Den stora mängden av foder i primärproduktionen är egenodlat eller inköpt foder till de livsmedelsproducerande djurslagen. Även foderhantering vid fiskodlingar och jakt är primärproduktion. Det förekommer att fodertillverkning i primärproduktionen omfattar inblandning av läkemedel eller vissa tillsatser, t.ex. koccidiostatika eller inblandning av fiskmjöl, där godkännande från Jordbruksverket krävs.

Det är alltid företagarens ansvar att se till att de livsmedel och det foder som man producerar och säljer uppfyller de krav i livsmedelslagstiftningen som är tillämpliga för de producerade varorna. Det finns grundläggande lagstiftningskrav om hygien och journalföring i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien och motsvarande krav för foder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien. Vissa av de grundläggande kraven som finns i dessa förordningar gäller enbart primärproducenter och inte andra företag. Det finns också generella lagstiftningskrav som gäller oberoende av om man är primärproducent eller inte, t.ex. spårbarhet och information. Den offentliga kontrollen granskar om företagen uppfyller lagstiftningens krav, men det är fortfarande företagaren som är ansvarig för att följa lagstiftningen och som ansvarar för sina produkter. Företagaren är också skyldig att registrera sina anläggningar samt att underrätta den behöriga myndigheten så att informationen är aktuell.

2. Ansvarsfördelning i kontrollen

2.1 Livsmedelskontrollen

Livsmedelsverket är central behörig myndighet för livsmedelskontrollen. På regional nivå är länsstyrelserna ansvariga för kontrollen av livsmedelsföretag i primärproduktionen.

Livsmedelsverkets befogenheter och skyldigheter regleras huvudsakligen av livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813), förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket och regleringsbrev för Livsmedelsverket. När det gäller kontrollen i primärproduktionen kan särskilt nedanstående uppgifter nämnas.

Livsmedelsverket

- ska verka för en effektiv och likvärdig kontroll i hela landet,
- leda, samordna och följa upp livsmedelskontrollen,
- ska lämna råd och hjälp till övriga kontrollmyndigheter,
- bedriva undersökningar, utveckla metoder och utföra risk- och nyttovärderingar på livsmedelsområdet,
- vara nationellt referenslaboratorium inom sitt område,
- får på begäran av en länsstyrelse utföra sådana revisioner av länsstyrelsernas livsmedelskontroll som avses i artikel 4.6 i förordning (EG) nr 882/2004,
- ska meddela föreskrifter,
- ska utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 41 - 44 i förordning (EG) nr 882/2004 (när det gäller uppgiften att utarbeta den samlade kontrollplanen och den årliga rapporten ska detta göras efter samråd med Jordbruksverket),
- löpande stödja regeringens arbete med EU:s lagstiftningspaket om djurhälsa, växtskydd och offentliga kontroller (regleringsbrev för 2016).

Länsstyrelsernas befogenheter och skyldigheter avseende kontroll av livsmedel i primärproduktionen regleras huvudsakligen av livsmedelslagen, livsmedelsförordningen, förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion och regleringsbrev för länsstyrelserna. När det gäller kontrollen av livsmedelsföretagare i primärproduktionen kan särskilt nedanstående uppgifter nämnas.

Länsstyrelserna

- ansvarar för att pröva frågor om godkännande av livsmedelsanläggningar eller att registrera sådana anläggningar som är primärproducenter,
- ansvarar för kontrollen av primärproducenter av livsmedel,
- ska föra uppdaterade förteckningar över de godkända och registrerade anläggningar som respektive myndighet utövar kontroll över,
- ska biträda vid särskild provtagning och undersökning som Livsmedelsverket bestämmer,
- ska årligen rapportera resultatet av sin kontroll till Livsmedelsverket (enligt LIVSFS 2009:13 om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter),
- ska till Livsmedelsverket redovisa bl.a. vilka mål som satts upp för livsmedelskontrollen, måluppfyllelse, viktigare resultat, analys av effekten av kontrollen, samt i vilken utsträckning

länsstyrelserna samverkat för att utnyttja personalresurser och kompetens (regleringsbrev för 2016).

2.2 Foderkontrollen

Jordbruksverket är central kontrollmyndighet för foder och har ett samordningsansvar för all foderkontroll. På regional nivå är länsstyrelserna ansvariga för kontrollen av foder i primärproduktionen. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är den centrala myndighet som ansvarar för riskvärdering för foder.

Jordbruksverket ska, inom foderområdet, enligt förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter, samt förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk:

- samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet, lämna stöd, råd och vägledning,
- pröva frågor om godkännande av foderanläggningar inom primärproduktionen,
- på begäran av en länsstyrelse utföra sådana revisioner som avses i artikel 4.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av länsstyrelsernas kontrollverksamhet,
- bistå Livsmedelsverket med underlag till den samlade kontrollplan och den årliga rapport som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004,
- meddela föreskrifter om hur offentlig kontroll ska bedrivas,
- ha det övergripande ansvaret för genomförandet av EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Länsstyrelsen ansvarar enligt lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, förordningen om foder och animaliska biprodukter samt förordningen med länsstyrelseinstruktion för att:

- utöva offentlig kontroll av foderföretag i primärproduktionen av foder,
- som den myndighet som utför offentlig kontroll genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen,
- årligen rapportera resultatet av sin kontroll till Jordbruksverket.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) ska enligt förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt

- ha till uppgift att vara veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda,
- som riskvärderande myndighet och beredskapsmyndighet:
 - utreda spridning av smittämnen och kemiska risksubstanser i foder samt arbeta förebyggande med fodersäkerhet,
 - vara nationellt referenslaboratorium inom sitt verksamhetsområde,
 - utföra diagnostik av smittämnen och kemiska risksubstanser i foder, samt
 - bedriva forsknings- och utvecklingsarbete inom sitt verksamhetsområde,
 - i första hand utföra de undersökningar och utredningar som Jordbruksverket begär, vilka ska planeras och genomföras efter samråd med Jordbruksverket,
 - om möjligt med förtur utföra de undersökningar som andra statliga myndigheter begär.

2.3 Tvärvillkorskontrollen

Att Jordbruksverket ska ta fram och besluta om en riskanalys som ligger till grund för urvalet för tvärvillkorskontroller bedöms ingå i det generella bemyndigandet kring kontrollsystemet i förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare, även om detta inte uttryckligen anges här.

I Sverige är Jordbruksverket utsett till utbetalningsställe för stöd, med ansvar för samordning av de tvärvillkorskontroller som respektive länsstyrelse ska utföra, enligt 7-8 och 33 § förordningen om EU:s direktstöd för jordbrukare. Det är länsstyrelserna som gör urvalet av kontroller, med utgångspunkt i den riskanalys som Jordbruksverket beslutat samt egna ställningstagande. Minst 1 procent av de som söker stöd ska kontrolleras i fält. Det är länsstyrelserna som gör denna kontroll.

3. Organisation av kontrollen

3.1 Planering, genomförande och uppföljning av kontrollen

På central nivå har Livsmedelsverket och Jordbruksverket ett samordningsansvar för kontrollen i primärproduktionen och lämnar råd och stöd till länsstyrelserna. De centrala myndigheterna utfärdar föreskrifter, tar fram kontrollvägledningar och andra stödjande dokument som beskriver verkens tolkning av lagstiftningen och ställningstaganden om hur kontrollen ska bedrivas. Utbildningar och samordnade kontrollprojekt erbjuds och information lämnas i olika kanaler. Samordningsgrupper och möten med representanter från berörda myndigheter finns där frågor om kontrollen i primärproduktionen diskuteras. Länsstyrelserna rapporterar resultaten från kontrollen till de centrala verken. Länsstyrelsernas kontroll kan revideras av Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

På regional nivå verkar samtliga 21 länsstyrelser inom bl.a. kontrollområdet livsmedelskedjan. Hur länsstyrelserna är organiserade kring kontrollerna varierar från län till län.

Kontrollen inom livsmedelskedjan genomförs av flera olika typer av handläggare på länsstyrelserna, såsom länsveterinärer, djurskyddshandläggare, kontrollanter av jordbrukarstöd, handläggare med ansvar för förprovning och besiktning av djurstallar, jurister m.fl.

Länsstyrelserna är också ansvariga för kontroll av tvärvillkor inom sitt län.

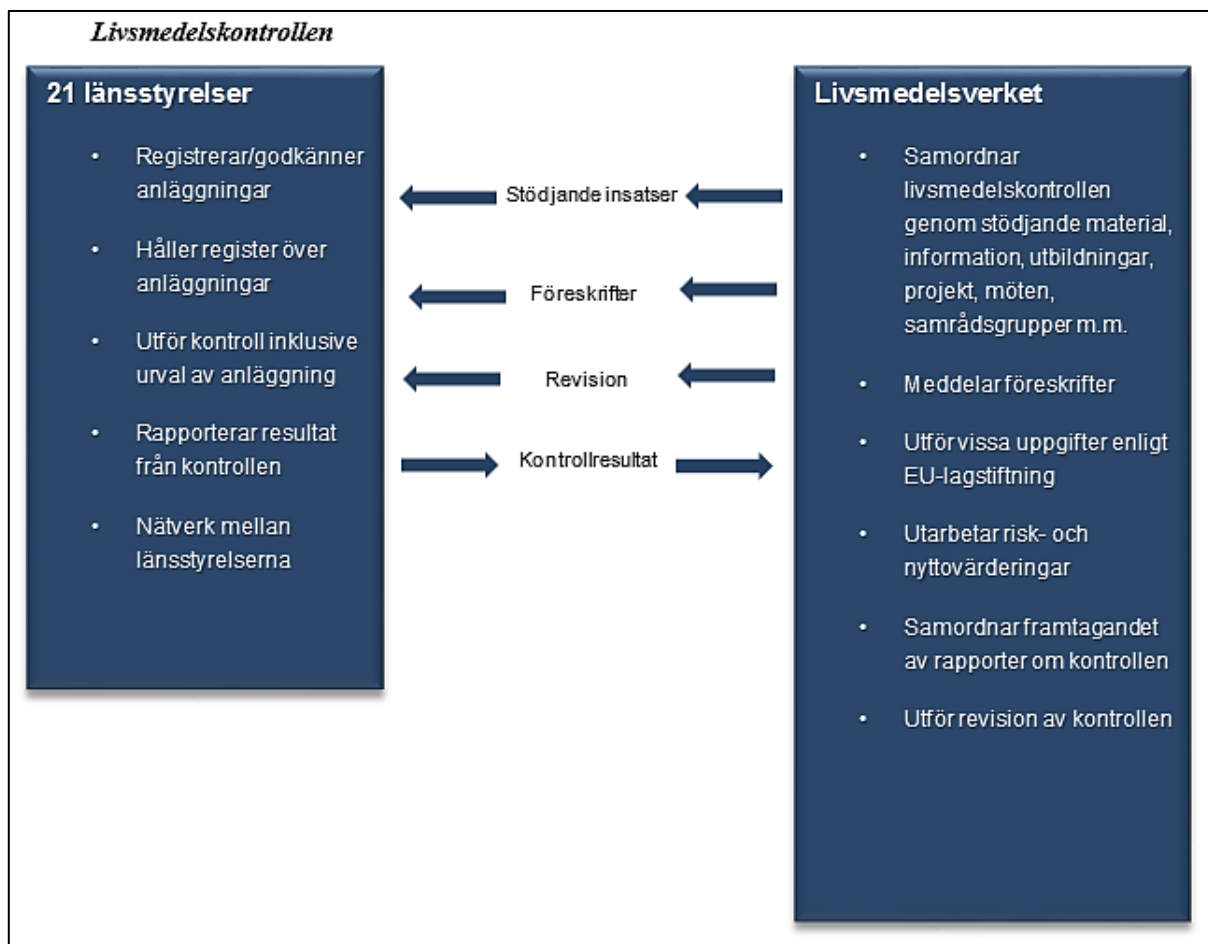
Samarbete mellan länsstyrelser

Det finns ett antal nätverk mellan länsstyrelserna, inom olika verksamhetsområden, som syftar till att samordna och likrikta bedömningar och arbetssätt, utbyta erfarenheter samt att identifiera problemområden. Bland dessa kan nämnas Nätverket för djurskydd och veterinära frågor (även kallat 28-nätverket), och Landsbygdsdirektörerna (även kallat LD21) i vilka cheferna för huvuddelen av de områden som berörs är representerade. Båda dessa nätverk beskriver i sina stadgar att man har till syfte att genom samordning och erfarenhetsutbyte underlätta, samt öka kvaliteten och effektiviteten i länsstyrelsernas fullgörande av sina uppdrag inom respektive ansvarsområden. Nätverken syftar också till att underlätta kommunikationen mellan länsstyrelserna samt mellan länsstyrelserna och dess uppdragsgivare, andra berörda myndigheter och intresseorgan.

Inom den enskilda länsstyrelsen finns också nätverk för samordning. Hur de är organiserade varierar mellan de 21 länsstyrelserna beroende på den enskilda länsstyrelsens organisation. Inom 28-nätverket finns fyra undergrupper som arbetar med de olika sakområdena som ingår i ansvarsområdet; djurskydd, kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen, revision av kommunernas livsmedelskontroll, smittskydd och animaliska biprodukter (ABP), djurhälsopersonal och veterinära frågor, samt en grupp som hanterar övergripande frågor etc. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA deltar regelbundet vid möten med 28-nätverket och undergrupperna. LD21 har inte motsvarande undergrupperingar, men även detta nätverk har ett antal olika samverkansgrupperingar med framför allt Jordbruksverket.

Samverkan mellan länsstyrelserna och de centrala myndigheterna

Bilderna nedan beskriver schematiskt myndigheternas uppgifter och samverkan mellan länsstyrelserna och Livsmedelsverket respektive Jordbruksverket. Det finns vissa skillnader i uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna beroende på om det handlar om livsmedels- eller foderkontrollen.



Organisation av kontroll av livsmedelsföretagare som är primärproducenter.

Länsstyrelserna har utvecklat ett gemensamt IT-stöd, Primör, för registrering av livsmedelsanläggningar med primärproduktion, planering av den offentliga kontrollen, dokumentation och rapportering av kontrollresultat från livsmedelskontrollen. Primör har utvecklats med utgångspunkt från Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets gemensamma vägledning om

riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. Urvalet av kontrollobjekt görs av varje länsstyrelse.

Som stöd för länsstyrelsernas urval av kontrollobjekt och för genomförande av kontrollen finns framförallt följande vägledningar:

- Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets gemensamma vägledning – ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen”.
- Livsmedelsverkets vägledning – ”Livsmedelskontroll i primärproduktionen”. Vägledningen behandlar även kontroll av de delar av livsmedelslagstiftningen som utgör tvärvillkor. Vägledningen har utarbetats i samråd med Jordbruksverket i de delar som berör tvärvillkoren. Länsstyrelserna kan även ha egna instruktioner för sin kontroll.

Livsmedelsverket erbjuder årligen länsstyrelserna att delta i samordnade kontrollprojekt. Projekten kan vara ett- eller fleråriga. Ett exempel är kontroll av kadmium, bly och glykoalkaloider i potatis i ett projekt som påbörjades 2015. Ett annat exempel är kontroll av utförsel av lax och strömming från Östersjön som omfattas av det s.k. dioxinundantaget. Projektet fortsätter under 2016. Länsstyrelserna kan lämna förslag till Livsmedelsverket på områden som länsstyrelserna anser vara lämpliga för kontroll i projektform.

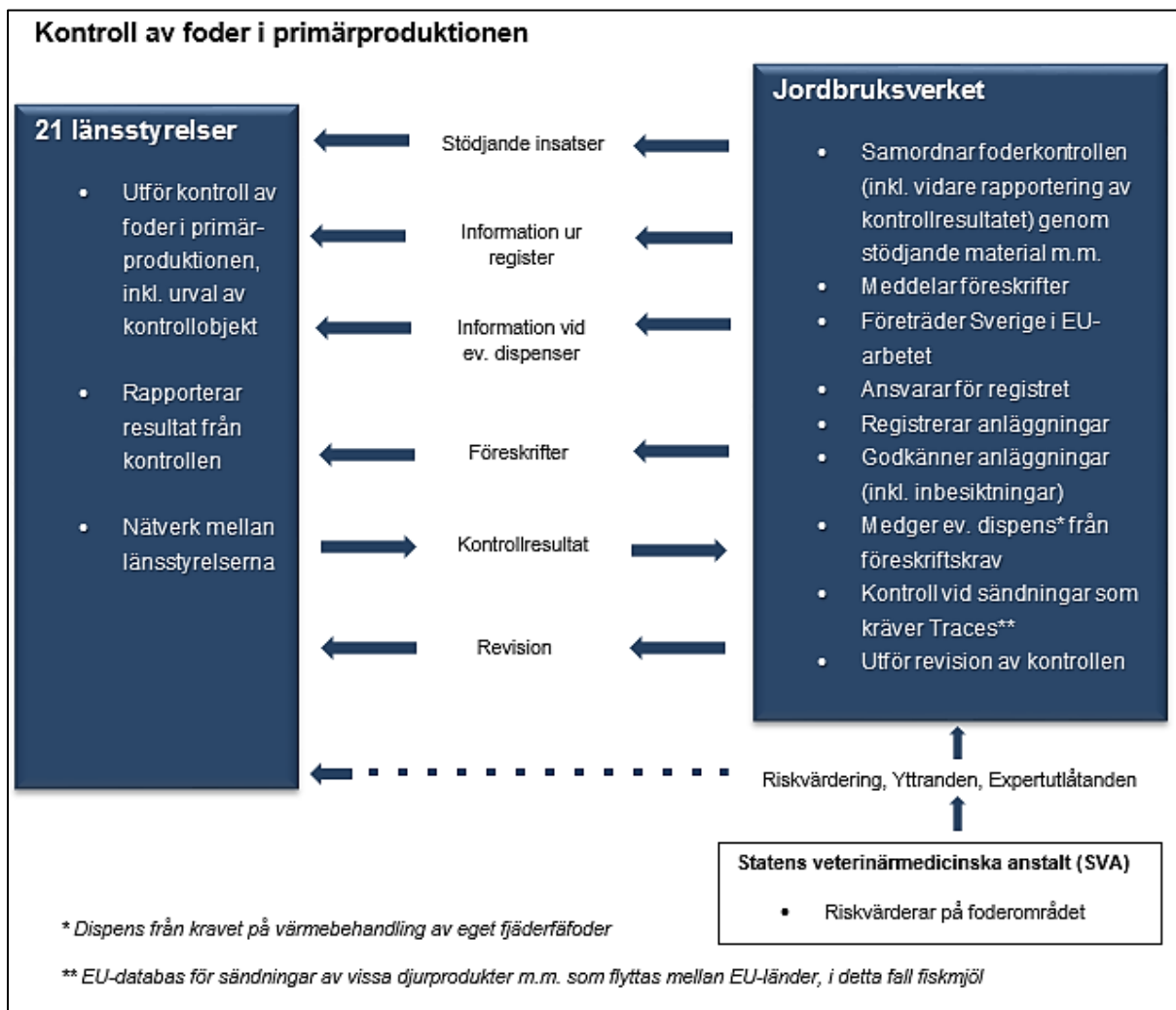
Länsstyrelserna ska rapportera resultaten från sin kontroll till Livsmedelsverket årligen enligt Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2009:13) om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter. Uppgifterna som omfattas av rapporteringen framgår av Livsmedelsverkets fastställda anvisningar till rapporteringen av livsmedelskontrollen för respektive år. Livsmedelsverket sammanställer och analyserar resultatet och publicerar det i rapporter som är tillgängliga på verkets webbplats.

Livsmedelsverket utför årligen revisioner av länsstyrelsernas kontroll enligt artikel 4.6 i förordning (EG) nr 882/2004. Revisionerna sker enligt ett femårigt riskbaserat program. Resultatet redovisas i rapporter som är tillgängliga på verkets webbplats.

Samtliga primärproducenter som är livsmedelsföretagare är inte registrerade hos länsstyrelserna. Därför har länsstyrelserna fått uppdrag i regleringsbrevet för 2015, att verka för ökad registrering och redovisa arbetet till Livsmedelsverket. Livsmedelsverket kan konstatera att det skiljer sig mellan länsstyrelserna i hur långt man hunnit med registreringen. Vissa menar att man fullgjort uppgiften andra har arbete kvar. Livsmedelsverket redovisar resultatet till regeringskansliet senast den 30 november 2016.

Länsstyrelserna ska också, enligt regleringsbrevet för 2016, till Livsmedelsverket redovisa bl. a. vilka mål som satts upp för livsmedelskontrollen, måluppfyllelser, viktigare resultat, analys av effekten av kontrollen, samt i vilken utsträckning länsstyrelserna samverkat för att utnyttja personalresurser och kompetens.

Foderkontrollen



Organisation av kontroll av foderföretagare som är primärproducenter

Information om anläggningarna som står under länsstyrelsernas offentliga kontroll finns i Jordbruksverkets register över primärproducenter av foder. Urvalet av kontrollobjekt för respektive län görs av länsstyrelserna själva.

Kontroll utförs med stöd av kontrollvägledningar från Jordbruksverket. Jordbruksverkets vägledningar för kontrollen av foder i primärproduktionen är:

- ”Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. Offentlig foderkontroll i primärproduktionen”. Vägledningen omfattar en riskanalys. Denna vägledning kallas kort ”fodervägledningen”.
- ”Kontrollinstruktion för tvärvillkorskontroller 2016”. Denna kallas kort ”Tvärvillkorsinstruktion”. Kapitel 8 gäller foder och ger vägledning motsvarande den i ”fodervägledningen” men har endast med de områden som är tvärvillkor.

Jordbruksverket har tagit fram en förlaga till hur en checklista för kontrollen kan se ut. Varje länsstyrelse får dock ta fram sin egen checklista.

Vägledningen ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen”, som tagits fram gemensamt av Jordbruksverket och Livsmedelsverket ska användas i planeringen av foderkontrollen. Som en del av denna vägledning ingår utpekade riskfaktorer för aktuellt år, vilka tas fram utifrån information från bl. a. den omvärldsbevakning Jordbruksverket genomför, meddelanden från det gemensamma, RASFF-systemet (Rapid Alert System for Feed and Food), samt ny forskning och kunskap. Analysen av riskerna görs samordnat med samlig foderkontroll, d.v.s. inte enbart för primärproduktionen. Riskvärderingar från SVA är en viktig grund vid analysen som leder till att riskfaktorer utpekade. För samordning av foder och livsmedelsområdet sker även i denna analys en dialog med Livsmedelsverket kring aktuella risker i livsmedel och de risker som är gemensamma för foder och livsmedel eller där en direkt koppling finns mellan kontrollområdena. Enligt vägledningen ska länsstyrelserna göra en egen riskanalys där man väger in förhållanden och erfarenheter från kontrollen i det egna länet.

Rapporteringen av kontrollpunkter från kontroll av foder inom primärproduktionen rapporteras till Jordbruksverket i ett särskilt IT-baserat handläggarstöd. Detta är inte samma system som det anläggningarna registreras i. Rapportering av andra uppgifter om kontrollen t.ex. resurser, planering och måluppfyllnad m.m. sker via en webbenkät som länsstyrelserna besvarar och översänder till Jordbruksverket en gång per år. Enligt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:21) om offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter, ska länsstyrelserna årligen lämna en rapport till Jordbruksverket om den genomförda offentliga kontrollen av foder.

Rapport om Sveriges kontroll i livsmedelskedjan

Enligt artikel 44 i förordning (EG) nr 882/2004 ska varje medlemsstat i EU överlämna en rapport årligen till kommissionen. Livsmedelsverket är enligt sin instruktion ansvarig att utarbeta rapporten efter samråd med Jordbruksverket. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Generalläkaren, länsstyrelserna, de lokala kontrollmyndigheterna, Tullverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Swedac och Sveriges Kommuner och Landsting bidrar också med material till rapporten. Rapporten omfattar de kontrollområden som ingår i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Områdena är kontroll av livsmedel, foder, animaliska biprodukter, djurhälsa-smittskydd, hantering av veterinärmedicinska preparat och restsubstanser, djurskydd, gränskontroll, offentlig kontroll av växtskadegörare samt kontroll av ekologiska livsmedel och foder. Revisioner av kontrollmyndigheternas kontrollsystem, nationella referenslaboratorier, beredskap och hantering av kriser presenteras också i rapporten.

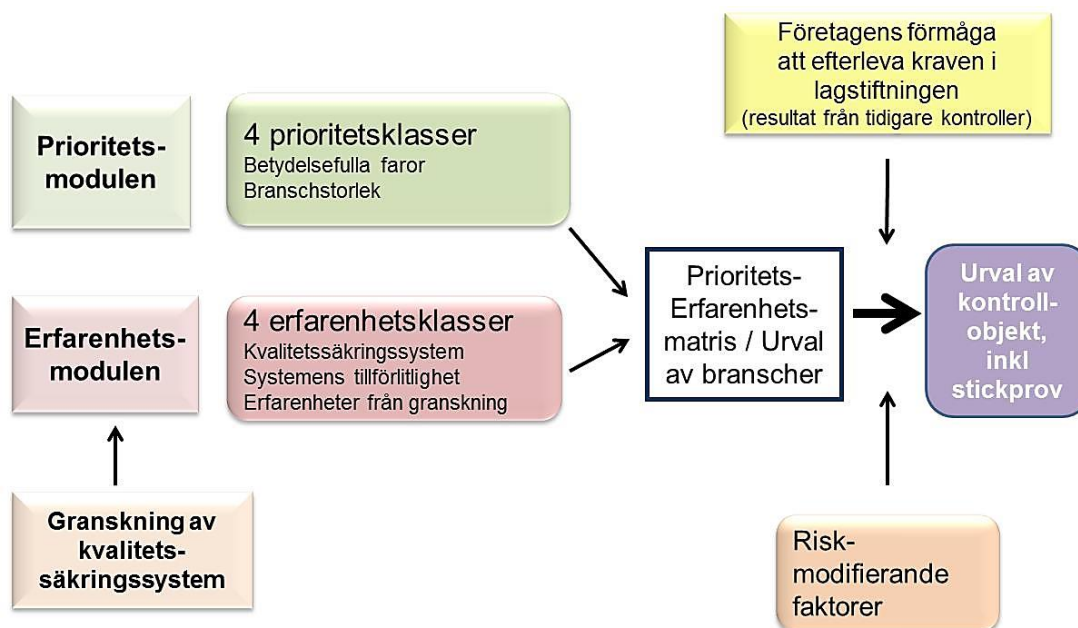
Gemensam modell för riskklassificering av företag i primärproduktionen och grund för nuvarande kontrollfrekvens

I Regeringskansliets förarbete, Ds 2005:31, Anpassning till nya EG-lagstiftningen om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd och växtskydd m.m. framhålls i avsnitt 8.10 att ” Mot bakgrund av dels att kontroll av livsmedel i väsentlig grad sker också senare i produktionskedjan, dels att kontrollen av kommersiellt producerat foder sker även tidigare i kedjan bör en rimlig nivå på omfattningen av kontrollerna inledningsvis vara att 1 procent av jordbruksföretagen årligen besöks i syfte att kontrollera hanteringen av bland annat foder.” I samband med att kontrollansvaret för primärproduktionen överfördes från kommunerna till länsstyrelserna 2008-2009 beslutade regeringen, i enlighet med ställningstagandet i Ds 2005:31, att kontrollen ska vara anslagsfinansierad.

Med utgångspunkt från artikel 3 i förordning (EG) nr 882/2004 och ställningstagandet att den offentliga kontrollfrekvensen ska vara låg tog Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA 2007-2008 fram en modell för riskklassificering av primärproducenter av livsmedel och foder. Modellen gjordes utifrån ett folkhälsoperspektiv, men också ett djurhälsoperspektiv när det gäller ett foders eventuella negativa inverkan på livsmedelskedjan via djuret. Målsättningen med modellen är att den offentliga kontrollen av primärproducenter ska fokuseras dit den gör störst nytta.

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har också tagit fram en gemensam vägledning, ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen.” Vägledningen ger stöd till planering och prioritering av den offentliga kontrollen och för urval av kontrollobjekt.

Riskklassificeringsmodellen



Schematisk bild över Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets modell för riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen.

Modellen för riskklassificering består av två delar; prioritetsmodulen och erfarenhetsmodulen. Med hjälp av de två modulerna rangordnas branscher och enskilda företag i primärproduktionen i olika kontrollprioritet. När rangordningen görs tas hänsyn till om det enskilda företaget är anslutet till ett etablerat kvalitetssäkringssystem (KSS) som är utformat för att uppfylla kraven i foder- eller livsmedelslagstiftningen. Anslutning till ett sådant system sänker i regel kontrollprioriteten för företaget. Prioritetsmodulen och erfarenhetsmodulen kopplas samman i en prioritets- och erfarenhetsmatris, som används för att prioritera och fördela kontrollresurserna. När modulerna kombineras kan branscher och verksamheter placeras i olika fält där röd bör ges högst prioritet och grön lägsta prioritet. Det finns även riskmodifierande faktorer på företagsnivå som påverkar kontrollprioriteringen.

Enligt vägledningen om modellen bör 10 procent av den årliga kontrollen avsättas för stickprovskontroller. Bakgrunden är att ingen bransch får undantas från den planerade riskbaserade kontrollen och att samtliga branscher bör kontrolleras under en period av tre-fem år.

En låg kontrollfrekvens i den offentliga livsmedels- och foderkontrollen motiveras med att kontroll i stor utsträckning sker genom kvalitetssäkringssystem. Livsmedelsverket och Jordbruksverket granskar branschernas kvalitetssäkringssystem.

3.2 Finansiering av kontrollen

Länsstyrelsernas registrering, godkännande av livsmedelsanläggningar och offentlig kontroll av primärproducenter av livsmedel finansieras genom anslag (förordningen (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter). Extra offentlig kontroll för uppföljning av avvikelser (bristande efterlevnad av lagstiftningen) bekostas av primärproducenten. Det inbegriper även eventuella kostnader för provtagning och analys som görs i syfte att utreda befogade misstankar om bristande efterlevnad.

Kontrollen av foder inom primärproduktionen finansieras via anslag (förordningen (2006:1165) om avgifter för offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter). Extra offentlig kontroll av foder bekostas av primärproducenten.

Tvårvillkorskontroller finansieras med offentliga medel. Enligt artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr (1306/2013) av den 17 december 2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken, ska stöd oavkortat tillfalla stödmottagaren, vilket innebär att förordningen inte tillåter att avgift tas ut för tvårvillkorskontroll.

4. Läget i kontrollen

4.1 Inledning

Problem i kontrollen av livsmedels- och foderföretagare som är primärproducenter har konstaterats under ett antal år av bland annat Europeiska kommissionens Generaldirektorat hälsa och livsmedelssäkerhet (GD SANTE)². I Riksrevisionens rapport (RiR 2014:12) – Livsmedelskontrollen – tar staten sitt ansvar, finns problemen sammanfattade vad gäller kontroll av primärproducenter som är livsmedelsföretagare. För att få en uppdaterad och grundligt belyst bild av nuläget i både livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen har en omfattande utvärdering genomförts av Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Utvärderingen och dess resultat presenteras sammanfattningsvis i avsnitt 4.2. En fullständig rapport från utvärderingen finns i bilaga 1, Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter. I avsnitt 4.3 presenteras de rekommendationer som Sverige har med anledning av revisioner som GD SANTE gjort i Sverige av kontrollen hos livsmedels- och foderföretagare i primärproduktionen. Beskrivningen utgår från krav enligt förordning (EG) nr 882/2004 och som är av betydelse för uppdraget. Appendix 1 i bilaga 1 innehåller bedömningskriterierna mot vilka utvärderingen har gjorts.

4.2 Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter

Sammanfattning av utvärderingen

Utvärderingens slutsats är att kontrollen inte lever upp till kraven i kontrollförordningen på något av de fyra utpekade utvärderingsområdena i regeringsuppdraget.

4.2.1 Syfte med utvärderingen

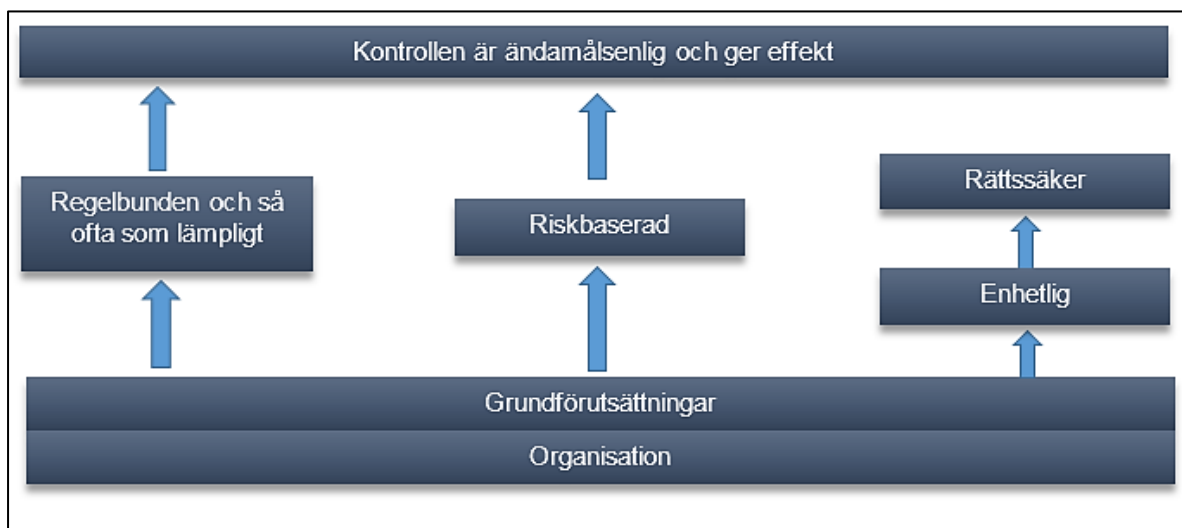
Syftet med utvärderingen är att undersöka hur väl Sveriges offentliga livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter uppfyller kraven i förordning (EG) nr 882/2004, kontrollförordningen. Alla krav i kontrollförordningen omfattas inte av utvärderingen. De krav som utvärderats är i vilken grad:

- kontrollen är riskbaserad
- kontrollen genomförs regelbundet och så ofta som det är lämpligt
- kontrollen är enhetlig
- kontrollen är ändamålsenlig och ger effekt.

4.2.2 Utvärderingens genomförande

I flera av kraven som utvärderas ingår även krav på bland annat grundförutsättningar som att kontrollen utförs av en kontrollorganisation med tillräckliga resurser, kompetens, utrustning och tillgång till uppdaterade register. Utvärderade lagstiftningskrav och inbördes kopplingar åskådliggörs i figur 1.

Figur 1. Kontrollförordningen (EG) nr 882/2004 vars tillämpning i primärproduktionen utvärderats. Lagstiftningskrav och inbördes kopplingar.



Bedömningskriterier har identifierats för samtliga krav. Kriterierna speglar hur kontrollen ska vara när kontrollförordningen är uppfylld. Iakttagelser från nuvarande kontroll jämförs med kriterierna.

4.2.3 Utvärderingens resultat - om kontrollen är riskbaserad

Kontrollen ska vara riskbaserad, både vad gäller urval och genomförande av kontroll. Kontroll ska utföras där behovet är störst. Den ska anpassas till de risker som finns i verksamheten, tidigare resultat av kontrollen, tillförlitligheten av företagarens egna kontroller och information som kan tyda på bristande efterlevnad.

För ett *riskbaserat urval* vid planeringen av offentliga kontrollen krävs att det finns:

- Kunskap om primärproducenterna, d.v.s. aktuella och heltäckande register över företagen och deras verksamhet
- Kunskap om risker
- Riskbaserat urval, d.v.s. en kontrollplan som är styrd av riskerna i den aktuella verksamheten.

För *riskbaserat utförande* av kontroll vid enskilda kontroller måste enligt kontrollförordningen hänsyn tas till verksamhetens art och omfattning och till eventuella kvalitetssäkringssystem inklusive branschriktlinjer som används av den aktuella primärproducenten.

Slutsats: Kontrollen är inte riskbaserad i sin helhet

- Registren är ofullständiga, i synnerhet på livsmedelssidan där uppskattningsvis endast cirka en tredjedel av anläggningarna är registrerade.
- Registren på fodersidan saknar uppgifter som är viktiga ur ett riskperspektiv, vilket försvårar riskklassning av anläggningar.
- Tvärvillkorsurval och urval på regional nivå styr inte urvalen av livsmedels- och foderanläggningar mot kontroll av anläggningar där kontroll enligt riskvärdering har högst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten.
- Kvalitetssäkringssystem inklusive branschriktlinjer som används av primärproducent har enligt kontrollmyndigheter och kontrollanter liten betydelse för urval av kontrollobjekt respektive för upplägg av kontrollen vid det enskilda företaget.
- Kontrollanter som kontrollerar delar (tvärvillkor) av livsmedels- och foderlagstiftningen uppger att kontrollens upplägg till stor del är lika över alla företag de kontrollerar, till skillnad mot när hela lagstiftningen (alla relevanta krav) kontrolleras. Kontrollen på de enskilda företagen är med andra ord i låg grad riskbaserad i sitt utförande när endast delar av lagstiftningen kontrolleras och i hög grad riskbaserad när hela lagstiftningen kontrolleras.
- Kunskap om risker finns nationellt och är dokumenterad i olika vägledningar, bland annat Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktion”. Denna vägledning är inte uppdaterad sedan 2010.
- En förutsättning för riskbaserad kontroll är också kunskap om nya risker. Sådan inhämtas via omvärldsbevakning och kontakt med andra myndigheter, men också genom regelbunden kontroll. Den låga kontrollfrekvensen medför dock att informationen från kontrollen är begränsad.

Register

De register som finns över primärproducenter inom livsmedel och foder är inte fullständiga. På livsmedelssidan ingår uppskattningsvis endast cirka en tredjedel av kontrollobjekten i registret. Det saknas tillförlitliga system för att registrera respektive uppskatta det antal primärproducenter av livsmedel och av foder som finns i landet.

Vissa primärproducenter kan undantas från kravet på registrering. Hur omfattande dessa undantag är varierar mellan länsstyrelser. Ett förslag som framkommer från länsstyrelserna är att alla företag som släpper ut livsmedel på marknaden (oavsett mängd) bör registreras. Livsmedelsanläggningar skulle i så fall registreras på liknande nivå som foderanläggningar. Kontrollinsatser regleras sedan med hjälp av riskbaserat urval.

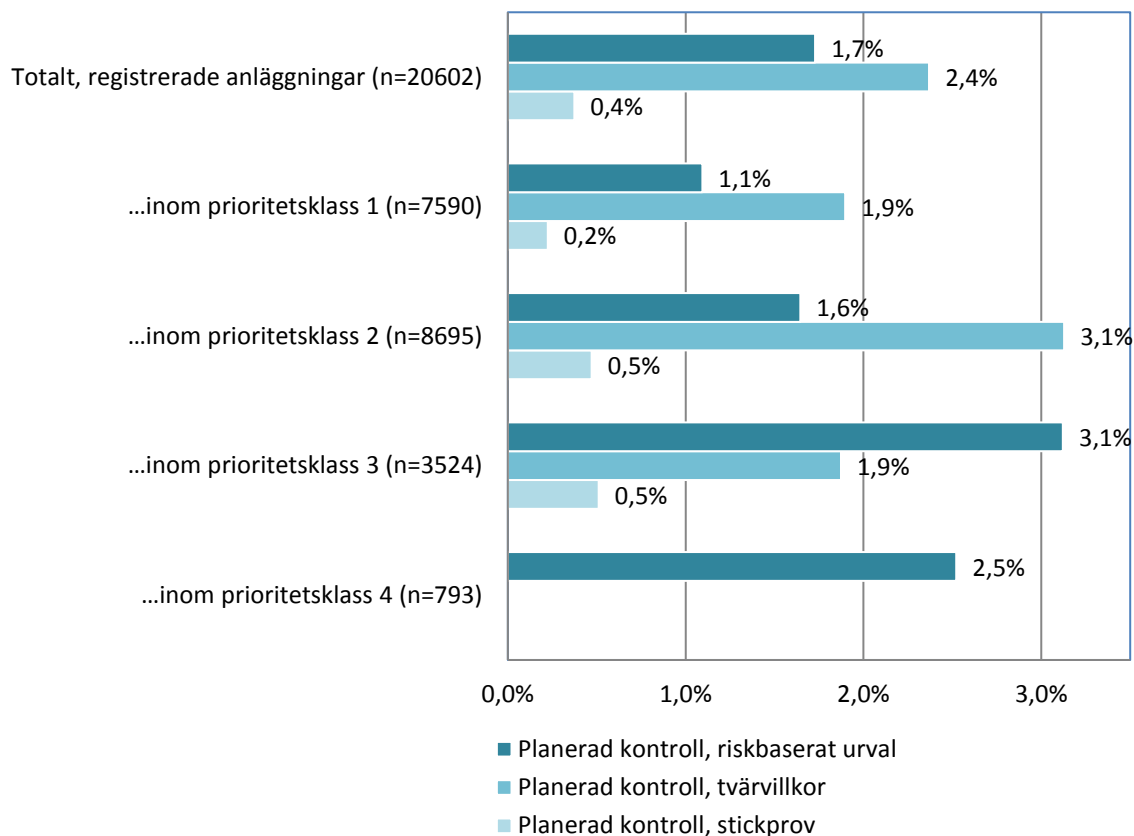
Uppgifterna som finns i registren är inte fullt ut uppdaterade och korrekta. Detta gäller bland annat livsmedelsanläggningar som ändrat sina produktionsinriktningar respektive sin anslutning till kvalitetssäkerhetssystem sedan de registrerats, vilket kan påverka riskklassningen av desamma. För foder gäller att vissa data som är viktiga ur ett riskperspektiv inte registreras och därmed försvåras riskklassning av anläggningarna.

Urval

Urvalet inom kontrollen följer generellt inte kontrollförordningens krav att kontrollera där kontrollen enligt riskvärdering bedöms ha högst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten, se diagram 1. Kontrollorsak vid de planerade kontrollerna är oftast tvärvillkorskontroll, följt av riskbaserat urval och slutligen kontroller utvalda som stickprov.

Andel kontrollerade livsmedelsanläggningar av registrerade livsmedelsanläggningar vid planerad kontroll 2015 är lägre för prioritetssklass 1 än för prioritetssklasser 2 och 3. Kontroll av anläggningar i prioritetssklass 1 bedöms ha högst möjlighet att påverka livsmedelssäkerheten, och kontroll i klasser med högre nummer bedöms ha lägre möjlighet. Det finns flera skäl till att andel kontroller i prioritetssklass 1 generellt är lägst. Flest kontroller utförs inom ramen för tvärvillkorskontrollen och i dessa urval finns många anläggningar i prioritetssklass 2 och 3. Dessutom förekommer få anläggningar i prioritetssklass 1 i vissa län. Om riskbaserat urval ska ske på regional nivå krävs därför en mer utvecklad metod för att antalet kontroller och urvalet av kontrollobjekt i ett län ska anpassas efter de anläggningar som finns i länet.

Diagram 1. Andel kontrollerade anläggningar (planerade kontroller 2015) av de registrerade livsmedelsanläggningarna inom respektive prioritetssklass (1, 2, 3 och 4) och efter kontrollorsak (riskbaserat urval (dvs. offentlig kontroll), tvärvillkor och stickprov). (Procent). Prioritetssklass 4 redovisas inte för tvärvillkorskontroll och stickprov, p.g.a. att mycket få kontroller har utförts här.



Kontrollplan och planering av kontrollerna

Enligt länsstyrelsernas egna uppgifter finns en riskbaserad kontrollplan för livsmedel som också följs vid 12 av de 20 länsstyrelser som svarat. På foderområdet uppger 8 av 20 svarande länsstyrelser att de har en riskbaserad plan som de också följer.

Vid utförande av själva kontrollen har kontrollanterna visat genom val av alternativ som beskrivs i kontrollföreläggningen att ”Risker för konsument och djurhälsa kopplat till de olika produktionsinriktningarna” är den faktor som har störst betydelse när de väljer upplägg och fokus vid utförandet av planerad livsmedels- eller foderkontroll vid det enskilda företaget.

Näst störst betydelse har ”Produktionsinriktningarnas omfattning, komplexitet och storlek” och ”Erfarenhet vid tidigare offentlig kontroll vid den enskilda anläggningen.” Att det senare av dessa två alternativ har en mindre betydelse orsakas troligen av att anläggningen sällan besökts tidigare på grund av den låga kontrollfrekvensen. Minst betydelse av aktuella svarsalternativ har ”Anslutning till frivilligt kontrollprogram, kvalitetssäkringssystem eller liknande” och ”Omfattning av företagets egen kontroll”.

Cirka en tredjedel av de svarande kontrollanterna uppger att livsmedels- respektive foderkontrollens upplägg är lika över alla företag de kontrollerar. De som svarat detta alternativ är nästan uteslutande

kontrollanter som kontrollerar del av lagstiftningen, d.v.s. tvärvillkor, till skillnad från de som kontrollerar alla relevanta krav. Förutom att tvärvillkorskontrollen inte styr urvalet till anläggningar med högst kontrollprioritet t.ex. de anläggningar där kontrollen enligt riskvärderingen bedöms ha högst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten redan i primärproduktionen, så tillkommer därmed slutsatsen att denna kontroll inte är riskbaserad i sitt utförande vid de enskilda företagen, se diagram 2 och 3.

Diagram 2. Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad livsmedelskontroll vid ett enskilt företag i primärproduktionen? Ange max två alternativ. (Procent) Uppdelat på om kontrollanten vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll.

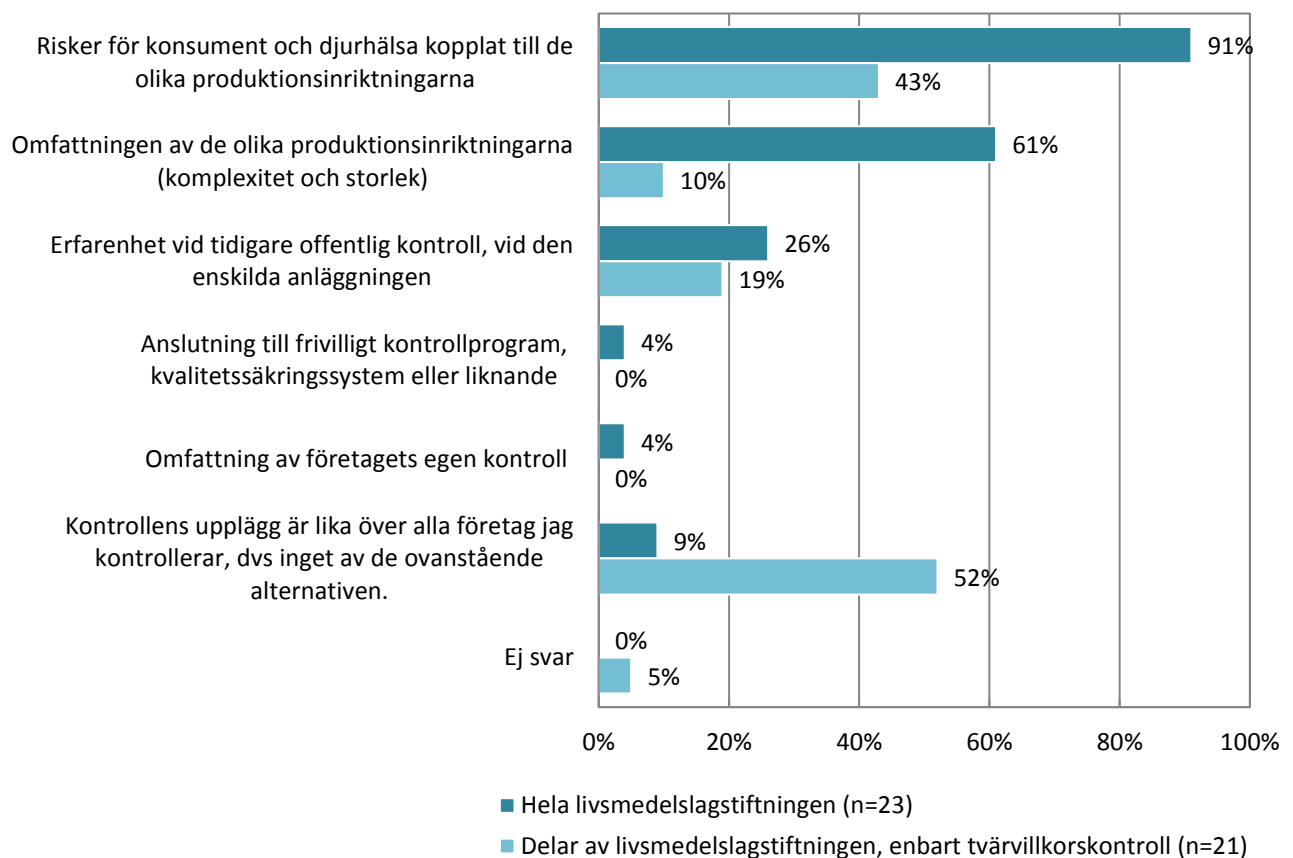
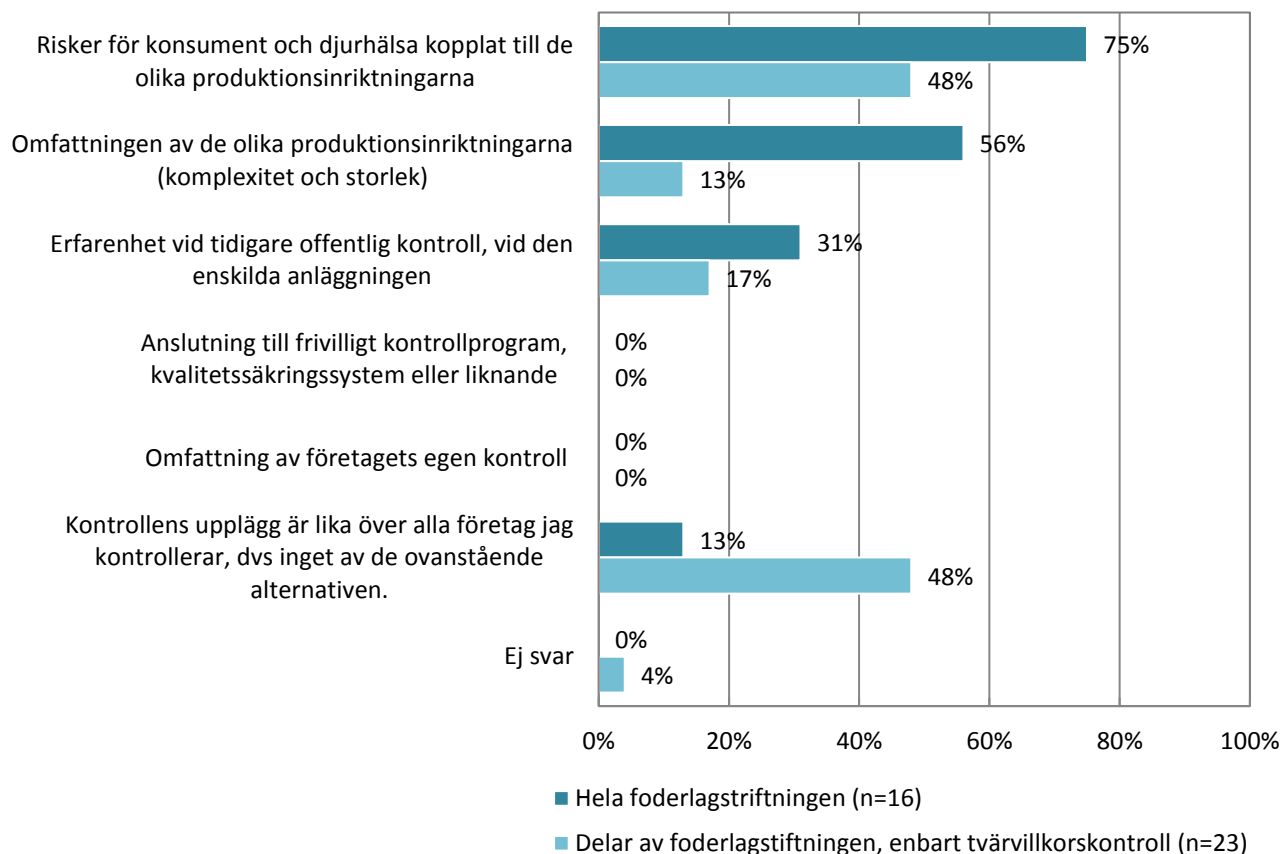


Diagram 3. Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av *planerad foderkontroll* vid ett enskilt företag i primärproduktionen? Ange max två alternativ. (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll.



Kunskap om risker

Kunskap om risker finns nationellt och är dokumenterad i olika vägledningar, bland annat Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktion”. Riskvärderingen som ligger till grund för vägledningen är inte förnyad sedan 2008.

En förutsättning för riskbaserad kontroll är också kunskap om nya risker. Sådan inhämtas via omvärldsbevakning och kontakt med andra myndigheter, men också genom regelbunden kontroll. I nästa avsnitt framgår att kontrollen inte är regelbunden. Kontrollfrekvensen är för låg för att olika branscher och anläggningar ska kunna kontrolleras regelbundet. En viktig källa till kunskap om risker försvinner därmed.

4.2.4 Utvärderingens resultat - om kontrollen sker regelbundet och så ofta som lämpligt

För att en kontroll ska kunna sägas vara regelbunden måste den ske återkommande med ett jämnt intervall. Vid planering av regelbunden kontroll ska hänsyn tas till när företagen senast hade kontroll. Eftersom kontrollfrekvensen i primärproduktionen är låg, behöver alla relevanta krav i livsmedels- och foderlagstiftningen täckas i kontrollen.

Kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt på såväl branschnivå som anläggningsnivå.

För att kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt är tillräckliga resurser nödvändiga och att andra kontrollområden inte prioriteras på bekostnad av livsmedels- och foderkontrollen.

Slutsats: *Kontroll genomförs inte regelbundet och inte alltid så ofta som det är lämpligt*

- Kontrollfrekvensen ligger på drygt 1 procent av uppskattat antal primärproducenter när tvärvillkorskontrollen inkluderas, annars är den lägre.
- Så få kontroller omöjliggör en regelbunden kontroll på anläggningsnivå och begränsar möjlighet till regelbunden kontroll även på branschnivå.
- Eftersom kontrollen till större delen utgörs av enbart tvärvillkorskontroll, som endast kontrollerar delar av livsmedels- och foderlagstiftningen, täcks inte alla relevanta krav vid den totala kontrollens utförande.
- Information från granskning av kvalitetssäkringsprogram används inte i länsstyrelsernas urval och planering av kontroll. Information om anläggningar delas inte mellan kvalitetssystemägare/kontrollorgan och myndigheter. Därmed kan systemen inte användas som argument för den låga kontrollfrekvensen, på det sätt det hittills hävdats.
- Flertalet medarbetare vid länsstyrelserna anser att kontrollfrekvensen bör öka för flertalet branscher till minst vart femte år. Även de intervjuade primärproducenterna uppger att kontroll på anläggningen minst vart femte år är rimlig.
- Mängden personella resurser för kontrollen är för liten, enligt länsstyrelsernas bedömning. Kontrollen är spridd på många personer. Livsmedelskontrollens personella resurser i primärproduktionen 2016 är enligt kontrollmyndigheterna 13 årsarbetskrafter fördelade på 94 personer. Motsvarande resurser för foderkontrollen i primärproduktionen är 5 årsarbetskrafter fördelade på 78 personer.

Kontrollfrekvens

Kontrollfrekvensen ligger på drygt 1 procent, om tvärvillkorskontrollerna räknas in och om antalet primärproducenter antas vara cirka 60 000. Dessutom är merparten av den kontroll som sker tvärvillkorskontroller, där inte all lagstiftning kontrolleras. Kontrollfrekvensen för lagstiftning som inte omfattas av tvärvillkorskontroll är betydligt lägre än 1 procent. Detta innebär att en stor del av anläggningarna inte får någon kontroll. Med den låga kontrollfrekvensen som är idag täcker inte kontrollen alla branscher på en nivå som är önskvärd ur ett riskperspektiv. Ju fler kontroller som görs desto större chans finns att problem som inte är vanliga eller som är okända upptäcks. Problem som finns i liten omfattning eller som uppstår i branscher som hittills ansetts ha låg risk, är nästan omöjliga att upptäcka med nuvarande kontrollfrekvens.

Vid planerade tvärvillkorskontroller inom livsmedelsområdet kontrolleras i genomsnitt endast 42 procent av alla relevanta krav i livsmedelslagstiftningen, att jämföra med annan planerad kontroll av livsmedel, d.v.s. riskbaserat urval och stickprov, där andelen är 87 procent. Eftersom den planerade tvärvillkorskontrollen dominerar saknas därför information om vissa möjliga brister i verksamheten från många kontroller.

Tabell 1. Andel kontrollerade relevanta krav rapporterade vid planerad livsmedelskontroll i primärproduktion 2015 i myndighetsrapporteringen, totalt och per kontrollorsak. Grön färg, hög andel kontrollerade relevanta krav ≥ 90 , Röd färg, låg andel kontrollerade relevanta krav ≤ 30 .

Län	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – totalt 2015	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – vid enbart tvärvillkors kontroll 2015	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – vid annan kontroll än enbart tvärvillkor, d.v.s. riskbaserat urval och stickprov 2015
Län: xx	14	14	0
Län: xx	25	16	89
Län: xx	35	31	100
Län: xx	38	29	96
Län: xx	39	36	100
Län: xx	50	32	99
Län: xx	52	40	99
Län: xx	53	30	93
Län: xx	53	30	100
Län: xx	56	27	86
Län: xx	61	28	75
Län: xx	66	44	94
Län: xx	72	79	69
Län: xx	77	92	53
Län: xx	80	54	97
Län: xx	84	100	81
Län: xx	94	100	89
Län: xx	98	100	97
Län: xx	99	99	99
Län: xx	99	98	100
Län: xx	100	99	100
Totalt	59	42	87

Kvalitetssäkringssystem

Enligt kontrollmyndigheter och kontrollanter används sällan information om granskning gällande företagens kvalitetssäkringssystem för att skapa riskbaserade urval och informationsutbyte mellan systemen och kontrollmyndigheterna saknas. Anslutningen till många system är ibland så låg, att det är svårt att motivera granskningarna, utifrån perspektivet att systemen är komplement till och underlag för bedömning av behov av offentlig kontroll i primärproduktionen. Avsaknad av konstruktivt informationsutbyte och låg anslutning till vissa kvalitetssäkerhetssystem gör att det inte är trovärdigt att använda kvalitetssäkringssystem som motivering för en låg kontrollfrekvens.

Bedömningar av kontrollfrekvensen

Flertalet medarbetare inom livsmedels- och foderkontrollen vid länsstyrelserna anser att kontrollfrekvensen bör öka för flertalet branscher till minst vart femte år, se diagram 4 och 5. Detsamma gäller de intervjuade primärproducenterna.

Diagram 4. Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en livsmedelskontroll vid följande typer av produktionsinriktningar, för att minimera riskerna för att konsument blir sjuk eller lurad av livsmedlet? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll, samordnar kontroll eller gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll. De som inte haft en åsikt eller avstått från att svara räknas inte med bland de svarande i denna sammanställning.

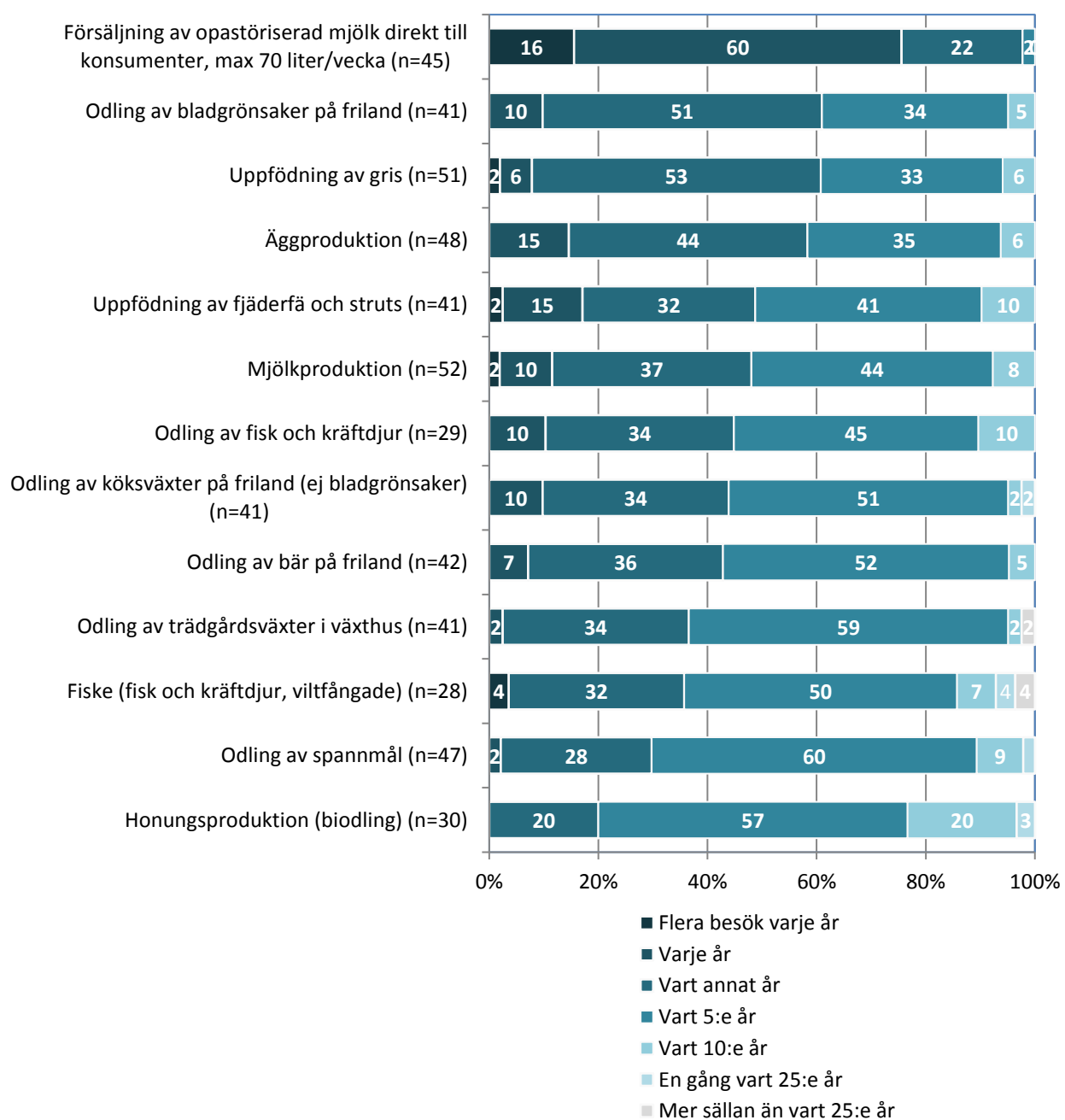
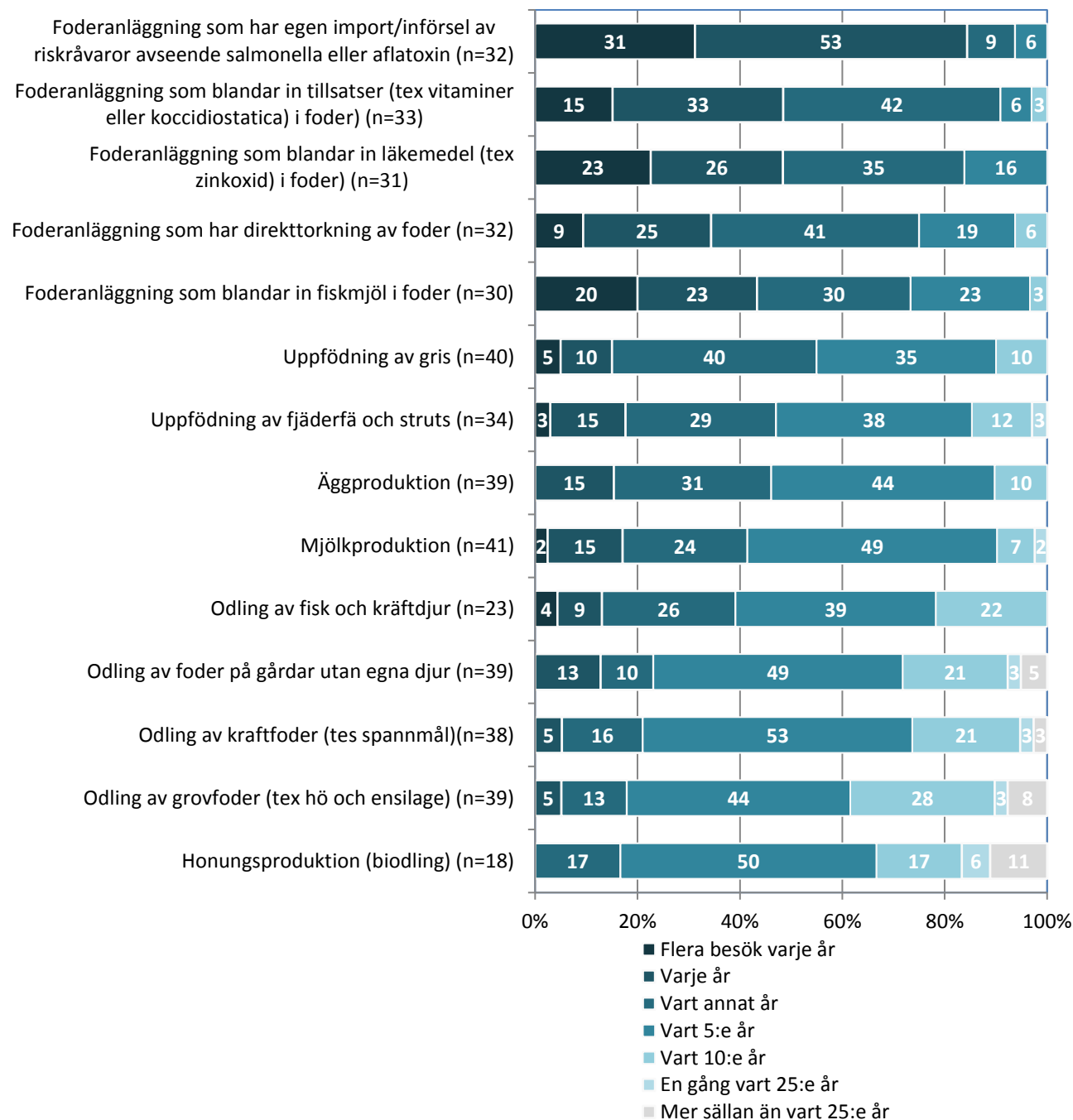


Diagram 5. Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en foderkontroll vid följande typer av verksamheter, för att minimera riskerna för djurhälsa eller i förlängningen människors hälsa? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll, samordnar kontroll eller gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll. De som inte haft en åsikt eller avstått från att svara räknas inte med bland de svarande i denna sammanställning.



Resurser

De finansiella resurserna för kontrollen är för liten enligt bedömningen från länsstyrelserna. Eftersom behovsanalys när det gäller personal ofta saknas är det svårt att bedöma om detta stämmer. En viktig faktor är att kontrollen är spridd på många människor. I genomsnitt arbetar en medarbetare 14 procent av en årsarbetskraft med livsmedelskontroll och 6 procent med foderkontroll.

4.2.5 Utvärderingens resultat - om kontrollen är enhetlig

Att kontrollen är enhetlig betyder att upptäckt av brister, bedömningar, resultat och krav på åtgärder är desamma vid kontroll av likvärdiga verksamheter eller förhållanden. Enhetlig kontroll har en koppling till rättssäkerhet, då alla ska behandlas lika. I vilken grad kontrollen är enhetlig har däremot ingen direkt koppling till i vilken grad kontrollen är ändamålsenlig och har effekt. Kontrollen kan alltså vara enhetlig även om kvaliteten på kontrollerna är undermålig och de bedömningar som görs är felaktiga som sådana.

Kontrollen kan vara enhetlig på olika nivåer.

Enhetlighet på urvalsnivå påverkar vilka företag som kontrolleras och är därmed avgörande för i vilken grad brister som finns i länet kan upptäckas.

Enhetlighet på genomförandenivå påverkar i vilken grad de brister som finns på kontrollerade anläggningar upptäcks, t.ex. beroende på om kontroll sker av alla eller av en mindre andel relevanta krav.

Enhetlighet i kontrollen uppnås bland annat genom vägledning och gemensamma rutiner som kontrollpersonalen arbetar efter. Enhetlighet kan också uppnås genom samsynsyftande aktiviteter, såsom parallellkontroller, jämförelser och diskussioner kring bedömningar samt i samordnade kontrollprojekt.

Slutsats: Kontrollen är inte enhetlig i praktiken

- Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets stödande dokument används i stor utsträckning, vilket är en av flera förutsättningar för enhetlighet.
- Länsstyrelserna har i liten utsträckning egna dokumenterade rutiner. Sådana behövs i olika grad för att komplettera stödande dokument från de centrala verken med rutiner för tillvägagångssätt i olika situationer.
- Kontrollanterna stämmer av kontrollfrågor med andra kontrollanter inom egen myndighet, mer sällan med kontrollanter vid andra myndigheter.
- Samsynsyftande aktiviteter i form av parallellkontroller och liknande görs uteslutande inom egen myndighet.
- En del länsstyrelser deltar i nationella samordnade kontrollprojekt på livsmedelsområdet, men inte alls på foderområdet där det inte erbjuds samordnade kontrollprojekt.
- Ovanstående indikerar att det finns vissa förutsättningar för enhetlighet framförallt inom den egna myndigheten, men förutsättningar för enhetlighet är sämre mellan länsstyrelserna. Detta påverkar hur enhetlig livsmedels- och foderkontroll är i landet.
- Flera resultat som redovisas visar också att kontrollen inte utförs enhetligt, vare sig vad gäller urval, andelen kontrollerade relevanta krav eller i upptäckten av avvikelser.
- En genomgående förklaring till brister i denna enhetlighet är olika syften med kontrollen (tvärvillkorskontroll eller kontroll av alla relevanta krav). En annan förklaring är att kompetensen är ojämn mellan olika kontrollanter, beroende på vilken huvudsaklig inriktning kontrollanten har i arbetet (tvärvillkor, livsmedel, foder eller djurskydd). Ojämn kompetens mellan kontrollanter kan orsaka bedömningar i kontrollen som inte är enhetliga.

Förutsättningar för enhetlighet

Förutsättningar för enhetlig kontroll kan skapas genom t.ex. vägledningar, handböcker, dokumenterade rutiner och samsynsinriktade aktiviteter som t.ex. skugg-/parallellkontroller och kontrollprojekt. Förutsättningar för enhetlig kontroll är inte optimala. Vägledningar från de centrala verken används, men relativt få länsstyrelser har dokumenterade rutiner exempelvis över hur information från kontrollen ska förmedlas till annan myndighet eller till ägare av kvalitetssäkringssystem eller liknande.

Samsynssyftande aktiviteter i form av avstämningar av kontrollfrågor, parallellkontroller och liknande genomförs nästan uteslutande inom den egna myndigheten. En del länsstyrelser deltar i nationella samordnade kontrollprojekt på livsmedelsområdet, men inte alls på foderområdet där det inte erbjuds samordnade kontrollprojekt. Detta sammantaget försvårar möjligheten att nå enhetlighet mellan länsstyrelser, vilket påverkar hur enhetlig livsmedels- och foderkontrollen är i landet.

Hinder för enhetlighet

Rapporten i sin helhet visar att den totala livsmedels- och foderkontrollen inom många områden inte är enhetlig. Det gäller till exempel urval, kontroll av andel relevanta krav eller i upptäckt/rapportering av avvikelser.

Analysen visar att en förklaring till bristande enhetlighet är att syftet med kontrollen (enbart tvärvillkorskontroll eller kontroll av alla relevanta krav) påverkar hur enhetligt resultatet blir i praktiken.

Analysen visar också att en annan förklarande faktor är olikheter mellan län, vilket kan vara kopplat till länsstyrelsernas sätt att organisera arbetet.

Vidare är kompetensen ojämn beroende på kontrollantens huvudsakliga inriktning i arbetet (tvärvillkor, livsmedel, foder eller djurskydd). Exempelvis uppger tvärvillkorskontrollanter kompetensbrister inom många områden i livsmedels- och foderkontrollen. Ojämn kompetens mellan kontrollanter kan orsaka bedömningar i kontrollen som inte är enhetliga.

Erfarenheten visar att det tar tid att nå enhetlighet. När många arbetar liten del av sin arbetstid med livsmedelskontroll eller foderkontroll blir det rimligen inte mycket tid för kontrollanterna att få erfarenhet och kompetensutveckling eller att genomföra samsynssyftande aktiviteter.

4.2.6 Utvärderingens resultat - om i vilken grad kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig

För att kontrollen ska ge effekt och vara ändamålsenlig krävs:

- att aktuella primärproducenter av livsmedel och foder är kända och registrerade med uppdaterad information
- att kontroll utförs där den gör mest nytta för livsmedels- och fodersäkerheten.
- att kontroll utförs i tillräcklig omfattning
- att medarbetare har rätt kompetens
- att eventuell bristande efterlevnad upptäcks och
- att påvisade brister åtgärdas

Slutsats: Kontrollen ger inte avsedd effekt och är därmed inte ändamålsenlig

Grundförutsättningar för att kontrollen ska ge effekt är inte uppfyllda: Anläggningarna är inte kända, registren är bristfälliga, urvalen kan bara göras baserat på de anläggningar som finns i registret. Kontrollerna är för få för att täcka alla typer av anläggningar på ett sådant sätt att eventuella brister och nya faror kan upptäckas. Tvärvillkorsurvalet styr inte kontrollen mot de anläggningar som har högst kontrollprioritet. Enbart tvärvillkorskontroller medför att alla relevanta krav inte kontrolleras.

- Kontrollen är spridd på många personer. I genomsnitt arbetar en medarbetare 14 procent av en årsarbetskraft med livsmedelskontroll och 6 procent med foderkontroll. Kontrollanterna har ofta kontroll inom andra områden än offentlig livsmedels- och foderkontroll som huvuduppgift. Kontrollkompetensen varierar beroende på kontrollantens huvudsakliga arbetsområde (tvärvillkor, livsmedel, foder eller djurskydd). Exempelvis har kontrollanter med huvudsaklig inriktning inom tvärvillkorskontrollen lägre kompetens inom bl.a. livsmedelslagstiftning och förvaltningsrätt. Bristande kompetens kan minska kontrollens effekt.
- Det finns områden som de flesta länsstyrelser behöver kontrollera, där åtskilliga kontrollanter uppger att de varken har teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet, t.ex. fiskanläggningar, odling på friland av diverse grödor och flera områden inom foder.
- Kontrollerna är oftast föranmälda och kontrollmetoden provtagning används normalt inte, enligt uppgifter från länsstyrelserna.
- Få avvikelser upptäcks och variationen mellan länsstyrelserna är stor.
- Färre avvikelser upptäcks i tvärvillkorskontrollen än i kontrollen av alla relevanta krav.
- Begränsat utbyte av information med systemägare för kvalitetssystem gör att brister hos företagen inte kommer till kontrollens kännedom
- Majoriteten av länsstyrelserna saknar egna mål för foderkontrollen
- Kontrollmyndigheternas uppföljning och verifiering av kontrollens effekt brister
- Åtgärder vidtas inte mot brister i den egna kontrollmyndigheten.

Kompetens

Många kompetensområden ska täckas. Kontrollen av livsmedel och foder är, som tidigare nämnts, spridd på många personer, vilka ofta har huvudsaklig inriktning på annat kontrollområde (djurskydd och tvärvillkor). Det är viktigt att medarbetarna arbetar tillräckligt mycket med kontrollområdena livsmedel och/eller foder för att kunna nå och upprätthålla den kompetens (kunskap och erfarenhet) som de behöver enligt kontrollförordningen. Kontrollkompetensen varierar beroende på kontrollantens huvudsakliga inriktning. Kontrollanter med huvudsaklig inriktning inom tvärvillkorskontrollen har lägre kompetens inom flera områden, bl.a. livsmedelslagstiftning, se diagram 6. Livsmedelskontrollanterna har lägre kompetens inom foderlagstiftning, se diagram 7.

Diagram 6. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens om "Livsmedelslagstiftningen" för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll efter huvudinriktning, enkät till enskilda medarbetare.

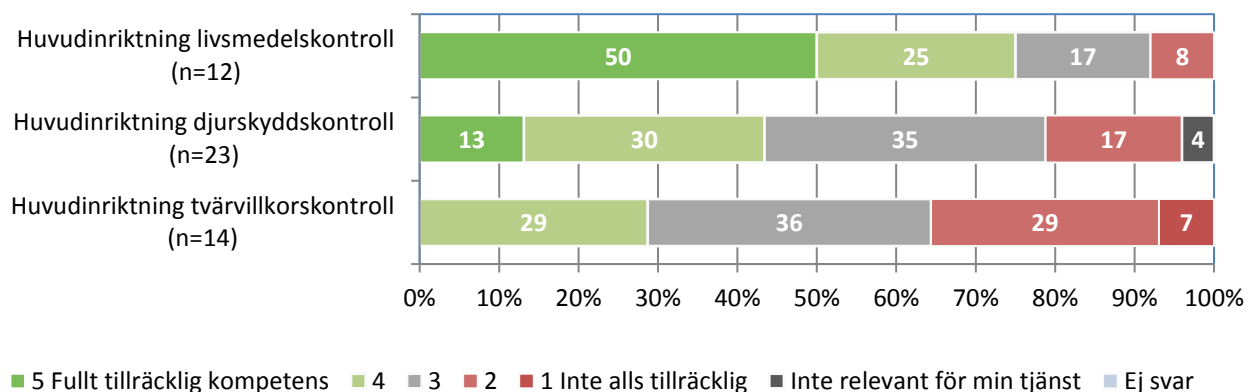
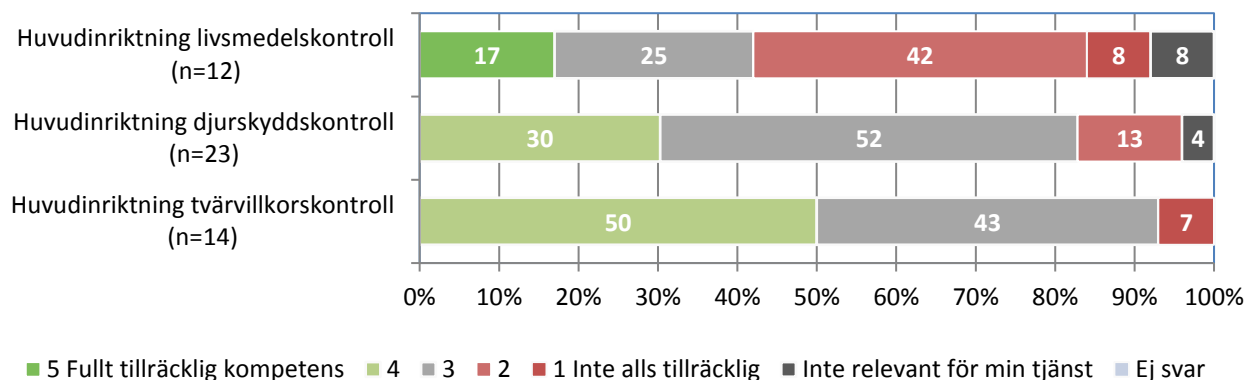


Diagram 7. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens om "Foderlagstiftningen" för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll efter huvudinriktning, enkät till enskilda medarbetare.



Inom vissa områden uppger kontrollanterna att det har god kompetens, exempelvis inom uppfödning av nötkreatur och mjölkproduktion. På andra områden är kompetensen samlad på några få länsstyrelser exempelvis uppfödning av ren, odling av tvåskaliga blötdjur, produktion av groddar, uppsamlingscentraler för vegetabiliska primärprodukter och fiskmjölksinblandning i foder. Det är dock få länsstyrelser som har kontrollansvar för dessa typer av anläggningar.

Mer bekymmersamt är det att det finns områden som de flesta länsstyrelser behöver kontrollera, där åtskilliga kontrollanter uppger att de saknar både teoretisk kunskap och praktiskt erfarenhet, t.ex. honungsproduktion (biodling), fiskanläggningar, odling på friland av diverse grödor. Även inom foderområdet finns flera områden där kontrollanterna upplever låg kompetens. Se tabellerna 2 och 3.

En förklaring till skillnaderna i kompetens mellan olika områden är att många kontrollanter har huvudsaklig inriktning på djurskydd och tvärvillkor i sitt arbete.

Tabell 2. I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot livsmedelslagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/branscher? Flera svar per produktionsinriktning/bransch möjligt. (Procent) Grön färg, hög kompetens > 70, Röd färg, låg kompetens > 30, Gul färg, få kända anläggningar > 30, resulterar i att röd färg inte markeras i kolumnen 'jag har varken teoretisk eller praktisk erfarenhet'

Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll (n=55), enkät till enskild medarbetare.

	Jag har god teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har viss teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har god praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har viss praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har varken teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktion sinriktning en i länet	Ej svar
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	29	53	15	38	13	2	-
2. Uppfödning av får och get	76	16	58	31	-	-	-
3. Uppfödning av gris	62	31	47	29	-	-	-
4. Uppfödning av hägnat vilt	11	45	5	22	40	2	4
5. Uppfödning av häst	60	27	62	16	4	5	2
6. Uppfödning av nötkreatur	80	13	80	7	-	-	2
7. Uppfödning av ren	7	7	2	7	36	60	2
8. Uppfödning av kanin	13	33	5	29	29	25	4
9. Odling av fisk och kräftdjur	13	31	4	24	51	2	2
10. Honungsproduktion (biodling)	13	18	7	11	62	-	2
11. Mjolkproduktion	84	9	75	9	-	-	2
12. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsumenter, max 70 liter/vecka	18	25	9	9	33	20	9
13. Odling eller insamling av tvåskaliga blötdjur	5	2	-	4	60	38	4
14. Äggproduktion	47	36	25	33	7	-	4
15. Fiske (fisk och kräftdjur, viltfångade)	9	27	4	15	51	7	4
16. Jakt (frilevande vilt)	5	35	5	13	49	9	2
17. Odling av baljväxter	31	31	22	18	22	7	5
18. Odling av oljväxter	27	33	20	22	22	7	4
19. Odling av potatis	27	47	18	42	11	-	5
20. Odling av sockerbetor	9	13	9	5	35	44	4
21. Odling av spannmål	35	45	35	24	7	5	5
22. Odling av bladgrönsaker på friland	18	38	13	29	36	-	4
23. Odling av bladgrönsaker i växthus	15	36	9	25	40	4	4
24. Odling av köksväxter på friland (ej bladgrönsaker)	18	35	15	20	42	-	4
25. Odling av bär på friland	16	38	13	27	35	-	5
26. Odling av frukt på friland	13	33	7	18	45	7	5
27. Odling av trädgårdsväxter i växthus	15	27	9	20	47	-	5
28. Odling av svamp	2	13	2	5	64	20	4
29. Produktion av groddar	11	13	5	2	55	27	4
30. Insamling av vilda bär och svampar	7	22	-	22	62	5	4
31. Uppsamlingscentraler för vilt	2	13	2	5	67	22	5
32. Samlingsplats/upsamlingscentral för vegetabiliska primärprodukter	5	13	4	11	65	16	4
33. Packeri inom primärproduktion	11	22	5	18	53	5	4

Tabell 3. I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot foderlagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/ branscher? Flera svar per produktionsinriktning/bransch möjligt. (Procent) Grön färg, hög kompetens > 70, Röd färg, låg kompetens > 30, Gul färg, få kända anläggningar > 30, resulterar i att röd färg inte markeras i kolumnen 'jag har varken teoretisk eller praktisk erfarenhet'

Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll (n=48), enkät till enskilda medarbetare.

	Jag har god teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har viss teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har god praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har viss praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har varken teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktionsinriktningen i länet	Ej svar
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	19	60	13	35	17	4	2
2. Uppfödning av får och get	69	23	54	17	4	-	2
3. Uppfödning av gris	52	40	38	23	2	-	4
4. Uppfödning av hägnat vilt	4	33	2	19	52	-	4
5. Uppfödning av häst	52	31	50	17	6	2	4
6. Uppfödning av nötkreatur	71	17	63	13	2	-	4
7. Uppfödning av ren	4	10	2	2	38	50	4
8. Uppfödning av kanin	13	27	10	15	35	21	4
9. Odling av fisk och kräftdjur	6	23	4	15	58	2	4
10. Honungsproduktion (biodling)	8	21	6	10	58	2	6
11. Mjolkproduktion	75	10	63	10	2	-	6
12. Äggproduktion	33	48	21	29	8	-	4
12. Odling av grovfoder (t.ex. hö och ensilage)	63	23	52	19	4	-	4
14. Odling av kraftfoder (t.ex. spannmål)	48	35	38	25	8	-	6
15. Foderanläggning som blandar in läkemedel (t.ex. zinkoxid) i foder	4	27	2	17	56	13	6
16. Foderanläggning som blandar in tillsatser (t.ex. vitaminer eller koccidiostatica) i foder	4	35	2	17	50	13	4
17. Foderanläggning som blandar in fiskmjöl i foder	2	19	2	13	65	15	4
18. Foderanläggning som har direkttorkning av foder	13	33	15	10	40	8	6
19. Foderanläggning som har egen import/införsel av riskrävaror avseende salmonella eller aflatoxin	4	8	2	2	65	23	4

Kontrollmetodiken påverkar

Kontrollerna är oftast föranmälda. Värdet av föranmäld kontroll bör bedömas för olika typer av kontroller. Vid val av till exempel revision som kontrollmetod är föranmälan av kontrollen aktuellt. Fördelarna med den förbättrade kontrollsituation som föranmälan skapar måste vägas mot nackdelarna då brister inte upptäcks när möjlighet finns att dölja eventuella brister och fusk innan kontrollanten kommer.

I intervjuer med primärproducenterna anser dessa att föranmälan är ett måste, något annat signalerar misstroende. Föranmälan är viktigt för att skapa en bra kontrollsituation, där primärproducenten får förtroende för kontrollanten, ”öppnar” sig och berättar om och visar sin verksamhet.

Kontrollmetoden provtagning används normalt inte av länsstyrelserna, trots att den kan vara en viktig metod för att kartlägga hur situationen ser ut i landet som helhet inom ett kontrollområde.

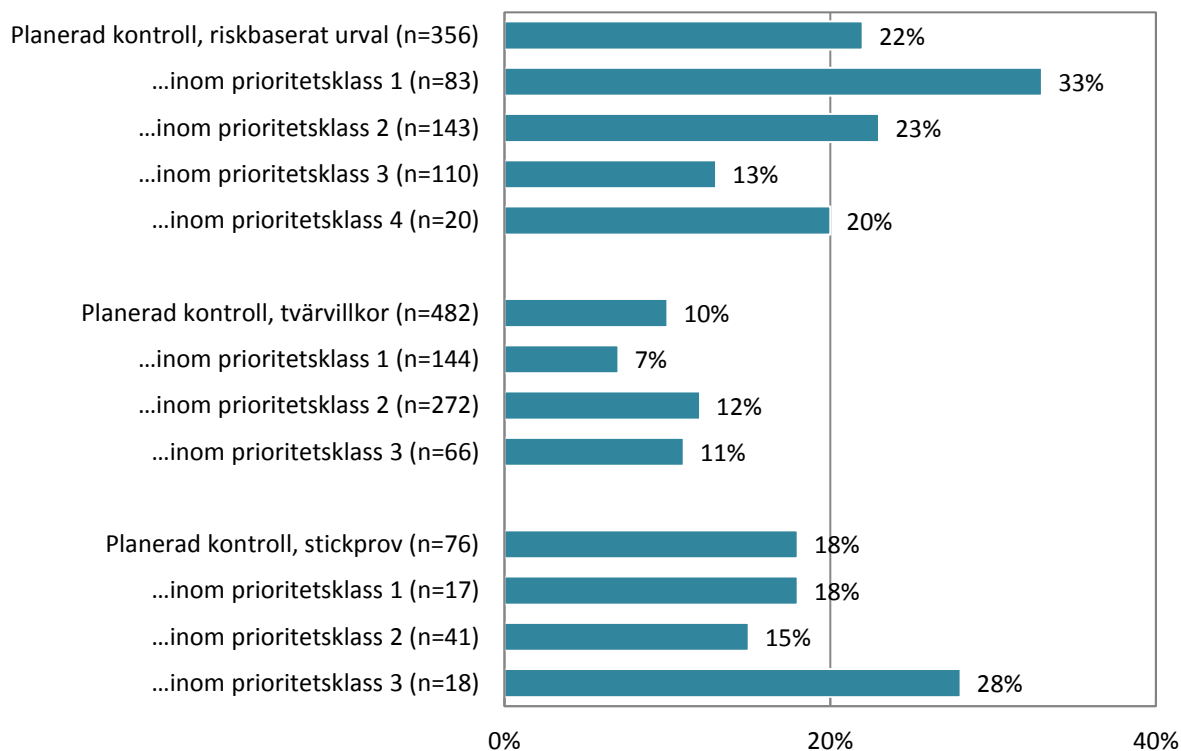
Brister upptäcks inte

En lägre andel avvikelser upptäcks inom tvärvillkorskontrollen än inom annan planerad kontroll, se diagram 8. Det kan finnas flera orsaker till detta, både att tvärvillkorskontrollen spänner över färre rapporteringspunkter/krav och att principerna för vilken typ av avvikelser som registreras skiljer sig mellan tvärvillkorskontroll och riskbaserad kontroll.

Diagram 8. Andel kontroller med avvikelse* vid planerad livsmedelskontroll utförd 2015 per kontrollorsak och prioritetsklass. (Procent) Prioritetsklass 4 för tvärvillkorskontroll och stickprov redovisas inte, p.g.a. att mycket få kontroller utförts här.

* exklusive avvikelser gällande att anläggningen inte är registrerad (rapporteringspunkt 19.1)

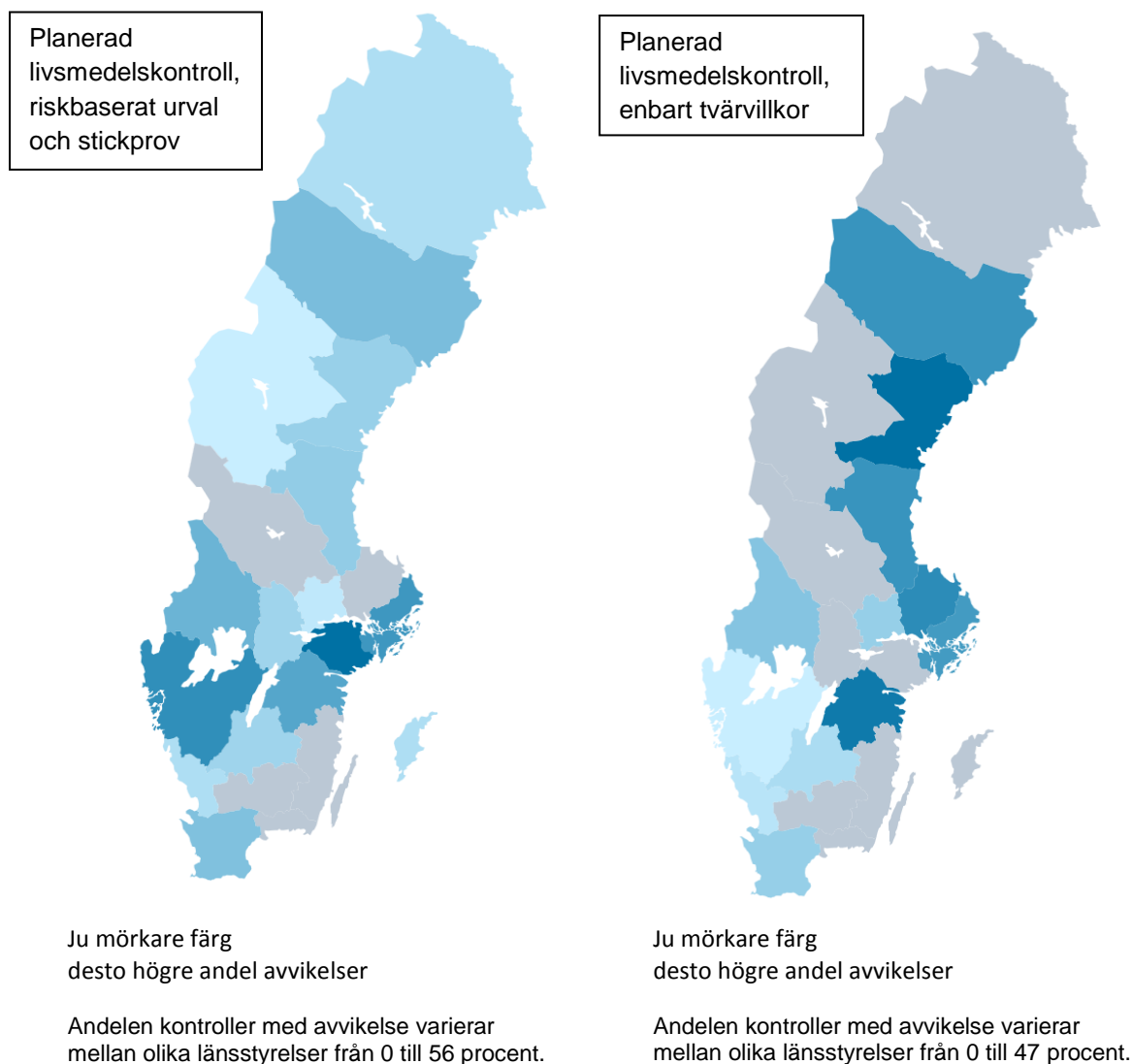
Källa: Länsstyrelsernas myndighetsrapportering till Livsmedelsverket



Variationen i andel kontroller med avvikelse mellan olika länsstyrelser är stor, se figur 2. Det är inte sannolikt att denna variation i första hand beror på att företagens status skiljer sig mellan olika län. Förklaringar kan vara skillnader i sättet att utföra kontroll och kontrollanternas varierande kompetens. Nästan hälften (n=9) av länsstyrelserna rapporterade inte någon avvikelse vid planerad tvärvillkorskontroll under 2015, utöver avvikelse på grund av att kontrollerad anläggning inte var registrerad.

Figur 2. Geografisk fördelning av andel kontroller med avvikelse* vid planerad livsmedelskontroll utförd 2015 per kontrollorsak. Ju mörkare färg desto högre andel kontroller med rapporterade avvikelser. I län markerade med grå färg är inga kontroller med avvikelser rapporterade. Kalmar och Uppsala län är markerade i grå färg för kontrollorsak planerad livsmedelskontroll, riskbaserat urval och stickprov då endast 2 respektive 3 kontroller är genomförda. Bas: Planerad livsmedelskontroll, riskbaserat urval och stickprov (n=433), Planerad livsmedelskontroll, enbart tvärvillkor (n=488)

* exklusive avvikelser gällande att anläggningen inte är registrerad (rapporteringspunkt 19.1)



Begränsat utbyte av information med systemägare för kvalitetssystem innebär att brister som iakttas inom systemet inte nödvändigtvis kommer till kontrollmyndighetens kännedom. Kontrollanter kan vid kontroll ta reda på om företaget följer ett kvalitetssäkringssystem. Informationen läggs in i registret över anläggningarna, men påverkar inte kontrollen i någon större utsträckning, eftersom kunskapen om systemen är så låg.

Uppföljning sker hos företagen, men myndigheterna följer inte upp sin egen verksamhet

Länsstyrelserna följer inte alltid upp avvikelser hos enskilda företagare eller dokumenterar inte alltid sådan uppföljning. Länsstyrelserna har ofta ingen uppföljning eller utvärdering av den sammantagna kontrollens effekt vid den egna kontrollmyndigheten. Det går inte alltid att verifiera att brister avhjälpas. Upplevelsen bland länsstyrelsernas medarbetare är att åtgärder inte vidtas mot brister i den egna verksamheten.

4.2.7 Förbättringsförslag från länsstyrelserna

Flera länsstyrelser har lämnat förbättringsförslag avseende exempelvis resurser och organisation. Nedan följer några citat hämtade från enkät besvarad av kontaktpersoner utvalda av enskilda länsstyrelser:

”För att arbetet inom området ska kunna bedrivas på den nivå som är önskvärd och efterfrågad krävs förstärkta ekonomiska resurser till länsstyrelserna”

”Idag arbetar ofta varje kontrollant med enbart en liten del av en tjänst med kontroll av livsmedel. Området är väldigt stort vilket innebär att det kan vara svårt att upprätthålla en bra kompetens. En fördel kunde vara att tillsynen koncentreras.”

”När man pratar/skriver om tvärvillkor bör man inte automatiskt likställa det med offentlig kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen. Tvärvillkor är en stödkontroll med utgångspunkt att stöd ska inte utbetalas till fullo om man inte följer vissa regler, alla regler ger inte avdrag.”

”Vilken personal ska vi rekrytera? ... För att jobba med foder och livsmedel i primärproduktionen krävs att du är väl insatt i de olika verksamheterna, kan lagstiftningen och kan myndighetsarbete. Hela arbetsområdet behöver göras mer attraktivt... Det har lagts alldeles för mycket fokus på djurskyddskontrollen.”

Även enskilda medarbetare har lämnat förbättringsförslag. Flera av dessa handlar om helhetssyn.

”Otroligt krångligt upplägg som det är idag. Svårt att få ett helhetsgrepp kring området och hur vissa delar går ihop med tvärvillkoren och vissa inte. Svårt att ha tillräcklig kunskap inom så skilda områden som nötkreatur och tomater.”

”En generell översyn av de kontrollområden som läggs på Länsstyrelserna i sin helhet. I dagsläget konkurrerar områden som djurskydd, livs och fodertillsyn i primärproduktion, samordning av kommunal livsmedelstillsyn, tillsyn av djurhälsopersonal, smittskydd, tvärvillkorskontroll med mera om samma stadsanslag. Såväl Livsmedelsverket som Jordbruksverket styr på olika sätt hur och vilken tillsyn länsstyrelserna ska göra utan att det finns en tydlig koppling till resurstilldelning och prioritering mellan områden. Ambitionen inom området primärproduktion kan mycket väl finnas men konkurrens MELLAN tillsynsområden är en stor utmaning. Just när det gäller livsmedel och foder (t

ex spannmålsodling) är ju dessutom kontrollobjekten ofta samma objekt. Trots det finns det separat checklista från SJV och separat från SLV och dessutom ska kontrollresultatet sedan läggas in i olika system. Tidsödande och tillför inget värde men tar onödig tid som skulle kunna användas till annat.”

”..... Det är vanligt att flera olika typer av kontroller görs samtidigt av samma kontrollant. Men systemstödet som helhet är inte anpassat för detta scenario. Antalet registreringssystem för foder/livsmedelskontroll, i kombination med djurskydd och tvärvillkor, behöver minskas, inte som nu Primör/Konrad/Atlas/DSK/Platina. Helhetstänk saknas, vilket leder till ineffektivitet och dubbelregistrering av basuppgifter. IT-stress är ett stort problem i arbetslivet. Det är svårt att lära upp nya kontrollanter och risken att missa något i kontrollresultatet är stor. Det leder också till att lantbrukaren får flera olika rapporter (efter en samordnad tvärvillkors/primärproduktions/djurskyddskontroll) med olika design där det står samma saker men på olika sätt. Det tycks som att alla aktörer vill driva sitt särintresse och vill då ha ett " eget " system för rapportering.”

4.3 EU-revisorernas kritik

4.3.1 EU-revisioner av kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen

GD SANTE utför revisioner av medlemsstaternas offentliga kontroll i livsmedelskedjan. Revisionerna innebär granskning av kontrollmyndigheterna och deras kontroll av företagare ute i landet.

Revisorerna fokuserar ofta på ett specifikt område, t.ex. restsubstanskontroll av livsmedel eller kontroll av foder, men det förekommer även övergripande revisioner av ett lands kontrollsystem.

När det gäller Sveriges kontroll av livsmedels- och foderföretagare som är primärproducenter har revisorerna vid olika tillfällen påpekat brister i kontrollen, men även vad som fungerar väl.

Sverige har meddelat kommissionen vilka åtgärder som planeras för att rätta till bristerna i kontrollen. Med två till tre års mellanrum följer kommissionen upp att Sverige gjort det som planerats för att åtgärda bristerna. Därutöver följer revisorerna även upp om bristerna kvarstår eller inte i de fall man kommer tillbaka och granskar samma kontrollområde igen.

Nedan beskrivs några av de iakttagelser och slutsatser som framkommit vid revisioner av kontrollen av primärproducenter de senaste åren.

Revision avseende mikrobiell säkerhet vid primärproduktion av livsmedel av icke-animaliskt ursprung³

Hösten 2015 besöktes Sverige för en revision angående kontrollsystemet avseende mikrobiell säkerhet vid primärproduktion av livsmedel av icke-animaliskt ursprung. Revisionen omfattade groddning av frön samt produktion av bär och bladgrönt. Samtliga är produkter som orsakat ett stort antal livsmedelsutbrott de senaste åren. EFSA⁴ har antagit flera vetenskapliga yttranden om risker med patogener som kan kontaminera sådana livsmedel. Revisorerna skriver i sin rapport om denna kontroll i Sverige, att generellt finns ett system för riskbaserad kontroll av primärproducenter av livsmedel av

³ GD (SANTE) Rapport 2015-7459 om en revision utförd i Sverige för att utvärdera systemet för offentlig kontroll avseende mikrobiell säkerhet vid primärproduktion av livsmedel av icke-animaliskt ursprung.

⁴ EFSA står för European Food Safety Authority, Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet.

icke-animaliskt ursprung för att säkra förebyggande av mikrobiologisk kontaminering. Det finns ett nyinrättat nationellt registreringssystem för samtliga primärproducenter och anläggningar som producerar groddar. Detta underlättar tillämpningen av riskbaserad kontroll för den aktuella typen av anläggningar. Alla primärproducenter var dock inte registrerade vid revisionstillfället. Inte heller var samtliga groddanläggningar godkända, men hade ändå tillstånd att fortsätta verksamheten.

I länsstyrelsernas elektroniska registreringssystem, Primör, är primärproducenterna skyldiga att lämna uppgifter om produktionsvolymen och den huvudsakliga grödan som produceras vid tidpunkten för registreringen. Denna information utgör grunden för riskbaserad metod och planering av offentlig kontroll. Ytterligare information t.ex. om tredjepartscertifiering kan lämnas, men uppgiften är frivillig. Deltagande i kvalitetssäkringssystem påverkar företagets placering i erfarenhetsmodulen.

Revisorerna konstaterar att de behöriga myndigheterna inte tar några offentliga prov i samband med kontroll av primärproducenter, trots att den nödvändiga laboratoriekapaciteten finns. En rapport upprättas efter varje kontroll och företagaren får en kopia.

Revision av kontroll av fiskeriprodukter⁵

Från en revision på fiskeriområdet våren 2015, konstateras att kontrollsystemet gör det endast delvis möjligt för behöriga myndigheter att lämna tillräckliga garantier i fråga om livsmedelssäkerhet hos fiskeriprodukter. I synnerhet kan Sverige inte lämna tillräckliga garantier för att fet fisk från Östersjöområdet som överskrider EU:s gränsvärden för PCB/dioxiner inte säljs till andra EU-medlemsstater. Mindre än 10 procent av fiskefartygen var registrerade hos länsstyrelserna. Länsstyrelserna ansvarar för att kontrollera hygienförhållandena vid landning av fiskeriprodukter samt kontroll av fiskefartyg (inte kyltankbåtar), men kontrollsystemet täcker generellt inte dessa.

Revision av kontroll av restsubstanser och främmande ämnen samt hantering av veterinärmedicinska läkemedel⁶

Revisorerna konstaterar i sin granskning av kontroll av restsubstanser och främmande ämnen att planering av övervakning av restsubstanser är punktlig och omfattande, och bidrar till effektiva kontroller. Den försvagas emellertid av att biodlare inte är registrerade samt ofullständiga uppgifter från registreringen om uppsamlingsanläggningar för honung, vilket kan leda till att provtagningen, som administreras av Livsmedelsverket, inte kan riktas mot de lämpligaste livsmedelsföretagarna. Kommentar till rapporten är att staten har gett länsstyrelserna i uppdrag att se till att alla kända livsmedelsföretag i primärproduktionen är registrerade.

Provtagning på vattenbruk, som utförs av länsstyrelserna på Livsmedelsverkets uppdrag, bör vara oannonserade. Dock annonserar länsstyrelsernas personal provtagningen 24 timmar i förväg. Länsstyrelserna utför kontroll av veterinärmedicinska preparat på gårdar och i den del som görs enligt Livsmedelsverkets anvisningar med inriktning på kraven i förordning (EG) nr 853/2004, sker kontrollen utan förvarning. Däremot förannonseras kontrollen av användningen av veterinärmedicinska preparat, med 24 timmars varsel, enligt Jordbruksverkets anvisningar.

⁵ GD (SANTE) Rapport 2015-7462, om en revision utförd i Sverige den 18-29 maj 2015 för att utvärdera det befintliga kontrollsystemet för livsmedelssäkerhet vid produktion och utsläppande på marknaden av fiskeriprodukter.

⁶ GD (SANTE) Rapport 2015-7512, om en revision utförd i Sverige den 9-18 juni 2015 för att utvärdera kontrollen av restsubstanser och främmande ämnen i levande djur och animalieprodukter, inklusive kontroller av veterinärmedicinska läkemedel.

Revisorernas slutsats är att förannonsera kontrollen inte är i linje med artikel 3.2 i förordning (EG) nr 882/2004, och försvagar kontrollens effektivitet.

Revisorerna konstaterade att förekomst av juverinflammation, som registrerats vid besiktning efter slakt, och som skulle kunna ge upphov till misstankar om att djuren behandlats med veterinärmedicinska substanser, inte föranledde provtagning från länsstyrelsens sida. Länsstyrelsens personal kunde inte beskriva vilka åtgärder som skulle vidtas vid avvikande resultat. Personalen hade bristande kunskap och kände inte till några dokumenterade förfaranden för sådan uppföljning. Slutsatsen är att de få prover som tagits vid misstanke, trots motiverade belägg för att utföra provtagning, och avsaknad av utbildning av nyare personal vid länsstyrelserna, kan minska effektiviteten i kontroll av rests substanser.

Revision av kontroll av bekämpningsmedel⁷

År 2014 gjordes en revision som bl. a. omfattade kommunernas kontroll av användningen av växtskyddsmedel i primärproduktionen. Revisorerna konstaterade att kommunerna föranmälde sina kontroller vilket inte är i enlighet med artikel 3.2 i förordning (EG) nr 882/2004. Man menar att tvärvillkorskontrollerna, som länsstyrelserna utför, är exempel på väl fungerande samarbete mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna.

4.3.2 Slutsatser om kontrollen är riskbaserad

- Alla företag är inte registrerade t.ex. fiskefartyg, biodlare och kan därför inte tas ut för kontroll.
- Ofullständiga uppgifter om företagen med anledning av att myndigheterna inte delar register med varandra, medför svårigheter att rikta kontrollen dit den bäst behövs d.v.s. att kontrollen är riskbaserad.

4.3.3 Slutsatser om kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig

- Kontroll utförs inte inom alla områden, t.ex. landningskontroll av fisk, kontroll av fiskefartyg, spårbarhet fisk, vid misstanke om veterinärmedicinsk behandling.
- Provtagning används sällan som kontrollmetod och ibland saknas provtagningsutrustning vilket påverkar kontrollens effekt negativt.
- Förannonserade kontroller försvagar kontrollens effekt.
- Bristande kunskap hos kontrollpersonalen kan minska effektiviteten i kontrollen.
- Avsaknad av dokumenterade rutiner kan minska effektiviteten i kontrollen.

⁷ GD (SANTE) Revision, 2014-7182, utförd i Sverige den 13-20 maj 2014 för att utvärdera kontrollerna av bekämpningsmedel.

5. Inspiration från andra EU-medlemsstater

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har inom ramen för uppdraget inhämtat information om hur kontrollen är organiserad och bedrivs i andra EU-medlemsstater. Enkäter med frågor har skickats till samtliga EU:s medlemsstater samt till Norge. Det är 16 länder som svarat på enkäten. Enkätfrågorna finns i bilaga 2. För att få fördjupad information har två medlemsstater, Danmark och Finland, besökts.

5.1 Organisation av kontrollen

Medlemsstatsenkäter

Av enkätsvaren från medlemsstaterna framgår att ansvaret för planering av antal och typ av kontroller i merparten av länderna (10 av 16) ligger hos en central myndighet.

Det är lika vanligt att ansvaret för att bestämma vilka anläggningar som ska kontrolleras ligger hos en central myndighet som att det ligger på regionala eller lokala myndigheter.

I länder där ansvaret att bestämma vilka specifika anläggningar som ska inspekteras ligger på den lokala nivån finns i flertalet länder möjlighet att använda åtgärder för att få rättelse när en lokal myndighet inte utför sitt uppdrag.

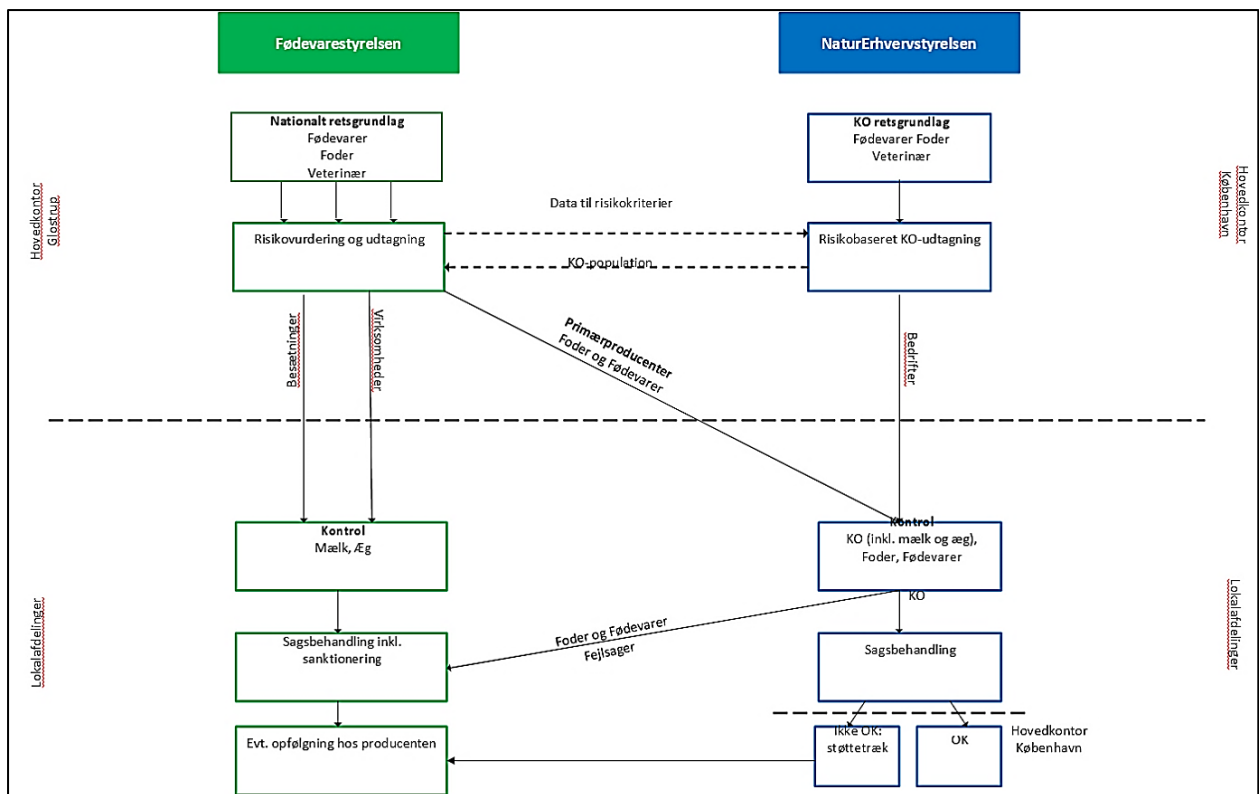
I sju av sexton länder är offentlig kontroll delegerad till kontrollorgan och i merparten av fallen handlar det om ekologisk produktion.

Medlemsstatsbesök

I likhet med många andra medlemsstater finns i Danmark och Finland en central myndighet för kontroll i hela livsmedelskedjan, Fødevarestyrelsen respektive Evira. Den centrala myndigheten har det övergripande ansvaret för bland annat den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen.

Danmarks organisation

I Danmark ansvarar Fødevarestyrelsen för planeringen av livsmedels- och foderkontrollen. Kontrollen utförs av Fødevarestyrelsens lokala livsmedelsenheter, vilka har kontor placerade i fem regioner. Kontrollen av mjölkproducenter och äggproducenter utförs av Fødevarestyrelsens tre lokala veterinärenheter. Kontrollen av foder hos primärproducenter och övrig primärproduktion av livsmedel utförs av NaturErhvervstyrelsen. NaturErhvervstyrelsen ansvarar även för planering och genomförande av kontrollen av tvärvillkor (benämns KO i bilden) samt fattar beslut vid tvärvillkorsöverträdelser.



Danmarks organisation: Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen

Finlands organisation

Kontrollen utförs i Finland av regionala eller lokala kontrollmyndigheter. Foderkontrollen och tvärvillkorskontrollen av foder och livsmedel är uppdelad på de olika regionala myndigheterna. 15 regionala myndigheter, ELY centraler (Närings-, trafik och miljöcentralerna), är specialiserade på växtodling och sex regionala myndigheter, AVI (Regionförvaltningsverken), är specialiserade på livsmedelsproducerande djur. AVI ansvarar även för kontroller av djurhälsa, smittskydd och användningen av läkemedel. Evira (Livsmedelssäkerhetsverket) ansvarar för planering och ledning av livsmedel- och foderkontrollen. Mavi (Landsbygdsverket) ansvarar för planering och kvalitetsgranskning av tvärvillkorskontrollen. Mavi är även utbetalande myndighet.

Samarbetspartners: Evira idkar samarbete med följande inhemska organisationer inom livsmedelssäkerhetssektorn. Evira samarbetar också bland annat med forskningsanstalter och universiteten.



Jord- och skogsbruksministeriet MMM

MAVI = Landsbygdsverket

LUKE = Naturresursinstitutet

ELY = Närings-, trafik- och miljöcentralen

RFV = Regionförvaltningsverket

Kommunerna - Kontaktuppgifter av hälsoinspektörer i kommunerna

Försvarsministeriet PLM

Försvarsmakten

Social- och hälsovårdsministeriet STM

THL = Institutet för hälsa och välfärd

Fimea = Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet

Valvira = Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

STUK = Strålsäkerhetscentralen

Arbets- och näringsministeriet TEM

KUV = Konsumentverket

KTK = Konsumentforskningscentralen

Tukes = Säkerhets- och kemikalieverket

Finansministeriet

Tullen

Tulllaboratoriet

Finland genomför en omfattande vård- och landskapsreform som träder ikraft den 1 januari 2019. Reformen innebär bl.a. att de lokala (62 st.) och regionala kontrollmyndigheterna (21 st.) kommer att slå samman till 18 st. nya, självstyrande regionala myndigheter. Förslag finns även om att slå samman Evira och Mavi. Hur förändringarna kommer att påverka organisationen av den offentliga kontrollen och tvärvillkorskontrollen är för tidigt att säga. Syften är bland annat att förenkla byråkratin, digitalisera och sätta kunden i centrum.

5.2 Koordinering och samordning av kontrollen

Medlemsstatsenkäter

Jämfört med Sverige är det i andra länder mindre vanligt att samma inspektör gör flera olika typer av kontroller, t.ex. livsmedel och foder eller animalier och vegetabilier.

Enligt svaren är det vanligast med uppdelning mellan inspektörer som kontrollerar foder och inspektörer som kontrollerar livsmedel. Uppdelningen är antingen administrativ (kontrollen ligger på olika enheter) eller sker genom specialisering inom en administrativ enhet (samma inspektör utför bara en av kontrolltyperna).

På motsvarande sätt är det vanligast med en uppdelning mellan inspektörer som kontrollerar animalieproduktion respektive vegetabilieproduktion.

Däremot är det mera jämnt fördelat mellan att samma personer kan utföra både offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll respektive att personerna specialiserar sig på antingen offentlig kontroll eller tvärvillkorskontroll.

När kontroll av samma anläggning sker av flera olika myndigheter/avdelningar är det dominerande sättet för informationsutbyte mellan berörda myndigheter/avdelningar att information utbyts vid behov, det vill säga när avvikelser noteras. Informationsutbytet är mindre frekvent vad gäller information från privata kontrollorganisationer till kontrollmyndigheter om kontrollresultat från frivilliga kvalitetssäkringssystem.

Medlemsstatsbesök

Danmark har en modell där urvalet av kontrollobjekt för offentlig kontroll koordineras med urvalet för tvärvillkorskontroll. Modellen kompletteras med separata urval för både offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll. Anläggningar som är utvalda för tvärvillkorskontroll får inte offentlig kontroll av Fødevarestyrelsen samma år.

Kontroll av tvärvillkor och foder och livsmedel samordnas och görs vid samma kontrolltillfälle och kan ofta av göras av en och samma kontrollant. Ofta är det dock minst två kontrollanter som genomför kontroll tillsammans, för att täcka in alla kontrollområden. Kontrollanterna kan vara specialiserade på kontroll av växtodling eller animalieproduktion eller på kontroll av vissa djurslag. Den offentliga kontrollen av mjölk- och äggproduktion genomförs samtidigt som kontroll av djurhälsa, djurskydd, smittskydd och veterinärmedicinska preparat men inte samtidigt med tvärvillkor.

Det mesta informationsutbytet mellan myndigheterna som sker gäller offentliga kontrollen. NaturErhvervsstyrelsen informerar Fødevarestyrelsen om alla tvärvillkorsöverträdelser rörande livsmedel, djurens hälsa, foder och djurvälstånd. Därefter följer Fødevarestyrelsen upp för att säkerställa att överträdelserna är åtgärdade.

Danmark har lite eller inget informationsutbyte mellan privata kontrollorganisationer och kontrollmyndigheter när det gäller kontrollresultat från frivilliga kvalitetssäkringssystem.

I Finland samordnas kontrollen av foder helt med kontroll av tvärvillkoren. Även flera andra kontrollområden inom den offentliga kontrollen samordnas helt eller delvis med kontrollen av

tvärvillkor och sker då vid ett och samma kontrolltillfälle. AVI samordnar livsmedelskontroll på livsmedelsproducerande djur med andra kontroller som görs på livsmedelsproducerande djur.

Det görs även ett extra urval av Evira då urvalet av tvärvillkorskontroller inte ger tillräckligt med lantbruk för kontrollen av sektorslagstiftningen (djurskyddskontrollen).

I Finland används ett IT-system, KUTI, som omfattar information/informationsutbyte från livsmedelskontroll och även information om primärproduktionen. Foder och foderkontroll omfattas inte av detta IT-system. IT-systemet används dock ännu inte fullt ut men kan användas för planering, rapportering och uppföljning av kontrollen. Tidigare fanns informationen enbart på kommunal nivå men i fortsättningen kommer informationen om kontrollverksamheten vara tillgänglig på såväl lokal, regional och som nationell nivå.

I Finland finns inget informationsutbyte mellan privata kontrollorganisationer och kontrollmyndigheter när det gäller kontrollresultat från frivilliga kvalitetssäkringssystem eftersom anslutningsgraden till frivilliga kvalitetssäkringssystem är låg i primärproduktionen.

5.3 Riskbaserad kontroll

Medlemsstatsenkäter

Enligt svaren från medlemsstatsenkäten är riskbaserat urval det kriterium som är mest vanligt vid urval av livsmedels- och foderanläggningar för kontroll. I enkäten har samtliga medlemsstater svarat att kontrollurval sker utifrån riskbaserat urval. Nästan lika vanligt är att som kriterium för urvalet använda tidigare erfarenhet av anläggningen. Hälften av länderna använde slumpmässigt urval som ett av flera kriterier för urval. Sex länder svarade att urval sker baserat på anslutning till kvalitetssäkringssystem. Ingen särskild kombination av kriterier för urval dominerar.

Så som frågan i enkäten är ställd kan man dock inte säga om det är en liten del offentlig kontroll i förhållande till tvärvillkorskontroll och om det i så fall i likhet med i Sverige är tvärvillkoren som styr merparten av kontrollen av livsmedels- och foderanläggningar medan offentlig kontroll (vilken är riskbaserad) är en mindre del.

Medlemsstatsbesök

Ett fastlagt kontrollintervall för vissa verksamheter är betydligt mer vanligt i Danmark och Finland, men förekommer i Sverige i princip bara för de som säljer opastöriserad mjölk direkt till konsument.

Danmark använder ett system för riskbaserat urval men gör även tillfälliga riskbaserade prioriteringar från år till år. Man har nationella fokusområden varje år. Kriterier som används är djurslag, antal djur, verksamheter med blandad animalieproduktion samt produktion av frukt och grönt. Inom vissa områden används frekvenskontroll, t.ex. för mjölk och ägg. Kontrollkampanjer med särskilda fokusområden kan användas. Utöver detta plockas årligen 3 procent av alla registrerade anläggningar ut för kontroll. Urvalet baseras på att registeruppgifterna är ofullständiga eller att företagaren har anmält större förändringar.

I Finland används fasta kontrollfrekvenser för livsmedelskontrollen i branscher med högre risk, t ex av mjölkproducenter som säljer opastöriserad mjölk, groddar, fiskodlingar, bladgrönsaker och växthusodlade produkter. Andra branscher kontrolleras vid registrering och efter behov. Kriterier som

används är verksamhetens art och risk, t.ex. odling på friland eller om primärprodukterna är ätfärdiga, verksamhetens storlek och hur produkterna distribueras, t.ex. direkt till konsumenter eller butiker eller för vidare beredning i livsmedelskedjan. Kriterierna för den riskbaserade kontrollen är under utveckling. Foderkontrollen utgår från urvalen för tvärvillkor. Det sker även ett slumpmässigt urval.

I Finlands IT-system KUTI kategoriseras kontrollresultaten i fyra kategorier, A-D, vilka styr kontrollfrekvensen. Kategori A-B anger låg risk och C-D högrisk och styr kontrollbehovet.

Varken i Danmark eller i Finland tar myndigheterna hänsyn till privata kvalitetssäkringssystem som en del av den riskbaserade kontrollen. Anslutningen till vissa system är dock vanliga i framför allt Danmark och förändringar kan komma att ske. Det främsta skälet till att de danska myndigheterna inte tar hänsyn till systemen är att de inte omfattar alla relevanta krav i lagstiftningen.

5.4 Kontrollens effekt

Medlemsstatsenkäter

Enkätsvaren ger inte något tydligt svar på vår fråga kring verifiering av kontrollens effekt.

Enligt medlemsstatsenkäten är de mest förekommande sätten att verifiera effekten av den offentliga kontrollen att man utför revisioner samt bevakar och utvärderar andelen avvikelser. Vidare nämns att avvikelser följs upp eller att kontrollens effekt verifieras med hjälp av parallellkontroller eller liknande.

Medlemsstatsbesök

I Danmark verifieras kontrollens effekt i första hand genom uppföljning av antal utförda kontroller i förhållande till det planerade antalet kontroller samt andelen avvikelser. Man arbetar i team och utför parallellkontroller. Varje år görs 3-4 kontroller där en revisor följer med ut på kontrollen för att säkerställa likvärdigheten i kontrollen över landet.

Avvikelser som upptäcks vid en tvärvillkorskontroll av NaturErhvervstyrelsen följs i Danmark upp av Fødevarestyrelsen om det är brister som leder till sanktioner inom djurvälstånd och djurhälsa.

Samordningen av olika kontroller inom den offentliga kontrollen och kontroller av tvärvillkor framhålls av Finland som en verifikation på effektiv kontroll.

Mavi (Landsbygdsverket) som genomför kvalitetskontroller på ELY-centralerna (Närings-trafik och miljöcentralerna) omfattar granskning av kontrollanternas utförda kontroller inom tvärvillkorsområdet.

I Finland följs brister konstaterade i tvärvillkorskontrollen upp i den offentliga kontrollen.

5.5 Kunskap och kompetens

Medlemsstatsenkäter

Kontrollanternas i medlemsstaterna är vanligen specialiserade, så som beskrivs under avsnittet om koordinering och samordning av kontrollen.

Utmaningen att säkerställa tillräcklig kompetens för kontrollen av den bredd av verksamheter som finns i primärproduktionen möts enligt enkätsvaren med vägledning, utbildning, erfarenhetsutbyte och specialisering.

När det gäller specialisering nämns att en särskild grupp inspektörer har inrättats för ovanliga verksamheter, nationella nätverk med experter för ett område, att vissa regioner specialiserar sig på vissa områden och ger stöd till andra regioner inom de områdena.

Se även kommentar om specialisering under rubriken Koordinering och samordning av kontrollen.

Medlemsstatsbesök

Danmark lyfter, precis som i enkäten, fram kunnig personal som en styrka. Kontrollanter som ansvarar för kontrollen av foder och livsmedel är i regel lantbrukstekniker, agronomer eller motsvarande. Veterinärer ansvarar för kontrollen hos mjölk- och äggproducenter och samt för djurhälsa, smittskydd och läkemedel och för vissa tvärvillkor. På regionkontoren arbetar man i team tillsammans med andra som arbetar med samma branscher.

Myndigheterna ordnar även introduktionsutbildningar för nyanställd personal, går parallellt med en erfaren kollega, ordnar regelbundet kalibreringskurser och genomför parallellkontroller. Utbildningarna är gemensamma för alla kontrollanter, oavsett om de utför tvärvillkorskontroll eller offentlig kontroll. Personalomsättningen är dock låg och få nyanställningar sker.

I Finland har livsmedelssäkerhetsverket Evira huvudansvaret när det gäller utbildningar inom livsmedelskedjan. Regionförvaltningsverken anordnar även utbildningar för de lokala myndigheterna. Varje myndighet organiserar själva uppföljningen av genomförda utbildningar. Kontrollen utförs i dagsläget av många personer anställda vid olika myndigheter, kommunerna, AVI och ELY-centers.

För kontrollmyndigheterna ställs krav på att personal som utför kontroll har tillräcklig kompetens och erfarenhet (högskoleutbildning och lantbruksbakgrund). I kontrollverksamheten har kontrollanter med mångårig erfarenhet i yrket, ett stöd/vägledningsansvar för nya kontrollanter. Särskilda kompetenskrav ställs för kontroll av foder och livsmedelsproducerande anläggningar. För foderkontrollen har kontrollanten ofta en utbildning inom lantbrukssektorn. Separata utbildningar hålls för kontrollanter som utför tvärvillkorskontroller och för kontrollanter som utför den offentliga kontrollen. Veterinär kompetens krävs för kontroll av mjölkproducenter. I övrigt ansvarar de lokala kontrollmyndigheterna för att den egna personalen har den kompetens som behövs för uppgiften.

5.6 Finansiering av offentlig kontroll

Medlemsstatsenkäter

Enligt resultaten från enkäten till medlemsstaterna förekommer det att den offentliga kontrollen i primärproduktionen är avgiftsfinansierad. Det vanligaste är dock att det finns offentliga medel för hela eller en del av finansieringen av den offentliga kontrollen i primärproduktionen. För 9 av 15 länder bedöms svaren som att ordinarie kontroll inte kostar något för primärproducenten.

Medlemsstatsbesök

Både Danmark och Finland har blandad finansiering av den planerade offentliga kontrollen i primärproduktionen, dvs. den finansieras både genom avgifter och genom anslag.

I Danmark finansieras kontrollen dels genom en årlig registeravgift som betalas till det ”Centrale HursdyrbrugsRegister” och dels genom anslagsmedel. Kontrollen av tvärvillkor finansieras genom anslag.

I Finland finansieras den offentliga foderkontrollen och tvärvillkorskontrollen genom anslag. För den offentliga livsmedelskontrollen har de lokala kontrollmyndigheterna möjlighet att ta ut en årlig kontrollavgift.

5.7 Kontrollfrekvens

Medlemsstatsenkäter

I 7 av 9 stater är kontrollfrekvenserna sådana att mellan 3 – 10 procent av det totala antalet registrerade livsmedelsföretagarna får besök per år. När det gäller högriskverksamheter är det vanligast att högriskverksamheter kontrolleras en gång per år eller oftare.

I 8 av 11 stater är kontrollfrekvenserna för foderkontrollen sådan att < 1 - 5 procent av det totala antalet registrerade foderföretagarna får kontroll per år.

Flera stater har för såväl livsmedelskontrollen som foderkontrollen uppgett att man inte känner till kontrollfrekvensen.

Medlemsstatsbesök

I både Danmark och Finland har man fasta kontrollintervall för vissa branscher. I Danmark kontrolleras 50 procent av alla äggproducenter varje år och kontrollfrekvensen för mjölkbesättningar är 5 procent. I Finland kontrolleras t.ex. mjölkproducenter som säljer opastöriserad mjölk årligen, övriga företagare med livsmedelsproducerande djur kontrolleras vart 5:e år och bladgrönsaker och växthusodlingar kontrolleras en gång vart 3-5:e år. Branscher med lägre risk kontrolleras vid registrering och efter behov.

5.8 Föranmälan av kontroller

Medlemsstatsenkäter

Kontroll utan förvarning dominerar inom livsmedels-, foder- och tvärvillkorskontroll.

Medlemsstatsbesök

Kontroll utan förvarning, eller anmäld mindre än två timmar i förväg, dominerar även i Danmark och Finland. Undantaget är foderkontrollen i Finland, där gränsen mindre än två dagar i förväg tillämpas istället för som livsmedel mindre än två timmar i förväg.

I Danmark får kontrollen föranmälas om myndigheten haft en eller flera ”bomkörningar”. Både i Danmark och Finland anser man att föranmälda kontroller kan vara att föredra framför allt vid små och avlägset belägna företag.

5.9 Tolkning av gränser för registrering av livsmedelsanläggningar

Medlemsstatsenkäter

Av enkäten till medlemsstaterna framgår att undantag från registrering av livsmedelsanläggningar, enligt vad som kan göras med gällande regelverk, tillämpas av flertalet medlemsstater. Kriterier som används för att avgöra när en anläggning inte ska registreras är till exempel produktion som bara används för egen konsumtion, de som säljer små mängder direkt till slutanvändare (i vissa fall var

försäljning knuten till produktionsplatsen) eller till en lokal detaljhandel som säljer direkt till slutanvändare.

Ur enkäten framgår att gränsen för när en primärproducent är att betrakta som livsmedelsföretag i de flesta fall är lågt satt. De flesta anger t.ex. att den som producerar ägg från 20 höns ska vara registrerad.

Medlemsstatsbesök

I Danmark och Finland registreras alla livsmedelsföretagare med livsmedelsproducerande djur, såvida de inte uteslutande har livsmedel för egen konsumtion.

Både Danmark och Finland gör, i enlighet med bestämmelserna i hygienförordningarna, undantag från krav på registrering av livsmedelsanläggningar som levererar små mängder primärprodukter direkt till konsumenter och till lokala detaljhandelsanläggningar. Reglerna har stora likheter med de svenska reglerna. I Finland behövs t.ex. inte någon anmälan om primärproduktion om jakt, överlåtande av frilevande vilt till konsumenten eller plockning av vilda växter eller vild svamp.

5.10 Styrkor

Medlemsstatsenkäter

Flera länder lyfter fram följande styrkor:

- kompetent personal (4 svar),
- att organisationen för foder och livsmedelskontroll i primärproduktionen ryms inom en myndighet eller i alla fall inom en central myndighet (3 svar),
- det finns register över primärproducenter (3 svar).
- bra riskvärdering (1 svar),
- det riskbaserade arbetssättet (1 svar)
- delning av kontrollresultat för att underlätta urval av anläggningar (1 svar)
- nationella experter inom ett område (1 svar)
- väl inarbetat kontrollsystem (1 svar)
- bra verifieringssystem (1 svar)

Medlemsstatsbesök

Danmark lyfter fram kunnig personal som en av sina styrkor, att kontrollanterna har lantbruksutbildning, att de har möjlighet att vara specialiserade och att man har ett välutvecklat system för utbildning och kompetensutveckling. Även att arbeta i regionala team med fokus på vissa branscher bedöms som en styrka och att det finns bra stöd och vägledning från den centrala myndigheten.

Danmark anser att de har bra heltäckande register eftersom de når de flesta som ska vara registrerade antingen genom registrering av djur eller av gödselberäkning. Danmark har ett centralt register som omfattar både livsmedels- och foderanläggningar med primärproduktion, livsmedelsanläggningar i leden efter primärproduktionen samt besättningsupplysningar, Landbrugsindberetning.dk.

Kompletterande foderupplysningar ingår i registret, t.ex. om förblandningar och fiskmjöl. Registret är ett samarbete mellan NaturErhvervstyrelsen och Fødevarestyrelsen. Genom ”mina sidor” uppdaterar företagen årligen informationen i registren. Alla djurhållare ska vara registrerade både som foder- och som livsmedelsföretag inom primärproduktionen om syftet är att släppa ut livsmedel direkt på marknaden eller vidare i livsmedelskedjan. För registrering av livsmedelsföretag med primärproduktion av vegetabilier ska verksamheten ha en viss kontinuitet och viss grad av organisation (mer än 10 gånger och mer än 30 dagar per år).

Olika kontroller samordnas i hög utsträckning, flera kontrollanter kan delta vid samma kontrolltillfälle vilket leder till färre kontrollbesök per anläggning, bättre kompetens och mer enhetlig kontroll. Förutom kontroll arbetar man med branschriktlinjer m.m. för att underlätta för företagen.

Som styrka lyfter Finland fram att de sedan årsskiftet har ett centralt IT-stöd för registrering, planering, rapportering och uppföljning av kontroll och åtgärder som företagaren gör som även omfattar livsmedelsföretag med primärproduktion. Systemet är gemensamt för alla kontrollmyndigheter och kan vidareutvecklas till att omfatta foder och tvärvillkor. Finlands omorganisation 2019 kommer även att underlätta samordning, samverkan och vägledning till de operativa kontrollmyndigheterna.

5.11 Svagheter/Utmaningar

Medlemsstatsenkäter

Som stora utmaningar för kontrollen nämns bland annat bristande resurser och att upprätthålla kompetens och ett harmoniserat arbetssätt inom primärproduktionens många olika områden.

Flera lyfter fram bristande resurser som en utmaning. För få kontrollanter i förhållande till antalet primärproducenter och svårigheter att hinna med planerade kontroller. Även behovet av information till primärproducenter som ska förstå reglerna är stort. Det är en utmaning att ha kontroll över läget med så lågt antal kontroller.

Flera nämner även svårigheter med att inom så många områden ha kompetens och ett harmoniserat arbetssätt.

Dessutom nämns bland annat behov av bättre riskvärderingar för vissa patogener samt bättre kunskap om hur de ska hanteras, sätt för att på ett effektivt sätt samla in data från kontrollen, att koordinera arbetet när det bedrivs på flera olika nivåer av myndigheter, att upprätta register, att ha ett kontrollprogram som är anpassat till förutsättningarna i olika områden, att möta en förändrad miljö för foder och livsmedelssektorn (längden på livsmedels- foderkedjan, emerging diseases/hazards, bedrägerier).

Ett land nämner att många primärproducenter är aktiva inom flera områden och därmed berörs av många lagstiftningar. Myndigheternas utmaning framöver kommer att vara att hjälpa företagen att göra rätt och därefter göra kontroller. Med begränsade resurser kan det vara det mest effektiva sättet för att uppnå målen att skydda konsumenterna, likvärdighet och redlig handel.

Medlemsstatsbesök

Danmark menar att det är svårt att hitta och komma i kontakt med de mindre frukt- och grönsaksodlarna och bedömer att många därför troligen saknas i registret. Information om de registrerade frukt- och grönsaksodlarna behöver också förbättras för att en bra riskbaserad kontroll ska kunna bedrivas. De flesta kontroller omfattar därför i dagsläget livsmedelsproducerande djur. Man nämner även att tvärvillkorskontrollen styr urvalet av kontrollobjekt och att man skulle föredra mer riskbaserad kontroll.

Utöver de svårigheter och utmaningar som tas upp i enkäten nämner Evira utmaningen med att säkerställa att alla branscher kontrolleras regelbundet.

Både Finland och Danmark menar också att tvärvillkorskontrollen styr urvalet av anläggningar för offentlig kontroll för mycket.

6. Förslag till förändringar och dess konsekvenser

6.1 Inledning

Utifrån resultaten i utvärderingen, enkäten till EU-medlemsstaterna och besöken till Danmark och Finland presenteras ett antal åtgärdsförslag nedan för att Sverige bättre ska uppfylla kraven i EU:s förordning (EG) nr 882/2004 och särskilt de områden som uppdraget omfattar. Det finns också en analys av om, och i så fall vilka förutsättningar, som den offentliga livsmedels- och foderkontrollen kan samordnas med de tvärvillkorskontroller som är kopplade till EU:s jordbrukarstöd, samtidigt som den offentliga kontrollen ska vara riskbaserad. Slutligen presenteras vilka möjligheter som finns för att höja samordningen av livsmedels- och foderkontrollen.

Förslagen medför inget behov av förändrad organisation eller ansvarsfördelning i Sverige. Länsstyrelserna har under arbetets gång fått möjlighet att lämna synpunkter på förslagen. Åtgärdsförslagen har även diskuterats med en referensgrupp med branschföreträdare, som har fått möjlighet att lämna synpunkter. Samtliga förslag är i linje med flera av de synpunkter som framkommit i denna dialog.

I avsnitten nedan redovisas förslag till förändringar inklusive konsekvenser av förslagen. De redovisas i fyra huvudgrupper:

- Bättre riskbaserad kontroll
- Ökad kompetens och mer enhetlig kontroll
- Möjlighet att samordna den offentliga livsmedels- och foderkontrollen med tvärvillkorskontrollerna
- Utökad samordning av offentlig livsmedels- och foderkontroll

Vissa av delförslagen är avhängiga mellan varandra inom respektive huvudgrupp. Det finns också sambandsförhållanden mellan huvudgrupperna. För att kunna hålla sammanställningen så översiktlig som möjligt är varje delförslag placerat där det bedöms vara mest relevant.

Det finns också en övergripande analys avseende nyttor och kostnader som är gjord. Förslagen till lösningar har nyttovärderats och det finns en grov uppskattning till kostnaderna för förslagen. Att kartlägga effekterna mer detaljerat och analysera vinsterna för varje aktör är ett omfattande arbete. En mer detaljerad bedömning behöver därför göras om kostnader och nyttor mer i detalj i ett senare skede innan man beslutar om att ta åtgärderna vidare.

De flesta åtgärdsförslag äger de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Andra förslag riktar sig mot länsstyrelserna.

Resurser och finansiering

För genomförande av förslagen krävs sammantaget stora resurser från de centrala kontrollmyndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket och i vissa delar även från länsstyrelserna och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Det ökade resursbehovet är till största delen kopplat till den grupp av förslag som syftar till en mer riskbaserad kontroll, men även övriga förslag kräver mer resurser än nuvarande. Förslagen omfattar bland annat två större utredningar som sannolikt kan ta ett flertal årsarbetskrafter i anspråk. Huruvida dessa finns inom befintliga resurser och kan hittas genom omprioriteringar kan avgöras först när en mer detaljerad ekonomisk kalkyl har gjorts.

Förslagen bedöms inte medföra ökade kostnader för primärproducenterna.

6.2 Bättre riskbaserad kontroll

6.2.1 Riskklassificeringsmodell (Prioriteringsmodell)

Förslag: Nuvarande modell och vägledning för riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen ska utvecklas och förenklas. En omarbetning av dessa ska göras för att säkerställa att Sverige har en väl fungerande och lättanvänd modell för klassning av livsmedelsföretag och foderföretag och principer för prioritering av kontrollen.

Bakgrund och motiv till förslaget

En riskklassificeringsmodell (prioriteringsmodell) är grundläggande för att risk- och erfarenhetsbaserad kontroll ska kunna göras. Sverige har idag en modell för klassificering av livsmedelsföretag och foderföretag, urval av kontrollobjekt och för prioritering av den offentliga kontrollen i primärproduktionen. Modellen beskrivs i figuren under avsnitt 3.1 i stycket – Gemensam modell för riskklassificering av företag i primärproduktionen och grund för nuvarande kontrollfrekvens.

Modellen är utvecklad för att möjliggöra samordning av kontrollerna av livsmedel och foder hos primärproducenterna. Modellen är anpassad för en låg kontrollfrekvens och att kontrollen ska prioriteras dit den gör störst nytta men den är svårt att tillämpa i praktiken på det sätt och i den grad som är tänkt. Den är omfattande och den tid det tar att sätta sig in i den är hög i förhållande till det begränsade antalet kontroller som inom ett län sker vid livsmedels- och foderanläggningar. Vägledningen för riskklassificering och kontrollprioritering är inte heller tillräckligt pedagogiskt utformad.

Modellen förutsätter att tillräcklig information finns om de registrerade anläggningarna. För val av kontrollobjekt för livsmedelskontrollen använder länsstyrelserna det gemensamma anläggnings- och kontrollregister Primör. Registret är uppbyggt och anpassat efter riskklassificeringsmodellen. Vissa riskmodifierande faktorer som tillkommit sedan systemen byggdes eller möjligheter att göra riskbaserade urval baserat på de riskmodifierande faktorerna ingår dock inte. Registret över primärproducenter av foder, som Jordbruksverket förvaltar, är inte anpassat efter riskklassificeringsmodellen. I detta register saknas möjligheter till riskklassificering och att identifiera vilka anläggningar som har verksamhet med riskmodifierande faktorer. Det saknas även möjlighet att lägga in produktionsvolym.

Många verksamheter i primärproduktionen är både livsmedelsföretag och foderföretag. Det gäller samtliga verksamheter med livsmedelsproducerande djur, inklusive vattenbruk, samt anläggningar med primärproduktion för livsmedels- och foderändamål. Det är möjligt att använda Primör för urval för kontroll av både livsmedels- och foderlagstiftningen på dessa anläggningar men hänsyn kan i så fall inte tas till riskmodifierande faktorer som är specifika för foderproduktionen, t.ex. blandning av läkemedel i foder. Urval av kontrollobjekt som enbart är foderföretag kan endast göras från foderanläggningsregistret. I dessa saknas många anläggningsspecifika uppgifter. Behovet av registerutveckling är därför nära kopplat utformningen av riskklassificeringsmodellen. Se vidare i förslaget om registerutveckling, avsnitt 6.2.4.

Prioritetsmodulen

I modellen och vägledningen för riskklassificering och prioritering av kontrollen saknas vissa nyare branscher i primärproduktionen. Riskvärderingen av de branscher som sedan tidigare ingår i vägledningen är inte uppdaterad. Det gäller även de bedömningar som gjorts av förebyggande och riskreducerande åtgärder som görs i leden före och efter primärproduktionen.

Modellen för riskklassificering och kontrollprioriteringen omfattar mikrobiologiska och kemiska faror samt fysiska faror (radioaktivitet). Bedömning av behovet av kontroll av märkning, dokumentation eller annan information om primärprodukterna, kontroll av spårbarhet eller andra redlighetsaspekter ingår inte. Modellen tar inte heller hänsyn till behovet av kontroll av oredlighet eller medvetet fusk i primärproduktionen. I förslaget till ny kontrollförordning lyfts behovet av kontroll av oredlighet eller medvetet fusk fram tydligare är tidigare. Med nuvarande modell kan den offentliga kontrollen riskbaseras med hänsyn till hälsorisker men inte med redlighetsrisker.

Modellen tar även hänsyn till hur stor den totala produktionsvolymen är i Sverige inom respektive bransch. Branscher med stor produktion totalt prioriteras högre i kontrollen. Bland annat länsstyrelserna har kritik har framförts mot produktionsvolymens inverkan på kontrollprioriteringen.

Erfarenhetsmodulen

Inom många branscher används frivilliga kvalitetssäkringssystem som fokuserar på livsmedels-säkerhet, fodersäkerhet, hygien eller smittskydd. Kvalitetssäkringssystemen är en del av företagets egna kontroller. Enligt kontrollförordningen ska myndigheterna ta hänsyn till de kontroller företagen själva utför eller låter utföra när myndigheten planerar och genomför offentlig kontroll. Myndigheten ska även ta hänsyn till tidigare resultat ifråga om efterlevnaden av livsmedels- eller foderlagstiftningen eller bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd när kontrollbehovet fastställs.

Genom en s.k. erfarenhetsmodul i riskklassificeringsmodellen tas hänsyn till om ett företag är anslutet till ett etablerat och granskat kvalitetssäkringssystem, vilket i regel sänker kontrollprioriteten för företaget. Regelbunden granskning av dessa kvalitetssäkerhetssystem är en förutsättning för att denna modul ska kunna tillämpas. Granskning av kvalitetssäkringssystem har inte skett enligt den femåriga plan som de centrala myndigheterna fastställt.

Erfarenhetsmodulen som sådan har visat sig fungera mindre väl i praktiken. Information om ett företag är anslutet till ett eller flera kvalitetssäkringssystem är frivillig att lämna och därför saknas, i Primör, denna uppgift för många företag. I Jordbruksverkets register saknas uppgift om anslutning till kvalitetssäkringssystem helt.

Erfarenhetsmodulen i sin nuvarande utformning leder inte till att resultaten av granskningarna i fält av olika kvalitetssäkringssystem, dvs. hur bra olika kvalitetssäkringssystem fungerar som stöd för företagens regelefterlevnad i praktiken, får genomslag i prioriteringen av vilka företag som bör kontrolleras.

Kontrollpersonalen har, enligt utvärderingen, inte tillräckliga kunskaper om kvalitetssäkringssystemens omfattning och innehåll och det finns inte heller en genomgående uppfattning om att företag anslutna till kvalitetssäkringssystem bättre än andra uppfyller lagstiftningens krav.

Se också separat förslag om en utredning av möjligheter och metoden för att i den offentliga kontrollen bättre ta hänsyn till de kontroller som utförs genom frivilliga kvalitetssäkringssystem, avsnitt 6.2.2.

Principerna för riskklassificeringsmodellen och urval av kontrollobjekt uppfattas som otydliga av företagen. I dialog med referensgruppen har flera branschföreträdare poängterat vikten av en bra och rättvis riskklassificeringsmodell. Urvalet av kontrollobjekt bör bland annat ta hänsyn till vilka kontroller myndigheterna gör i tidigare och i senare led och vilka förebyggande och riskreducerande åtgärder dessa företag gör. Flera länsstyrelser har framfört att det finns ett stort värde i att både uppdatera, vidareutveckla och förenkla modellen. Samtliga har påpekat att utveckling av ändamålsenliga anläggnings- och kontrollregister är avgörande. Särskilt när det gäller foderområdet.

Jordbruksverket gör varje år en analys av riskerna med foder, vilket resulterar i en årlig kontrollprioritering inom foderkontrollen. Denna beskrivs i en separat fodervägledning som kompletterar riskklassificeringsmodellen. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) deltar i arbetet och Livsmedelsverket rådfrågas. Motsvarande arbete görs inte på livsmedelsområdet. Däremot genomförs sedan några år tillbaka nationella kontrollprojekt.

Beskrivning av förslaget

Förslaget innebär att riskklassificeringsmodellen och dess vägledning förtydligas, förenklas och vidareutvecklas med fokus på att göra modellen enklare att tillämpa i praktiken. I samband med detta ska även en förnyad riskvärdering göras. Modellen ska fortsatt bygga på vetenskaplig grund. Förslaget innebär dessutom att riskvärderingen ska vara aktuell och finnas för samtliga branscher. De delåtgärder som förslaget omfattar är:

Omarbetning av modellen samt tillhörande vägledning

Förenkling och omarbetning av modellen och vägledningen till riskklassificeringsmodellen ska ske i syfte att göra dessa mer användarvänliga och av en mer pedagogisk utformning. Omarbetning krävs av så väl prioritetsmodul som erfarenhetsmodul, hur dessa kopplas ihop i den s.k. prioritets-erfarenhetsmatrisen samt riktlinjerna för hur kontrollen bör fördelas mellan branscher och enskilda verksamheter.

Vägledningen till riskklassificeringsmodellen bör kompletteras med workshopar eller liknande, där man fokuserar på hur urval av kontrollobjekt kan göras med utgångspunkt från vägledningen och befintliga register. Workshoparna kan genomföras genom fysiska möten eller så kallade webinarier.

Riskvärderingar

- Uppdatering av befintliga riskvärderingar för olika branscher, därefter regelbundet samt särskilt vid ny kunskap om risker
- Ny riskvärdering vid nytillkomna branscher.

Åtgärderna bör leda till en modell som är enklare att förstå och använda samtidigt som genomförandet av den offentliga kontrollen blir mer riskbaserat.

Förslaget är delvis beroende av att registren för foderanläggningar respektive livsmedelsanläggningar utvecklas så att registren omfattar de uppgifter som behövs för tillämpning av modellen.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Förslagen innebär att Sverige får ett system för riskbaserad kontroll som har bättre förutsättningar att uppfylla kraven i förordning (EG) nr 882/2004.

Sverige får bättre stöd för att motivera en låg kontrollfrekvens.

Den sammantagna nyttan med förslaget bedöms vara hög, men effekten av delåtgärderna är delvis beroende av registerutveckling. Vidareutvecklas inte livsmedels- respektive foderanläggningsregistret så att de fullt ut innehåller den information som behövs för tillämpning av riskklassificeringsmodellen minskar effekten av de föreslagna åtgärderna. Det gäller i synnerhet foderkontrollen.

De centrala myndigheterna behöver avsätta mer resurser än idag, framför allt initialt men även för förvaltning av riskklassificeringsmodellen. Huruvida de kan göra det inom ramen för befintliga resurser och omprioriteringar kan avgöras först när en mer detaljerad ekonomisk kalkyl gjorts. Länsstyrelserna kommer behöva avsätta resurser för att bidra till arbetet och för eventuell vidareutveckling av livsmedelsregistret Primör.

Konsekvenserna av förslaget är beroende av vidareutveckling av erfarenhetsmodulen och hur hänsyn ska tas till de frivilliga kvalitetssäkringssystem som används i primärproduktionen eftersom de ingår modellen. Detta beskrivs i ett separat åtgärdsförslag, 6.2.2.

Förslaget syftar till att tillämpningen av vägledningen, och därmed urvalet för kontrollen, blir mer likvärdig i hela landet samt att kontrollen blir mer riskbaserad.

Konsekvenser för de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Riskklassificeringsmodellen har tagits fram av Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) gemensamt. Förnyade riskvärderingar m.m. kommer även att beröra SVA. Att vidareutveckla modellen kommer initialt kräva stora resurser från samtliga tre myndigheter. Därefter kommer Livsmedelsverket och Jordbruksverket behöva avsätta mer resurser än i dagsläget för att hålla modellen uppdaterad. En ekonomisk kalkyl behöver göras för att kunna bedöma omfattningen och om de ryms inom nuvarande resurser genom omprioriteringar.

Med regelbunden uppdatering av riskmodifierande faktorer eller riskklassning av branscher, som en del av riskklassificeringsmodellen och kontrollprioriteringen, finns det inte behov av Jordbruksverkets årliga uppdatering av särskilda riskfaktorer eller att dessa läggs in i vägledningen för foderkontrollen i primärproduktionen.

Möjligheterna att göra riskbaserade urval som tar hänsyn till de riskmodifierande faktorerna är beroende av vidareutveckling av foderregistret som Jordbruksverket förvaltar.

Att förenkla vägledningen och göra riskklassificeringsmodellen och göra den mer pedagogisk kräver också resurser. Arbetsinsatsen bedöms vara relativt begränsad. Resurser måste dock finnas för regelbunden uppdatering av vägledningen i takt med att riskklassificeringsmodellen vidareutvecklas, nya riskvärderingar och nya granskningar av kvalitetssäkringssystem görs, etc.

Tid och resurser behöver även avsättas för regelbundna workshoppar, så kallade webinarier etc. med länsstyrelserna.

Förslaget förväntas leda till en högre acceptans för vägledningarna, liksom till en bättre dialog med länsstyrelserna.

Konsekvenser för länsstyrelserna

En tydligare modell blir lättare att använda och sparar sannolikt administrativ tid för länsstyrelserna när årets kontroller ska planeras.

Med en förbättrad modell för riskklassificering och kontrollprioritering samt förbättrad registerinformation kan kontrollresurserna används bättre och där de mest behövs.

Om länsstyrelserna ska medverka i arbete med att vidareutveckla riskklassificeringsmodellen kommer resurser behöva avsättas för detta. Hur mycket resurser som behövs är avhängigt av i vilken omfattning länsstyrelserna bidrar i utvecklingsarbetet och är därför svåra att uppskatta i dagsläget. Genomförs arbetet inom ramen för befintliga resurser kan det påverka den operativa kontrollen.

Primör, länsstyrelsernas registrerings- och kontrollstöd för livsmedelskontrollen är anpassat efter nuvarande modell och är ett viktigt verktyg för registrering av livsmedelsföretag, planering, genomförande och uppföljning av livsmedelskontrollen. Alla förändringar som görs i riskklassificeringsmodellen måste därför genomföras i dialog med länsstyrelserna och samordnas med vidareutvecklingen av Primör. Omfattande förändringar kommer sannolikt leda till investeringsbehov för systemutveckling.

Om förändringarna leder till ökad uppgiftsinsamling som länsstyrelserna ska utföra vid sidan om den operativa kontrollen kommer det att leda till en ökad arbetsinsats för länsstyrelserna. Det kan även leda till resursbrist.

En förbättrad modell tillsammans med en tydligare vägledning och workshopar sparar sannolikt administrativ tid för länsstyrelserna när årets kontroller ska planeras. Förslaget innebär kostnader för länsstyrelserna för deltagande i arbetet med att förenkla vägledningen, liksom för deltagande i workshops etc.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Med en förbättrad riskklassificeringsmodell, som bland annat tar bättre hänsyn till de riskmodifierande faktorerna, kommer kontrollen i högre utsträckning än hittills kunna fokuseras dit behovet är störst och i förlängningen även möjlighet till färre kontroller för vissa producenter.

En förbättrad kontrollmodell kan bidra till ökad förståelse och acceptans för hur kontrollen fördelas mellan olika branscher och företag och högre förtroende för kontrollen.

Om förändringarna leder till ökat behov av uppgiftsinsamling om riskmodifierande faktorer, t.ex. torkning av spannmål på gård, m.m. kommer det att leda till en viss ökad administrativ börda.

En mer likvärdig tillämpning av vägledningen bidrar sannolikt till mer likvärdiga urval av kontrollobjekt och likvärdig livsmedels- och foderkontroll av företagen.

6.2.2 Hänsyn till privata kvalitetssäkringssystem

Förslag: Det utreds vilka möjligheter som finns och förutsättningar som krävs för att man i den offentliga kontrollen bättre ska kunna ta hänsyn till de kontroller som utförts genom frivilliga kvalitetssäkringssystem.

Nuvarande granskningar av hur kvalitetssäkerhetssystemen fungerar i praktiken avbryts i avvaktan på beslut om vilken roll kvalitetssäkerhetssystemen får efter omarbetningen av riskklassificeringsmodellen.

Bakgrund och motiv till förslaget

Att det finns etablerade kvalitetssäkringssystem och att dessa bedöms och regelbundet granskas av de centrala myndigheterna är en viktig grund för att motivera nuvarande låga kontrollfrekvens för offentlig livsmedels- och foderkontroll i primärproduktionen. GD SANTE (tidigare FVO) har även uppmärksammat detta vid revisioner av det svenska kontrollsystemet.⁸ Vid mer regelbunden offentlig kontroll, t.ex., inom djurskyddskontrollen eller livsmedelskontrollen i leden efter primärproduktionen, är behovet av regelbundna granskningar av kvalitetssäkringssystemen inte detsamma eftersom myndigheterna kan bygga upp egna erfarenheter av de enskilda företagens efterlevnad av lagstiftningen.

⁸ GD (SANTE) 2015-7459-MR Revision för att utvärdera systemet för offentlig kontroll avseende mikrobiell säkerhet vid primärproduktion av livsmedel av icke-animaliskt ursprung

Många kvalitetssäkerhetssystem är framtagna för särskilda ändamål (t.ex. smittskydd, djuromsorg, växtodling) och täcker därför bara relevanta delar av livsmedels- eller foderlagstiftningen. Andra är mer heltäckande. Generellt sett omfattas livsmedelssäkerhet i större utsträckning än fodersäkerhet. Systemen kan komplettera men inte ersätta offentlig kontroll.

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har tagit fram en gemensam modell och gemensamma styrdokument för granskningarna av kvalitetssäkringssystem. Myndigheterna har teoretisk granskat vilka delar av lagstiftningen de system som ingår i riskklassificeringsmodellen omfattar, bedömt systemets uppbyggnad, vilka delar av lagstiftningen som omfattas och bedömt i vilken utsträckning systemen kan hjälpa foder- och livsmedelsföretagarna att uppfylla lagstiftningen. De teoretiska bedömningarna kompletteras av granskningar och bedömningar av om och hur systemen fungerar i praktiken. Livsmedelsverket och Jordbruksverket har fastställt en gemensam granskningsplan för detta.

En utvärdering av erfarenhetsmodulen som Livsmedelsverket genomförde 2014/2015⁹ visade att med nuvarande utformning av erfarenhetsmodulen leder resultatet av granskningarna sällan till att kvalitetssäkringssystemen byter erfarenhetsklass oavsett hur väl systemet fungerar i praktiken. Poängräkningssystemet som ligger till grund för detta i erfarenhetsmodulen är för grovt. Detta minskar värdet av granskningar av kvalitetssäkringssystem samt trovärdigheten för riskklassificeringsmodellen och särskilt för erfarenhetsmodulen.

De senaste åren har granskningarna av de kvalitetssäkringssystem som ingår i riskklassificeringsmodellen av resursskäl prioriterats ner. Detta har bland annat lett till att nya eller uppdaterade system inte har granskats, att endast de system som har hög anslutningsgrad har granskats i fält och att erfarenhetsmodulen inte har vidareutvecklats. Att kvalitetssäkringssystem inte granskats såsom planerats minskar trovärdigheten för riskklassificeringsmodellen. Granskningarna kan inte längre användas som motiv för en låg kontrollfrekvens.

Beskrivning av förslaget

Nuvarande granskning av hur kvalitetssäkerhetssystemen fungerar i praktiken avbryts i avvaktan på beslut om vilken roll kvalitetssäkerhetssystemen får efter omarbetningen av riskklassificeringsmodellen.

Eftersom det är en viktig och mycket stor fråga att beakta den egenkontroll som görs genom kvalitetssäkringssystem föreslås därför att det utreds separat hur kvalitetssäkringssystemen kan användas på ett bättre sätt än idag. En sådan utredning kan t.ex., omfatta vilket informationsutbyte mellan systemägare, certifieringsorgan, övriga kontrollorganisationer med flera och myndigheterna och hur ett kontrollsystem som tar hänsyn till kvalitetssäkringssystemen kan vara uppbyggt.

⁹ Intern rapport Livsmedelsverket: Rapport – Förslag till förändringar i erfarenhetsmodulen för riskklassificering inom primärproduktionen, december 2014.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Förslaget förväntas i förlängningen ge en sammantagen resursvinst för svenska myndigheter och företag eftersom åtgärderna innebär att stor hänsyn bör kunna tas till egenkontroller via frivilliga kvalitetssäkringssystemen, förutsatt att dessa är öppna för granskning och fungerar väl. Detta minskar behovet av offentlig kontroll.

Den sammantagna nyttan av förslaget bedöms vara stor.

Konsekvenser för de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Centrala myndigheter får kostnader för den utredning som ska göras. En närmare ekonomisk kalkyl behöver göras avseende detta för att kunna bedöma om förslaget ryms inom befintliga budgetramar. Att granskningarna av de frivilliga kvalitetssäkringssystemen upphör innebär att Livsmedelsverket får något lägre kostnader. Att granskningarna upphör påverkar inte Jordbruksverkets kostnader då man redan upphört att göra sådana granskningar.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Medverkan i utredningen kräver personalresurser, beroende på vilken grad medverkan ska ske.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Utredningen som sådan påverkar inte företagen. Att granskningarna av kvalitetssäkringssystemen upphör påverkar i liten grad då granskningarna redan i dagsläget sker mycket sparsamt.

6.2.3 Nationell kontrollplanering

Förslag: En nationell planering för livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter införs. Den nationella styrningen sker genom att Livsmedelsverket och Jordbruksverket utarbetar en gemensam plan över vilka branscher som ska kontrolleras enskilda år. I planen anges ett visst minsta antal kontroller som ska utföras totalt inom respektive bransch under året.

Länsstyrelserna utarbetar rutiner för hur fördelningen ska ske mellan länen så att länsstyrelsernas kontroll sammantaget säkerställer att de kontroller som anges i nationella planeringen genomförs.

Den nationella planeringen blir ett komplement till Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).

Bakgrund och motiv till förslaget

De centrala myndigheternas uppgift består bland annat i att leda och samordna kontrollen och ge stöd och vägledning till länsstyrelserna.

Den nuvarande riskklassificeringsmodellen, inklusive kontrollprioriteringen, är ursprungligen gjord för att användas på nationell nivå, men tillämpas på regional nivå av länsstyrelserna.

Modell för riskklassificering och urval av kontrollobjekt ger vägledning kring hur stor andel av kontrollerna som bör utföras inom olika kontrollkategorier, från röd (högst kontrollprioritet) till grön (lägst kontrollprioritet). Urvalet av branscher och kontrollobjekt görs idag helt och hållet av länsstyrelserna, och med stöd av riskklassificeringsmodellen. Urvalet av kontrollobjekt görs i två steg, först väljs vilka branscher som ska kontrolleras ut och därefter vilka företag inom respektive bransch som ska kontrolleras. 10 procent av kontrollobjekten ska väljas genom stickprov för att bland annat säkerställa att alla branscher omfattas av kontrollen. Vilka olika typer av livsmedelsföretag och foderföretag som finns eller är vanligt förekommande skiljer sig mellan olika län. I vissa län finns mycket få anläggningar i den högsta kontrollkategorin, medan det finns ett större antal sådana anläggningar i vissa andra län. Enligt Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan 2016-2019 (NKP)¹⁰ ska samtliga branscher ha kontrollerats inom en femårsperiod. Det finns dock inte någon siffra på minimiantal eller minimiandel kontroller per bransch.

Att ange en genomsnittlig frekvens för livsmedels- eller foderkontrollen i stort bedöms inte relevant. Vilken kontroll som ska göras bör vara ett resultat av användningen av en väl fungerande modell för riskklassning och kontrollprioritering mellan branscher och enskilda företag. En modell som tar hänsyn till kända risker i primärproduktionen, risker hos enskilda företag och riskreducerande åtgärder som görs i leden före och efter primärproduktionen. I utvärderingen och vid dialogmöten har länsstyrelserna framfört att kontrollen bör vara mer regelbunden än idag. Denna synpunkt har även framkommit vid intervjuer med primärproducenter.

Beskrivning av förslaget

Den nationella planeringen föreslås omfatta både vilka branscher som ska kontrolleras ett visst år och hur många kontroller som ska utföras totalt inom varje bransch. Det innebär att de centrala myndigheterna upprättar en övergripande nationell plan för livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen som tillsammans med Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP) blir vägledande för länsstyrelserna. Med utgångspunkt från den nationella planeringen väljer sedan länsstyrelserna de företag som ska kontrolleras.

De centrala myndigheterna bör göra kontrollplaneringen gemensamt eller i samråd. Planen bör vara flerårig men uppdateras årligen. Att planen är flerårig ska säkerställa att alla branscher kontrolleras regelbundet och ge långsiktighet och överblick av kontrollområdet. Att planen uppdateras årligen möjliggör bland annat att hänsyn kan tas till nya risker eller risker som bedöms vara särskilt stora under aktuellt år, samt till resultat från de kontroller som utfördes året innan. Den årliga planen kan även ange minsta antal kontroller per bransch det aktuella året. Som ett led i arbetet med kontrollplaneringen föreslås en årlig workshop där Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Länsstyrelsen och SVA deltar och diskuterar aktuella risker beroende på vad som hänt i omvärlden, vilka risker som kan förväntas p.g.a. skördeförhållanden osv.

Den nationella kontrollplaneringen och prioriteringen kan även innefatta fokus på kontroll av specifika faror, t.ex. mykotoxiner i spannmål, blandning av läkemedel i foder eller gemensamma kontrollprojekt som genomförs under ett visst år.

¹⁰ <http://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/livsmedelskontroll/nationell-plan-for-kontrollen-i-livsmedelskedjan-nkp/>

Utveckling av en nationell kontrollplanering kan omfatta ett ställningstagande när det gäller hur regelbundet kontrollen bör genomföras inom vissa specifika branscher, inom vissa högriskverksamheter.

För att kontrollen ska vara riskbaserad på nationell nivå krävs samordning mellan kontrollurvalen de olika länsstyrelserna gör. Förslaget innebär att länsstyrelsen kompletterar den nationella kontrollprioriteringen genom att de själva väljer ut kontrollobjekten. Länsstyrelsen bör även komplettera den nationella kontrollplaneringen med egna prioriteringar för riskbaserad kontroll grundade på t.ex. regionala förhållanden och kännedom om företagen.

Länsstyrelserna måste utarbeta rutiner för hur fördelningen ska ske mellan olika län så att den nationella planeringen genomförs. När en nationell kontrollplanering utarbetas kan hänsyn tas till både att den offentliga kontrollen ska vara riskbaserad, att alla branscher ska kontrolleras regelbundet och till att kontroll sker så ofta som det är nödvändigt. Hänsyn kan samtidigt tas till de gemensamma effektmål som tagits fram för hela livsmedelskedjan och börjar tillämpas från 1 januari 2017.

För att länsstyrelserna ska kunna ta hänsyn till den nationella kontrollplaneringen i sin verksamhetsplanering bör de centrala myndigheterna ha slagit fast denna i början av hösten varje år. Det gäller inte minst om samordnade kontrollprojekt som omfattar provtagning ingår i den nationella kontrollplaneringen, eftersom särskilda medel i så fall måste avsättas för provtagning. För att underlätta länsstyrelsernas övergripande planering föreslås den nationella planeringen vara flerårig men uppdateras årligen.

Förslaget omfattar inte hur kontrollerna ska fördelas mellan länsstyrelserna eller vilket minsta antal kontroller som kan anses vara rimligt att genomföra i varje bransch för varje län.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Kontrollen blir riskbaserad på nationell nivå snarare än på länsnivå.

Samtliga branscher får regelbunden kontroll.

Branscher och företag med högre kontrollbehov får mer regelbunden kontroll än branscher och företag med lägre kontrollbehov. Kontrollintensiteten på livsmedels- respektive foderanläggningar kan därför bli olika.

Fler kontroller utförs inom färre branscher varje år. Det bidrar till större fokus och större enhetlighet i kontrollen samt bättre möjligheter att följa upp och analysera kontrollens effekt.

Den sammantagna nyttan med förslaget bedöms vara hög. Förslaget innebär att extra resurser behövs hos de centrala myndigheterna. Hos länsstyrelserna frigörs resurser då visst ansvar tas över av central myndighet, vilket kan uppvägas av de ökade resurser krävs för den samordning mellan länsstyrelserna som förslaget innefattar. De sammantagna kostnaderna bedöms vara medelstora.

Konsekvenser för de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Centrala myndigheter får större möjlighet att påverka vilken kontroll som utförs. Samsyn och ökat samarbete mellan de centrala myndigheterna kräver resurser.

En årlig och för livsmedel och foder gemensam kontrollplanering kräver resurser på de centrala myndigheterna såväl under uppbyggnad som vid förvaltning. Det innebär bland annat att resurser måste avsättas för att ta fram lämpliga kontrollintervall för varje bransch, lämpliga kontrollintervall för företag inom en bransch och hur många kontroller per år som ska genomföras inom respektive bransch.

Resurser krävs för uppdatering av vägledningarna.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelsernas planering av den offentliga kontrollen kräver mer resurser eftersom en samordning mellan de olika länsstyrelserna måste göras för att säkerställa att de kontroller som utförs vid de enskilda länsstyrelserna totalt sett leder till att den nationella kontrollplaneringen följs.

Oavsett om det totala antalet kontroller är oförändrat eller inte, kan länsstyrelserna bygga upp en större kompetens då det inom en viss tidsperiod kommer att göras ett större antal kontroller inom de enskilda branscherna som väljs ut av de centrala myndigheterna. Detta kan öka enhetligheten i kontrollen, öka företagets förtroende för kontrollen och öka kontrollens effekt.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Företagets tilltro till kontrollen kan öka eftersom kontrollanterna under en och samma period gör fler kontroller inom samma område och därmed får en större kompetens och gör mer enhetliga kontroller.

Förslaget kan resultera i att primärproducenter inom vissa branscher inte berörs av offentlig livsmedels- eller foderkontroll alls ett visst år. Med nuvarande låga kontrollfrekvens kan det vara svårt för företagen eller branschorganisationerna att upptäcka någon märkbar skillnad.

Företag som söker jordbrukarstöd kan, oberoende av detta förslag, bli utvalda för tvärvillkorskontroll.

Förslaget har ingen ekonomisk inverkan på företagen.

6.2.4 Utredning kring registeruppbyggnad

Förslag:

1. Riktlinjerna kring registrering av livsmedelsanläggningar behöver förtydligas. Detta förslag kan genomföras oberoende av övriga delar av förslaget om registeruppbyggnad.
2. Myndigheternas register för livsmedels- och foderanläggningar behöver uppdateras så att de innehåller den information som krävs för att de ska kunna användas både för registrering av företag och som stöd för planering, genomförande, uppföljning och rapportering av kontrollen.

En utredning genomförs för att ta ställning till vilken typ av register som är mest effektiv och ändamålsenlig. En sådan utredning bör bland annat omfatta:

- om befintliga register bör utvecklas,
- om ett gemensamt register bör ersätta de register som finns idag,
- om informationsöverföring bör ske mellan befintliga register, och
- om länsstyrelserna bör få tillgång till relevant information från andra register.

Utredningen behöver även omfatta de rättsliga förutsättningarna för en effektiv registerhållning, inklusive frågor om hantering av personuppgifter och direkt åtkomst till register mellan myndigheter.

Bakgrund och motiv till förslaget

En grundförutsättning för att kunna bedriva en riskbaserad kontroll är att livsmedels- och foderföretagen är kända av myndigheterna. I praktiken innebär detta att verksamhetsutövarna måste anmäla sina anläggningar till myndigheterna för att registreras. Detta är ett obligatoriskt krav i lagstiftningen både för företagen och för medlemsstaterna.

Lagstiftningen definierar livsmedelsföretag som varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver verksamheter som hänger samman med livsmedelskedjan. Ett företag förutsätter viss kontinuitet och en viss grad av organisation för att omfattas (skälssats 9 i förordning (EG) nr 852/2004).

Under flera års tid har länsstyrelserna gjort insatser för att öka antalet registrerade livsmedelsanläggningar.¹¹ Trots detta är bedömningen att antalet anläggningar som hittills registrerats inte motsvarar antalet primärproducenter som bedriver livsmedelsproduktion. En bidragande orsak till detta kan vara att det ibland är svårt att bedöma om en verksamhet är ett livsmedelsföretag eller inte. Kriterierna för denna bedömning behöver därför förtydligas. Det är också vanligt att företagare upplever att de redan har lämnat uppgifter om sin verksamhet till länsstyrelsen eller andra myndigheter och därför ifrågasätter varför de ska lämna samma uppgifter igen.¹²

Förutom grundläggande uppgifter om företaget som behövs för registrering, som dess verksamhet och dennas omfattning, måste myndigheten även få ta del av information om riskmodifierande faktorer för att kunna genomföra och planera kontrollen. Exempel på sådana faktorer är t.ex. eventuell delegerad

¹¹ Regleringsbrev Fi 2015/05148/SFÖ, ändrad 2015-12-03

¹² Rapport Registrering av livsmedelsföretag i primärproduktionen. Dnr 2015/06753, Livsmedelsverket

läkemedelsanvändning, blandning av läkemedel i foder, direkttorkning av spannmål eller direktförsäljning av primärprodukter samt uppgifter om produktionsvolym. För att kunna ta hänsyn till den kontroll företagaren själva utför genom att vara ansluten till ett eller flera kvalitetssäkringssystem behövs även information om detta.

En del av dessa uppgifter finns i de befintliga registren, t.ex. i länsstyrelsernas anläggnings- och kontrollregister för livsmedelskontrollen (Primör) och i Jordbruksverkets foderanläggningsregister. Ett nytt IT-system för hantering av resultat från tvärvillkorskontrollen är under uppbyggnad på Jordbruksverket. Viss information finns idag i andra register och annan information saknas helt och behöver samlas in. Informationen finns alltså utspridd på ett stort antal register hos olika huvudmän.

Insatser för att samla dessa uppgifter på något sätt skulle ha stora fördelar men föranleder problem avseende framförallt sekretess och personuppgiftshantering. Länsstyrelserna har vid flera tillfällen efterfrågat ett gemensamt anläggnings- och kontrollregister över livsmedels- och foderanläggningar eftersom det skulle underlätta samordningen av kontrollerna. Livsmedelsverket och Jordbruksverket pekade även på behovet av ett sådant register redan i det gemensamma regeringsuppdraget om foder- och livsmedelskontrollen i primärproduktionen som redovisades 2007. I samband med att foderanläggningsregistret, Fanny, utvecklades gjordes även en förstudie om ett gemensamt centralt foder- och livsmedelsanläggningsregister. Frågor rörande sekretess, personuppgiftshantering m.m. berördes i förstudien men utreddes inte närmare. Något gemensamt register kom dock inte till stånd bl.a. på grund av att finansiella resurser saknades. Vid två tillfällen har Livsmedelsverket gjort särskilda budgetäskanden om utredandet om gemensam registeruppbyggnad för livsmedels- och foderföretag.

Som alternativ till ett gemensamt anläggningsregister har länsstyrelserna framfört önskemål att uppgifter som finns i andra register som länsstyrelserna eller Jordbruksverket har tillgång till eller ansvarar för ska vara tillgängliga för länsstyrelserna. Djurskyddskontrollregistret och SAM-registret över de som söker jordbrukarstöd har nämnts särskilt. Önskemål har även framförts om att kontrollresultat, inklusive resultat från tvärvillkorskontrollen, enkelt ska kunna föras över mellan befintliga system, om inte ett gemensamt anläggnings- och kontrollregister skapas.

Exempel på integrerade system för registrering av anläggningar, planering, rapportering och uppföljning av kontroller eller en ”en väg in” för anmälan om uppgifter till olika register finns bland annat i Finland och Danmark.

I förarbetena till den nationella lagstiftningen i livsmedelskedjan gjorde regeringen bedömningen att en kontrollmyndighet så långt som möjligt bör samordna sin uppgiftsinhämtning från livsmedelsföretagare, foderföretagare och djurhållare samt att de rutiner som finns för registrering och rapportering bör tillsvidare kunna användas för att uppfylla kraven på registerhållning och rapportering till EU-rätten. Vidare bedömde regeringen att det på sikt bör övervägas att inrätta centrala lösningar för informationsdelning, informationsförsörjning och processtöd i syfte att underlätta den offentliga kontrollen av livsmedel, foder och djurskydd och djurhälsa.¹³ Förordning (EG) nr 882/2004 ställer i bl.a. artikel 4.3 krav på samordning mellan olika behöriga myndigheter i en medlemsstat. Ett effektivt informationsutbyte bör vara grundläggande för en sådan samordning.

¹³ Regeringens proposition 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m. , s. 161.

Beskrivning av förslaget

Tydligare riktlinjer för registrering av livsmedelsföretag

För att underlätta och påskynda uppbyggnaden av ett mer komplett livsmedelsanläggningsregister föreslås att riktlinjerna för när en verksamhet ska registreras som livsmedelsföretag med primärproduktion förtydligas.

Uppdaterade register

För att den omarbetade riskklassificeringsmodellen ska kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt krävs att samtliga uppgifter som behövs för att tillämpa modellen finns registrerade och att uppgifterna är sökbara. Detta kan göras genom en uppdatering av redan befintliga register eller genom att det vidtas andra åtgärder för att få till en väl fungerande hantering av de uppgifter som myndigheterna behöver ha kännedom om.

Det föreslås därför att det genomförs en utredning som ser på behovet av och kostnaderna för en förbättrad registeruppbyggnad.

En sådan utredning bör omfatta

- 1) en vidareutveckling av Primör till att omfatta både livsmedels- och foderanläggningar,
- 2) inrättandet av ett nytt nationellt livsmedels-, foderanläggnings- och kontrollregister som förvaltas av de centrala behöriga myndigheterna,
- 3) en vidareutveckling av Jordbruksverkets foderföretagare- och kontrollregister samt rapporteringssystemet för foderkontrollen, och
- 4) en överföring av uppgifter mellan befintliga register som länsstyrelserna och Jordbruksverket förvaltar.

Utredningen behöver därutöver omfatta de rättsliga förutsättningarna för ett gemensamt register eller register med direktåtkomst för berörda myndigheter. I denna utredning kommer att ingå att ta fram författningsförslag eller i vart fall beskriva de författningskrav som krävs för att genomföra förslagen.

Dessa utredningar bör bl.a. omfatta närmare identifiering av vilka uppgifter som saknas, vilka register som kan vara relevanta att hämta uppgifter ifrån, vilka kompletterande uppgifter som behöver inhämtas från företagen för att riskklassificeringsmodellen ska kunna tillämpas fullt ut etc. Personuppgiftsansvar och ansvar för system, möjligheter för myndigheterna att dela information m.m. behöver också utredas. Som ovan nämnts behöver även kostnaderna och övriga konsekvenser omfattas av utredningen.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Sammantaget bedöms förslagen ge stor nytta.

Kostnaden för förslaget om tydligare riktlinjer för registrering av livsmedelsanläggningar är låg. Livsmedelsverket avser att genomföra denna åtgärd inom de närmaste åren. Tydligare riktlinjer för registrering av livsmedelsanläggningar kommer även att bidra till en mer enhetlig tillämpning av lagstiftningen i hela landet, vilket i sin tur kan påskynda uppbyggnaden av mer kompletta register.

Kostnaderna för att utveckla livsmedelsregistret respektive foderanläggningsregistret så att all den information som behövs för tillämpning av riskklassificeringsmodellen kan registreras är beroende av

hur riskklassificeringsmodellen efter omarbetningen kommer att se ut. Någon kostnadsuppskattning kan därför inte lämnas i nuläget.

En utredning kring vidare utveckling av registren enligt förslaget är kostsam för de centrala behöriga myndigheterna och eventuellt även för länsstyrelserna, beroende på i vilken utsträckning de kommer att delta i arbetet. Frågor om ansvar och andra juridiska frågor samt frågor om sekretess, personuppgiftsfrågor och eventuella behov av ändrad lagstiftning omfattas också av en sådan utredning.

Kompleta register över livsmedelsanläggningar är en förutsättning för en heltäckande riskbaserad livsmedelskontroll.

Kostnaden för registrering finansieras idag genom anslag och denna kommer stiga om fler anläggningar registreras.

Konsekvenser för de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Livsmedelsverket behöver under en begränsad period avsätta extra resurser för att utarbeta och kommunicera nya riktlinjer för registrering av livsmedelsföretag. När riktlinjerna är färdigställda förväntas myndigheten dock få färre frågor om registrering, både från länsstyrelser och från företag, vilket är en besparing på sikt.

Förslaget om tydligare riktlinjer för registrering av livsmedelsanläggningar får inga konsekvenser för Jordbruksverket.

Storleken på kostnaderna för uppdatering av Jordbruksverkets register för foderanläggningar i enlighet med ändringar i riskklassificeringsmodellen är direkt beroende av hur omfattande ändringarna kommer att bli.

Utredningarna om juridiska förutsättningar, behov av författningsändringar och vilket som är det bästa alternativet för registrens uppbyggnad eller informationsöverföring mellan olika register bedöms bli resurskrävande för Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Utredningar kring rättsliga krav kommer också att fodra delaktighet från regeringskansliet.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Tydligare riktlinjer för registrering av livsmedelsanläggningar kan underlätta länsstyrelsernas handläggning av registreringsärenden och bidra till en mer enhetlig tillämpning. Länsstyrelserna har sedan tidigare efterfrågat tydligare riktlinjer.

Ökat antal registrerade anläggningar leder till ökat administrativt arbete när det gäller registerhantering.

Storleken på kostnaderna för uppdatering av Primör på grund av ändringar i riskklassificeringsmodellen är direkt beroende av hur omfattande ändringarna blir.

En utredning kring registrens uppbyggnad kan vara kostsam för länsstyrelserna om de bör vara delaktiga i utredningen.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Tydligare riktlinjer om registrering av livsmedelsföretag med primärproduktion kan underlätta företagets förståelse för registreringskravet och leda till förbättrad efterlevnad av reglerna.

Beroende av hur riktlinjerna om registrering utformas kan fler primärproducenter än idag omfattas av registreringskravet. Det gäller särskilt om riktlinjerna innebär att alla primärproducenter som levererar vidare till livsmedelskedjan ska vara registrerade, oavsett hur ofta leveranser sker eller hur stor mängd som levereras.

Utredningen kring hur registren ska se ut i framtiden påverkar indirekt företagen, då registreringen kan bli mer omfattande alternativt mindre omfattande i de fall det blir möjligt att göra ”en ingång” för registrering av all information som ska registreras hos myndigheterna.

Kostnaden för registrering finansieras idag genom anslag och innebär därför ingen ökad kostnad för livsmedelsföretagarna.

6.3 Ökad kompetens

6.3.1 Ökad kompetens och en mer enhetlig kontroll

Förslag: Länsstyrelserna ska organisera den offentliga kontrollen av livsmedel och foder så att kontrollanter som arbetar med kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen avsätter mer tid för detta, samtidigt som de täcker ett större geografiskt område än i dag. Även kompetenshöjande metoder i form av så kallade kalibreringsövningar och parallellkontroller vidareutvecklas. På så sätt skapas möjligheter för en större likvärdighet i kontrollen.

Bakgrund och motiv till förslaget

Primärproduktionen omfattar ett stort antal branscher som kräver specialkompetens och sakkunskap inom en rad olika områden, allt från traditionella lantbruksgrödor och djuruppfödning till fisk, produktion av groddar eller foderföretagare som själva blandar in fiskmjöl eller vitaminer i djurfodret.

Idag arbetar många personer en liten del av sin arbetstid med kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen. Med livsmedelskontrollen arbetar 13 årsarbetskrafter, fördelade på 94 personer och med foderkontrollen 5 årsarbetskrafter fördelade på 74 personer. Många kontrollanter arbetar mindre än 10 procent av sin arbetstid med kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen.

Kontroll av livsmedel och foder är ofta en liten del av länsstyrelsernas verksamhet där fokus och kompetens ligger på andra områden, framförallt djurskydd.

Kontrollanterna hinner således inte skapa sig den kompetens och erfarenhet som behövs för att klara kontrolluppdraget på ett rättssäkert och enhetligt sätt.

Denna bild bekräftas av resultatet från utvärderingsenkäterna till länsstyrelsen, som visar att många kontrollanter upplever sig ha bristande kompetens inom kontroll av livsmedel och foder. Även möten med referensgruppen, där de flesta branschorganisationer funnits representerade, har framfört att man upplever att det finns brister i kontrollanternas kompetens inom de aktuella kontrollområdena. Detta stämmer överens med resultatet från intervjuer med primärproducenter

Beskrivning av förslaget

För att öka kompetensen, och därmed skapa förutsättningar för en mer enhetlig kontroll utan att totalt sett tillsätta mer resurser, behöver kompetensen koncentreras på färre personer. Genom att färre personer arbetar mer av sin tid med kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen kommer de att få större erfarenhet och utrymme för fortbildning och specialisering. Med bibehållna resurser medför förslaget att kontrollanterna behöver arbeta inom ett större geografiskt område.

Den kontrollant som specialiserar sig på att utföra kontroll av t.ex. fisk ska kunna arbeta med denna typ av kontroller även i andra län. Kontrollanten får på så sätt möjlighet att göra tillräckligt många kontroller för att upprätthålla sin kompetens på området. Däremot är det svårt att se att det kan göras tillräckligt många kontroller på ett specialområde inom bara ett län, när länsstyrelserna samtidigt ska uppfylla kravet om att kontrollera alla områden.

Alla specialister behöver också ha en grundkompetens för de kontrollpunkter som gäller de flesta kontroller i primärproduktionen. Om en kontrollant endast gör några få kontroller inom t.ex. fisk, och inte kontrollerar någon annan typ av primärproduktion, kan kompetensen om de övergripande delarna (grundkompetensen) inom primärproduktionen knappast upprätthållas. Alla specialområden ska även kontrolleras på de övergripande kontrollpunkterna.

Åtgärder som till exempel kalibreringsövningar och parallellkontroller behövs också för att fortsätta utveckla enhetligheten inom kontrollen. Kalibreringsövningar innebär att länsstyrelser och/eller andra aktörer inom ett visst område träffas och utbyter erfarenheter med varandra. Som ett exempel kan nämnas att Jordbruksverket sedan några år tillbaka anordnar kalibreringsutbildningar inom ramen för djurskyddskontrollen. Då träffas branschorganisationer, veterinärer, länsstyrelser och t.ex. rådgivare och kalibreras i djurskyddsbedömningar.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Den kontroll som genomförs får en större effekt eftersom sannolikheten att brister upptäcks och kan avhjälpas ökar, men också en större enhetlighet. Kontrollen utförs av tillräckligt kompetent personal som vet vad som är viktigast att kontrollera och varför samt har den kunskap och erfarenhet som behövs för att göra rättssäkra bedömningar. Detta kommer att generera säkrare primärproduktion och ett bättre utnyttjande av resurser.

Sammantaget kommer förslaget medföra ökade kostnader för länsöverskridande samverkan samt för kompetensutveckling.

Konsekvenser för de centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Arbetet med att få kontrollen enhetlig innebär att de centrala myndigheterna måste samordna sig i vissa frågor där man tidigare gett olika vägledning till kontrollmyndigheten. Det kan i sin tur föra med sig ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de centrala myndigheterna. Förslaget kommer sannolikt att ställa högre krav på kompetens hos de centrala myndigheternas enskilda handläggare för att ha möjlighet att vägleda länsstyrelserna i sitt arbete. Det baseras delvis på att förslaget är ett incitament för länsstyrelsen att i större utsträckning anställa kontrollpersonal med spetskompetens. Om handläggarna på de centrala myndigheterna tillåts kompetensutveckla sig i den utsträckning det

behövs kommer förslaget på det stora hela att höja lägstanivån på de centrala myndigheternas sammanlagda kompetens.

Förslaget medför ökade kostnader för de centrala myndigheterna i form av fortbildning för att möta ett ökat behov av spetskompetens anpassad till länsstyrelsernas specialistgrupper.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Nyttan med förslaget är att det kommer att skapas möjlighet till fördjupning inom respektive kontrollområde, som rätt använd både kan höja och ge en mångfacetterad sammanlagd kompetens hos länsstyrelserna.

Att det finns möjlighet att fördjupa sig inom vissa områden förväntas höja motivationen hos kontrollpersonalen. De i sin tur kommer att framstå som mer professionella och kontrollresultaten kommer att skilja sig mindre åt oavsett var i landet man bor. Det kommer att bli lättare att specificera vilken kompetens som efterfrågas vid ev. nyrekryteringar. En ökad förståelse från primärproducenterna för värdet av kontrollen och ett ökat förtroende för länsstyrelsen som myndighet kommer på sikt att underlätta arbetet med att utföra kontrollerna.

Nyttan av förslaget för länsstyrelserna är till viss del beroende av i hur stor utsträckning de olika länen väljer att samordna sig. Mer samordning ger ökade möjligheter för kontrollpersonalen att få utöva kontroller inom respektive område. Initialt krävs ökade resurser för:

- arbetsinsatser för regionuppdelning, inventering av personella resurser, organisation av vilka personer som ska utföra vilka kontroller. Framtagande av gemensamma behovsprofiler vid ev. nyanställning.
- Ökat behov av organisation över länsgränserna och personer som håller i detta.
- Identifiera hur de länsstyrelser som redan arbetar över länsgränserna löst eventuella juridiska hinder för att kunna fatta beslut över länsgränserna.

I det fortsatta arbetet kommer mer resurser att gå åt till resor eftersom kontrollanterna kommer att täcka upp ett större område. Mer resurser kan också krävas till samsynsaktiviteter och kvalificerade utbildningar, men färre personer behöver avsätta tid för att gå en enskild utbildning.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Det är hos primärproducenten som den största nyttan förväntas.

Om kompetensen samlas över ett större område (flera län) får kontrollanterna möjlighet att utöva fler kontroller inom respektive område, vilket bidrar till ökad enhetlighet och högre kvalitet på kontrollerna. Primärproducenten kommer att få kontroll av personal som är kunnig inom området, vilket ger mer rättssäkra bedömningar. Att få kontroll av en person med relevant kompetens kan ev. även på sikt leda till förbättringar i produktionen eftersom brister upptäcks och kan rättas till.

Ingen påverkan på ekonomi eller tidsåtgång för kontroller förväntas.

6.4 Möjlighet att samordna den offentliga livsmedels- och foderkontrollen med tvärvillkorskontrollerna

6.4.1. Samordning av offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll

Förslag: Om länsstyrelserna samordnar urvalet av kontrollobjekt för offentlig kontroll av livsmedel och foder med tvärvillkorskontrollen bör detta ske efter två separata urval av potentiella kontrollobjekt. Urvalen görs i enlighet med respektive lagstiftning och centrala myndigheters vägledning. Åtgärdsförslaget gäller endast urvalet för kontroll och omfattar inte samordning vid genomförande av kontrollerna.

Graden av samordning blir begränsad eftersom samordning endast kan ske inom de branscher som omfattas av tvärvillkorskontrollen. Samordningen får inte heller ske på bekostnad av det riskbaserade urvalet för offentlig kontroll.

Bakgrund och motiv

I uppdraget ingår att analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, som den offentliga livsmedels- och foderkontrollen kan samordnas med de tvärvillkorskontroller som är kopplade till EU:s jordbruksstöd, samtidigt som den offentliga kontrollen ska vara riskbaserad.

Den offentliga kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen samordnas ofta med tvärvillkorskontrollerna. Samordningen kan både gälla urvalet av kontrollobjekt och samordning av kontrollerna vid kontrolltillfället. Bland annat beroende på hur länsstyrelserna gör urvalet av kontrollobjekt, när samordnade kontroller planeras, har detta fått till följd att kontrollen inte alltid är riskbaserad på det sätt som regleras i förordning (EG) nr 882/2004. Utvärderingen och resultat från länsstyrelsernas årliga rapportering till Livsmedelsverket och Jordbruksverket visar sammantaget att majoriteten av de livsmedels- och foderkontroller som utförs i primärproduktionen är tvärvillkorskontroller eller att orsaken till kontrollen är att företagaren söker jordbrukarstöd, vilket får till följd att alla branscher och krav i lagstiftningen inte kontrolleras regelbundet.

Det finns flera motiv till samordningen av den offentliga kontrollen och tvärvillkorskontrollen, både när det gäller valet av företagare som ska kontrolleras och vid själva kontrolltillfället. Genom att samordna urvalet av kontrollobjekt säkerställs att två kontroller, som delvis omfattar samma krav i lagstiftningen, inte genomförs under samma år hos det enskilda företaget. Kontrollerna i primärproduktionen finansieras genom anslag. Att samordna kontrollerna vid kontrolltillfället, och utöka tvärvillkorskontrollen till att omfatta alla krav i livsmedels- och foderlagstiftningen, kan vara resurseffektivt, eftersom det t.ex. inte blir några extra resekostnader för att utföra kontrollen. Det kan i sin tur frigöra tid för offentlig kontroll hos andra företag. Några länsstyrelser har vid dialogmötena även nämnt kompetens och personalresurser som motiv till samordning av kontrollerna.

Tvärvillkoren har i huvudsak andra utgångspunkter än den offentliga kontrollen av livsmedel och foder och principerna för riskbaserade kontroller och urval av kontrollobjekt skiljer sig åt. För tvärvillkorskontrollen ska kontrollen årligen omfatta minst 1 procent av de lantbrukare som har jordbrukarstöd. I kontrollförordningen finns inte någon sådan procentsats utan kontrollen ska vara regelbunden, och omfatta alla led i kedjan samt alla relevanta krav i lagstiftningen. Kontrollen ska dessutom vara ändamålsenlig och ge avsedd effekt, dvs. att upptäcka brister och se till att företagaren

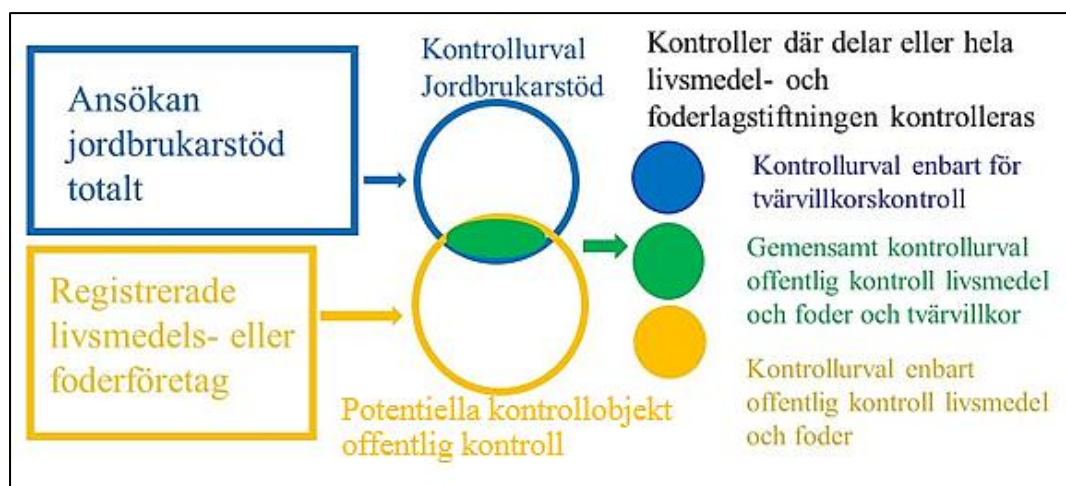
åtgärddar dem. Det finns också skillnader när det gäller kontrollens omfattning. Tvärvillkoren omfattar ett begränsat antal regler i livsmedels och foderlagstiftningen. Alla branscher i primärproduktionen omfattas inte heller av jordbrukarstöd. Vattenbruk, jakt, fiske och insamling av vilda produkter som bär och svamp omfattas t.ex. inte. Det finns även mindre företag som inte har rätt att söka stöd och företag som av andra skäl inte söker stöd och därmed inte omfattas av tvärvillkorskontrollen.

Analys av förutsättningar för samordning samtidigt som den offentliga kontrollen är riskbaserad

Om den offentliga kontrollen ska samordnas med tvärvillkorskontrollen och samtidigt vara riskbaserad i enlighet med kraven i kontrollförordningen måste hänsyn tas till de olika urvalskriterierna, vilka branscher och företag som omfattas av de olika kontrollerna och till vilka lagstiftningsområden som omfattas.

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har analyserat olika alternativ till hur urval av kontrollobjekt kan göras för att underlätta samordning av offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll samtidigt som den offentliga kontrollen är riskbaserad. Ett alternativ som analyserats närmare är att välja ut kontrollobjekt helt och hållet med utgångspunkt från livsmedels- och foderlagstiftningen, vilket skulle medföra att denna kontroll blir riskbaserad enligt förordning (EG) nr 882/2004. Det medför dock utmaningar att uppfylla lagstiftningen för övriga 19 tvärvillkorsområden och skulle försvåra samordningen mellan tvärvillkorskontroller och jordbrukarstödskontroller. Slutsatsen är därför att det inte är möjligt att göra urvalet på ett sådant sätt.

Genom att samordna urvalet av kontrollobjekt för offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll i två steg bedömer Livsmedelsverket och Jordbruksverket dock att kontrollerna kan samordnas samtidigt som den offentliga kontrollen är riskbaserad. Se bild nedan.



Samordning av kontrollerna genom två separata urval, ett för offentlig kontroll och ett för tvärvillkorskontroll. Ett urval för jordbrukarstödskontroll och ett urval för potentiella kontrollobjekt för offentlig kontroll. Urvalen innehåller fler anläggningar än de som i slutänden är tänkta för kontroll. För samordning väljs i första hand anläggningar som finns med i båda urvalen. Samordning får inte ske på bekostnad av riskbaserat urvalet för offentlig kontroll.

Urvalet av kontrollobjekt sker i två steg. Urvalet för jordbrukarstödskontroll (minst 5 procent av antalet ansökningar) görs, precis som idag, delvis av Jordbruksverket och delvis av länsstyrelserna.

Urvalet symboliserade av den blå ringen utan fyllning i bilden. Parallellt gör länsstyrelsen ett urval för offentlig kontroll enligt vägledningen för riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag och väljer ut potentiella branscher och potentiella anläggningar inom varje bransch. Dessa symboliserade av den gula ringen utan fyllning i bilden. Primärproducenter som finns i båda urvalen är tänkbara både för tvärvillkorskontroll och för fullständig offentlig kontroll av foder och livsmedel. Bland dessa väljer länsstyrelserna sedan ut de företag som i slutändan ska få både tvärvillkorskontroll och offentlig kontroll. Dessa företag symboliseras av den gröna elipsen och den gröna ringen i bilden ovan.

Enligt Livsmedelsverkets och Jordbruksverket vägledning för riskklassificering av livsmedels- och foderföretag i primärproduktionen ska kontrollerna fördelas så att 90 procent av kontrollerna är riskbaserade och 10 procent genomförs stickprovsmässigt.

Samtliga branscher i primärproduktionen omfattas inte av stödsystemen och samtliga företag i branscher som omfattas av stöden söker inte stöd. Det medför att länsstyrelserna, för den offentliga kontrollen, riskbaserat måste välja ut företag inom övriga branscher, inklusive stickprov. Detta urval symboliseras av den gula fyllda ringen i bilden. Utöver det samordnade urvalet kommer tvärvillkorskontroller utföras där livsmedels och foderlagstiftning ingår som en del av tvärvillkorskontrollen. Dessa symboliseras av den blå fyllda ringen. Detta innebär att delar eller hela livsmedel- och foderlagstiftningen kontrolleras både hos företag som enbart omfattas av offentlig kontroll (gul ifylld ring), hos företag som omfattas av tvärvillkoren och valts ut genom samordnat urval (grön ring) och hos företag som enbart valts ut för tvärvillkorskontroll och där andra urvalskriterier än livsmedels- och foderlagstiftningen varit styrande (blå ring).

Exempel: I länet har 5 grisproducenter fallit ut för kontroll av jordbrukarstöd. Enligt riskklassificeringsmodellen för offentlig kontroll har grisbranschen högsta kontrollprioritet. I länet finns totalt 10 stycken grisproducenter. Samtliga har sökt jordbrukarstöd. Baserat på tidigare erfarenheter, eventuell anslutning till kvalitetssäkringssystem och erfarenheter från annan offentlig kontroll, t.ex. djurskyddskontroll eller villkorad läkemedelsanvändning, väljer länsstyrelsen ut tre grisproducenter som kommer att få samordnad tvärvillkorskontroll och offentlig kontroll. Dessa tre återfinns i den gröna elipsen och i den gröna ringen. Utöver dessa företag väljer länsstyrelsen med hjälp av riskklassificeringsmodellen ut vilka övriga företag som ska kontrolleras med avseende på offentlig kontroll. Urvalet görs från samtliga branscher eller från en nationell kontrollplanering framtagen av Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Resultatet blir att de offentliga kontrollerna uppfyller kriterierna för riskbaserade kontroller enligt förordning (EG) nr 882/2004 och tvärvillkorskontrollerna uppfyller kriterierna enligt genomförandeförordning (EU) nr 809/2014, samtidigt som kontrollerna samordnas vid kontrolltillfället.

Andra faktorer, förutom urval av kontrollobjekt, som har betydelse för samordning av kontrollerna är gemensamma vägledningar och checklistor för offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll, att rapportering av kontrollresultat sker i ett enda IT-system alternativt att uppgifter enkelt kan överföras mellan olika system t.ex. från system för offentlig kontroll till system för tvärvillkorskontroll, och att rapporteringen av kontrollresultat till de centrala myndigheterna underlättas. De centrala myndigheterna bör även ha en gemensam syn på hur kontrollrapporter från offentlig kontroll respektive tvärvillkorskontroll ska hanteras, t.ex. vad de ska innehålla och när de ska skickas till den som blivit kontrollerad. Kraven i lagstiftningarna skiljer sig åt vilket innebär att rutiner idag, och de centrala myndigheternas vägledningar, skiljer sig åt beroende på vilken kontroll det gäller. I dagsläget rapporteras kontrollresultaten i fler olika system. Hantering av färre IT-system skulle underlätta länsstyrelsernas administrativa arbete efter utförd kontroll.

För att genomföra en kombinerad kontroll som omfattar både tvärvillkor och alla relevanta bestämmelser i livsmedel- och foderlagstiftningen kan kontrollen antingen utföras av två kontrollanter som är specialiserade inom respektive område eller av en kontrollant/inspektör som har tillräcklig kompetens för att utföra sina uppgifter och som får kompetensutveckling inom hela sitt ansvarsområde, i enlighet med bestämmelserna om kompetenskrav i förordning (EG) nr 882/2004. Samordning av själva genomförandet av kontrollerna kan leda till och det kan bli mer enhetlighet i tillämpning och bedömningar mellan tvärvillkorskontroll och offentlig kontroll. Mer enhetlig tillämpning kan även uppnås genom gemensamma utbildningar, parallellkontroller, kalibreringskurser etc.

Ytterligare en faktor som har betydelse för förutsättningarna för samordningen är att tidpunkten för urvalet av kontrollobjekt för tvärvillkorskontrollen är beroende av urvalet för kontroll av jordbrukarstöden. Hela Jordbruksverkets urval för jordbrukarstöds kontroll kan inte göras förrän ansökansperioden för jordbrukarstöd har gått ut vilket den gör under våren. Dessutom sker en del uttag på hösten för att säkerställa att kontrollfrekvenserna för jordbrukarstöd och tvärvillkor uppnås. Detta påverkar länsstyrelsernas kontrollplanering och möjligheterna att samordna de offentliga kontrollerna och tvärvillkorskontrollerna fullt ut. Alternativet är att den offentliga kontrollen inte planeras på helårsbasis utan att planeringen delas upp i flera kortare perioder. Situationen borde dock vara den samma redan idag för de länsstyrelser som planerar den offentliga kontrollen med utgångspunkt från tvärvillkorskontrollen.

Vid dialogmöten med länsstyrelser har några uppgett att de använder liknande metoder som den beskrivna för urval av kontrollobjekt och samordning av kontrollerna. Andra har uppgett att de följer de principer som beskrivs i Nationell plan för livsmedelskontrollen. Denna innebär att separata urval görs enligt vägledningen för tvärvillkorskontroll respektive för offentlig kontroll. Avstämning görs därefter av vilka kontrollobjekt som sammanföll i de båda urvalen. Flera länsstyrelser har påpekat att vikten av att principerna för tvärvillkorsurvalet inte får bli mer komplicerade än idag. Några länsstyrelser menar att de enklaste vore att genomföra tvärvillkorsurvalet som hittills och alltid utöka kontrollen till att omfatta alla krav i livsmedel- och foderlagstiftningen. Andra förordar att kontrollerna separeras, då man upplever att om samordning görs på det sätt som åtgärdsförslaget avser blir samordningen alltför resurskrävande att genomföra i förhållande till den vinst som ges av samordningen.

Vid referensgruppsmöten har bland annat LRF framfört att bemötande och dialog mellan kontrollanterna och företagen är viktiga faktorer för en bra kontroll. Om både urvalet av kontrollobjekt och själva kontrollen samordnas måste det framgå tydligt för företagaren vad syftet med kontrollerna är, vilka konsekvenserna blir, eller kan bli, vid en avvikelse beroende på om avvikelsen är kopplat till ett lagstiftningskrav som är tvärvillkor eller inte, hur myndigheten kommer att följa upp avvikelsen etc. Informationen om när kontrollrapporten med resultatet från kontrollen skickas och vad som därefter förväntas av företagaren måste också vara tydlig. Här finnas tydliga skillnader mellan offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll, vilka måste vara klara både för myndigheten och för företagaren. Dessa synpunkter är relevanta även om offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll genomförs vid samma kontrolltillfälle.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Den beskrivna modellen, med separata större urval som samordnas till ett slutligt urval, uppfyller både kriterierna för riskbaserade offentliga kontrollerna enligt förordning (EG) nr 882/2004 och kriterierna för tvärvillkorskontrollerna enligt genomförandeförordning (EU) nr 809/2014. I teorin, om hänsyn enbart tas till livsmedels- och foderkontrollen vid kontrollurval bedöms samordningen bli tillräckligt stor för att på ett märkbart sätt reducera antalet primärproducenter som behöver kontrolleras jämfört med om kontrollerna inte aktivt samordnas i urvalet. Om kontrollerna inte aktivt samordnas är bedömningen att en handfull företag faller ut i båda urvalen medan en samordning enligt den beskrivna modellen kan leda till att ett 100-tal kontroller som går att samordna. I praktiken kan samordningen dock inte bli lika stor eftersom tvärvillkoren har 19 ytterligare lagstiftningsområden att ta hänsyn till, utöver livsmedels- och foderlagstiftningen.

Metoden för urval möjliggör att kontrollerna kan samordnas och genomföras vid samma kontrolltillfälle men lämnar samtidigt öppet för respektive länsstyrelse att organisera kontrollerna på det sätt som de anser är bäst, med hänsyn tagen till organisation och kompetens hos kontrollpersonalen.

Den beskrivna modellen hindras inte av förslaget om att införa en nationell planering av den offentliga kontrollen. Om en nationell planering för livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter införs kommer det att innebära variationer mellan åren i antalet branscher och kontrollobjekt för vilka samordning är möjligt, allt beroende på vilka branscher som väljs ut för offentlig kontroll under ett visst år.

Konsekvenser för den centrala myndigheterna Livsmedelsverket och Jordbruksverket

Den beskrivna modellen får, utöver att vissa uppdateringar krävs i vägledningen till länsstyrelserna, inga konsekvenser för de centrala myndigheterna. För att länsstyrelserna ska kunna använda denna modell fullt ut behöver Jordbruksverket förse länsstyrelsen med bättre underlag än vad som tillhandahålls idag, t.ex. om vad som produceras och verksamheten är ett livsmedelsföretag.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelserna måste sannolikt avsätta mer resurser än idag på samordnade urval av kontrollobjekt som uppfyller kriterierna både för offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll.

Modellen har vissa praktiska utmaningar eftersom stödkontrollurvalet pågår under årets 6-10 första månader parallellt med tvärvillkorsurvalet. Planeringen av livsmedels- och foderkontrollen sker normalt sett enligt kalenderår och följer planeringen enligt Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP). Urvalet för tvärvillkorskontroll uppfattas redan nu som komplicerat att genomföra. Både tvärvillkorsurvalet och urvalet för offentlig kontroll kan komma att ta längre tid att genomföra.

Planeringen av den offentliga kontrollen blir beroende av planeringen av tvärvillkorskontrollen, vilket leder till att länsstyrelsen inte kan göra en kontrollplan som sträcker sig över ett kalenderår. Detta kan i sin tur påverka planeringen av kontrollerna även inom branscher och hos företag som inte omfattas av jordbrukarstöden. Först när Jordbruksverket har beräknat kontrollfrekvenserna för enskilda

verksamhetskrav och normer och tagit fram hur många lantbrukare som berörs av olika verksamhetskrav och normer vet länsstyrelserna hur många tvärvillkorskontroller som ska göras, vilket påverkar resursplaneringen.

Länsstyrelser, som hittills enbart eller i liten utsträckning kontrollerat andra företag än de som valts ut för tvärvillkorskontrollen, kan troligen behöva avsätta mer resurser till offentlig livsmedels- och foderkontroll som uppfyller kriterierna i förordning (EG) nr 882/2004. Detta gäller dock oavsett om kontrollurvalet samordnas eller inte.

En tvärvillkorskontroll berör fler sakområden än livsmedel och foder. Att samordna kontrollerna vid kontrolltillfället innebär att både djup och bred kompetens inom många områden behövs, vilket kan medföra att den samordnade kontrollen kan behöva involvera mer än en kontrollant. Det kan bli svårt att hålla hög kvalitet på en samordnad kontrolls alla områden och samtidigt uppnå en resurseffektivisering.

Om ökade krav ställs på att kombinerade tvärvillkorskontroller och offentliga livsmedels- och foderkontroller ska göras i så stor utsträckning som möjligt blir det vidare svårare för länsstyrelserna att samordna tvärvillkorskontrollerna med andra områden, t.ex. med CDB-registerkontroller. Länsstyrelserna har olika förutsättningar och arbetssätt för samordning av kontroller på plats hos primärproducenten och bedömer bäst själva vilka typer av kontroller som ska samordnas till ett kontrolltillfälle.

Konsekvenser för företagen – primärproducenterna

Modellen innebär att enbart de primärproducenter som blir uttagna både för offentlig kontroll och tvärvillkorskontroll får både en fullständig tvärvillkorskontroll och en fullständig offentlig livsmedels- och foderkontroll. De som enbart blir uttagna för tvärvillkorskontroll får endast detta och de som enbart blir uttagna för offentlig kontroll får bara den kontrollen. Precis som idag riskerar primärproducenter som söker stöd och som endast väljs ut för offentliga kontrollen av livsmedel och foder att få tvärvillkorsavdrag eftersom bristande efterlevnad av krav som är tvärvillkor och som upptäcks vid offentlig kontrollen kan leda till avdrag på jordbrukarstödet. Det finns en risk att antalet tvärvillkorsavdrag skulle öka med den föreslagna modellen men det är svårt att avgöra hur stor den ökningen skulle bli. Utfallet av avvikelser beror bland annat på hur många kontroller som kommer kunna samordnas samt vilken typ av företag som blir föremål för offentlig kontroll.

Om kontrollen av livsmedels- och foderlagstiftningen i dagsläget i huvudsak sker som en del av tvärvillkorskontrollen i ett län kan förslaget leda till att de offentliga kontrollerna ökar i antal i länet, eftersom tvärvillkorskontrollerna t.ex. inte omfattar alla branscher. Det kan i sin tur leda till att det totala antalet kontroller ökar, då samordningsmöjligheterna begränsas av de övriga 19 lagstiftningsområden som styr tvärvillkorsurvalet. Den enskilde primärproducenten kommer sannolikt inte att märka av detta. Branschen som sådan kan komma att notera att antalet kontroller ökar. Det gäller i synnerhet inom branscher där få kontroller har gjorts hittills.

Kombinerade offentliga kontroller och tvärvillkorskontroller kan upplevas som otydliga, både vad gäller syftet med kontrollen och konsekvenserna. Vid referensgruppsmöten har LRF framfört att man avråder från att tvärvillkorskontroll och offentlig kontroll kombineras vid samma kontrolltillfälle eftersom kontrollerna riskerar att bli otydliga för företagaren. Det kan vara svårt att hålla isär vad som kontrolleras och varför. LRF menar också att det kan bli svårare att hantera avvikelser då dessa lätt får en stark koppling till tvärvillkoren, vilka ofta får stor ekonomisk påverkan på företagen. LRF förordar

att kontrolluttagen samordnas genom att länsstyrelsen väljer att antingen göra en offentlig kontroll eller en tvärvillkorskontroll hos det utvalda företaget.

6.5 Utökad samordning av offentlig livsmedelskontroll och foderkontroll

6.5.1 Samordning av offentlig livsmedelskontroll och foderkontroll

Förslag: För att nå en ökad grad av samordning av offentlig livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter behöver de centrala myndigheterna sträva efter en ökad samsyn. Detta gäller såväl tolkningar av lagstiftning som vägledningen till länsstyrelserna.

Bakgrund och motiv till förslaget

I uppdraget ingår att analysera vilka förutsättningar som finns för en högre grad av samordning av offentlig livsmedelskontroll och foderkontroll samt att vid behov ge förslag till åtgärder. Analysen omfattar både för- och nackdelar med högre grad av samordning samt samordning på både central och regional nivå. Jämförelser har även gjorts med andra EU-medlemsstater.

Det finns inget krav men inte heller något hinder i förordningen (EG) nr 882/2004 mot att kontrollområden samordnas. Däremot framgår att det ska finnas en effektiv och ändamålsenlig samordning mellan alla behöriga myndigheter inom ett kontrollområde och i synnerhet om kontrollen utförs av regionala eller lokala kontrollmyndigheter.

För livsmedel och foder finns likartade risker, likartad lagstiftning samt likartade kontrollfrekvenser, vilket gör det lämpligt att samordna just den offentliga kontrollen av dessa områden. Företag som håller livsmedelsproducerande djur är ofta både livsmedels- och foderföretag. När det gäller urvalet av de företag som ska underkastas kontroller finns det idag en gemensam modell för riskklassificering av företagen. Att samordna de offentliga kontrollerna kan mot denna bakgrund vara resurseffektivt.

Livsmedels- och Jordbruksverkets samordning på livsmedels- och foderområdena har tills idag inkluderat framtagandet av en gemensam modell för riskklassificering och urval av kontrollobjekt samt en vägledning om detta. Man har även genomfört gemensamma granskningar av de kvalitetssäkringssystem som används i primärproduktionen och hållit informations- och samverkansmöten tillsammans samt i vissa fall även gemensamma utbildningsinsatser.

Den operativa kontrollen av livsmedels- och foderlagstiftningen hos primärproducenterna, inklusive tvärvillkorskontrollerna, utförs av länsstyrelserna. Länsstyrelsernas organisation varierar när det gäller kontrollen av företagets efterlevnad av livsmedels- och foderlagstiftningen och av de tvärvillkor som ligger till grund för jordbrukarstöd. Det gäller också i vilken grad livsmedels- och foderkontrollen samordnas med t.ex. djurskyddskontrollen. Dessa skillnader beskrivs närmare i rapporten från utvärderingen.

Vid de flesta kontrolltillfällen granskas både livsmedel och foder samtidigt. Samtidig kontroll av livsmedel och foder är dock idag vanligare när det rör sig om granskning av tvärvillkor. Vid tvärvillkorskontrollen kontrolleras dock endast de utpekade delar av foder- och livsmedelslagstiftningen som är krav för jordbrukarstödet. Detta innebär att tvärvillkorskontrollerna inte omfattar samtliga krav i lagstiftningen.

I samband med uppdraget har synpunkter inhämtats från länsstyrelserna, företag och branschföreträdare. Länsstyrelsernas synpunkter har fokuserat på förbättring eller utveckling av de olika administrativa hjälpmedlen, inklusive anläggnings- och kontrollregister, för bättre resurseffektivitet och kvalitet i kontrollen. Företagens och branschföreträdarnas synpunkter har fokuserat på antalet kontrolltillfällen för företagen och riskbedömningen, inklusive vilka risker som lämpligen kontrolleras hos primärproducenten istället för i annat led i livsmedelskedjan. I utvärderingen och vid referensgruppsmöten har branschföreträdare framfört att man upplever att det är frustrerande att samma frågor och krav utan samordning kontrolleras vid flera olika tillfällen, eftersom kraven i lagstiftningarna överlappar varandra. Branscherna menar därför att bättre hänsyn bör tas till resultaten från redan genomförda kontroller inom angränsande områden när kontrollerna planeras. Det gäller såväl länsstyrelsernas kontroller som de kontroller som Livsmedelsverket och kommunala kontrollmyndigheter utför.

Det finns ett stort värde i samordning inte enbart mellan livsmedelskontroll och foderkontroll utan även mellan vardera av dessa kontrollområden och andra närliggande kontrollområden. Om den offentliga kontrollen av livsmedel och foder inte samordnas kan samordning istället göras med andra kontrollområden. Analys av sådan samordning ingår dock inte i uppdraget. Värdet av ökad samordning av livsmedels- och foderområdet bör dock vägas mot nackdelarna detta medför om det sker på bekostnad av samordning med andra närliggande kontrollområden.

Om den offentliga kontrollen av livsmedel och foder inte samordnas kan samordning istället göras med andra kontrollområden. Exempel på medlemsstater som valt att inte eller bara delvis samordna livsmedels- och foderkontrollerna är Danmark och Finland. Där samordnas foderkontrollen med tvärvillkorskontrollen medan livsmedelskontrollen ofta samordnas med andra kontrollområden, t.ex. kontroll av djurhälsa, smittskydd och användning av läkemedel när det gäller kontrollen av livsmedelsproducerande djur. Motiv till att inte samordna de offentliga livsmedels- och foderkontrollerna är att olika kompetenser behövs för att utföra kontrollerna och att andra lagstiftningsområden överlappar mer. Andra motiv kan vara olika kontrollfrekvens för livsmedels- respektive foderkontrollen. I Sverige, liksom i flera andra medlemsstater, genomförs fler offentliga kontroller med avseende på livsmedel än foder i primärproduktionen.

Beskrivning av förslaget

Fastän det redan finns en betydande samordning mellan de centrala myndigheterna och de olika kontrollområdena, finns det flera åtgärder man kan vidta för att uppnå en än mer samordnad offentlig kontroll inom livsmedels- och foderområdet. Samordningen kan ske på olika nivåer och i olika omfattning. Gemensamt för de delåtgärder som föreslås nedan är att de kan skapa bättre möjligheter till ökad samordning av länsstyrelsernas livsmedels- och foderkontroller och att de förutsätter ökat samarbete och samordning mellan Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Detta gagnar både länsstyrelserna och företagen. Åtgärderna medför inget behov av förändrad organisation eller ansvarsfördelning, och det är i linje med flera av de synpunkter som framkommit från företag, branschföreträdare och länsstyrelser i samband med uppdraget.

Nedan presenteras föreslagna delåtgärder som bidrar en ökad samordning mellan de centrala myndigheterna och ökar länsstyrelsernas möjligheter att samordna kontrollområdena.

Delåtgärder

- Arbete för ökad samsyn mellan de centrala myndigheterna avseende tillämpningen av likartade lagstiftningar och krav på kontroller samt på företagen.
- Tillämpningsvägledning – myndigheterna bör arbeta för ökad samordning och samsyn mellan de centrala myndigheterna avseende vägledning för kontroll, checklistor, rapporter, registreringar och analyser av kontrollresultat.
- Uppmuntra till ökad användning av de nationella branschriktlinjerna som ett komplement till vägledningarna.

Insatser för ökad samsyn mellan de centrala myndigheterna bör ske i högre utsträckning när det gäller tolkningen av lagstiftningen inom likartade och överlappande områden. Detta påverkar nämligen hur likartade krav bedöms i kontrollen och vilka krav som ställs på företagen. Ytterst leder ökad samsyn till mer konsekvent kontroll, ökad rättssäkerhet för företagen och i förlängningen troligen högre acceptans för kontrollen och för lagstiftningen hos företagen.

Konkreta exempel på samordning och samsyn mellan de centrala myndigheterna är framtagande och uppdatering av vägledande dokument, metoder för rapportering av kontrollresultat och metoder för sammanställning och analys av kontrollresultat och gemensamma sammanställningar och analyser.

En gemensam insats för att uppmuntra ökad användning och framtagande av nationella branschriktlinjerna hos företagen och hos länsstyrelserna. I branschriktlinjer beskriver en viss bransch hur dess företag ska agera för att leva upp till lagstiftningen. Branschriktlinjerna granskas av de centrala behöriga myndigheterna. Om branschriktlinjerna följs bör företagen ha bättre förutsättningar att de leva upp till kraven i lagstiftningen. Samordning måste dock ske avseende granskningen av branschriktlinjerna så att synen på kraven stämmer överens.

Åtgärderna kan genomföras var för sig men i de flesta fall blir effekten bättre om flera förslag genomförs, då de stöder varandra.

Åtgärder som stöder detta förslag men som beskrivs separat ovan är förslagen för mer riskbaserad kontroll och förslaget om ökad kompetens.

Förutsättningar för högre grad av samordning och för genomförandet av föreslagna åtgärder, inklusive övriga åtgärder som bidrar till bättre samordning av kontrollerna inom livsmedels- och foderområdet, är att de centrala myndigheterna har samma ambitionsnivå och kan avsätta de resurser som krävs för att uppnå överenskommen målsättning.

Konsekvenser av förslaget

Generella konsekvenser, inklusive kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Åtgärdsförslagen kan antas leda till ökad kvalitet, enhetlighet, rättssäkerhet, resurseffektivitet.

Det finns indikationer på att vissa av dagens brister beror på att för lite resurser läggs på att uppdatera och förbättra befintliga system, vägledning och liknande. Korrigerande av detta samt kompletteringar kan vara mycket resurseffektivt. Högre grad av samordning minskar dock de inblandade aktörernas utrymme för anpassning till lokala förhållanden och liknande och ställer i vissa fall högre krav på bredare kompetens.

Kostnaden beror på ambitionsnivå. Vissa av kostnaderna förefaller uppstå även utan ökad satsning på samordning, för att upprätthålla nuvarande målsättning för kontrollverksamheten.

Konsekvenser för de centrala myndigheter Livsmedelsverket och Jordbruksverket

För de centrala myndigheterna innebär ett ökat samordningsarbete ökade kostnader.

Ökade insatser krävs för mer samordnade vägledning från de centrala myndigheterna avseende tolkningar av lagstiftningen inom likartade områden, hur likartade krav ska kontrolleras och vilka krav som ska ställas på företagen torde ha en liknande kostnadsprofil.

Kostnaderna för ökad samordning faller i stor utsträckning på de centrala myndigheterna, med anledning av deras samordningsansvar. Konsekvenserna av förslaget är större för Jordbruksverket än för Livsmedelsverket eftersom Livsmedelsverket i dagsläget avsätter mer resurser inom primärproduktionsområdet än Jordbruksverket.

Konsekvenser för länsstyrelserna

Uppdaterade och förbättrade vägledningar med mera gör kontrollverksamheten enklare, effektivare och mer enhetliga.

Med ökad samordning mellan de olika kontrollområdena kan den enskilda länsstyrelsens utrymme för anpassning till de lokala förhållandena och den egna länsstyrelsens organisation komma att minska. Ökad samordning ställer också krav på bredare kompetens hos kontrollanterna. Det kan vara lättare att hitta specialkompetens på ett enskilt område, t ex livsmedelsområdet, vilket kan leda till en mer effektiv kontroll på det enskilda området.

Förslagen kan innebära ökade kostnader för länsstyrelserna i förhållande till den omfattning länsstyrelserna medverkar i arbetet med förbättrade hjälpmedel.

Konsekvenser för företagen/primärproducenterna

Mer likriktade kontroller i de delar av lagstiftningen som överlappar varandra ökar rättssäkerheten. Primärproducenter som efterlever bestämmelserna gynnas konkurrensmässigt av en välfungerande kontrollverksamhet. God kontroll säkerställer god efterlevnad och tilltro till säkerheten. Tappad tilltro till svenskt foders och livsmedels säkerhet kan få långtgående negativa konsekvenser.

Samordning genom att livsmedels- och foderlagstiftningen kontrolleras samtidigt vid kontrolltillfället kan leda till att det är svårare för företagen att ta till sig information och förstå vad som krävs, vilket har framförts vid intervjuer med primärproducenter.

Bilagor

Bilaga 1 Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter.

Bilaga 2 Enkät med frågor till andra EU-medlemsstater, livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter.

Bilaga 1: Utvärdering av den offentliga livsmedels- och foderkontrollen av primärproducenter

Innehåll

1	Sammanfattning av utvärderingen	3
1.1	Syfte med utvärderingen	3
1.2	Utvärderingens resultat - om kontrollen är riskbaserad	3
1.3	Utvärderingens resultat - om kontrollen sker regelbundet och så ofta som lämpligt	4
1.4	Utvärderingens resultat - om kontrollen är enhetlig.....	5
1.5	Utvärderingens resultat - om i vilken grad kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig	6
2	Syfte.....	8
3	Utvärderingens genomförande	8
3.1	Datakällor	9
3.1.1	Myndighetsrapportering.....	9
3.1.2	Revisionsresultat och resultat från granskningar av kvalitetssäkerhetssystem...9	
3.1.3	Enkäter till länsstyrelserna.....	10
3.1.4	Andra datakällor.....	12
3.1.5	Intervjuer med lantbrukare/primärproducenter	12
3.2	All data är inte fullt ut tillförlitlig eller representativ	13
3.2.1	Myndighetsrapportering.....	13
3.2.2	Revisioner av länsstyrelsernas kontroll och granskning av kvalitetssäkerhetssystem	13
3.2.3	Enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.....	13
3.2.4	Enkät medarbetare	13
3.2.5	Intervjuer lantbrukare/primärproducenter.....	13
4	Organisation och samordning av länsstyrelsernas kontroll.....	15

4.1	Organisation av länsstyrelsernas kontroll	15
4.2	Samordning av länsstyrelsernas kontroll	16
5	Kontrollen är inte riskbaserad i sin helhet	18
5.1	Förutsättningar för riskbaserat urval för kontroll	18
5.1.1	Register	18
5.1.2	Kunskap om risker	21
5.1.3	Kontrollplan efter riskbaserat urval	22
5.2	Utförande av riskbaserad kontroll	27
5.2.1	Utförda kontroller av alla registrerade livsmedelsanläggningar	27
5.2.2	Riskbaserat utförande av kontroll vid den enskilda anläggningen	28
6	Kontroll genomförs inte regelbundet och inte alltid så ofta som det är lämpligt	31
6.1	Låg kontrollfrekvens	32
6.2	Svårt att motivera den låga kontrollfrekvensen.....	33
6.2.1	Kontrollplanens genomförande.....	34
6.2.2	Branschens frivilliga kvalitetssäkerhetssystem, som komplement till offentlig kontroll.....	38
6.2.3	Önskade kontrollfrekvenser	40
6.3	Resurser	42
6.3.1	Personal.....	42
7	Kontrollen är inte enhetlig i praktiken	44
7.1	Rutiner och instruktioner.....	45
7.2	Vägledning och kontrollhandböcker.....	48
7.3	Branschriktlinjer.....	51
7.4	Samsynssyftande aktiviteter: parallellkontroller mm.....	51
7.5	Samsynssyftande aktiviteter: samarbeten och stöd från central myndighet.....	52
7.6	Länsstyrelsernas samarbete med andra myndigheter	52
7.7	Samordnade kontrollprojekt.....	52
7.8	Enhetlighet i praktiken?	53
8	Kontrollen ger inte avsedd effekt och är därmed inte ändamålsenlig	53
8.1	Aktuella och fullständiga register	53

8.2	Kontroll där den gör störst nytta	54
8.3	Kontrollens omfattning.	54
8.4	Medarbetarnas kompetens.....	54
8.4.1	Kvalitetssäkringssystemen, kunskap och påverkan på kontrollen	58
8.4.2	Sakområden.....	59
8.4.3	Betydelse av erfarenhet hos kontrollanten	61
8.5	Lämplig kontrollmetod.....	63
8.5.1	Kontrollmetoden provtagning.....	64
8.5.2	Föranmälda kontroller.....	64
8.5.3	Händelsestyrda kontroller	65
8.6	I vilken grad brister upptäcks	65
8.6.1	Olika stor andel avvikelser vid olika kontrollorsak och prioritetsklass	65
8.6.2	Olika länsstyrelser upptäcker olika stor andel avvikelser	67
8.7	Kommunicering av kontrollresultat	69
8.8	Öppenhet	69
8.9	Åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedels- och foderlagstiftningen	70
8.10	Uppföljande kontroller	70
8.11	Uppföljning och verifiering av mål för kontrollen.....	70
8.11.1	Mål och uppföljning vid länsstyrelserna.....	70
8.11.2	Medarbetarnas syn på ledningens uppföljning	71
9	Förbättringsförslag från länsstyrelserna	73
	Appendix 1. Bedömningskriterier och datakällor för utvärderingen.....	75
	Appendix 2. Enkätfrågor till kontaktpersoner vid länsstyrelser, avseende livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter	80
	Appendix 3. Enkätfrågor till enskilda medarbetare vid länsstyrelser, avseende livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter	100
	Appendix 4. Guide för intervju av lantbrukare/producent av primärprodukt	129

1 Sammanfattning av utvärderingen

Utvärderingens slutsats är att kontrollen inte lever upp till kraven i kontrollförordningen på något av de fyra utpekade utvärderingsområdena i regeringsuppdraget.

1.1 Syfte med utvärderingen

Syftet med utvärderingen är att undersöka hur väl Sveriges offentliga livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter uppfyller kraven i förordning (EG) nr 882/2004, kontrollförordningen. Alla krav i kontrollförordningen omfattas inte av utvärderingen. De krav som utvärderats är i vilken grad:

- kontrollen är riskbaserad
- kontrollen genomförs regelbundet och så ofta som det är lämpligt
- kontrollen är enhetlig
- kontrollen är ändamålsenlig och ger effekt

1.2 Utvärderingens resultat - om kontrollen är riskbaserad

Kontrollen ska vara riskbaserad, både vad gäller urval och genomförande av kontroll. Kontroll ska utföras där behovet är störst. Den ska anpassas till de risker som finns i verksamheten, tidigare resultat av kontrollen, tillförlitligheten av företagarens egna kontroller och information som kan tyda på bristande efterlevnad.

För ett *riskbaserat urval* vid planeringen av kontrollen krävs att det finns:

- Kunskap om primärproducenterna, d.v.s. aktuella och heltäckande register över företagen och deras verksamhet
- Kunskap om risker
- Riskbaserat urval, d.v.s. en kontrollplan som är styrd av riskerna i den aktuella verksamheten

För *riskbaserat utförande* av kontroll vid enskilda anläggningar måste enligt kontrollförordningen hänsyn tas till verksamhetens art och omfattning och till eventuella kvalitetssäkringssystem inklusive branschriktlinjer som används av den aktuella primärproducenten.

Slutsats: Kontrollen är inte riskbaserad i sin helhet

- Registren är ofullständiga, i synnerhet på livsmedelssidan där uppskattningsvis endast cirka en tredjedel av anläggningarna är registrerade.
- Registren på fodersidan saknar uppgifter som är viktiga ur ett riskperspektiv, vilket försvårar riskklassning av anläggningar.
- Tvärvillkorsurval och urval på regional nivå styr inte urvalen av livsmedels- och foderanläggningar mot kontroll av anläggningar där kontroll enligt riskvärdering har högst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten.

- Kvalitetssäkringssystem inklusive branschriktlinjer som används av primärproducent har enligt kontrollmyndigheter och kontrollanter liten betydelse för urval av kontrollobjekt respektive för upplägg av kontrollen vid det enskilda företaget.
- Kontrollanter som kontrollerar delar (tvärvillkor) av livsmedels- och foderlagstiftningen uppger att kontrollens upplägg till stor del är lika över alla företag de kontrollerar, till skillnad mot när hela lagstiftningen (alla relevanta krav) kontrolleras. Kontrollen på de enskilda företagen är med andra ord i låg grad riskbaserad i sitt utförande när endast delar av lagstiftningen kontrolleras och i hög grad riskbaserad när hela lagstiftningen kontrolleras.
- Kunskap om risker finns nationellt och är dokumenterad i olika vägledningar, bland annat Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktion”. Denna vägledning är inte uppdaterad sedan 2010.
- En förutsättning för riskbaserad kontroll är också kunskap om nya risker. Sådan inhämtas via omvärldsbevakning och kontakt med andra myndigheter, men också genom regelbunden kontroll. Den låga kontrollfrekvensen medför dock att informationen från kontrollen är begränsad.

1.3 Utvärderingens resultat - om kontrollen sker regelbundet och så ofta som lämpligt

För att en kontroll ska kunna sägas vara regelbunden måste den ske återkommande med ett jämnt intervall. Vid planering av regelbunden kontroll ska hänsyn tas till när företagen senast hade kontroll. Eftersom kontrollfrekvensen i primärproduktionen är låg, behöver alla relevanta krav i livsmedels- och foderlagstiftningen täckas i kontrollen.

Kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt på såväl branschnivå som på anläggningsnivå.

För att kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt är tillräckliga resurser nödvändiga och andra kontrollområden får inte prioriteras på bekostnad av livsmedels- och foderkontrollen

Slutsats: *Kontroll genomförs inte regelbundet och inte alltid så ofta som det är lämpligt*

- Kontrollfrekvensen ligger på drygt 1 procent om tvärvillkorskontrollerna räknas in och om antalet primärproducenter antas vara cirka 60 000. Ett företag kontrolleras därmed i teorin vart hundra år.
- Så få kontroller omöjliggör en regelbunden kontroll på anläggningsnivå och begränsar möjlighet till regelbunden kontroll även på branschnivå.

- Eftersom kontrollen till större delen utgörs av enbart tvärvillkorskontroll, som endast kontrollerar delar av livsmedels- och foderlagstiftningen, täcks inte alla relevanta krav vid den totala kontrollens utförande.
- Information från granskning av kvalitetssäkringsprogram används inte i länsstyrelsernas urval och planering av kontroll. Information om anläggningar delas inte mellan kvalitetssystemägare/kontrollorgan och myndigheter. Därmed kan systemen inte användas som argument för den låga kontrollfrekvensen, på det sätt det hittills hävdats.
- Flertalet medarbetare vid länsstyrelserna anser att kontrollfrekvensen bör öka för flertalet branscher till minst vart femte år. Även de intervjuade primärproducenterna uppger att kontroll på anläggningen minst vart femte år är rimlig.
- Mängden personella resurser för kontrollen är för liten, enligt länsstyrelsernas bedömning. Kontrollen är spridd på många personer. Livsmedelskontrollens personella resurser i primärproduktionen 2016 är enligt kontrollmyndigheterna 13 årsarbetskrafter fördelade på 94 personer. Motsvarande resurser för foderkontrollen i primärproduktionen är 5 årsarbetskrafter fördelade på 78 personer.

1.4 Utvärderingens resultat - om kontrollen är enhetlig

Att kontrollen är enhetlig betyder att upptäckt av brister, bedömningar, resultat och krav på åtgärder är desamma vid kontroll av likvärdiga verksamheter eller förhållanden. Enhetlig kontroll har en koppling till rättssäkerhet, då alla ska behandlas lika. I vilken grad kontrollen är enhetlig har däremot ingen direkt koppling till i vilken grad kontrollen är ändamålsenlig och har effekt. Kontrollen kan alltså vara enhetlig även om kvaliteten på kontrollerna är undermålig och de bedömningar som görs är felaktiga som sådana.

Kontrollen kan vara enhetlig på olika nivåer.

Enhetlighet på urvalsnivå påverkar vilka företag som kontrolleras och är därmed avgörande för i vilken grad brister som finns i länet kan upptäckas.

Enhetlighet på genomförandenivå påverkar i vilken grad de brister som finns på kontrollerade anläggningar upptäcks, t.ex. beroende på om kontroll sker av alla eller av en mindre andel relevanta krav.

Enhetlighet i kontrollen uppnås bland annat genom vägledning och gemensamma rutiner som kontrollpersonalen arbetar efter. Enhetlighet kan också uppnås genom samsynssyftande aktiviteter, såsom parallellkontroller, jämförelser och diskussioner kring bedömningar samt i samordnade kontrollprojekt.

Slutsats: Kontrollen är inte enhetlig i praktiken

- Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets stödande dokument används i stor utsträckning, vilket är en av flera förutsättningar för enhetlighet.

- Länsstyrelserna har i liten utsträckning egna dokumenterade rutiner. Sådana behövs i olika grad för att komplettera stödjande dokument från de centrala verken med rutiner för tillvägagångssätt i olika situationer.
- Kontrollanterna stämmer av kontrollfrågor med andra kontrollanter inom egen myndighet, mer sällan med kontrollanter vid andra myndigheter.
- Samsynssyftande aktiviteter i form av parallellkontroller och liknande görs uteslutande inom egen myndighet.
- En del länsstyrelser deltar i nationella samordnade kontrollprojekt på livsmedelsområdet, men inte alls på foderområdet där det inte erbjuds samordnade kontrollprojekt.
- Ovanstående indikerar att det finns vissa förutsättningar för enhetlighet framförallt inom den egna myndigheten, men förutsättningar för enhetlighet är sämre mellan länsstyrelserna. Detta påverkar hur enhetlig livsmedels- och foderkontroll är i landet.
- Flera resultat som redovisas visar också att kontrollen inte utförs enhetligt, vare sig vad gäller urval, andelen kontrollerade relevanta krav eller i upptäckten av avvikelser.
- En genomgående förklaring till brister i denna enhetlighet är olika syften med kontrollen (tvärvillkorskontroll eller kontroll av alla relevanta krav). En annan förklaring är att kompetensen är ojämn mellan olika kontrollanter, beroende på vilken huvudsaklig inriktning kontrollanten har i arbetet (tvärvillkor, livsmedel, foder eller djurskydd). Ojämn kompetens mellan kontrollanter kan orsaka bedömningar i kontrollen som inte är enhetliga.

1.5 Utvärderingens resultat - om i vilken grad kontrollen ger effekt och är ändamålsenlig

För att kontrollen ska ge effekt och vara ändamålsenlig krävs att:

- aktuella primärproducenter av livsmedel och foder är kända och registrerade med uppdaterad information
- kontroll utförs där den gör mest nytta för livsmedels- och fodersäkerheten.
- kontroll utförs i tillräcklig omfattning
- medarbetare har rätt kompetens
- eventuell bristande efterlevnad upptäcks och
- påvisade brister åtgärdas

Slutsats: Kontrollen ger inte avsedd effekt och är därmed inte ändamålsenlig

Grundförutsättningar för att kontrollen ska ge effekt är inte uppfyllda: Anläggningarna är inte kända, registren är bristfälliga, urvalen styr inte mot de mest riskfyllda

anläggningarna. Kontrollerna är för få för att täcka alla typer av anläggningar på ett sådant sätt att eventuella brister och nya faror kan upptäckas. Samordning med tvärvillkoren medför att alla relevanta krav inte alltid kontrolleras.

- Kontrollen är spridd på många människor. I genomsnitt arbetar en medarbetare 14 procent av en årsarbetskraft med livsmedelskontroll och 6 procent med foderkontroll. Kontrollanterna har ofta kontroll inom andra områden än offentlig livsmedels- och foderkontroll som huvuduppgift. Kontrollkompetensen varierar beroende på kontrollantens huvudsakliga arbetsområde (tvärvillkor, livsmedel, foder eller djurskydd). Exempelvis har kontrollanter med huvudsaklig inriktning inom tvärvillkorskontrollen lägre kompetens inom bl.a. livsmedelslagstiftning och förvaltningsrätt. Bristande kompetens kan minska kontrollens effekt.
- Det finns områden som de flesta länsstyrelser behöver kontrollera, där åtskilliga kontrollanter uppger att de varken har teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet, t.ex. honungsproduktion (biodling), fiskanläggningar, odling på friland av diverse grödor och flera områden inom foder.
- Kontrollerna är oftast föranmälda och kontrollmetoden provtagning används normalt inte.
- Få avvikelser upptäcks och variationen mellan länsstyrelserna är stor.
- Färre avvikelser upptäcks vid planerad tvärvillkorskontroll än i annan planerad kontroll, dvs. kontroll av alla relevanta krav vid riskbaserat urval och stickprov. Begränsat utbyte av information med systemägare för kvalitetssystem gör att brister hos företagen inte kommer till kontrollmyndighetens kännedom.
- Majoriteten av länsstyrelserna saknar egna mål för foderkontrollen.
- Kontrollmyndigheternas uppföljning och verifiering av kontrollens effekt brister.
- Åtgärder vidtas inte mot brister i den egna kontrollmyndigheten.

2 Syfte

Syftet med utvärderingen är att undersöka hur väl Sveriges offentliga livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter uppfyller kraven i förordning (EG) nr 882/2004¹, kontrollförordningen. Alla krav i kontrollförordningen omfattas inte av utvärderingen. De krav som utvärderas är i vilken grad:

- kontrollen är riskbaserad
- kontrollen genomförs regelbundet och så ofta som det är lämpligt
- kontrollen är enhetlig
- kontrollen är ändamålsenlig och ger effekt

3 Utvärderingens genomförande

I flera av kraven som utvärderas ingår även krav på bland annat grundförutsättningar som att kontrollen utförs av en kontrollorganisation med tillräckliga resurser, kompetens, utrustning och tillgång till uppdaterade register. Utvärderade lagstiftningskrav och inbördes kopplingar åskådliggörs i figur 1.

Figur 1. Kontrollförordningen (EG) nr 882/2004 vars tillämpning i primärproduktionen utvärderats. Lagstiftningskrav och inbördes kopplingar.



Bedömningskriterier har identifierats för samtliga krav. Dessa speglar hur kontrollen ska vara när kontrollförordningen är uppfylld. Iakttagelser från nuvarande kontroll jämförs med kriterierna.

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

Vilka kriterierna är åskådliggörs i appendix 1, Bedömningskriterier och datakällor för utvärderingen. Olika kriterier har olika stor inverkan på i vilken grad ett krav är uppfyllt. Likaså varierar antalet kriterier för ett visst krav. Vissa kriterier är viktiga för flera krav.

3.1 Datakällor

För varje enskilt kriterium har en eller flera datakällor valts. Vilka datakällorna är framgår av appendix 1, Bedömningskriterier och datakällor för utvärderingen. På många områden i utvärderingen finns det olika mängd data på livsmedels- respektive foderområdet. Vanligen finns mer uppgifter om livsmedelsområdet. Detta beror till stor del på att myndighetsrapporteringen (se punkt 2.1.1) innehåller fler uppgifter på livsmedels- än på foderområdet, att registren och rapporteringssystemen innehåller delvis olika uppgifter och att fler revisioner gjorts på livsmedelsområdet.

I de fall uppgifter finns enbart på livsmedelsområdet är vår erfarenhet från arbetet inom de centrala myndigheterna att slutsatserna inom livsmedelskontrollen vanligtvis även är tillämpliga för foderkontrollen.

3.1.1 Myndighetsrapportering

Varje år rapporterar länsstyrelserna information om och resultat från sin kontrollverksamhet till Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Dessa data sammanställs och analyseras och utgör underlag till bland annat Rapport om Sveriges kontroll i livsmedelskedjan, vilken varje år skickas till kommissionen. Dessa data har använts i denna utvärdering.

3.1.2 Revisionsresultat och resultat från granskningar av kvalitetssäkerhetssystem

Revisioner utförs av länsstyrelsernas kontroll i primärproduktionen enligt artikel 4.6 i kontrollförordningen. Livsmedelsverket utför revisioner på livsmedelsområdet och Jordbruksverket på foderområdet. Resultat och information från revisioner av länsstyrelsens offentliga kontroll av primärproducenter, utförda av Livsmedelsverket under 2012-2015 har använts i denna utvärdering.

Då endast enstaka revisioner skett av länsstyrelsernas offentliga kontroll på foderområdet är det omöjligt att dra generella slutsatser från dessa. Resultatet från Jordbruksverkets revisioner har därför inte använts. Erfarenheterna hittills är dock att resultaten från de foderrevisioner som utförts i stora drag överensstämmer med resultaten från livsmedelsrevisionerna.

Vidare har information från Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets granskning av kvalitetssäkringssystemen (KSS) utförda under 2010-2016 använts.

3.1.3 Enkäter till länsstyrelserna

Två olika webbaserade enkäter har skickats till länsstyrelserna.

a) Enkät till kontaktperson

En av länsstyrelsen vald kontaktperson vid varje länsstyrelse (chef, samordnare eller kontrollant) fick frågor om den egna länsstyrelsen och dess kontroll. Frågorna avser bland annat organisation, resurser, register, myndighetens samlade kompetens, planering och uppföljning samt måluppfyllelse. Samtliga 21 länsstyrelser fick enkäten, 20 svarade (95 procent) på alla eller en del av frågorna. Vid Länsstyrelsen i Blekinge, som inte svarade, hänvisar kontaktpersonen till att kontrollen i detta län utförs av länsstyrelsen i grannlän.

Svaren på olika frågor kan ha besvarats av olika personer vid en enskild länsstyrelse.

b) Enkät till enskilda medarbetare

Enkäten riktade sig till samtliga medarbetare på länsstyrelserna som på något sätt arbetar med livsmedels- eller foderkontroll av primärproducenter. Antal medarbetare som svarat är mellan en och tolv per länsstyrelse. Dessa var chefer, samordnare, kontrollanter och personer med andra kontrollrelaterade arbetsuppgifter. Frågorna gällde den egna yrkesrollen, arbetsuppgifter och erfarenheter. Enkäten skickades till 117 medarbetare. Tio var utvalda felaktigt och inte aktuella för att besvara enkäten, av resterande svarade 84 (79 procent) på alla eller delar av frågorna, mer eller mindre komplett utifrån sin arbetssituation.

De 84 svarandes arbetsuppgifter och arbetsområden visas nedan. En och samma person arbetar ofta med flera olika arbetsuppgifter eller områden.

Diagram 1. Vilken eller vilka arbetsuppgifter har du vid din länsstyrelse? Flera svar möjligt. (Procent).

Bas: Samtliga svar (84), enkät till enskilda medarbetare.

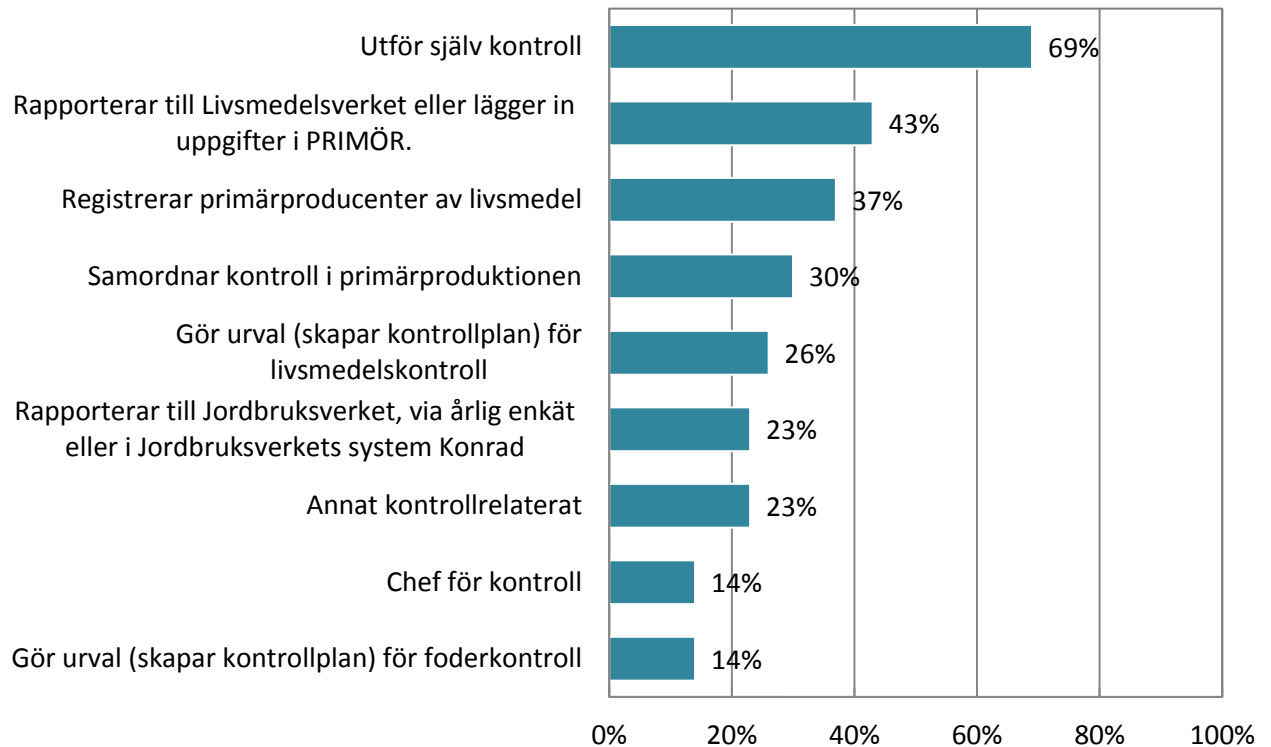


Diagram 2. Vilket eller vilka kontrollområden arbetar du på något vis med vid din länsstyrelse? Flera svar möjligt. (Procent)

Bas: Samtliga svar (84), enkät till enskilda medarbetare.

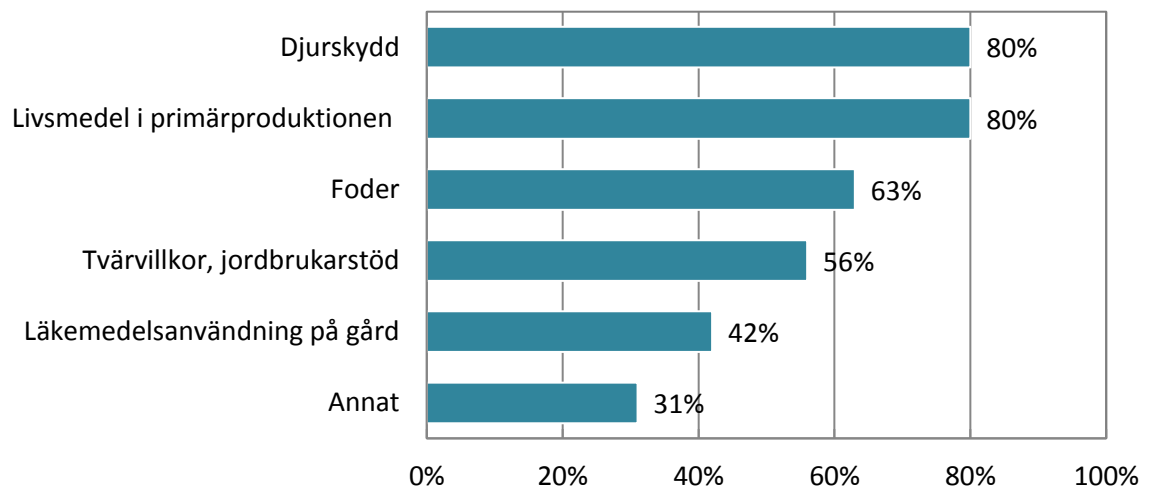
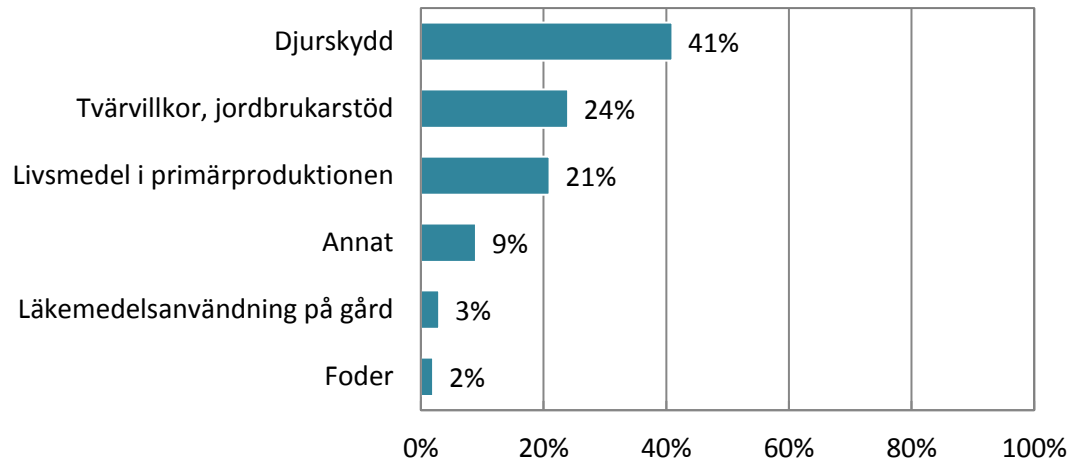


Diagram 3. Vilket kontrollområde arbetar du *huvudsakligen* med vid din länsstyrelse? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll (58), enkät till enskilda medarbetare.



3.1.4 Andra datakällor

Som kompletterande källor till slutsatserna används gruppdiskussioner vid 28-nätverksmöte för chefer november 2015 och gruppdiskussioner vid seminarium om vad som är ett livsmedelsföretag i primärproduktionen på nationell kontrollkonferens för livsmedelskedjan i maj 2016. Planerade intervjuer med chefer och medarbetare vid länsstyrelserna gick inte att genomföra på grund av tidsbrist. De två webbaserade enkäterna kompletterades därför med en respektive två öppna frågor som efterfrågade förslag på förbättringar avseende kontrollen av livsmedel och foder i Sverige respektive inom den egna länsstyrelsen. Vissa av dessa förbättringsförslag och material om riskvärdering utförd vid de centrala myndigheterna används också i utvärderingen.

3.1.5 Intervjuer med lantbrukare/primärproducenter

Telefonintervjuer har genomförts för att få en bild av hur lantbrukare/primärproducenter upplever kontrollen. Trettiofyra företag valdes ut med hjälp av uppgifter i myndighetsrapporteringen från 2015 års kontroll. Några kontroller valdes ut för varje länsstyrelse. Kontrollerna var utvalda från olika indelade grupper. Huvudgrupper var produktionsinriktning mjölk, gris, spannmål, frilandsodling och fiske/fiskodling Dessa var i sin tur uppdelade på kontroller med och utan rapporterad avvikelse och kontroller som rapporterats som planerad tvärvillkorskontroll alternativt planerad riskbaserad livsmedelskontroll. Varje länsstyrelse fick förfrågan om att lämna ut kontrollrapporter från dessa kontroller, vilken i sin tur gav underlag för att utföra intervjuerna.

Tjugo lantbrukare/primärproducenter svarade (59 procent) på alla eller på en del av frågorna, fyra ville inte svara och 10 gick inte att få tag på under avsatt tidsperiod. Minst tio uppringsförsök per företag genomfördes.

3.2 All data är inte fullt ut tillförlitlig eller representativ

3.2.1 Myndighetsrapportering

Myndighetsrapporteringen i systemen för rapportering av utförd kontroll samt årliga frågeformulär är en fullständig inrapportering eftersom uppgifter finns för samtliga länsstyrelser. Det kan finnas brister i rapporteringen i form av avsaknad av vissa uppgifter. I något fall kan de som rapporterat missuppfattat p.g.a. komplexa frågor eller endast svarat övergripande på frågor med öppna svar.

3.2.2 Revisioner av länsstyrelsernas kontroll och granskning av kvalitetssäkerhetssystem

Tillförlitligheten för resultat och information från Livsmedelsverket revisioner av länsstyrelserna och Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets gemensamma granskningar av kvalitetssäkerhetssystem bedöms som hög.

3.2.3 Enkät till länsstyrelsernas kontaktperson

Eftersom undersökningen omfattar alla länsstyrelser och är en totalundersökning så bör resultatet spegla tillståndet i landet. Svaren i enkäterna består till stora delar av övergripande skattningar på olika skalor och bedöms generellt ha lägre tillförlitlighet än den mer objektiva och detaljerade myndighetsrapporteringen av kontrollresultat. I de flesta fall har därför endast myndighetsrapportering använts som källa om uppgifter om samma företeelse funnits i bägge datakällorna.

3.2.4 Enkät medarbetare

Även medarbetarenkäten är en totalundersökning och svarsfrekvensen var generellt god, vilket ger god tillförlitlighet. Vid en specifik länsstyrelse med unik organisation var svarsfrekvensen dock låg, tre av fyra medarbetare avstod från att svara på enkäten.

Data har samlats in från länsstyrelser med olika organisation och storlek. En medarbetare som arbetar mycket lite med livsmedel- eller foderkontroll och har annat huvudfokus (*huvudsaklig inriktning*) kan ha liten kännedom om de ”perifera” kontrollområdena livsmedel och foder. Detta kan leda till att mittalternativet tre väljs frekvent av svaranden när svar ges med femgradig skala.

3.2.5 Intervjuer lantbrukare/primärproducenter

Uppgifter från primärproducenterna är insamlade för att identifiera hur de intervjuade inom några utvalda grupper upplevt en specifik kontroll som utförts 2015. Eftersom det är en så kallad kvalitativ undersökning gör den inte anspråk på att vara representativ för hela gruppen primärproducenter, utan syftet är att identifiera hur kontrollen upplevdes av de intervjuade.

Kontrollerna som utförts vid de intervjuades verksamheter 2015 var generellt relativt korta tidsmässigt och andelen företag som var KRAV-certifierade var relativt hög. Lättast

att få svar från var gruppen fiske/fiskproducenter, även från de företag där brister rapporterats. Det var svårare att få svar från lantbrukare, speciellt från de företag där brister rapporterats. Även svar från den grupp där enbart tvärvillkor kontrollerats var begränsad.

Även om andelen svaranden i vissa grupper var begränsad finns en del tydliga budskap att förmedla från studien

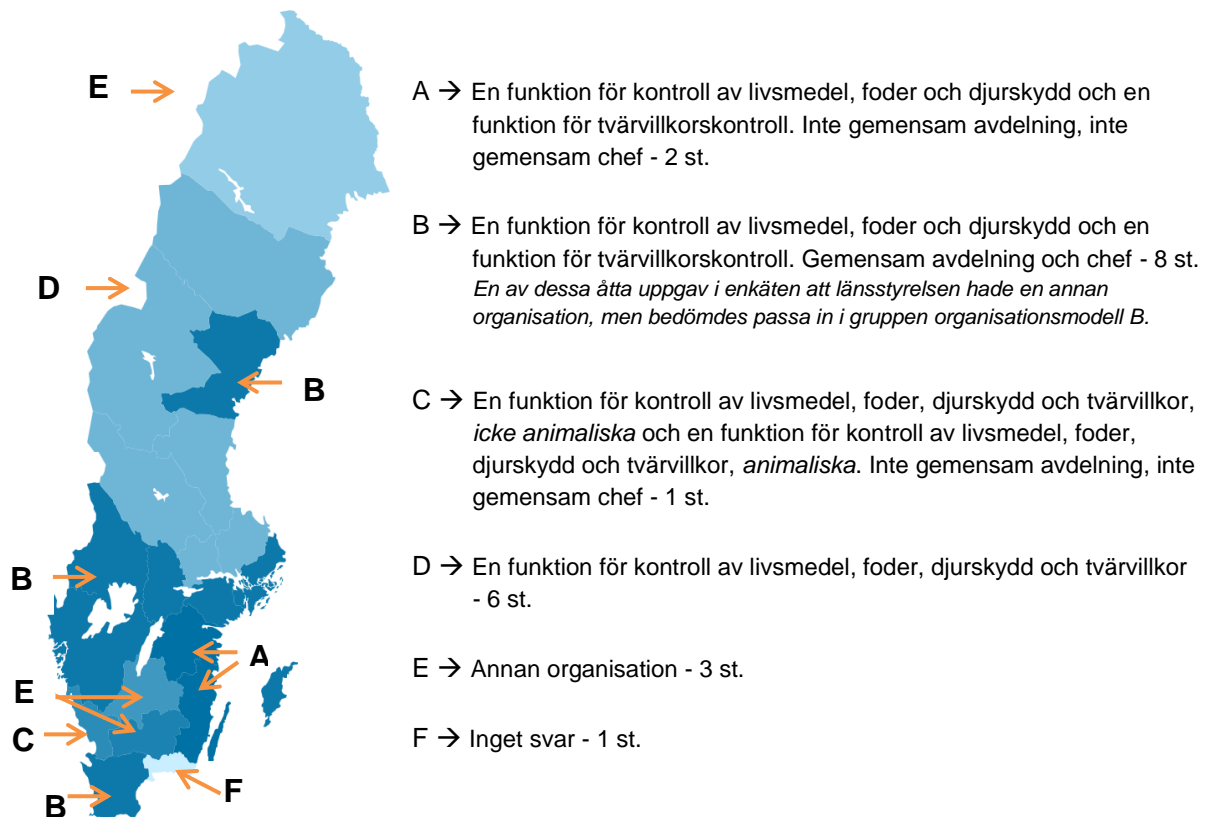
4 Organisation och samordning av länsstyrelsernas kontroll

4.1 Organisation av länsstyrelsernas kontroll

Länsstyrelsernas organisation för kontroll av livsmedels- och foderlagstiftningen, samt av jordbrukarstödens tvärvillkor, i primärproduktionen varierar. Det gäller också hur livsmedels- och foderkontrollen samordnas med djurskyddskontrollen. Tjugo länsstyrelser har svarat på en enkätfråga om hur kontrollen är organiserad, se figur 2².

Figur 2. Organisationsmodellernas fördelning mellan länsstyrelserna. Ju mörkare färgton desto fler funktioner (t.ex. enheter) utför kontroll av livsmedel- och foder vid länsstyrelsen. Med en funktion menas en ensam handläggare eller en grupp av handläggare med gemensam chef.

Källa. Enkät till kontaktpersoner på länsstyrelserna.



Modell D med en gemensam funktion (enhet) som utför livsmedel- och foderkontroll är vanligast i norra Sverige, medan kontrollen oftast fördelas på flera funktioner i södra Sverige.

Ovanstående skillnader i organisation ger också skillnader i hur kontroll utförs, vilket framgår i den analys som presenteras längre fram i rapporten,

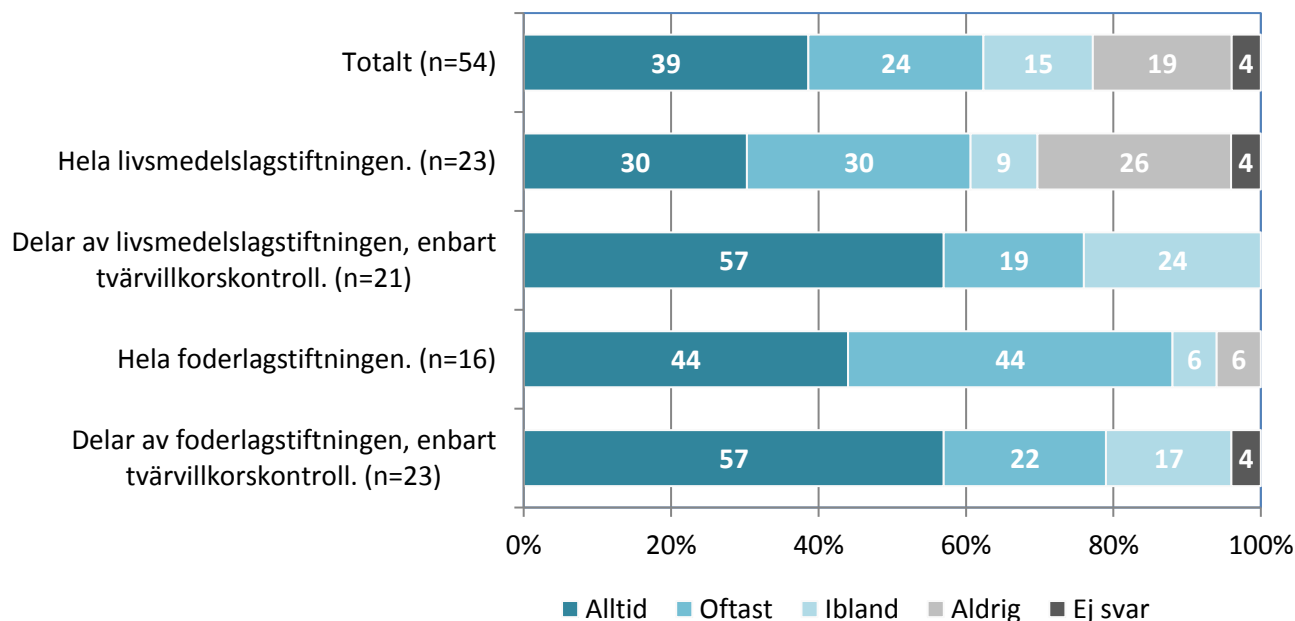
² Enkät kontaktperson

4.2 Samordning av länsstyrelsernas kontroll

Mer än hälften (63 procent) av de som utför kontroll vid både foder- och livsmedelsanläggningar utför alltid eller oftast kontroll av livsmedel och foder vid samma tillfälle vid den enskilda anläggningen. Detta gäller mer frekvent bland de som vanligtvis kontrollerar tvärvillkor. Bland dessa uppger mer än hälften (57 procent) att de alltid genomförde livsmedel- och foderkontroll vid samma kontrolltillfälle under 2015, se diagram 4³,

Diagram 4. I de fall du under år 2015 gjorde kontroll i primärproduktionen på anläggningar där både foder och livsmedel hanterades, hur ofta utförde du livsmedel- och foderkontroll vid samma kontrolltillfälle? (Procent) Uppdelning på om kontrollanterna vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Medarbetare som utför kontroll och arbetat sedan 2015 eller längre på länsstyrelsen, enkät till enskilda medarbetare.



³ Enkät enskild medarbetare

Vilket syfte kontrollen har påverkar antal kontroller varje enskild person utför per år. Varje enskild kontrollant utför generellt fler livsmedels- respektive foderkontroller per år när urvalet baseras på tvärvillkor än vid annat urval. Drygt en av tre kontrollanter inom livsmedel respektive hälften av kontrollanter inom foder uppger att de endast utför 1-5 kontroller där efterlevnad av livsmedels- respektive foderlagstiftning ingick när urvalet är ett annat än tvärvillkorsurval, se diagram 5 och 6⁴.

Diagram 5. Hur många kontroller i primärproduktionen genomförde du under år 2015, där efterlevnad av livsmedelslagstiftning ingick? Uppskatta antalet kontroller om du inte är säker. (Procent)

Bas: Medarbetare som svarat att de utfört kontroller/livsmedelskontroller och arbetat sedan 2015 eller längre på länsstyrelsen, enkät till enskilda medarbetare.

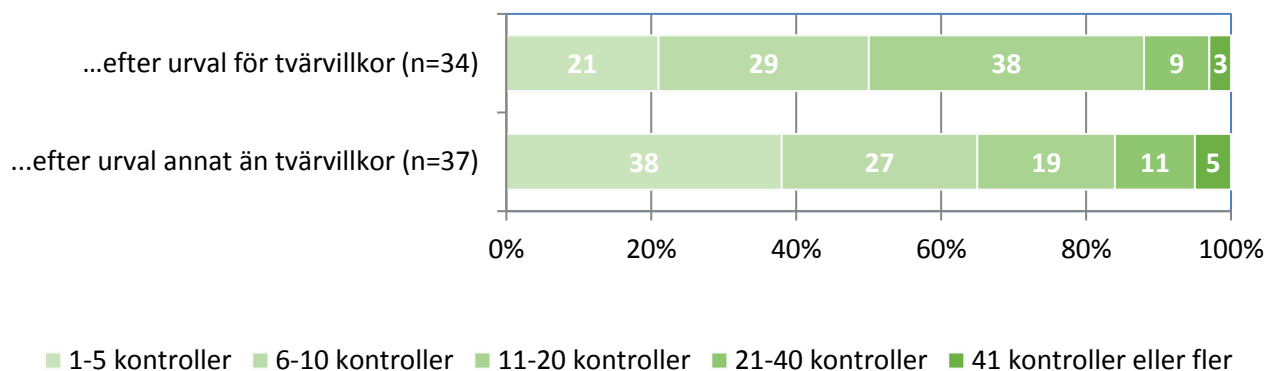
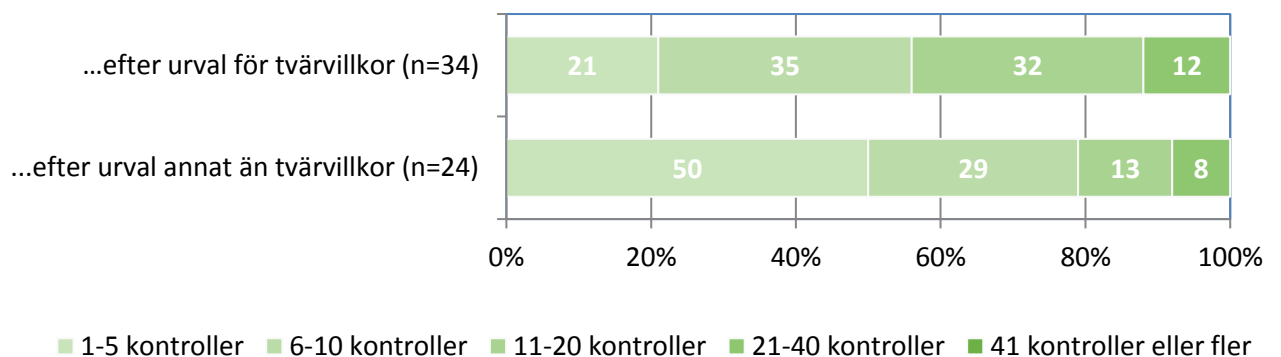


Diagram 6. Hur många kontroller i primärproduktionen genomförde du under år 2015, där efterlevnad av foderlagstiftning ingick. Uppskatta antalet kontroller om du inte är säker. (Procent)

Bas: Medarbetare som svarat att de utfört kontroller/foderkontroller och arbetat sedan 2015 eller längre på länsstyrelsen, enkät till enskilda medarbetare.



⁴ Enkät enskild medarbetare

5 Kontrollen är inte riskbaserad i sin helhet

Kontrollen ska vara riskbaserad, både vad gäller urval och genomförande av kontroll. Kontroll ska utföras där behovet är störst. Den ska anpassas till de risker som finns i verksamheten, tidigare resultat av kontrollen, tillförlitligheten av företagarens egna kontroller och information som kan tyda på bristande efterlevnad.

För ett *riskbaserat urval* vid planeringen av kontrollen krävs att det finns:

- Kunskap om primärproducenter, d.v.s. aktuella och heltäckande register över företagen och deras verksamhet
- Kunskap om risker
- Riskbaserat urval, d.v.s. en kontrollplan som är styrd av riskerna i den aktuella verksamheten

För *riskbaserat utförande* av kontroll vid enskilda anläggningar måste enligt kontrollförordningen hänsyn tas till verksamhetens art och omfattning och till eventuella kvalitetssäkringssystem inklusive branschriktlinjer som används av den aktuella primärproducenten.

5.1 Förutsättningar för riskbaserat urval för kontroll

5.1.1 Register

Livsmedel

Revisionsresultat visar att flera länsstyrelser har haft kännedom om att livsmedelsföretag bedrivit primärproduktion utan att vara registrerade. Denna avvikelse har i och med att IT-systemet Primör⁵ är på plats börjat åtgärdas⁶. I Primör fanns det 20 602 anläggningar registrerade vid årsskiftet 2015/2016. Myndigheterna har i sin rapportering uppskattat att det vid samma tidpunkt fanns totalt ca 46 000 anläggningar⁷. En siffra runt 60 000 har vid senare avstämningar med länsstyrelserna⁸ bedömts vara närmare verkligheten, vilket skulle innebära att endast en tredjedel av anläggningarna är registrerade.

För att få en bild av om länsstyrelserna har ett enhetligt sätt att uppskatta antal primärproducenter, ombads myndigheterna att uppskatta hur stor andel av de företag som sökt jordbrukarstöd 2015 som är primärproducenter av livsmedel. Enkätsvaren varierar mellan 25 och 99 procent⁹. Förutom denna stora variation, påverkas förtroendet för det uppskattade antalet primärproducenter av livsmedel i olika län ytterligare då de lägsta och

⁵ Primör = Länsstyrelsernas gemensamma datasystem för registrering, riskbaserat urval och rapportering av kontrollen av livsmedel.

⁶ Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012 - 2015

⁷ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁸ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹ Enkät kontaktperson

högsta andelarna, 25 respektive 99 procent, är uppskattade av länsstyrelser som gränsar till varandra i norra delen av Sverige. Sammantaget är slutsatsen att uppgifter om antal anläggningar är osäkra och att registreringen, oavsett om siffran 46 000 eller 60 000 används, är långt ifrån fullständig.

Endast två av 19 svarande länsstyrelser anger i den enkät som genomförts att de uppnår målet att ha registrerat och riskklassat alla anläggningar i länet. Vid nio av myndigheterna pågår arbete och målet bedöms snart vara uppnått, medan resterande åtta har pågående arbete, men måluppfyllelse bedöms inte vara nära¹⁰. Bland dessa sistnämnda finns länsstyrelser som uppskattas ha många primärproducenter, t.ex. Västra Götaland och Skåne.

Elva av de 20 svarande länsstyrelserna uppger i enkätsvaren att de har rutiner för att kontinuerligt uppdatera och kvalitetssäkra uppgifterna i Primör, som också följs¹¹. Flera av uppgifterna i Primör används som underlag för en riskbaserad kontroll. Exempelvis är primärproducenterna indelade i fyra olika prioriteringsklasser. Anläggningarna klassas för att prioritera kontrollen inom primärproduktionen till de branscher som har högst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten¹². Rangordningen av branscher i prioritet är baserad på branschens storlek samt en riskvärdering av följande:

- Inneboende risk, det vill säga förekomst och allvarlighet av olika faror,
- I vilken grad de åtgärder som görs i primärproduktionen kan bidra till att minska riskerna,
- Hur kritiskt eller betydelsefullt det är att åtgärder görs i primärproduktionen i förhållande till de åtgärder som görs i andra led i livsmedelskedjan.

¹⁰ Enkät kontaktperson, måluppfyllelse

¹¹ Enkät kontaktperson

¹² Hur riskvärderingen gjorts beskrivs i rapporten Riskklassificering i primärproduktionen – foder- och livsmedelskedjan, del I. Rapporten finns på Livsmedelsverkets webbplats. Använd sökord ”Primärproduktion”.

Vid årsskiftet 2015/2016 var anläggningarna registrerade i Primör i prioriteringsklasser enligt följande:

Prioriteringsklass:	Antal anläggningar:
Prioritet 1:	7590
Prioritet 2:	8695
Prioritet 3:	3524
Prioritet 4:	793

Prioritet 1 har de verksamheter som bedöms ha störst möjlighet att påverka livsmedelssäkerheten. Lägst antal anläggningar är i dagsläget registrerade i prioritetsklass 4, det vill säga verksamheter som bedöms ha lägst möjlighet att påverka livsmedelssäkerheten.

Prioriteringsklass ingår som underlag till den riskklassning av anläggningarna som visas i vägledningen om riskklassificering av livsmedels- och foderföretag i primärproduktionen. Det låga antalet registrerade anläggningar i prioritetsklass 4 påverkar arbetet med att jämföra kontrollresultat mellan denna klass och övriga vid analys av riskbaserad kontroll.

En viktig faktor för slutligt antal registrerade primärproducenter av livsmedel är att vissa primärproducenter kan undantas från kravet på registrering som livsmedelsföretagare i Sverige. Hur omfattande dessa undantag är varierar något mellan länsstyrelserna. Sex av 19 svarande länsstyrelser anger att alla primärproducenter som ansöker registreras. Av övriga svarar 12 länsstyrelser att mindre än tio procent undantas från registrering. De vanligaste skälen till undantag varierar. Det som anges oftast är ”verksamhetens omfattning”, tätt följt av att företaget endast producerar livsmedel för eget bruk ¹³.

Undantaget från kravet på registrering lyfts av några länsstyrelser, både i den öppna frågan om förbättringsförslag¹⁴ och i grupparbete om området som genomfördes på nationell kontrollkonferens 2016. Förslagen är att inte acceptera några undantag från registrering, utöver de verksamheter som enbart producerar livsmedel för eget bruk. Administrationen skulle förenklas, likvärdiga bedömningar öka och alla anläggningar som ”släpper ut livsmedel på marknaden” skulle vara kända. Riskbaserat urval föreslås sedan styra kontrollinsatser.

¹³ Enkät kontaktperson

¹⁴ Enkät kontaktperson

Foder

Upplägget för foderkontrollen är att all foderverksamhet inom primärproduktionen kontrolleras av länsstyrelsen. Detta gäller såväl egenodlat foder som inköpt foder, inklusive det foder primärproducenten infört från annat land. Länsstyrelserna har därför kontrollansvar även i de fall det förekommer torkning, värmebehandling eller inblandning av tillsatser, vilket egentligen inte är att betrakta som någon enkel fysisk behandling och därmed per definition inte är primärproduktion¹⁵. Att länsstyrelsen gör även denna kontroll är tänkt att förenkla för primärproducenterna. Länsstyrelsen kontrollerar foder i primärproduktionen även vid inblandning av läkemedel eller fiskmjöl.

Antalet primärproducenter som var registrerade i Jordbruksverkets foderregister under 2015 var 53 481¹⁶. Sammantaget har 18 av de 20 länsstyrelser som besvarat enkäten uppskattat att antal primärproducenter av foder är 49 350. Endast två av 17 svarande länsstyrelser anger att de registrerat alla foderföretag i sitt län och att registret därmed är komplett. Fem svarar att arbete pågår och att målet är nära att uppnås. Sex länsstyrelser uppger antingen att arbete pågår men målet är inte nära att uppnås eller att inget arbete pågår och målet är inte uppnått. Fjorton av de 20 länsstyrelserna anger att uppgifterna i registret bara stämmer till viss del¹⁷.

På frågan om hur stor andel av de som sökt jordbrukarstöd 2015 som är primärproducenter av foder varierar svaren mellan 50 och 100 procent¹⁸.

Foderkontrollen har inga undantag för registrering, utöver att registreringskravet inte omfattar privat enskild produktion av foder till livsmedelsproducerande djur för konsumtion inom privathushåll.

Registret för foder innehåller inte alla de uppgifter om företagen som krävs för att det ska kunna avgöras om en anläggning har en sådan verksamhet som är förknippade med hög risk eller inte, och som krävs för ett riskbaserat urval.

5.1.2 Kunskap om risker

Sett ur ett nationellt perspektiv finns stor kunskap om de risker som ska styra urval av kontrollobjekt. I vilken grad kunskapen finns även på regional eller individuell nivå är beroende av om det finns vägledande dokument från centrala myndigheter finns och har använts för inhämtande av kunskap. Det står mer om just detta i avsnitt 7 om kontrollens enhetlighet.

¹⁵ Artikel 3.f, EU-parlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 om fastställande av krav för foderhygien

¹⁶ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

¹⁷ Enkät kontaktperson

¹⁸ Enkät kontaktperson

Risker med olika verksamheter är omnämnda i de centrala myndigheternas gemensamma vägledning ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen”. Detta dokument och tillhörande underlag är omfattande och förutom några smärre tillägg har det inte uppdaterats sedan första utgåvan 2010.

Livsmedel

Utöver vägledningen för riskklassificering ombeds länsstyrelserna att göra en egen kontrollprioritering. Hänsyn till regionala förhållanden och till riskmodifierande faktorer som höjer eller sänker prioritering av kontroll för en unik anläggning efterfrågas. I vilken utsträckning så har skett omfattas inte av utvärderingen.

Foder

Den för livsmedel och foder gemensamma vägledningen ”Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen” omfattar risker i foderverksamheten inom primärproduktionen. I den årligen uppdaterade vägledningen för offentlig foderkontroll i primärproduktionen som Jordbruksverket gör pekas dessutom fokusområden ur ett riskperspektiv ut inför ett nytt kontrollår. I den senaste versionen av vägledningen, vilken är daterad 2016-02-03, framgår att länsstyrelsen förväntas göra en regionalt anpassad riskanalys för det egna länet. I vilken utsträckning så har skett omfattas inte av utvärderingen.

5.1.3 Kontrollplan efter riskbaserat urval

Tolv av 20 svarande länsstyrelser anger att de har en riskbaserad kontrollplan för livsmedel, utöver en plan för tvärvillkorskontroll, som också genomförs i hög omfattning.¹⁹ För foder anger endast sex av 20 svarande länsstyrelser att de har en riskbaserad kontrollplan för foder, utöver en plan för tvärvillkorskontroll, som också genomförs i hög omfattning.²⁰

Tretton av de 19 länsstyrelser som besvarat frågan anger att de justerar kontrollen som länsstyrelsen utför under kontrollåret vid ny kunskap om risker i livsmedel eller foder, t.ex. förhöjd förekomst av DON eller dioxin.²¹

Då den riskbaserade kontrollplanen utformas och urvalet av enskilda kontrollobjekt görs tar länsstyrelserna hänsyn i varierande grad till fem faktorer som är beskrivna i kontrollförordningen, se diagram 7. Risker och produktionsinriktning vid det enskilda företaget är den viktigaste faktorn vid urval för kontroll av alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder. Trots detta anger endast hälften av länsstyrelserna (11 av 20) att de styrs av denna riskfaktor i hög eller mycket hög grad.

¹⁹ Enkät kontaktperson

²⁰ Enkät kontaktperson

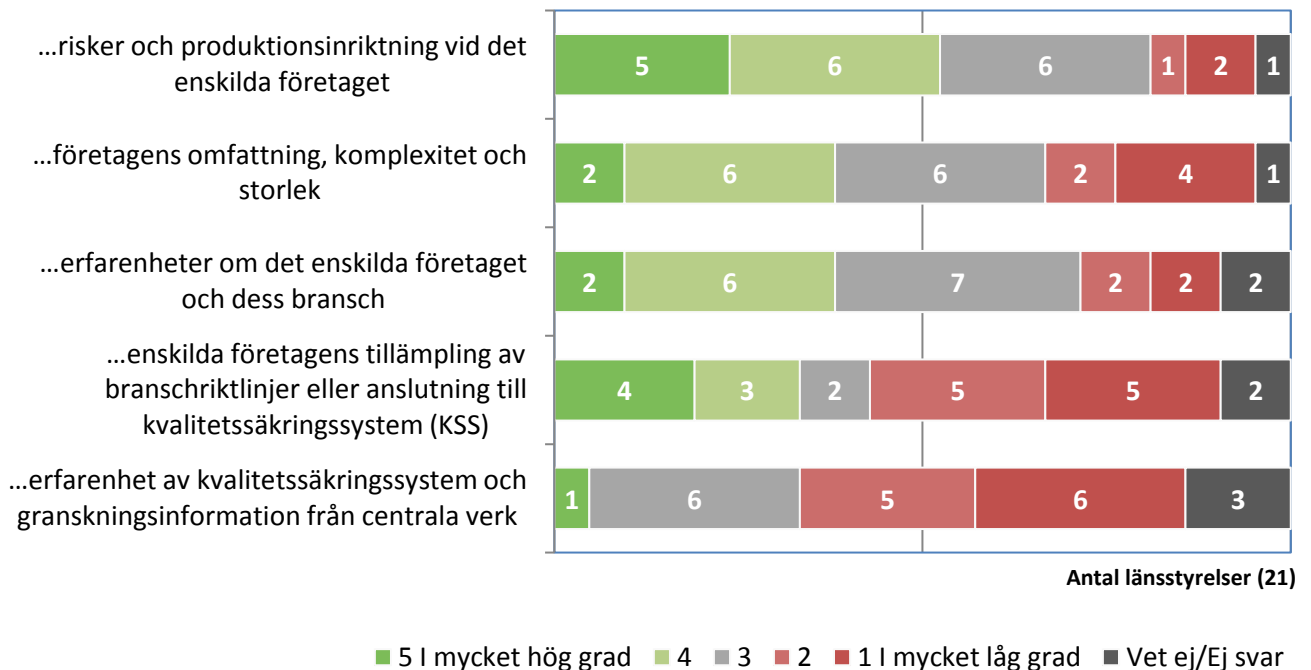
²¹ Enkät kontaktperson

Tvärvillkorsurvalet utgör majoriteten av kontrollerna 2015, se avsnitt 6.1, Låg kontrollfrekvens. Dessa urval påverkas i liten omfattning av de fem faktorerna som styr det riskbaserade urvalet ur ett livsmedels- eller fodersäkerhetsperspektiv ²², diagram 8.

Oavsett om syftet med urvalet är jordbrukarstöd (tvärvillkorskontroll) eller offentlig kontroll enligt kontrollförordningen (kontroll av alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder), tas inte någon nämnvärd hänsyn till om enskilda anläggningar av en viss bransch är anslutna till ett frivilligt kontrollprogram eller ej²³, se diagram 7 och 8.

Diagram 7. I vilken grad styr ... urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder? (Antal)

Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.

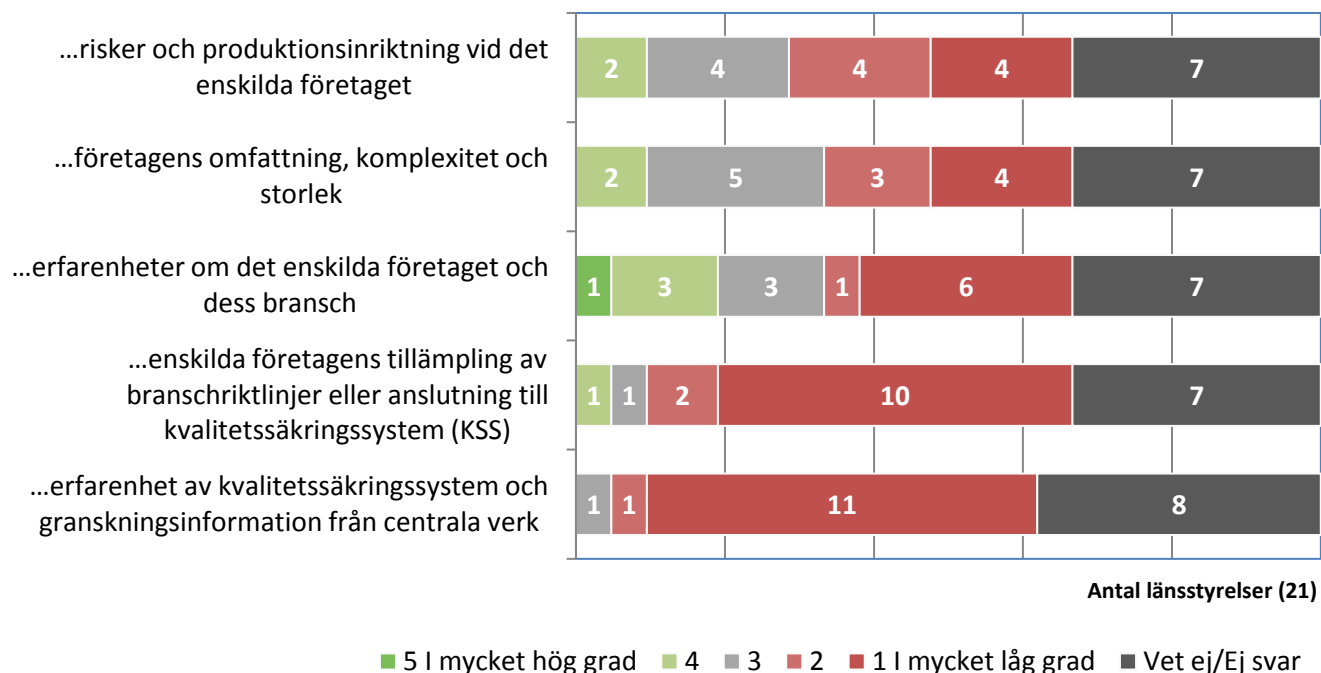


²² Enkät kontaktperson

²³ Enkät kontaktperson

Diagram 8. I vilken grad styr ... urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder? (Antal)

Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.

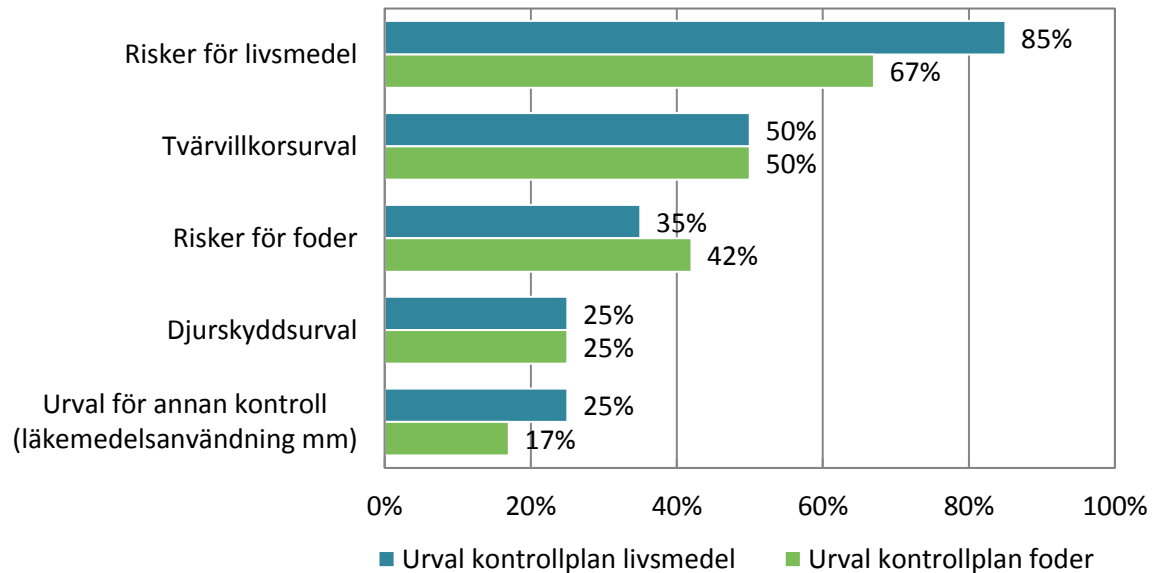


Risker för livsmedel har större påverkan på urvalet av enskilda anläggningar för den totala livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen vid länsstyrelser än risker för foder. Det gäller både vid urval för kontrollplan för livsmedel och kontrollplan för foder. Urval för annan kontroll spelar också in, tvärvillkorsurvalet mer än djurskyddsurvalet²⁴.

Diagram 9. I vilken grad hade nedanstående faktorer påverkan vid urval av enskilda anläggningar för den totala livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen vid din länsstyrelse 2015? Du som endast arbetar med urval för endera livsmedels- eller foderkontrollen svarar endast för detta område. (Procent)

Faktorer med stor (4) eller mycket stor (5) påverkan vid urval av enskilda anläggningar för den totala livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen vid länsstyrelser 2015.

Bas: Medarbetare som arbetar med urval för livsmedel (n=20) och foderkontroll (n=12), enkät till enskilda medarbetare.



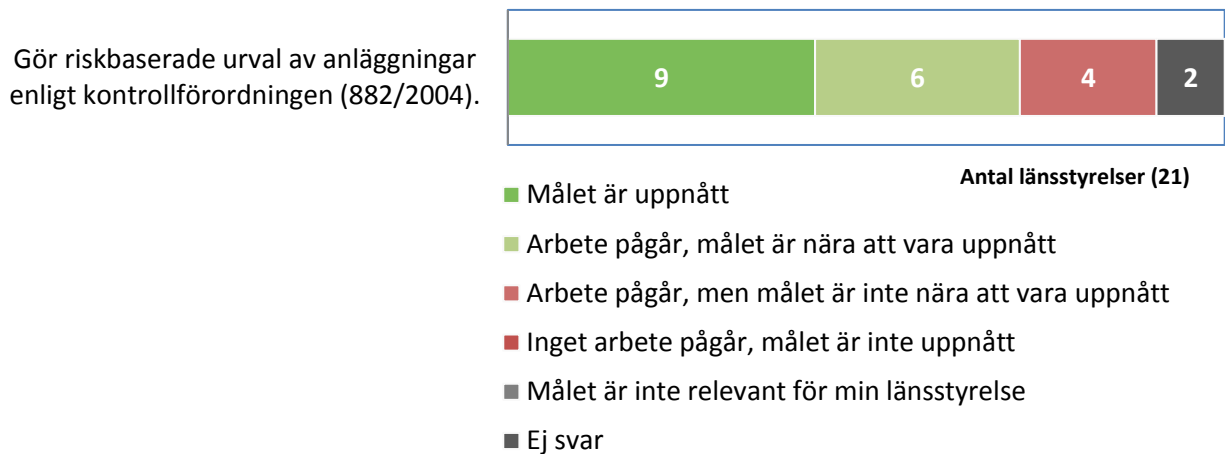
²⁴ Enkät enskild medarbetare

Livsmedel

Risiklassning och urval sker på varje enskild länsstyrelse. Endast nio av de 21 länsstyrelserna anger att de uppfyllt målet ”Gör riskbaserade urval av anläggningar enligt kontrollförelörden” i nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan, del 2 (NKP), diagram 10²⁵.

Diagram 10. I vilken grad har din länsstyrelse uppnått följande specifika NKP mål för livsmedelskontrollen fram till nu, april 2016?

Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.



Foder

Åtta av de 20 svarande länsstyrelserna bedömer att målet för foderkontrollen att ”Kontrollen är riskbaserad” är uppnått²⁶. Nio anger antingen att arbete pågår, men målet är inte nära att vara uppnått eller att inget arbete pågår och målet är inte uppnått. I den årliga rapporteringen för 2015 hänvisar flera länsstyrelser till Primör, vilket man menar är en hjälp att få en riskbaserad kontroll även på foder, och majoriteten av länsstyrelserna uppger att de tänkt riskbaserat när de gjort sitt urval av kontrollobjekt.

Uppgifter om förhållanden eller verksamheter vid foderanläggningarna som är viktiga ur ett riskperspektiv registreras inte, varken i Jordbruksverkets register för primärproducenter av foder eller någon annanstans. Brist på detaljuppgifter i registret leder till svårigheter att identifiera vissa typer av riskanläggningar. De verksamheter som i den centrala myndighetens vägledning för foderkontrollen pekas ut som fokusområden kan därmed inte i önskvärd utsträckning identifieras för riskklassning eller prioriteras vid urval och skapandet av kontrollplan.

²⁵ Enkät kontaktperson

²⁶ Enkät kontaktperson

5.2 Utförande av riskbaserad kontroll

5.2.1 Utförda kontroller av alla registrerade livsmedelsanläggningar

Livsmedel

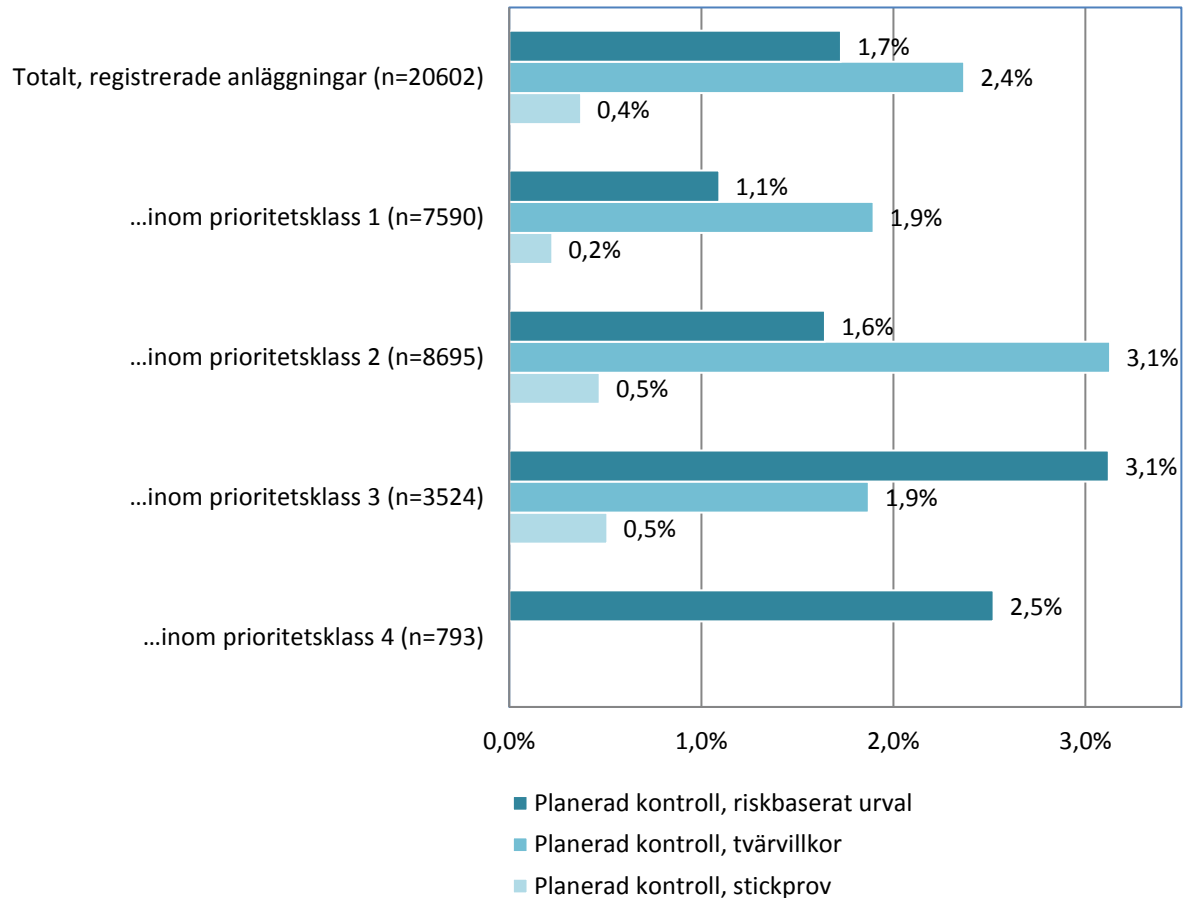
Samtliga livsmedelsanläggningar som är registrerade i Primör är riskklassade av länsstyrelserna enligt Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets vägledning om riskklassificering av livsmedels- och foderföretag inom primärproduktionen. Uppgift om anläggningens prioritetssklass och färgkategori är inrapporterat till Livsmedelsverket. Prioritetssklassen speglar risker i produktionsinriktningen, medan färgkategorin även inkluderar för anläggningen unika förhållanden, exempelvis om det enskilda företaget använder kvalitetssäkerhetssystem och i så fall vilket.

Utvärderingen fokuserar på att redovisa resultat från olika typer av kontrollorsaker för de fyra prioritetssklasserna. Orsaken till att prioritetssklass väljs och inte färgkategori är att få kontrollmyndigheter känner till och använder sig av information från bland annat granskning av kvalitetssäkerhetssystem. Vidare har den inrapporterade informationen om vilket kvalitetssäkerhetssystem ett företag varit anslutet till i flera fall inte stämt²⁷.

Prioritetssklass 1 är den klass som bedöms ha störst påverkan på livsmedelssäkerheten och prioritetssklass 4 minst. Den sistnämnda klassen har förhållandevis få registrerade anläggningar. Oavsett urvalstyp (kontrollorsak), så kontrolleras en högre andel anläggningar inom prioritetssklass 2 än inom prioritetssklass 1, se diagram 11. Anledningen till den skeva fördelningen är att flest kontroller utförs enligt tvärvillkorsurval och i detta urval finns många anläggningar med prioritetssklass 2 och 3. Många länsstyrelser gör därför framförallt kontroller i prioritetssklasser 2 och 3. Dessutom förekommer mycket få anläggningar i prioritetssklass 1 i vissa län. Om riskbaserat urval ska ske på regional nivå krävs därför en mer utvecklad metod för att antalet kontroller och urvalet av kontrollobjekt i ett län ska anpassas efter de anläggningar som finns i länet.

²⁷ Personlig information från myndighetsrapporteringen

Diagram 11. Andel genomförda planerade kontroller 2015 av de registrerade livsmedelsanläggningarna inom respektive prioritetssklass (1, 2, 3 och 4) och efter kontrollorsak (riskbaserat urval, tvärvillkor och stickprov) (Procent). Prioritetssklass 4 redovisas inte för tvärvillkorskontroll och stickprov, p.g.a. mycket få kontroller har utförts här.



5.2.2 Riskbaserat utförande av kontroll vid den enskilda anläggningen

De faktorer, beskrivna i kontrollförordningen, som styr urvalet till kontrollplanen kan även ha inflytande vid själva utförandet av kontrollen vid det enskilda företaget, se diagram 12-13 ²⁸.

I enkäten har kontrollanternas besvarat frågan om vad som har störst betydelse när de väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad livsmedels- respektive foderkontroll. Av de olika svarsalternativen som beskrivs i kontrollförordningen är ”Risker för konsument och djurhälsa kopplat till de olika produktionsinriktningarna” den faktor som har störst betydelse.

Näst störst betydelse har ”Omfattning av de olika produktionsinriktningarna, komplexitet och storlek” och ”Erfarenhet vid tidigare offentlig kontroll vid den enskilda

²⁸ Enkät enskild medarbetare

anläggningen.” Att den senare av dessa två alternativ har en mindre betydelse orsakas troligen av att anläggningen sällan besökts tidigare på grund av den låga kontrollfrekvensen. Minst betydelse av svarsalternativen har ”Anslutning till frivilligt kontrollprogram, kvalitetssäkringssystem eller liknande” och ”Omfattning av företagets egen kontroll”.

Diagram 12. Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad livsmedelskontroll vid ett enskilt företag i primärproduktionen? Ange max två alternativ. (Procent) Uppdelat på om kontrollanten vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll.

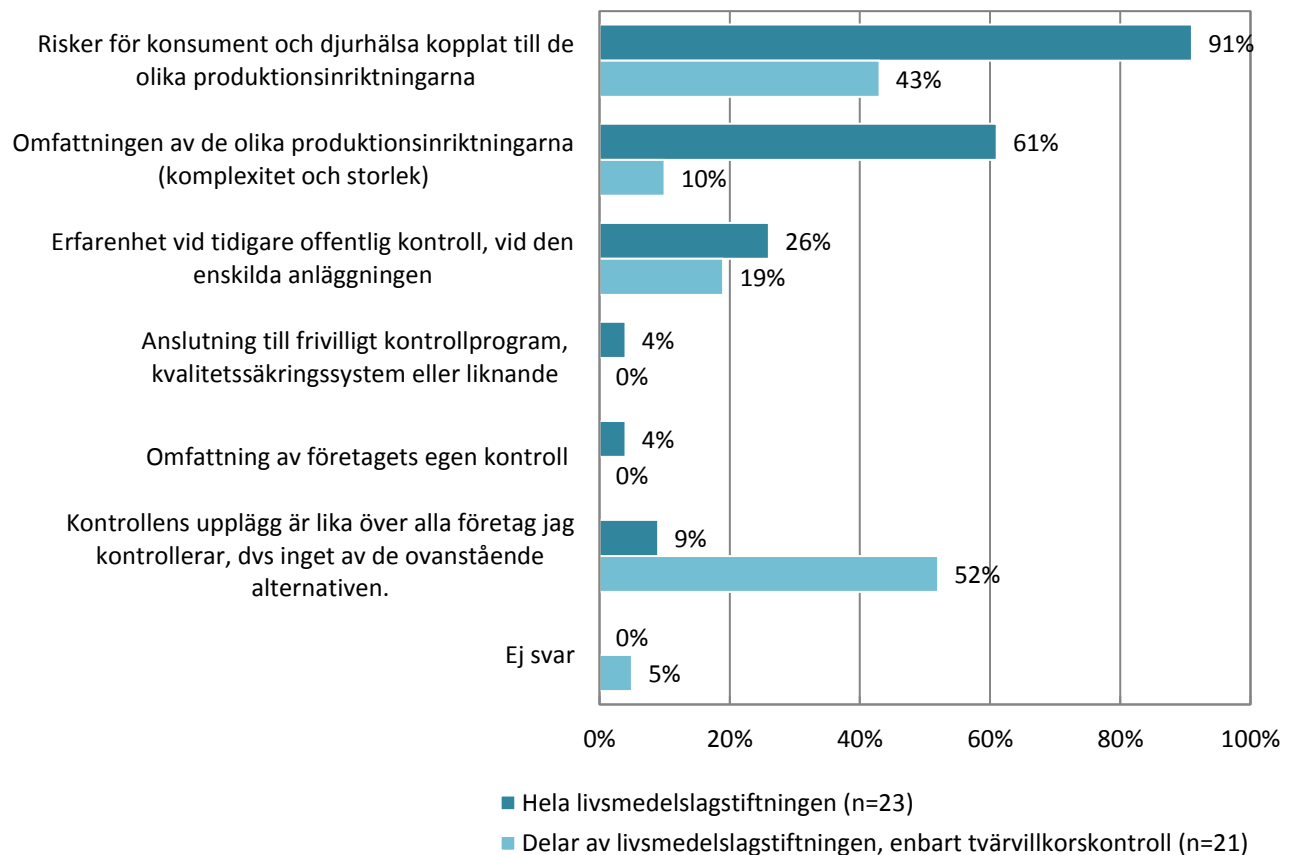
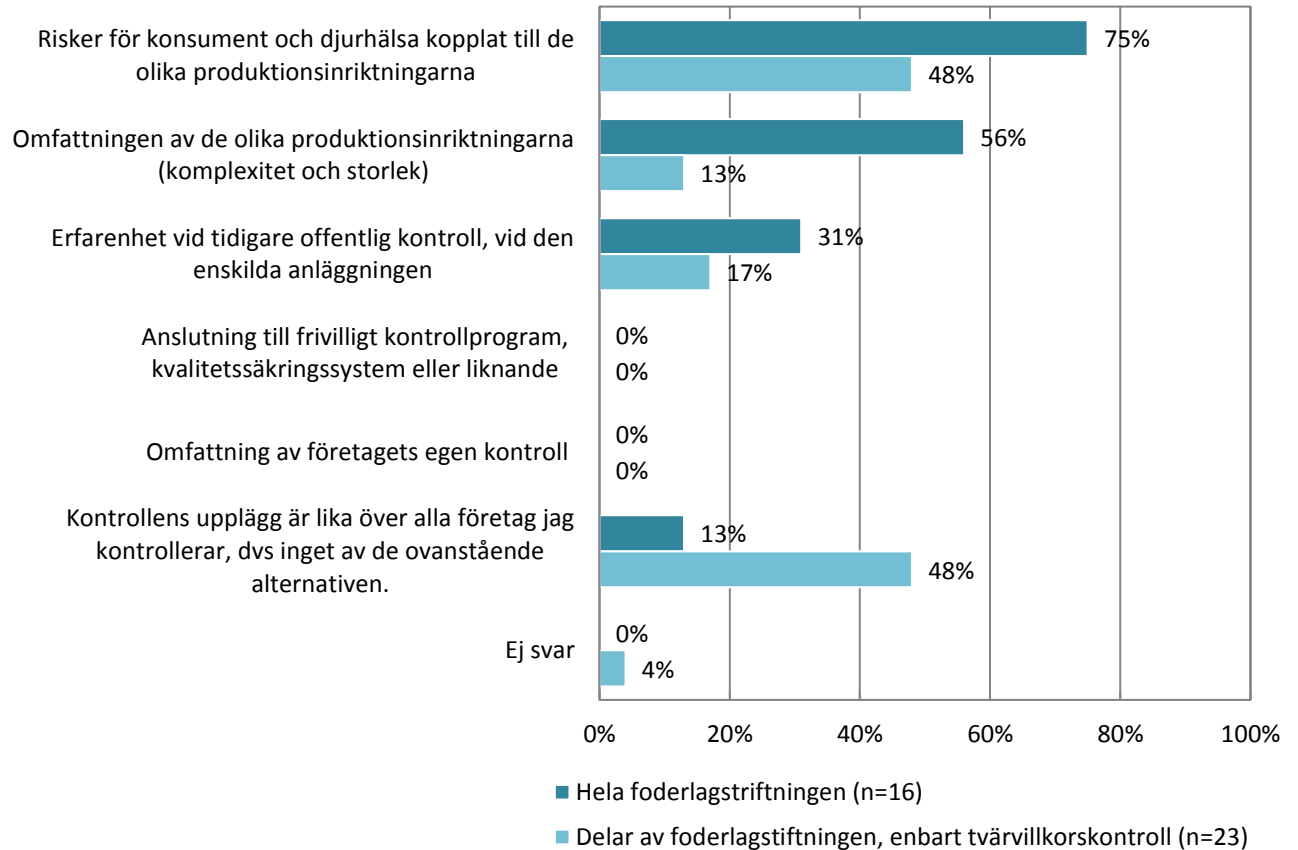


Diagram 13. Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad foderkontroll vid ett enskilt företag i primärproduktionen? Ange max två alternativ. (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll.



Cirka en tredjedel av de svarande kontrollanterna uppger att livsmedels- respektive foderkontrollens upplägg är lika över alla företag de kontrollerar. De som svarat detta alternativ är nästan uteslutande kontrollanter som kontrollerar del av lagstiftningen, d.v.s. tvärvillkor, till skillnad från de som kontrollerar alla relevanta krav. Förutom att tvärvillkorskontrollen inte styr urvalet till anläggningar där kontrollen enligt riskvärdering bedöms ha störst möjlighet att påverka livsmedels- och fodersäkerheten, så tillkommer därmed slutsatsen att tvärvillkorskontrollen inte heller är riskbaserad i sitt utförande vid de enskilda företagen, se diagram 12 och 13.

6 Kontroll genomförs inte regelbundet och inte alltid så ofta som det är lämpligt

För att en kontroll ska kunna sägas vara regelbunden måste den ske återkommande med ett jämnt intervall. Vid planering av regelbunden kontroll ska hänsyn tas till när företagen senast hade kontroll. Eftersom kontrollfrekvensen i primärproduktionen är låg, behöver alla relevanta krav i livsmedels- och foderlagstiftningen täckas i kontrollen.

Kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt på såväl branschnivå som på anläggningsnivå.

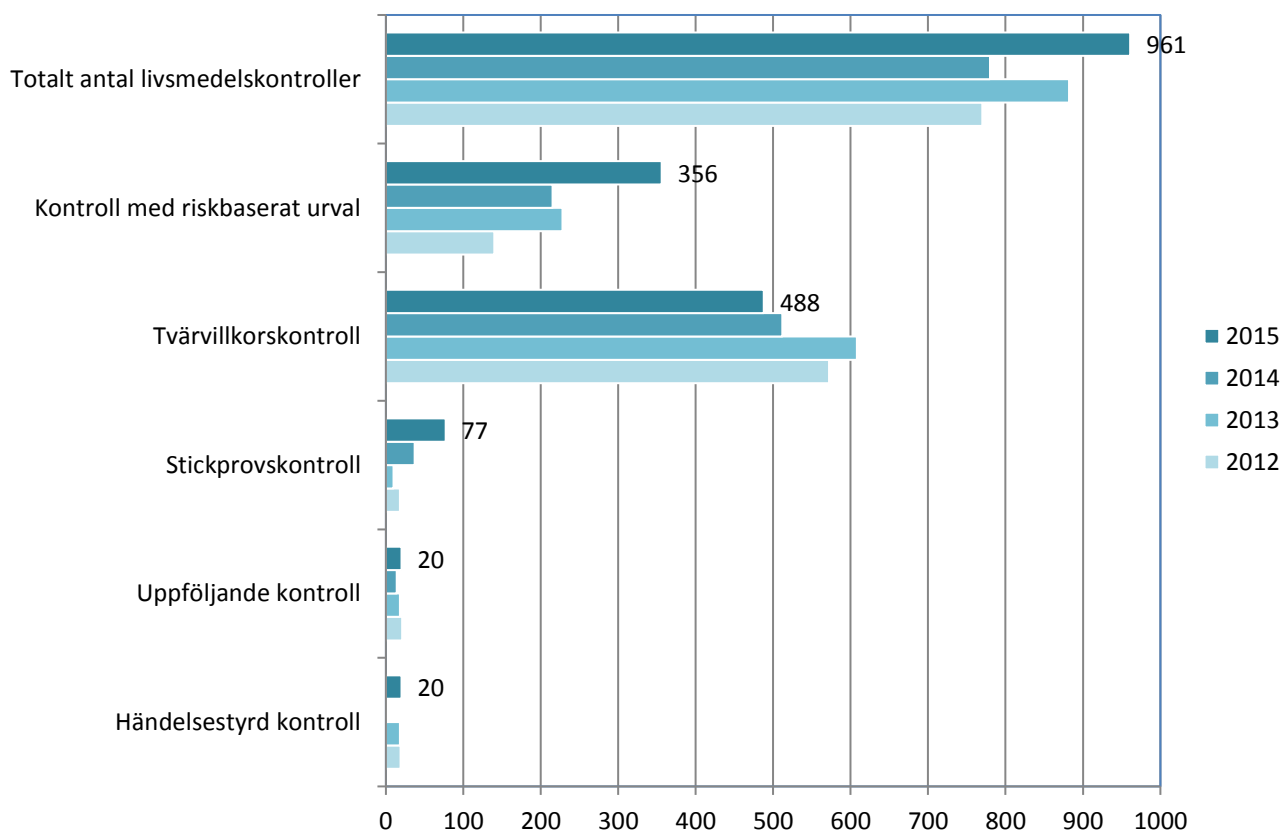
För att kontroll ska vara regelbunden och ske så ofta som lämpligt är tillräckliga resurser nödvändiga och andra kontrollområden får inte prioriteras på bekostnad av livsmedels- och foderkontrollen.

6.1 Låg kontrollfrekvens

Livsmedel

Under 2015 utfördes totalt 961 livsmedelskontroller vid 928 anläggningar²⁹. Kontrollerna är fördelade på olika kontrollorsaker, diagram 14³⁰. Det sker en ökning av antalet kontroller. Det största antalet planerade kontroller (tvärvillkor, riskbaserat och stickprov) är fortfarande tvärvillkorskontroller (53 procent av planerade kontroller), men kontroller med ett planerat riskbaserat urval ökar, se diagram 14.

Diagram 14. Antal genomförda livsmedelskontroller, totalt och fördelade på olika kontrollorsaker under åren 2012-2015³¹ (Antal)



Under 2015 utfördes planerade³² kontroller vid 897 anläggningar, varav planerad kontroll med ett riskbaserat urval vid 351 anläggningar (39 procent av anläggningar med planerad kontroll). Utifrån antagandet att det totalt finns cirka 60 000 anläggningar med

²⁹ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

³⁰ Data för 2014 är något bristfällig p.g.a. fel i IT-systemet

³¹ Länsstyrelsernas rapportering till Livsmedelsverket. Fr.o.m. 2015 benämns extra offentlig kontroll för uppföljande kontroll.

³² Planerade livsmedelskontroller är de kontroller som inte är händelsestyrda eller uppföljande kontroller.

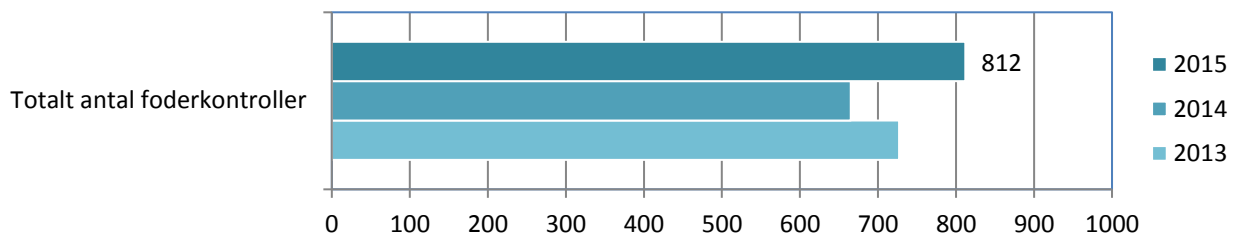
verksamhet inom livsmedel i primärproduktion, så omfattar 2015 års kontroll totalt 1,5 procent av alla anläggningar. Den kontroll som utförts med ett riskbaserat urval omfattar dock endast 0,6 procent av anläggningarna.

Foder

Inför 2015 planerade länsstyrelserna att totalt genomföra 637 kontroller av foderföretagare i primärproduktionen³³. 812 kontroller genomfördes³⁴. Med ett av Jordbruksverket uppskattat antal foderanläggningar på cirka 60 000, är kontrollfrekvensen därmed 1,4 %. De flesta kontroller utfördes som en del av den fullständiga tvärvillkorskontrollen.

Förutom de planerade kontrollerna genomfördes 17 extra offentliga kontroller, varav de flesta var uppföljning av brister.

Diagram 15. Antal genomförda foderkontroller under åren 2013-2015³⁵



6.2 Svårt att motivera den låga kontrollfrekvensen

Kontrollfrekvensen är som framgår av föregående avsnitt i praktiken drygt 1 procent, då både kontroller av hela/stora delar av lagstiftningen (planerad kontroll av alla relevanta krav) och enbart delar av lagstiftningen (tvärvillkor) inkluderas och antalet primärproducenter antas vara cirka 60 000. Detta medför att en stor del av livsmedels- eller foderföretagarna i teorin inte får någon livsmedels- eller foderkontroll under hela sin yrkesverksamma tid. Sannolikheten att ett företag bli uttaget för kontroll för verifiering av efterlevnad av livsmedels- och foderlagstiftningen är främst beroende av för vilka andra kontroller företagen väljs ut. Det finns sällan en planerad frekvens för enskilda företag. Endast två av tjugo länsstyrelser anger att de har detta³⁶.

Med så få kontroller får inte heller alla de produktionsinriktningar/branscher som kan identifieras inom livsmedels- respektive foderområdet regelbunden kontroll. Även om vissa produktionsinriktningar ska ha mindre kontroll utifrån ett riskperspektiv, så är det

³³ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

³⁴ Länsstyrelsernas rapportering till Jordbruksverket

³⁵ Länsstyrelsernas rapportering till Jordbruksverket för kontroll åren 2013, 2014 och 2015

³⁶ Enkät kontaktperson

viktigt att de får någon nivå av kontroll om ovanliga risker (t.ex. fusk) eller nya risker ska kunna upptäckas.

6.2.1 Kontrollplanens genomförande

En stor del av kontrollerna för livsmedel och foder utgörs av tvärvillkorskontroller och omfattar därför inte hela livsmedels eller foderlagstiftningen. De delar av lagstiftningen som inte omfattas av tvärvillkor kontrolleras därmed med betydligt lägre frekvens än 1 procent.

Livsmedel

Livsmedelskontrollen genomförs som en genomgång av rutiner, dokumentation, lokaler, samt utrustningens funktion och hygienstatus utifrån upprättade checklistor framtagna i systemet Primör över identifierade hygien- och spårbarhetskrav i lagstiftningen. Det är olika listor för animaliska och vegetabiliska livsmedel, liksom för riskbaserad kontroll och tvärvillkorskontroll. De krav i lagstiftningen som kontrollerats rapporteras till Livsmedelsverket i så kallade rapporteringspunkter³⁷. Totalt varierar antal rapporteringspunkter mellan 22 och 32 för livsmedelskontrollens checklistor i Primör. För produktionsinriktningen mjölkproduktion täcker tvärvillkorskontrollen ungefär 60 procent av de krav som identifierats som relevanta. För andra produktionsinriktningar i livsmedelskontrollen täcks ungefär 40 procent. (Det är en lägre andel än för foderkontrollen.)

³⁷ Livsmedelsverkets vägledning Livsmedelskontroll i primärproduktionen och Livsmedelsverkets Anvisningar till rapportering av livsmedelskontrollen i primärproduktionen 2015

År 2015 kontrollerades 87 procent av de relevanta kraven vid kontroller där ett riskbaserat urval och stickprov skett och 42 procent vid tvärvillkorskontrollerna³⁸. Detta innebär att 59 procent av de relevanta kraven kontrollerades i genomsnitt. Variationen mellan länsstyrelserna är dock stor (se tabell 1). Sammantaget finns inte en regelbunden kontroll av alla relevanta krav i majoriteten av kontrollerna, d.v.s. de som utförs inom ramen för tvärvillkorskontrollen.

Tabell 1. Andel kontrollerade relevanta krav rapporterade vid livsmedelskontroller 2015 i myndighetsrapporteringen och kontaktpersonernas svar på frågor om måluppfyllelse för två nationella mål för livsmedelskontrollen. Kontrolluppgifterna presenteras totalt för varje län och uppdelade på kontrollorsak tvärvillkor respektive annan kontroll än tvärvillkor. Grön siffra, hög andel kontrollerade krav ≥ 90 , Röd siffra, låg andel kontrollerade krav ≤ 30 .

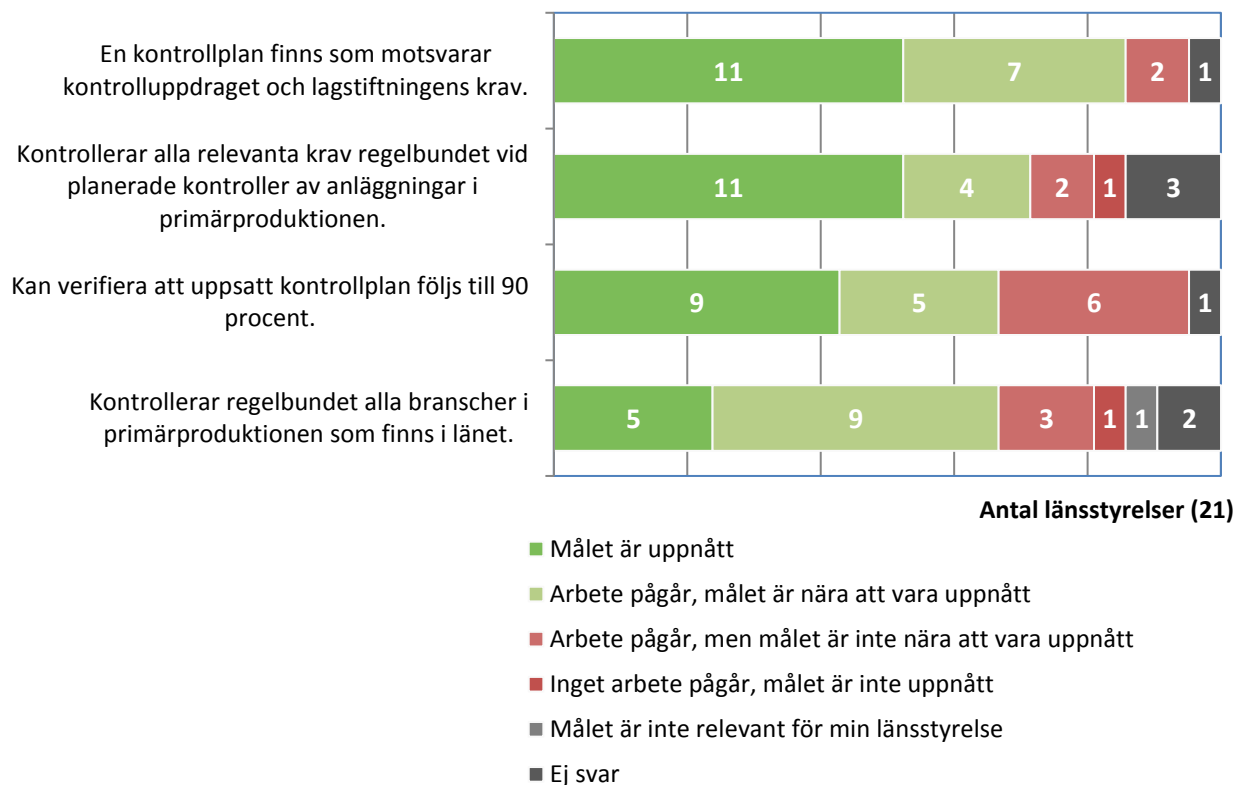
Län	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – totalt 2015	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – tvärvillkors-kontroll 2015	Andel (%) kontrollerade relevanta krav – riskbaserat urval och stickprov 2015	Har identifierat och har kännedom om vad som är relevanta krav för varje anläggning	Kontrollerar alla relevanta krav regelbundet vid planerade kontroller av anläggningar i primärproduktionen
Län: xx	14	14	0	Ej svar	Ej svar
Län: xx	25	16	89	Pågår, nära	Pågår, nära
Län: xx	35	31	100	Pågår inte	Pågår inte
Län: xx	38	29	96	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	39	36	100	Pågår, inte nära	Pågår, inte nära
Län: xx	50	32	99	Ej svar	Ej svar
Län: xx	52	40	99	Pågår, nära	Pågår, nära
Län: xx	53	30	93	Uppnått	Uppnått
Län: xx	53	30	100	Uppnått	Uppnått
Län: xx	56	27	86	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	61	28	75	Uppnått	Uppnått
Län: xx	66	44	94	Pågår, inte nära	Uppnått
Län: xx	72	79	69	Pågår, inte nära	Pågår, nära
Län: xx	77	92	53	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	80	54	97	Pågår, inte nära	Pågår, nära
Län: xx	84	100	81	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	94	100	89	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	98	100	97	Pågår, nära	Uppnått
Län: xx	99	99	99	Pågår, inte nära	Uppnått
Län: xx	99	98	100	Pågår, inte nära	Ej svar
Län: xx	100	99	100	Pågår, inte nära	Pågår, inte nära
Totalt	59	42	87		

³⁸ Myndighetsrapportering till Livsmedelsverket 2015

Tre av de 21 länsstyrelserna uppger att målet³⁹ för livsmedelskontrollen att ha identifierat och ha kännedom om vad som är relevanta krav för varje anläggning är uppnått. Elva av länsstyrelserna anser att de uppnått målet att kontrollera alla relevanta krav regelbundet vid planerade kontroller av anläggningar i primärproduktion. Deras bedömning stämmer inte alltid med siffrorna från myndighetsrapporteringen (se tabell 1).

Målet att en kontrollplan finns som motsvarar kontrolluppdraget och lagstiftningens krav är uppnått, anser 11 länsstyrelser. Nio av länsstyrelserna anger att målet ”Kan verifiera att uppsatt kontrollplan följs till 90 procent” är uppnått. Motsvarande siffra för målet ”Kontrollerar regelbundet alla branscher i primärproduktion som finns i länet” är fem länsstyrelser.

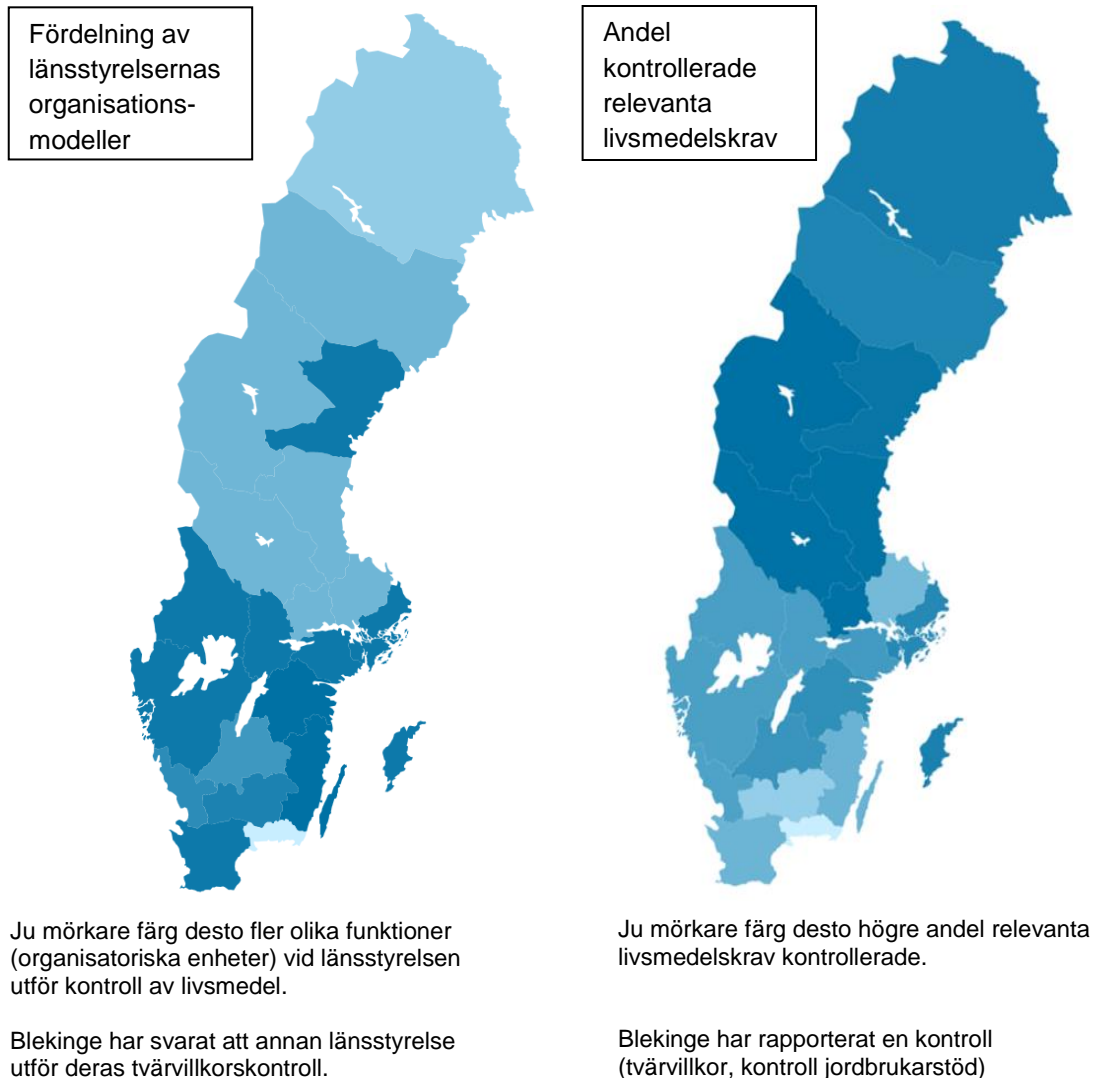
Diagram 16. Svar för fyra nationella mål på frågan ” I vilken grad har din länsstyrelse uppnått följande specifika NKP mål för livsmedelskontrollen fram till nu, april 2016? (Antal)
Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.



³⁹ Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan

Kartorna i figur 3 visar hur kontrollen är organiserad⁴⁰ och andelen av de relevanta kraven som kontrollerats per län⁴¹. I norra delen av Sverige, där kontrollen är uppdelad på färre funktioner, så är andelen av de relevanta kraven som kontrollerats högre.

Figur 3: Länsstyrelsernas organisationsmodell⁴² för livsmedels- och foderkontroll och andel kontrollerade relevanta livsmedelskrav 2015.



Foder

Foderkontrollen genomförs som en detaljerad genomgång av rutiner, dokumentation, lokaler, samt utrustningens funktion och hygienstatus utifrån en upprättad checklista, med 25 kontrollpunkter varav 18 kopplade till tvärvillkoren⁴³. Motsvarande statistik som

⁴⁰ Enkät kontaktperson

⁴¹ Länsstyrelsernas myndighetsrapportering till Livsmedelsverket

⁴² Beskrivning av vad som avses med organisationsmodeller finns i figur 2

⁴³ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

redovisats för livsmedelskontrollen gällande andel kontrollerade krav i olika län och efter organisationsform finns inte i foderkontrollen

6.2.2 Branschens frivilliga kvalitetssäkerhetssystem, som komplement till offentlig kontroll

En låg kontrollfrekvens för livsmedels och foderkontrollen har motiverats med att kontroll i stor utsträckning sker genom branschens frivilliga kontrollprogram/kvalitetssäkerhetssystem. I riskklassningsmodellen för livsmedels- och foderkontroll i primärproduktion ska hänsyn tas till om företaget är anslutet till något av dessa frivilliga program/system. Som tidigare nämnts känner få kontrollmyndigheter till och använder sig av information från bland annat granskning av kvalitetssäkerhetssystem. Vidare har den inrapporterade informationen om vilket kvalitetssäkerhetssystem ett företag varit anslutet till i flera fall inte stämt överens med verkligheten⁴⁴.

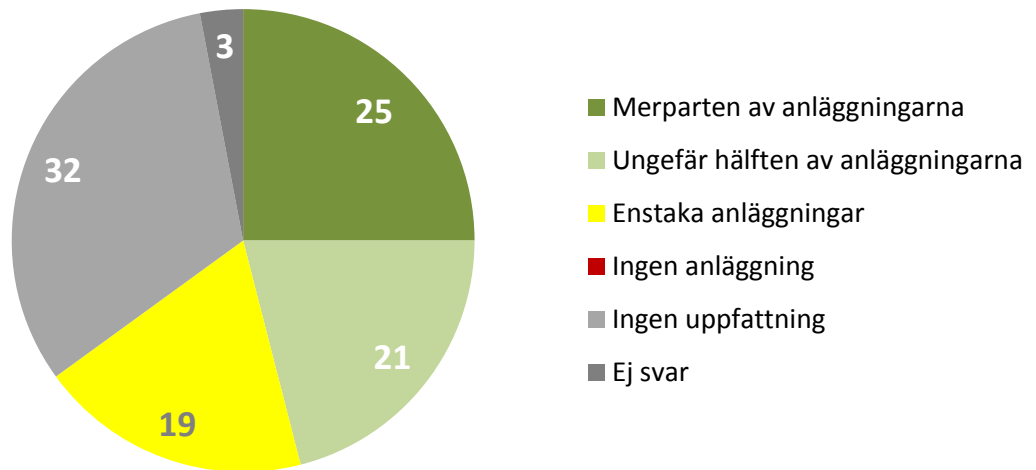
Vid enkätundersökningarna framkom:

- att anslutning till frivilligt kvalitetssystem inte verkar ha någon direkt betydelse vid kontrollurval
- att informationsutbytet mellan kvalitetssystemägare och länsstyrelserna är mycket begränsat,
- att många kontrollanter saknar kunskap om kvalitetssäkringssystemen (se mer information under avsnitt 8.4, Medarbetarnas kompetens), samt
- att endast 25 procent av de tillfrågade medarbetare som arbetar med kontroll är av uppfattningen att merparten av de anläggningar som är anslutna till ett frivilligt kvalitetssäkringssystem i högre grad än andra uppfyller lagkraven, se diagram 17.

⁴⁴ Personlig information från myndighetsrapporteringen

Diagram 17. "Hur stor andel av de anläggningar primärproduktionen som tillämpar/tillämpade någon av ovanstående kvalitetssäkringssystem anser du med din erfarenhet bättre uppfyller livsmedelsgästiftningen och/eller foderlagstiftningen än verksamhet som inte tillämpar kvalitetssäkringssystem?" (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll, samordnar kontroll eller gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll/foderkontroll (n=63), enkät till enskilda medarbetare.



Dessutom visar Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets granskningar av kvalitetssäkringssystem i primärproduktion en låg anslutning till vissa system, vilket påverkar relevansen för de centrala myndigheterna att granska dessa. Även kompetensnivån hos granskande revisorer inom kvalitetssäkringssystemen påverkas om systemen har få anslutna⁴⁵. Med dessa fakta som grund är det svårt att motivera en låg kontrollfrekvens med anledning av anslutning till programmen/systemen.

⁴⁵ Granskning av kvalitetssäkerhetssystem

6.2.3 Önskad kontrollfrekvenser

Flertalet medarbetare vid länsstyrelserna bedömer att kontrollfrekvensen bör vara högre än idag för att minimera risker för att konsumenter blir sjuka eller lurade. Kontroll minst vart femte år anser många är lämpligt, se diagram 18 och diagram 19.

Diagram 18. Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en livsmedelskontroll vid följande typer av produktionsinriktningar, för att minimera riskerna för att konsument blir sjuk eller lurad av livsmedlet? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll, samordnar kontroll eller gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll och som besvarat frågan/har en uppfattning.

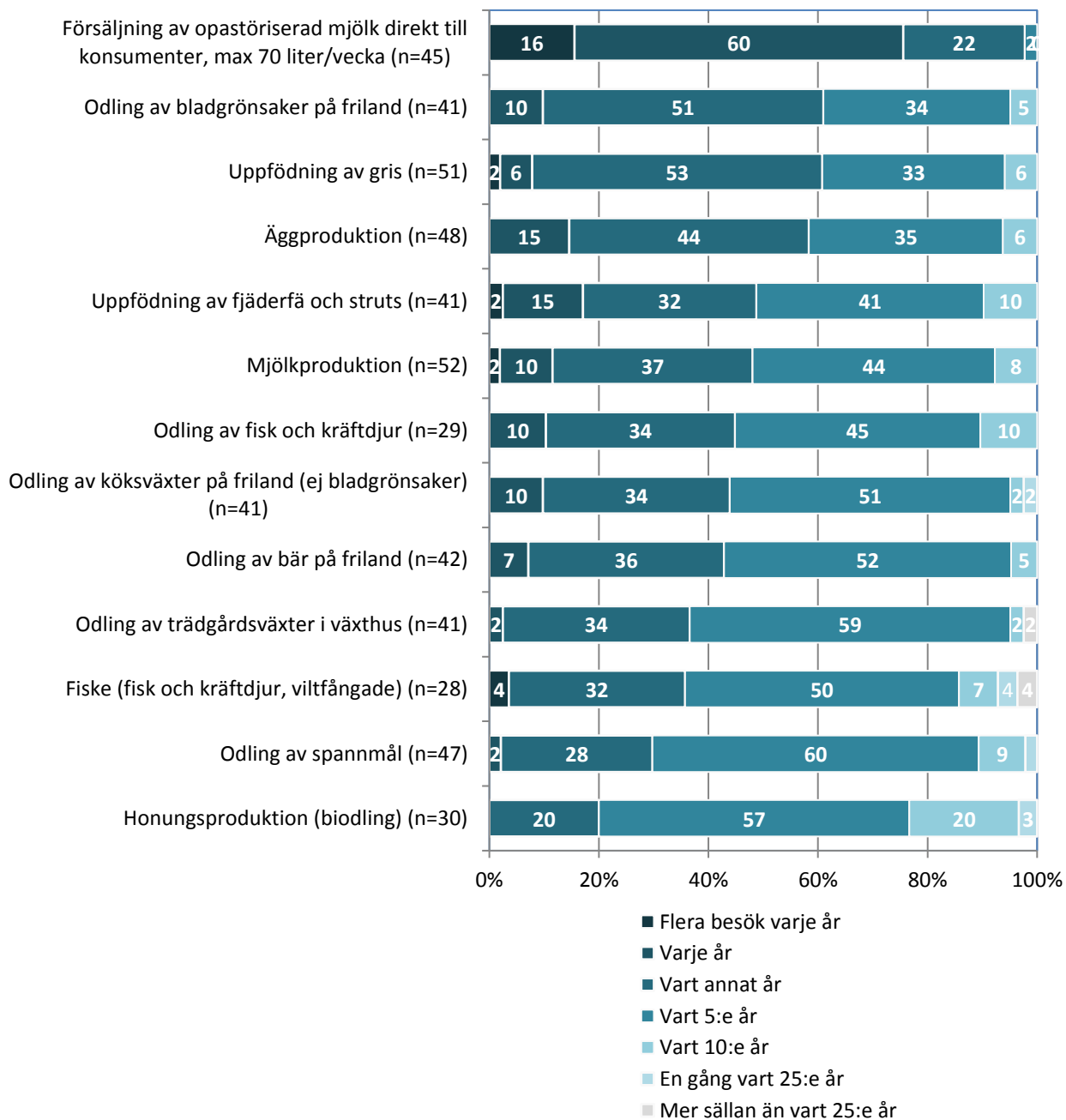
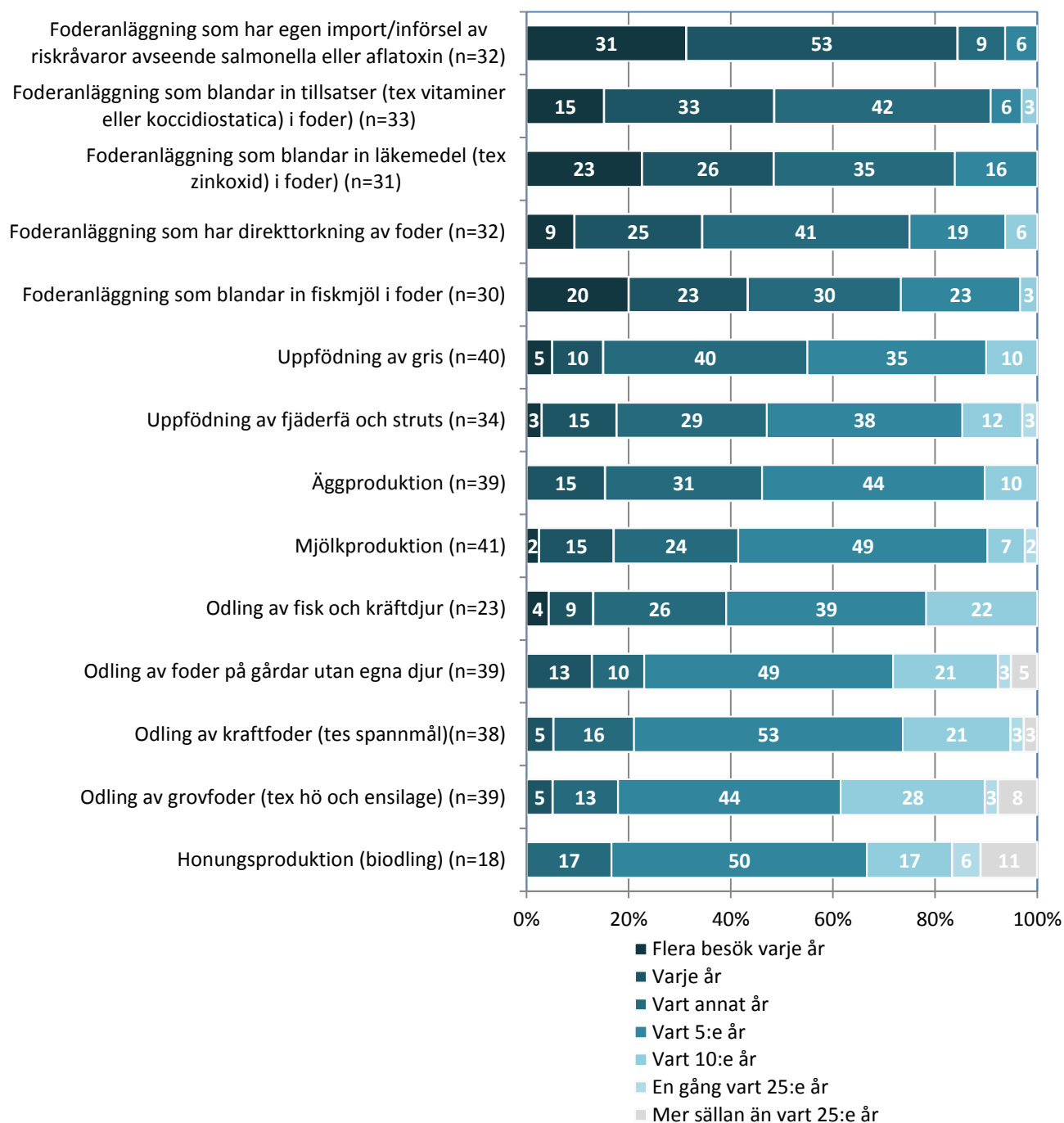


Diagram 19. Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en foderkontroll vid följande typer av verksamheter, för att minimera riskerna för djurhälsa eller i förlängningen människors hälsa? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll, samordnar kontroll eller gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll och som besvarat frågan/har en uppfattning.



Vid vissa mer riskfyllda branscher såsom uppfödning av gris, äggproduktion, odling av bladgrönsaker på friland, foderanläggning som blandar in tillsatser eller fiskmjöl, samt direktorkar foder, bör kontroll ske vartannat år enligt medarbetarna. Enstaka branscher såsom försäljning av opastöriserad mjölk och foderanläggningar som har egen import bör kontrolleras varje år⁴⁶, se diagram 18 och diagram 19.

Cirka en femtedel av medarbetarna har ingen åsikt om lämplig kontrollfrekvens.

Den oro som redan nu finns för att just kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktion skulle belasta primärproducenterna är sannolikt överdriven, eftersom kontroll teoretiskt nu sker cirka vart 75:e år i genomsnitt. Det är troligt att oron baseras på en sammanblandning med andra kontroller inklusive företagets anslutning till frivilliga kontrollprogram/system. Vid intervjuer med primärproducenter som skedde inom ramen för utvärderingen gav de intervjuade förslag på en högre kontrollfrekvens än vad som är fallet idag. Nästan samtliga av de primärproducenter som intervjuades ansåg att en kontrollfrekvens på varje, vartannat till vart femte år är önskvärd.⁴⁷

6.3 Resurser

Endast sex av de 20 svarande länsstyrelserna anser att de har tillräckligt med resurser för att uppfylla sitt kontrolluppdrag av foder- och livsmedelskontroll. Tio länsstyrelser anser att de inte har helt tillräckliga resurser och övriga fyra att de har helt otillräckligt med resurser. Det är framförallt ekonomiska medel som saknas, vilket är en förutsättning för att kunna anställa personal. Vissa anger att de har svårt att hitta lämplig personal⁴⁸.

6.3.1 Personal

Livsmedel

Antalet årsarbetskrafter på livsmedelsområdet har ökat de senaste åren och var under 2015 drygt 10, en ökning från 2014, då siffran var 8⁴⁹. Resurser har, enligt länsstyrelserna, tagits från andra områden vid myndigheten för att användas för inventering och registrering av anläggningar, samt för att utföra mer livsmedelskontroll. Under 2016 har resurserna ökat ytterligare och uppskattas nu vara knappt 13 årsarbetskrafter⁵⁰. De är dock inte tillräckliga, utan 13 länsstyrelser uppger att de inte har

⁴⁶ Enkät enskild medarbetare

⁴⁷ Telefonintervjuer primärproducenter

⁴⁸ Enkät kontaktperson

⁴⁹ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁵⁰ Enkät kontaktperson

tillräckligt med personal.⁵¹ Flera länsstyrelser saknar en behovsinventering⁵² så det är oklart hur mycket personella resurser som behövs.

De 13 årsarbetskrafterna är fördelade på 94 personer, från en till tolv personer per myndighet⁵³ Det betyder att i genomsnitt arbetar varje person cirka 14 procent av en heltidstjänst med livsmedelskontroll.

Foder

Antalet använda årsarbetskrafter har för de senaste tre åren varit runt 2,5 på foderområdet⁵⁴. Under 2016 arbetar knappt 5 årsarbetskrafter med foderkontroll inom primärproduktionen⁵⁵. I enkäten har 13 länsstyrelser att de inte har tillräckligt med personal för att uppfylla uppdraget gällande foderkontroll i primärproduktionen.⁵⁶

Arbetet fördelas på 78 personer, från en till tolv personer per myndighet⁵⁷. Det betyder att i genomsnitt arbetar varje person cirka 6 procent av en heltidstjänst med foderkontroll.

⁵¹ Enkät kontaktperson

⁵² Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

⁵³ Enkät kontaktperson

⁵⁴ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁵⁵ Enkät kontaktperson

⁵⁶ Enkät kontaktperson

⁵⁷ Enkät kontaktperson

7 Kontrollen är inte enhetlig i praktiken

Att kontrollen är enhetlig betyder att upptäckt av brister, bedömningar, resultat och krav på åtgärder är desamma vid kontroll av likvärdiga verksamheter eller förhållanden.

Enhetlig kontroll har en koppling till rättssäkerhet, då alla ska behandlas lika. I vilken grad kontrollen är enhetlig har däremot ingen direkt koppling till i vilken grad kontrollen är ändamålsenlig och har effekt. Kontrollen kan alltså vara enhetlig även om kvaliteten på kontrollerna är undermålig och de bedömningar som görs är felaktiga som sådana.

Kontrollen kan vara enhetlig på olika nivåer.

Enhetlighet på urvalsnivå påverkar vilka företag som kontrolleras och är därmed avgörande för i vilken grad brister som finns i länet kan upptäckas.

Enhetlighet på genomförandenivå påverkar i vilken grad de brister som finns på kontrollerade anläggningar upptäcks, t.ex. beroende på om kontroll sker av alla eller av en mindre andel relevanta krav.

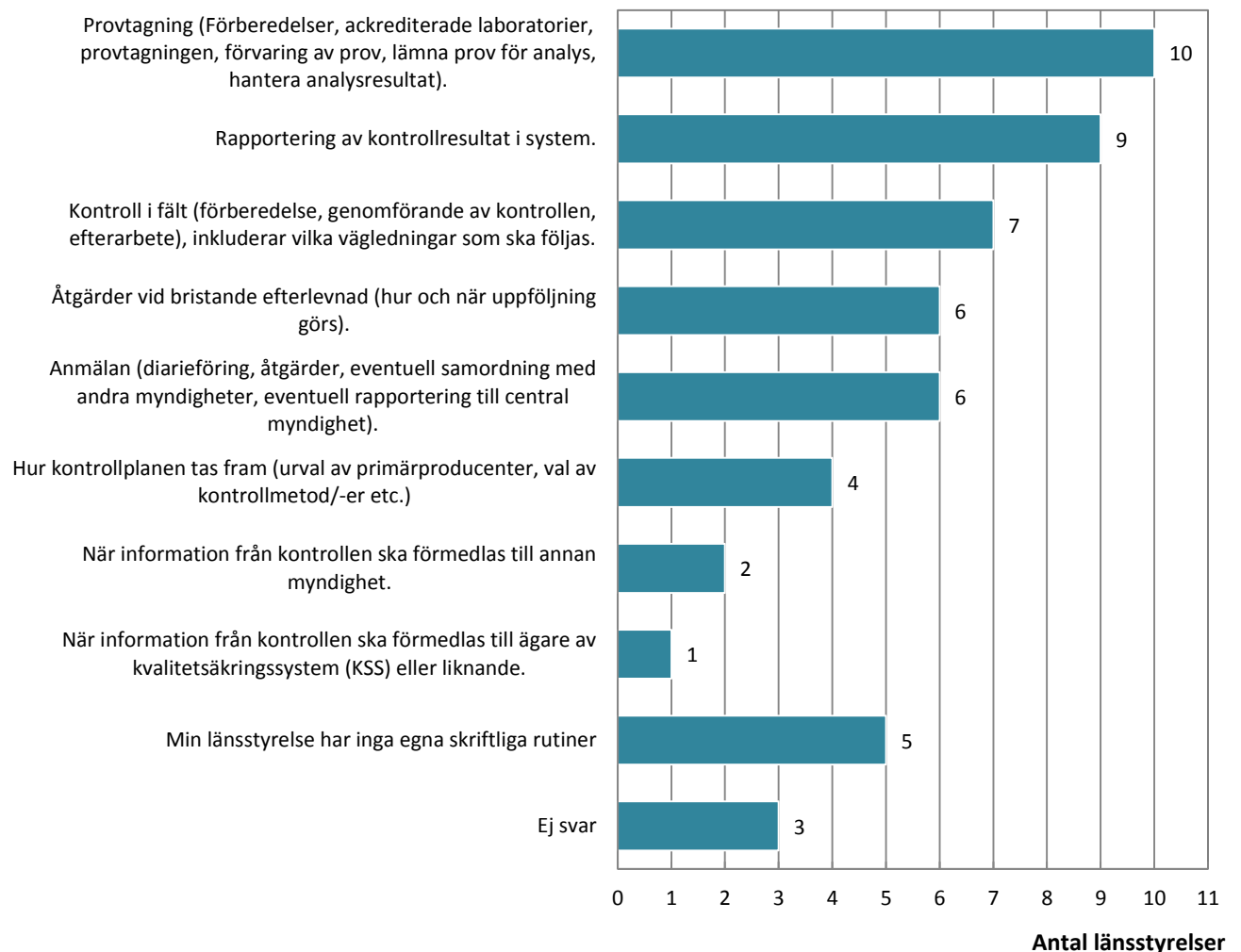
Enhetlighet i kontrollen uppnås bland annat genom vägledning och gemensamma rutiner som kontrollpersonalen arbetar efter. Enhetlighet kan också uppnås genom samsynssyftande aktiviteter, såsom parallellkontroller, jämförelser och diskussioner kring bedömningar samt i samordnade kontrollprojekt.

7.1 Rutiner och instruktioner

Länsstyrelserna har i olika omfattning dokumenterade rutiner för olika arbetsmoment i sin kontroll av alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder, se diagram 20 och 21. Vanligast är att länsstyrelserna har rutiner för hur kontrollresultat ska rapporteras i systemen och hur provtagning ska ske. Endast fyra har rutiner för hur deras kontrollplan ska tas fram med urvalsprocess och val av kontrollmetoder. Bara enstaka länsstyrelser har rutiner för hur information från kontrollen ska förmedlas till annan myndighet eller till ägare av kvalitetssäkringssystem eller liknande⁵⁸.

Diagram 20. För vilka arbetsmoment, om något, har din länsstyrelse egna skriftliga rutiner vid utförande av kontroll av alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder? Flera svar möjligt. (Antal)

Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.

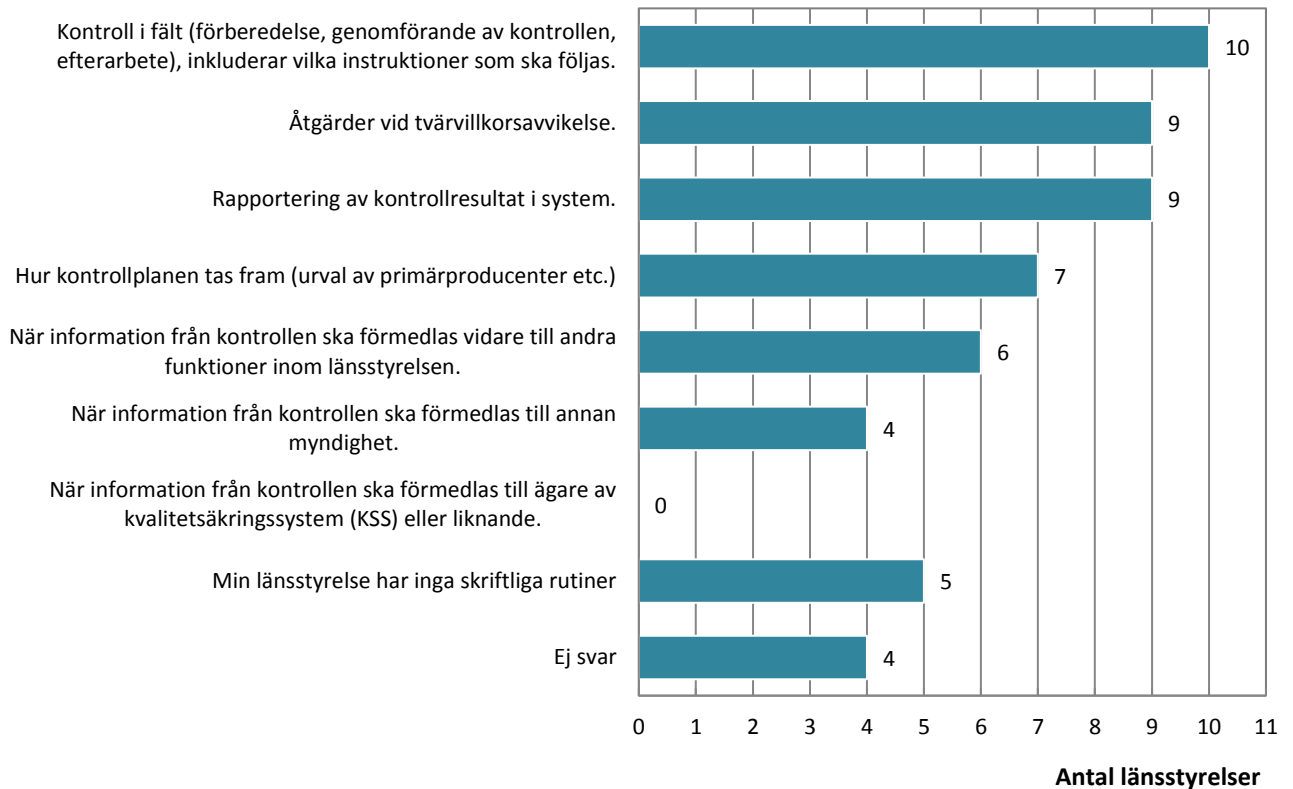


⁵⁸ Enkät kontaktperson

Inom tvärvillkorskontroll är det vanligast med rutiner för kontroll i fält, åtgärder vid tvärvillkorsavvikelse och rapportering av resultat i kontrollsystem. Ingen länsstyrelse har rutin för när information från tvärvillkorskontrollen ska förmedlas till ägare av kvalitetssäkringssystem eller liknande, diagram 21.

Diagram 21. För vilka arbetsmoment, om något, har din länsstyrelse skriftliga rutiner vid utförande av tvärvillkorskontroll? Flera svar möjligt. (Antal)

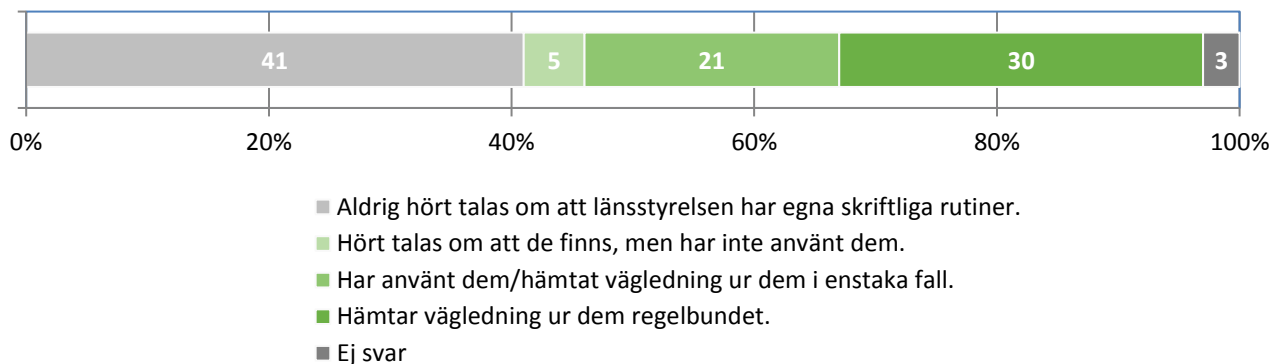
Bas: Antal länsstyrelser (21), enkät till länsstyrelsernas kontaktperson.



De dokumenterade instruktionerna är bara till viss del kända inom myndigheten, se diagram 22. Det är framförallt chefer och de medarbetare som samordnar kontrollen och gör urvalet som är bekanta med dokumenten⁵⁹.

Diagram 22. Hur bekant är du med din länsstyrelses egna skriftliga instruktioner/rutiner om hur du ska utföra inklusive att följa upp din kontroll i primärproduktionen? (n=63) (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll eller samordnar kontroll.



Fem länsstyrelser har inte några dokumenterade rutiner alls inom de respektive typerna av kontroll. Detta har även noterats vid Livsmedelsverkets revisioner av länsstyrelsens livsmedelskontroll⁶⁰. Då det gäller tvärvillkorskontrollerna så har länsstyrelserna i större omfattning skriftliga rutiner för de nämnda momenten⁶¹.

Förutsättningarna för enhetlig kontroll är inte optimala då länsstyrelserna i liten utsträckning har egna dokumenterade rutiner. Enhetlig kontroll behöver dock inte vara enhetlig i arbetssätt. Det väsentliga är att man kommer fram till samma resultat, inte att samma metod används för att nå resultatet.

⁵⁹ Enkät enskild medarbetare

⁶⁰ Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

⁶¹ Enkät kontaktperson

7.2 Vägledningar och kontrollhandböcker

Både Jordbruksverket och Livsmedelsverket har tagit fram ett flertal vägledningar och kontrollhandböcker för att stödja kontrollmyndigheterna. Medarbetare vid länsstyrelserna har kännedom om och använder i stor utsträckning dessa dokument, se diagram 23- 26.

Vilken inriktning kontrollanten har påverkar naturligtvis hur regelbundet olika vägledningar från centrala verk används. Användandet hör samman med hur stor del av livsmedels- respektive foderlagstiftningen kontrollanten täcker vid sina kontroller.

Diagram 23. Hur bekant är du med nedanstående skriftliga dokument från Livsmedelsverket och Jordbruksverket ... ? "Livsmedelsverkets vägledning Livsmedelskontroll i primärproduktionen" (n=84) (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor)

Bas: Samtliga svarande och respektive kontroll, enkät till enskilda medarbetare.

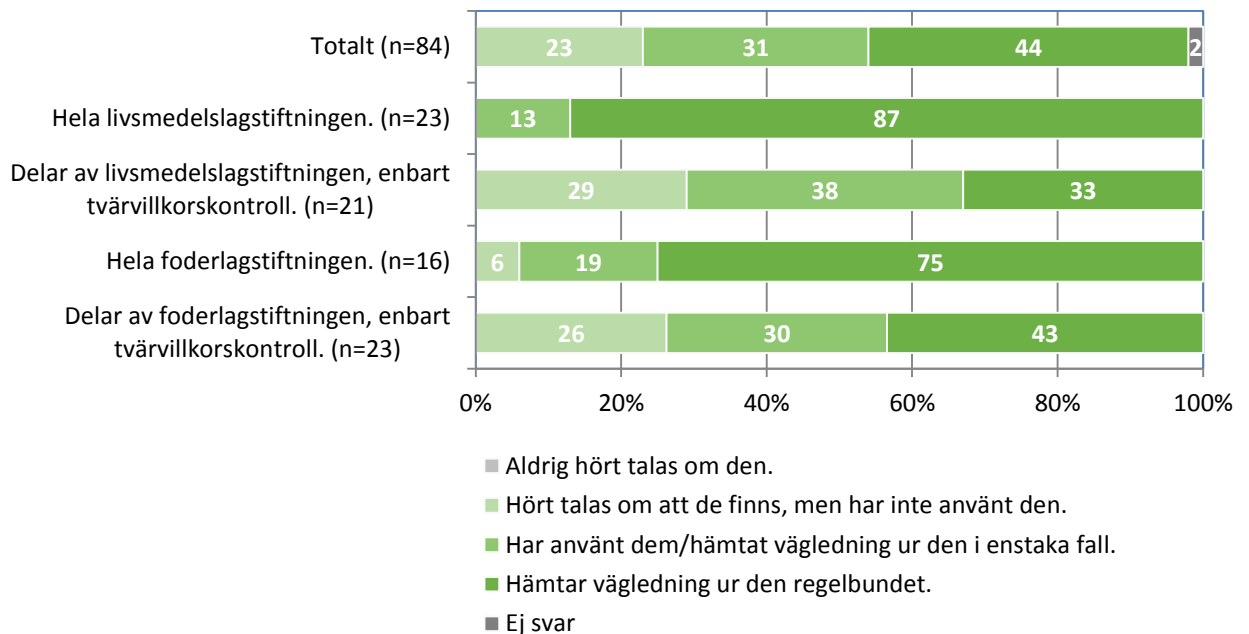


Diagram 24. Hur bekant är du med nedanstående skriftliga dokument från Livsmedelsverket och Jordbruksverket ... ? ”Jordbruksverkets tvärvillkorsinstruktion, delarna som gäller livsmedelskontroller” (n=84) (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor)

Bas: Samtliga svarande och respektive kontroll, enkät till enskilda medarbetare.

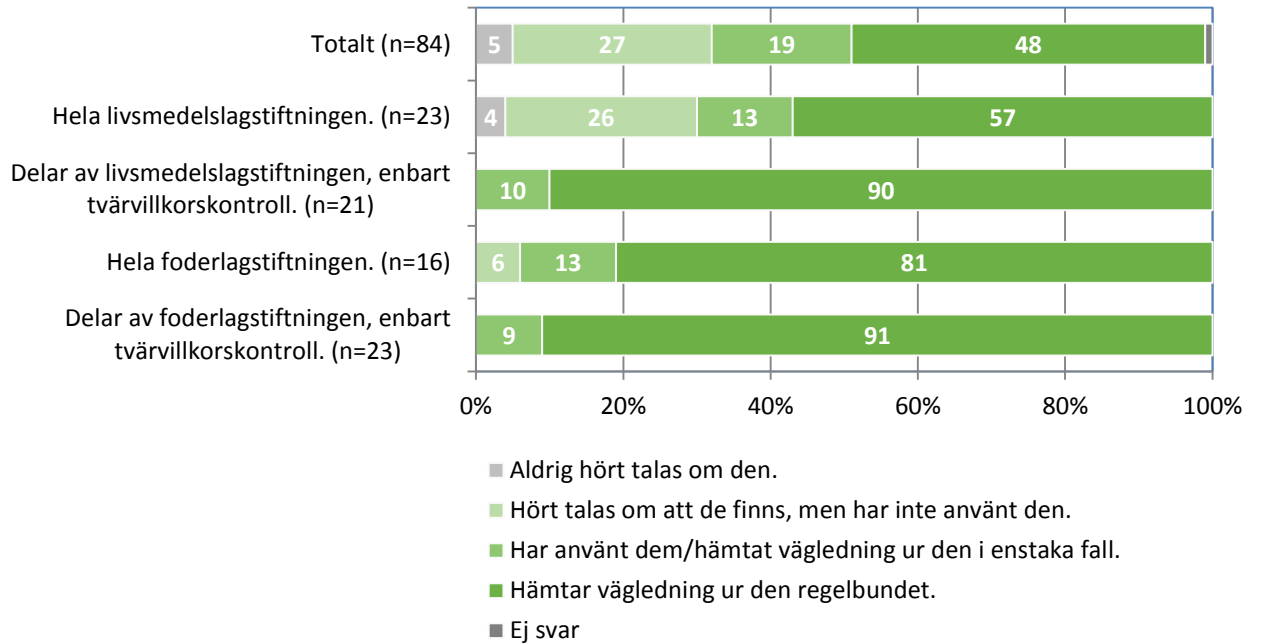


Diagram 25. Hur bekant är du med nedanstående skriftliga dokument från Livsmedelsverket och Jordbruksverket ... ? ”Jordbruksverkets tvärvillkorsinstruktion, delarna som gäller foderkontroll” (n=84) (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor).

Bas: Samtliga svarande och respektive kontroll, enkät till enskilda medarbetare.

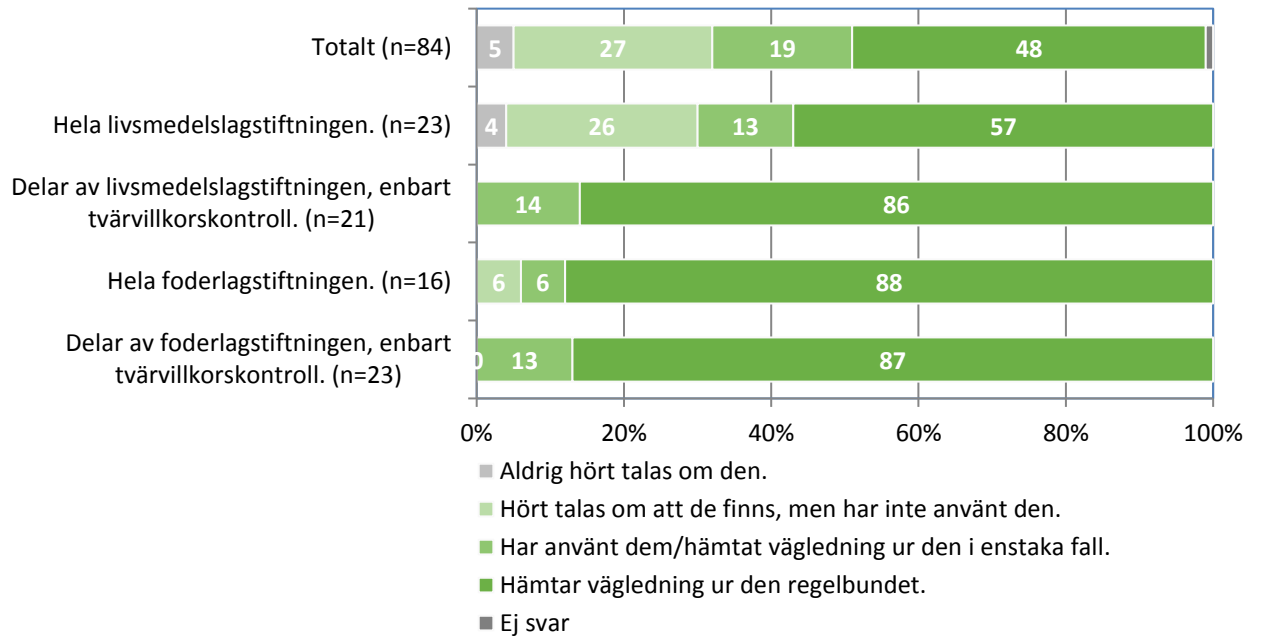
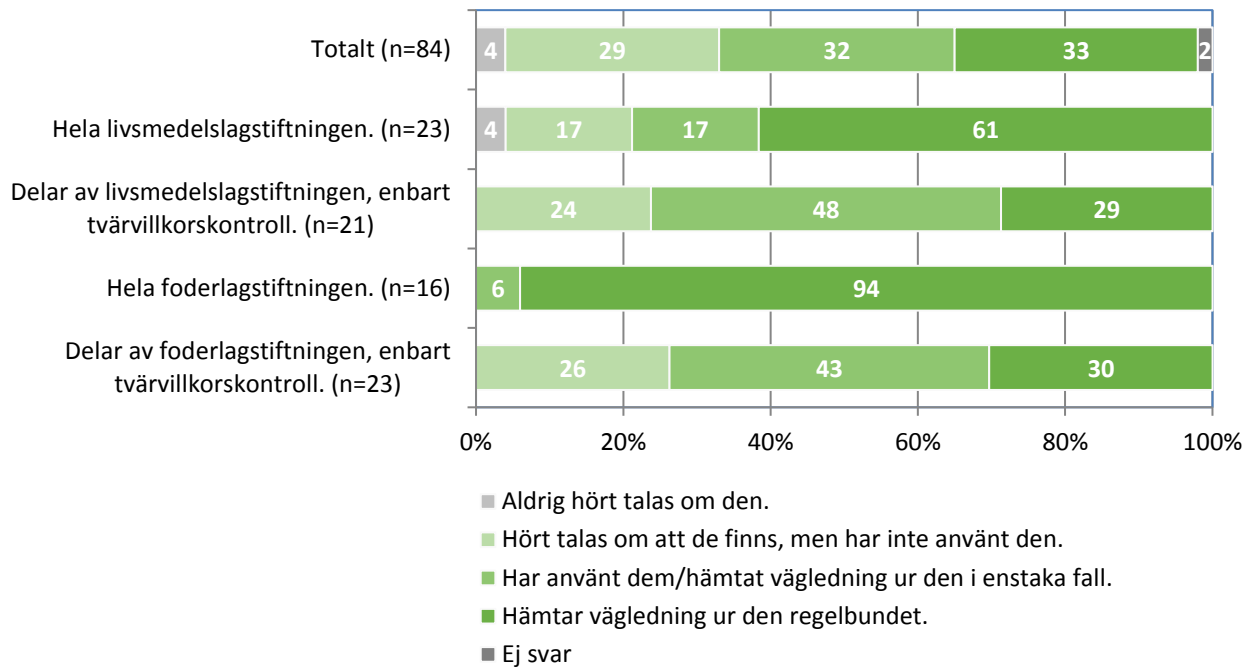


Diagram 26. Hur bekant är du med nedanstående skriftliga dokument från Livsmedelsverket och Jordbruksverket ... ? ”Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. offentlig foderkontroll i primärproduktionen” (n=84) (Procent) Uppdelat på om de vanligtvis kontrollerade hela lagstiftningen eller delar av lagstiftningen (tvärvillkor)

Bas: Samtliga svarande och respektive kontroll, enkät till enskilda medarbetare.



De dokument som ger stöd vid riskklassning, registrering, åtgärder vid bristande efterlevnad, samt om att planera, leda och följa upp, används vanligtvis endast vid enstaka tillfällen. Dessa arbetsmoment utförs inte med samma regelbundenhet som utförande och rapportering av kontroll.

7.3 Branschriktlinjer

Branschriktlinjer kan fungera som ett stöd vid de enskilda kontrollanternas bedömningar på olika kontrollpunkter. I vilken grad detta stöd också medverkar till en enhetlig kontroll är beroende av hur stor andel av kontrollanternas som använder branschriktlinjen.

Majoriteten av de medarbetare som utför kontroll hämtar vägledning ur sådana riktlinjer, vid enstaka fall (45 procent av de svarande) eller regelbundet (23 procent)⁶².

7.4 Samsynsytande aktiviteter: parallellkontroller mm

Tretton av 19 svarande länsstyrelser har genomfört samsynsytande aktiviteter i form av kontroller där flera medarbetare deltar, exempelvis som en parallellkontroll eller

⁶² Enkät enskild medarbetare

skuggkontroll.⁶³ Detta har framförallt skett i samband med tvärvillkorskontrollerna, nästan hälften av medarbetare som arbetar med kontrollrelaterade frågor anger att de deltagit i en sådan aktivitet. De samsynsytande kontrollerna skedde nästan uteslutande inom den egna myndigheten⁶⁴.

7.5 Samsynsytande aktiviteter: samarbeten och stöd från central myndighet

Kontrollanter stämmer ofta av frågor med andra kontrollanter inom sin myndighet, drygt 80 procent, eller med kontrollanter på annan länsstyrelse, drygt 40 procent.

Drygt 40 procent av de medarbetare som arbetar med kontrollrelaterade frågor anger att de ringer kontrollstöd på Livsmedelsverket eller använder forumet på Livsmedelsverkets webbsida, Livstecknet. Avstämningen sker när behov uppstår eller vid förbokade möten⁶⁵. Två av medarbetarna (3 procent av de svarande) anger att de inte har någon att bolla frågor med för samsyn⁶⁶.

7.6 Länsstyrelsernas samarbete med andra myndigheter

De allra flesta av länsstyrelsernas kontaktpersoner uppger att den egna länsstyrelsen samarbetar med andra myndigheter om livsmedels- och foderkontrollen. Fjorton av 18 svarande länsstyrelser samarbetar med andra länsstyrelser och cirka hälften har något samarbete med respektive central kontrollmyndighet; Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. Även samarbete med de lokala kontrollmyndigheterna förekommer. Tre länsstyrelser anger att de inte har något samarbete med annan myndighet⁶⁷.

Samarbete sker framförallt genom personliga kontakter och nätverk vid andra länsstyrelser. Skälen till samarbete med andra myndigheter kan till exempel vara att få tillgång till kompetent kontrollpersonal med kunskap inom specifika branscher, dela erfarenheter om kontrollobjekt, eller för att undvika en jävsituation⁶⁸.

7.7 Samordnade kontrollprojekt

Livsmedelsverket utför samordnade kontrollprojekt tillsammans med länsstyrelserna. Under 2015 genomfördes bland annat projektet glykoalkaloider, kadmium och bly i svenskodlad potatis, då tolv länsstyrelser deltog⁶⁹.

⁶³ Enkät kontaktperson

⁶⁴ Enkät enskild medarbetare

⁶⁵ Enkät enskild medarbetare

⁶⁶ Enkät enskild medarbetare

⁶⁷ Enkät kontaktperson

⁶⁸ Enkät kontaktperson

⁶⁹ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

Jordbruksverket genomför inte några motsvarande kontrollprojekt för foder.

7.8 Enhetlighet i praktiken?

Sjutton av de 20 svarande länsstyrelserna anser att målet att enhetliga bedömningar görs vid bristande efterlevnad vid foderanläggningar är uppnått eller nära att uppnås⁷⁰. Flera resultat i utvärderingen pekar dock på att även om vägledningar och handböcker används, så utförs inte kontrollen på ett enhetligt sätt. Ett exempel är de stora skillnaderna i andel kontrollerade relevanta krav (tabell 1) och hur avvikelser upptäcks och rapporteras (figur 4). Olikheterna orsakas av flera faktorer, t.ex. hur arbetet organiserad samt kontrollantens huvudinriktning, arbetssätt och kompetens.

8 Kontrollen ger inte avsedd effekt och är därmed inte ändamålsenlig

För att kontrollen ska ge effekt och vara ändamålsenlig krävs att:

- aktuella primärproducenter av livsmedel och foder är kända och registrerade med uppdaterad information
- kontroll utförs där den gör mest nytta
- kontroll utförs i tillräcklig omfattning,
- medarbetare har rätt kompetens
- eventuell bristande efterlevnad upptäcks och
- påvisade brister åtgärdas

8.1 Aktuella och fullständiga register

Att samtliga primärproducenter av livsmedel och foder är kända och registrerade med uppdaterad information är en grundförutsättning för att kontrollen ska vara ändamålsenlig.

Registren över primärproducenter är ofullständiga, framförallt inom livsmedel där uppskattningsvis endast cirka en tredjedel av producenterna är registrerade. Uppgifterna i registren är inte fullt uppdaterade och inom foder saknas viktig information för att riskklassa anläggningar, se avsnitt 5 om riskbaserad kontroll.

⁷⁰ Enkät kontaktperson

8.2 Kontroll där den gör störst nytta

Att kontrollen utförs på de anläggningar där brister finns är en grundförutsättning för att kontrollen ska vara ändamålsenlig. Riskbaserad kontroll ska medverka till att kontroll sker där den gör störst nytta.

Tvårvillkorskontroll är vanligast för både kontroll av livsmedels- och foderlagstiftning i primärproduktionen. På grund av att tvårvillkorsurval och urval på regional nivå inte styr urvalen till anläggningar med verksamheter som enligt riskvärdering har högst risk är kontrollfrekvensen på anläggningar med högst risk lägre än kontroll på övriga anläggningar. Tvårvillkorskontrollanter uppger ofta att kontrollens upplägg är lika över alla företag de kontrollerar, det vill säga kontrollen anpassas inte till företagets risker. Denna kontroll är med andra ord i låg grad riskbaserad i sitt utförande, se avsnitt 5.

8.3 Kontrollens omfattning.

Att kontroll sker i tillräcklig omfattning är en grundförutsättning för att kontrollen ska vara ändamålsenlig.

Kontrollfrekvensen är låg, drygt en procent om tvårvillkorskontrollen räknas in och antalet primärproducenter antas vara cirka 60 000, annars betydligt under 1 procent. Så få kontroller omöjliggör en regelbunden kontroll på anläggningsnivå och begränsar möjlighet till regelbunden kontroll även på branschnivå. Eftersom kontrollen till större delen utgörs av tvårvillkorskontroll täcks inte alla relevanta krav vid den totala kontrollens utförande.

Information om anläggningar delas inte mellan kvalitetssäkringsprogram och myndigheter och granskningarna av systemen påverkar inte planeringen av kontrollen. Baserat på detta kan kvalitetssäkringssystemen inte användas som argument för en lägre kontrollfrekvens.

Länsstyrelsernas medarbetare svarar i stor utsträckning att kontroll borde ske betydligt oftare än vad som sker i dagsläget, se avsnitt 6.

8.4 Medarbetarnas kompetens

Medarbetare med kompetens är en mycket viktig förutsättning för att brister i livsmedels- och foderanläggningarnas verksamhet ska kunna upptäckas.

Livsmedelsverket har utbildningar om kontroll i primärproduktionen och SVA utbildningar om fodersäkerhet⁷¹.

⁷¹ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

Åtta av 20 länsstyrelser uppger att de nått målet⁷² att ha personal som genomfört/deltagit i utbildningar inom prioriterade livsmedelsområden och sex att målet är nära att vara uppnått⁷³. Fem av de 20 svarande länsstyrelserna anser att målet⁷⁴ inom foderområdet att medarbetarna har rätt kompetens för det arbete som ska utföras är uppfyllt och 11 anger att målet är nära att vara uppnått.

Kontrollanter vid flera länsstyrelser har deltagit i BTSF-kurser⁷⁵, exempelvis ”Controls on contaminants in feed and food”, ”Feed Law – EU hygiene rules and HACCP auditing” och ”Food Hygiene at Primary Production – Food of non-animal origin”⁷⁶.

Inom livsmedelsområdet visar revisionsresultat att några länsstyrelser saknar kompetensbehovsanalys och även kompetens inom området frukt och grönt, t.ex. odling av äpplen och jordgubbar⁷⁷.

I avsnitt 6.3.1. framgår att kontrollen utförs av få årsarbetskrafter fördelade på många olika personer. Av 58 svarande kontrollanter arbetar 41 procent huvudsakligen med djurskyddskontroll, 24 procent med tvärvillkorskontroll, 21 procent med livsmedelskontroll, 9 procent med annat, 3 procent med läkemedelsanvändning på gård och endast 2 procent (huvudsakligen med foderkontroll). Kontrollen av livsmedel och foder är alltså spridd på många personer och det är endast ett fåtal som har dessa kontroller som sin huvudsakliga kontrolluppgift⁷⁸.

Nedan finns diagram över kompetens för kontrollanter med olika huvudinriktningar. Eftersom endast en kontrollant har huvudinriktning foder finns ingen tabell över denna inriktning.

⁷² Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan

⁷³ Enkät kontaktperson

⁷⁴ Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan

⁷⁵ BTSF = Better Training For Safer Food, EU-kommissionens utbildningsprogram

⁷⁶ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

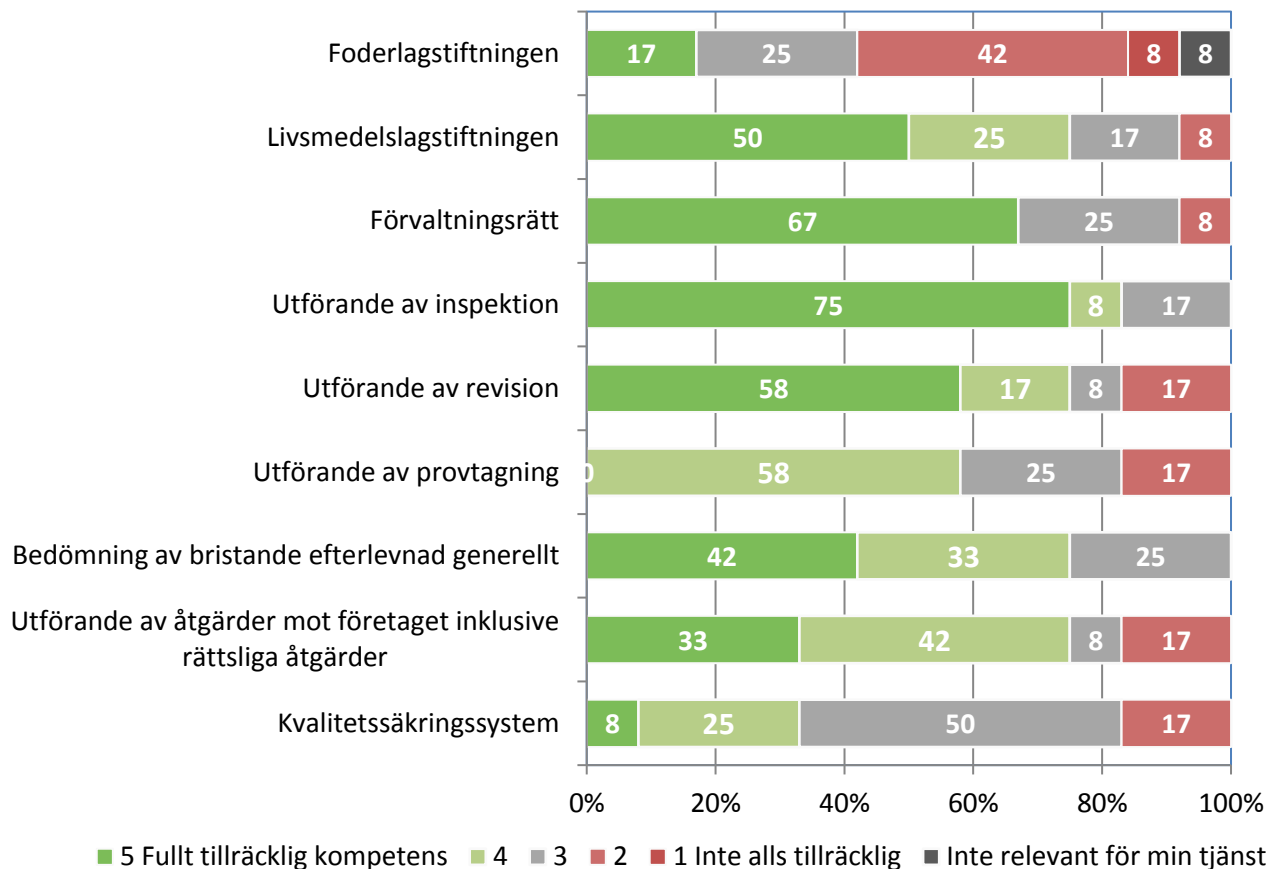
⁷⁷ Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

⁷⁸ Enkät enskild medarbetare

Bland kontrollanterna med huvudinriktning livsmedel upplever de flesta att de har hög kompetens inom majoriteten av områdena. Andelen som upplever att de har tillräcklig kompetens är dock låg när det gäller områdena kvalitetssäkringssystem och foderlagstiftning. Flera i denna grupp utför inte foderkontroll, men kvalitetssäkringssystemen ska kontrollanten ta hänsyn till och behöver känna till.

Diagram 27. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Procent)

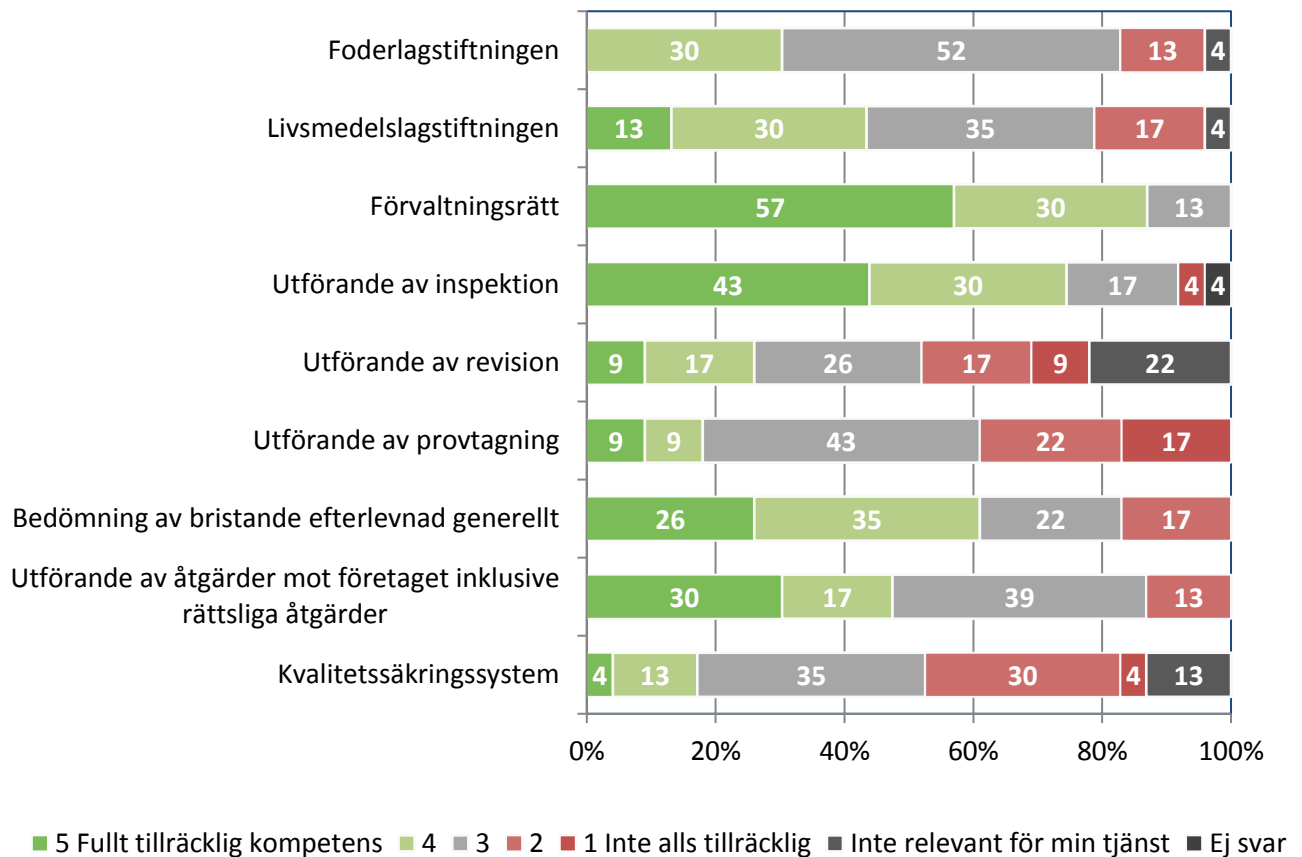
Bas: Medarbetare som utför kontroll, huvudinriktning livsmedel (n=12), enkät till enskilda medarbetare.



Bland kontrollanterna med huvudinriktning djurskydd, som är den största gruppen, upplever många att de inte har tillräcklig kompetens inom kvalitetssäkringssystem, utförande av provtagning och utförande av revision. Det är också mindre än hälften som upplever att de har tillräcklig kunskap om livsmedels- och foderlagstiftning.

Diagram 28. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Procent)

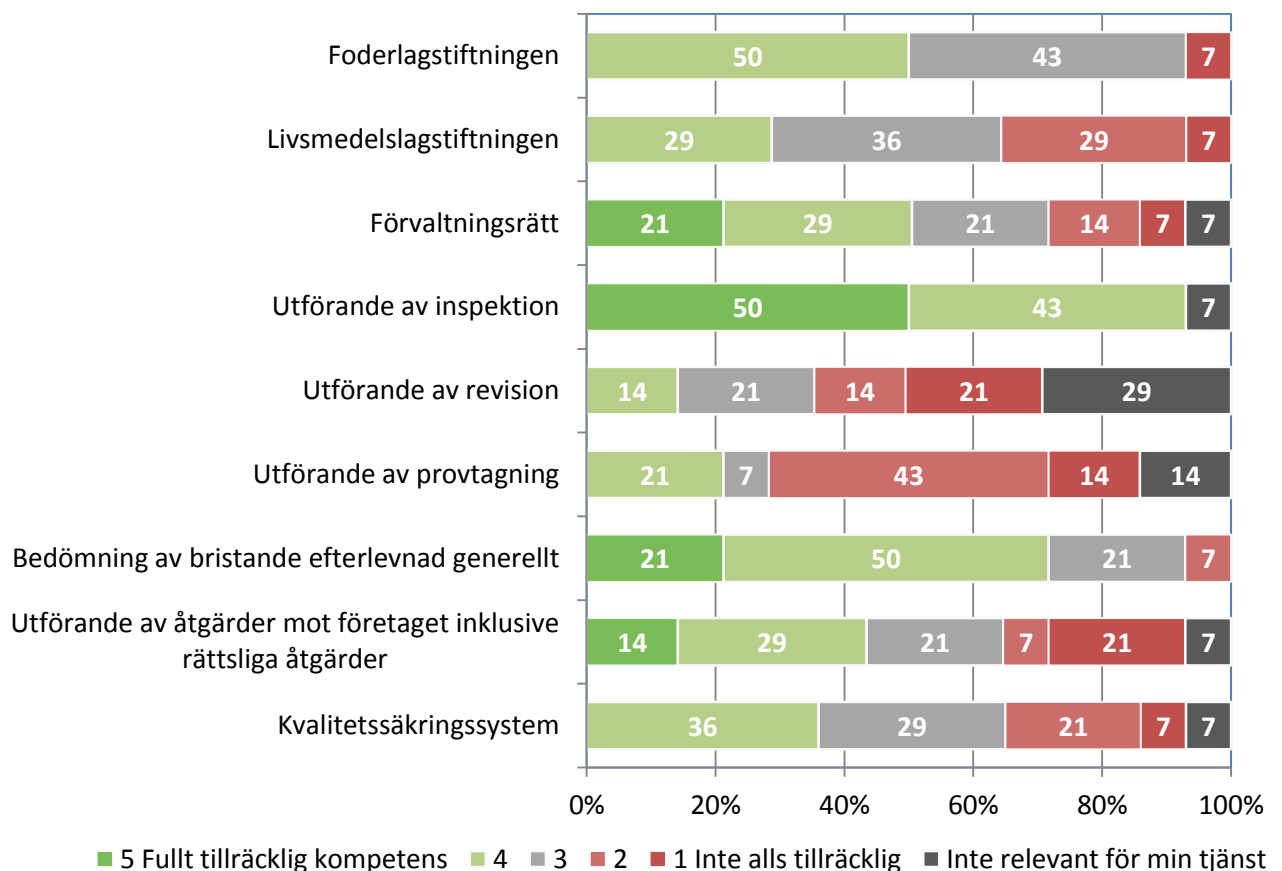
Bas: Medarbetare som utför kontroll, huvudinriktning djurskydd (n=23), enkät till enskilda medarbetare.



Bland kontrollanter med huvudsaklig inriktning tvärvillkor är upplevelsen av kompetensbrist stor inom många områden; utförande av provtagning och revision, livsmedelslagstiftning, utförande av åtgärder mot företaget inklusive rättsliga åtgärder och kvalitetssäkringssystem. Därmed saknar tvärvillkorskontrollanterna till stor del kompetens för att utföra kontroll enligt kontrollförordningen. Sannolikheten att avvikelser upptäcks och åtgärdas minskar därmed.

Diagram 29. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll, huvudinriktning tvärvillkor (n=14), enkät till enskilda medarbetare.



8.4.1 Kvalitetssäkringssystemen, kunskap och påverkan på kontrollen

Medarbetare som utför kontroll fick frågan ”Tar du när du utför livsmedels- och foderkontroll i primärproduktionen reda på om det enskilda företaget du kontrollerar tillämpar något kvalitetssäkringssystem? Exempel på kvalitetssystem kan vara, Arlagården, Svenska Äggs omsorgsprogram och Sigill biodling (Kiwa, SMAK, HS certifiering m.fl. utför revisionerna av Sigill standarder)”. De flesta svarade att de alltid tar reda på om det enskilda företaget tillämpar något kvalitetssäkringssystem (63

procent). Kunskapen om innehållet i det aktuella systemet finns dock inte alltid. På frågan ”Har du vid kontroll av enskilda livsmedels- och/eller foderföretag kunskap om innehållet i det kvalitetssäkringssystem som företaget tillämpar?” svarade 15 procent av kontrollanterna att de känner till kvalitetssäkringssystem för merparten branscher och 66 procent att de känner till det för vissa branscher. Resterande 19 procent svarade att de inte hade kunskapen.

Kontakt tas sällan med ägare av kvalitetssystemet eller certifieringsorganet inför en kontroll⁷⁹. Information om anläggningar delas inte mellan kvalitetssäkringsprogram/system, systemägare och myndigheter och det kan minska möjligheten att upptäcka brister.

8.4.2 Sakområden

Det finns många olika produktionsinriktningar och branscher inom vilka kontrollpersonalen behöver ha kompetens. Ökad kompetens om eller erfarenhet från den aktuella branschen som kontrolleras efterfrågas av näringen och skapar förutsättningar för en bra kontrollsituation.

Inom många områden uppger de allra flesta av länsstyrelsernas kontaktpersoner att det finns personal med kompetens, t.ex. inom uppfödning av flera djurslag, mjölk- och äggproduktion samt odling av potatis och spannmål. De teoretiska kunskaperna är vanligare än den praktiska erfarenheten⁸⁰. På andra områden är kompetensen samlad på några få länsstyrelser, exempelvis uppfödning av ren, odling av tvåskaliga blötdjur, produktion av groddar, uppsamlingscentraler för vegetabiliska primärprodukter och fiskmjölksinblandning i foder. Det är dock få länsstyrelser som har kontrollansvar för dessa typer av anläggningar⁸¹.

Mer bekymmersamt är att det finns områden som de flesta länsstyrelser behöver kontrollera, där åtskilliga kontrollanter uppger att de saknar kompetens. Områden ä. t.ex. honungsproduktion (biodling), fiskanläggningar, odling på friland av diverse grödor (se tabell 2 och 3). Kontaktpersonernas skattningar stämmer inte alltid med kontrollanternas. Ett exempel är att hälften av kontaktpersonerna uppger att länsstyrelsen har god teoretisk kunskap inom odling av frukt och grönt, men en stor andel av kontrollanterna upplever att de saknar både teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet inom denna produktionsinriktning, se tabell 2. Detta stämmer till viss del med revisionsresultat från revisioner av livsmedelskontrollen i primärproduktion⁸².

⁷⁹ Enkät enskild medarbetare

⁸⁰ Enkät kontaktperson

⁸¹ Enkät kontaktperson

⁸² Livsmedelsverkets revisioner av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

**Tabell 2. I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot livsmedelslagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/branscher? (Procent) Bas: Medarbetare som utför kontroll/livsmedelskontroll (n=55), enkät till enskild medarbetare.
Grön färg, hög kompetens > 70, Röd färg, låg kompetens > 30. Gul färg, få kända anläggningar > 30.**

	Jag har god teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har viss teoretisk kunskap om denna bransch/process	Jag har god praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har viss praktisk erfarenhet om denna bransch/process	Jag har varken teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktion inriktning en i länet	Ej svar
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	29	53	15	38	13	2	-
2. Uppfödning av får och get	76	16	58	31	-	-	-
3. Uppfödning av gris	62	31	47	29	-	-	-
4. Uppfödning av hägnat vilt	11	45	5	22	40	2	4
5. Uppfödning av häst	60	27	62	16	4	5	2
6. Uppfödning av nötkreatur	80	13	80	7	-	-	2
7. Uppfödning av ren	7	7	2	7	36	60	2
8. Uppfödning av kanin	13	33	5	29	29	25	4
9. Odling av fisk och kräftdjur	13	31	4	24	51	2	2
10. Honungsproduktion (biodling)	13	18	7	11	62	-	2
11. Mjolkproduktion	84	9	75	9	-	-	2
12. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsumenter, max 70 liter/vecka	18	25	9	9	33	20	9
13. Odling eller insamling av tvåskaliga blötdjur	5	2	-	4	60	38	4
14. Äggproduktion	47	36	25	33	7	-	4
15. Fiske (fisk och kräftdjur, viltfångade)	9	27	4	15	51	7	4
16. Jakt (frilevande vilt)	5	35	5	13	49	9	2
17. Odling av baljväxter	31	31	22	18	22	7	5
18. Odling av oljeväxter	27	33	20	22	22	7	4
19. Odling av potatis	27	47	18	42	11	-	5
20. Odling av sockerbetor	9	13	9	5	35	44	4
21. Odling av spannmål	35	45	35	24	7	5	5
22. Odling av bladgrönsaker på friland	18	38	13	29	36	-	4
23. Odling av bladgrönsaker i växthus	15	36	9	25	40	4	4
24. Odling av köksväxter på friland (ej bladgrönsaker)	18	35	15	20	42	-	4
25. Odling av bär på friland	16	38	13	27	35	-	5
26. Odling av frukt på friland	13	33	7	18	45	7	5
27. Odling av trädgårdsväxter i växthus	15	27	9	20	47	-	5
28. Odling av svamp	2	13	2	5	64	20	4
29. Produktion av groddar	11	13	5	2	55	27	4
30. Insamling av vilda bär och svampar	7	22	-	22	62	5	4
31. Uppsamlingscentraler för vilt	2	13	2	5	67	22	5
32. Samlingsplats/upsamlingscentral för vegetabiliska primärprodukter	5	13	4	11	65	16	4
33. Packeri inom primärproduktion	11	22	5	18	53	5	4

**Tabell 3. I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot foderlagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/ branscher? (Procent) Bas: Medarbetare som utför kontroll/foderkontroll (n=48), enkät till enskilda medarbetare.
Grön färg, hög kompetens > 70, Röd färg, låg kompetens > 30. Gul färg, få kända anläggningar > 30.**

	Jag har god teoretisk kunskap om denna bransch/ process	Jag har viss teoretisk kunskap om denna bransch/ process	Jag har god praktisk erfarenhet om denna bransch/ process	Jag har viss praktisk erfarenhet om denna bransch/ process	Jag har varken teoretisk kunskap eller praktisk erfarenhet	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktionsinriktningen i länet	Ej svar
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	19	60	13	35	17	4	2
2. Uppfödning av får och get	69	23	54	17	4	-	2
3. Uppfödning av gris	52	40	38	23	2	-	4
4. Uppfödning av hägnat vilt	4	33	2	19	52	-	4
5. Uppfödning av häst	52	31	50	17	6	2	4
6. Uppfödning av nötkreatur	71	17	63	13	2	-	4
7. Uppfödning av ren	4	10	2	2	38	50	4
8. Uppfödning av kanin	13	27	10	15	35	21	4
9. Odling av fisk och kräftdjur	6	23	4	15	58	2	4
10. Honungsproduktion (biödling)	8	21	6	10	58	2	6
11. Mjölkproduktion	75	10	63	10	2	-	6
12. Äggproduktion	33	48	21	29	8	-	4
12. Odling av grovfoder (t.ex. hö och ensilage)	63	23	52	19	4	-	4
14. Odling av kraftfoder (t.ex. spannmål)	48	35	38	25	8	-	6
15. Foderanläggning som blandar in läkemedel (t.ex. zinkoxid) i foder	4	27	2	17	56	13	6
16. Foderanläggning som blandar in tillsatser (t.ex. vitaminer eller koccidiostatica) i foder	4	35	2	17	50	13	4
17. Foderanläggning som blandar in fiskmjöl i foder	2	19	2	13	65	15	4
18. Foderanläggning som har direkttorkning av foder	13	33	15	10	40	8	6
19. Foderanläggning som har egen import/införsel av riskrävaror avseende salmonella eller aflatoxin	4	8	2	2	65	23	4

8.4.3 Betydelse av erfarenhet hos kontrollanten

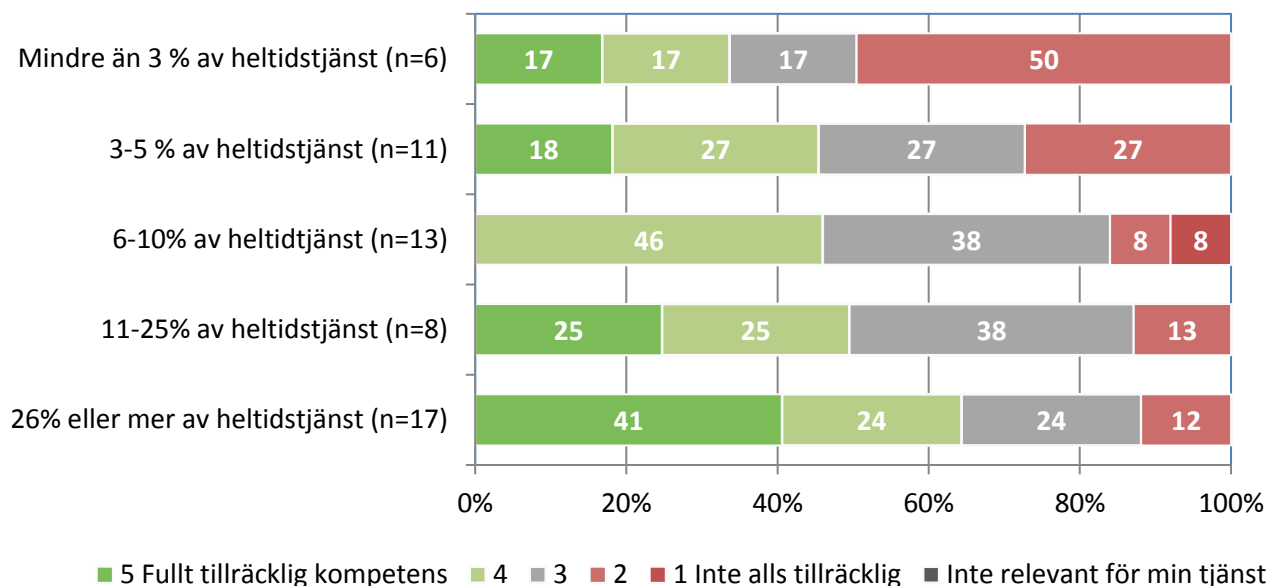
Erfarenhet är viktigt för att kontrollanten ska känna en trygghet i de bedömningar som görs. Flera av de olika kvalitetsstandarder som används i Europa har krav på att varje revisor ska göra ett visst minimiantal revisioner under ett år, vilket anses nödvändigt för kontrollernas kvalitet⁸³. Kraven är formulerade något olika och varierar mellan standarder. Vanligt är ett minimum på 5 revisioner per år och då ska revisorn ha kombinationer av andra kompletterande kompetenser. Det är sällan en och samma revisor

⁸³ Personlig information, Anders Nilsson, Senior förste bedömare, livsmedelsteknikspecialist för Nordeuropa området, Lloyd's Register LRQA

får revidera alla slags livsmedelsföretag. Även i de svenska frivilliga kvalitetssäkringssystemen finns liknande krav, men beroende på bland annat få anslutna företag inom vissa system följs de inte alltid lika strikt⁸⁴.

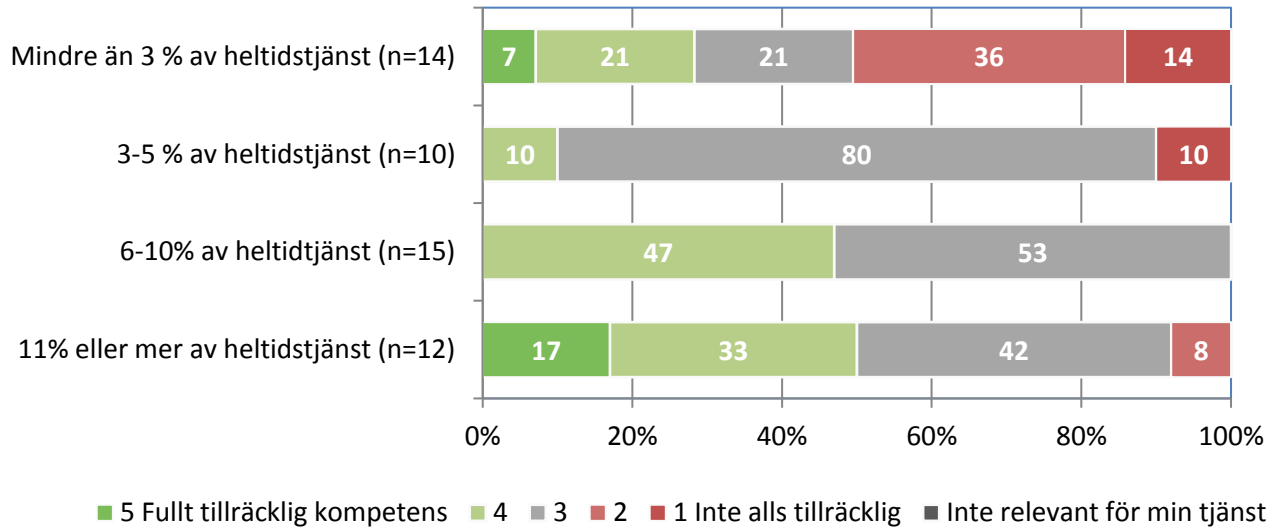
Det finns ett samband mellan den tid en enskild medarbetare lägger på kontrollområdet och den kompetens som medarbetaren har. Enkätstudien visar att kompetensen i livsmedelslagstiftning och foderlagstiftning brister för de kontrollanter som arbetar mindre än 3 procent med ett kontrollområde. Vad gäller kontrollanters uppfattning om kompetens kopplad till livsmedelslagstiftningen ökar den med deras andel av heltidstjänst för kontroll av livsmedelsanläggningar.

Diagram 30. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Livsmedelslagstiftningen)? (Procent) Uppdelat på andel av heltidstjänst arbetar med livsmedelskontroll. Enkät till enskilda medarbetare.



⁸⁴ Granskning av kvalitetssäkerhetssystem

Diagram 31. I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder? (Foderlagstiftningen)? (Procent) Uppdelat på andel av heltidstjänst arbetar med foderkontroll. Enkät till enskilda medarbetare.



När det gäller specialkompetens kring särskild foderverksamhet, såsom egen införsel/import av riskråvaror, inblandning av läkemedel, tillsatser eller fiskmjöl, direkttorkning syns dock ingen koppling mellan procent arbetstid och kunskap/erfarenhet. Få har denna kompetens, oavsett hur mycket man arbetar med det.

8.5 Lämplig kontrollmetod

Val av kontrollmetod är viktig för att eventuella brister ska upptäckas. Vid revisioner av länsstyrelsernas livsmedelskontroll har tillhörande skuggkontroll alltid skett av en kontroll genomförd mot hela lagstiftningen, aldrig mot enbart tvärvillkor. Det har dock vid samtal i revisionerna framkommit att kontrollanterna arbetar på olika sätt med offentlig kontroll enligt kontrollförordningen och med tvärvillkorskontroll enligt jordbrukarstödlagstiftning. En skillnad är att enbart kontrollmetoden inspektion används vid tvärvillkorskontrollerna, medan flera kontrollmetoder används vid kontroller enligt kontrollförordningen, exempelvis förutom inspektioner även revisioner och provtagning.

Livsmedelsverket har dessutom vid utförande av revision av länsstyrelsernas livsmedelskontroll i primärproduktionen fått information från länsstyrelsen att bedömningar av samma rapporteringspunkt i livsmedelskontrollen skiljer mellan tvärvillkorskontroller och offentliga livsmedelskontroller ⁸⁵.

Vid båda kontrolltypernas genomförande används checklistor, vilket kräver inspektionsteknik och social kompetens/bemötande för att ge ett tillförlitligt resultat. Vid skuggkontroller kopplade till revisionerna har kontrollanterna generellt haft en bra

⁸⁵ Livsmedelsverkets revisioner av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

kommunikation med företagarna. I vissa fall kan formulering av frågor förbättras så att de inte uppfattas ledande eller som krav. Förbättringar finns i att i kontrollsituationer få livsmedelsföretagaren att själv, gärna tidigt, beskriva sin verksamhet, dess faror för livsmedlets säkerhet, samt hur farorna förebyggs och åtgärdas. Ett annat förbättringsområde är att ställa fler öppna frågor och att gå tillräckligt djupt i väsentliga frågeställningar, t.ex. genom att verifiera vissa muntliga uppgifter med hjälp av dokumentation. För att kunna göra detta behöver kontrollanten ha ämneskompetens, både teoretisk och praktisk⁸⁶.

Hur en kontrollant genomför kontrollen är generellt viktigt för att kontrollen ska ge effekt i företagets arbete. I en enkätundersökning genomförd 2010 föredrog ofta livsmedelsföretag i branscher med en stor andel fåtal sysselsatta i företaget, ett annat kontrollupplägg än de större företagen. Exempelvis svarade företag från branscher med en stor andel mindre företag att en inspektör med stor kunskap om företagets process- och produktionsområde är det viktigaste kännetecknet för en bra kontroll. De större företagen ville ha en bra genomförd revision, de har oftare en person anställd för att följa lagstiftningen. Primärproducenterna kan passa in bland de mindre företagen i detta sammanhang.⁸⁷

8.5.1 Kontrollmetoden provtagning

Kontrollmetoden provtagning används sällan. Majoriteten av länsstyrelserna tog inga prover i livsmedelskontrollen (15 av 19 svarande) eller i foderkontrollen (18 av 19 svarande) under 2015⁸⁸. I dessa siffror ingår inte prover tagna inom ramen för samordnade kontrollprojekt. Tre länsstyrelser uppgav dock att provtagning för analys av foder ingick i kontrollplanen för 2015⁸⁹. I myndighetsrapporteringen av livsmedelskontrollen anger elva länsstyrelser att de tagit prover i livsmedelskontrollen. I dessa siffror ingår samordnade kontrollprojekt.

8.5.2 Föranmälda kontroller

Att viss kontroll är oanmäld är viktigt för att upptäcka vissa brister, exempelvis fusk. Andelen föranmälda livsmedelskontroller var 2015 liksom tidigare år betydligt högre än andelen oanmälda kontroller, 82 procent jämfört med 18 procent⁹⁰. Medarbetares svar tyder på att bilden är densamma inom foderområdet. Sex av tio kontrollanter anger att inga eller mycket få kontroller där foder ingick var oanmälda⁹¹.

⁸⁶ Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012-2015

⁸⁷ Kontrollens roll skiljer sig mellan branscher, Livsmedelsverkets rapportserie nr 29, 2011.

⁸⁸ Enkät kontaktperson, utöver provtagning i samordade kontrollprojekt

⁸⁹ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹⁰ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹¹ Enkät enskild medarbetare

Anledningen till den höga andelen föränmälda kontroller kan vara att livsmedels- och foderkontrollerna utförts tillsammans med djurskyddskontrollen. Djurskyddskontrollen får anmälas 24 timmar före, vilket den oftast görs⁹².

De intervjuade primärproducenterna var tydliga. Även om en kontroll enligt kontrollrapporten vara oanmäld ansåg brukaren i flera fall att den var föränmäld. Även om det inte spelade stor roll för alla, så fanns ett starkt behov av föränmälan. Förutom att planeringen av företagarens arbetsdag påverkades av en oanmäld kontroll upplevdes oanmäld kontroll som misstroende från kontrollmyndigheten.

8.5.3 Händelsestyrda kontroller

Med händelsestyrd kontroll avses att kontrollen inte är planerad, utan genomförs därför att någon särskild information om primärproducenten kommit till kontrollmyndighetens kännedom och medfört ett behov av kontroll. De händelsestyrda kontrollerna kan till exempel vara orsakade av klagomål, en iakttagelse vid en kontroll inom ett annat område vilket leder till ytterligare kontroll, exempelvis rests substanskontroll, ett verksamhetsgodkännande av exempelvis groddproduktion, eller misstanke om salmonellasmittat foder⁹³.

Det utfördes 20 händelsestyrda livsmedelskontroller och tre händelsestyrda foderkontroller under 2015. Antalet är liknande från år till år⁹⁴.

Knappt hälften (9 av 21) länsstyrelser utförde händelsestyrd livsmedelskontroll under 2015⁹⁵. Endast 4 av de 19 svarande länsstyrelserna utförde händelsestyrd foderkontroll⁹⁶.

8.6 I vilken grad brister upptäcks

I vilken grad brister finns vid de kontrollerade företagen men inte upptäcks i kontrollen kan inte avgöras genom denna utvärdering. Parallellkontroller kan göras av kontrollmyndigheten i syfte att upptäcka om enstaka inspektörer missar avvikelser, men i projektet har inte gjorts någon sammanställning av resultat från sådana parallellkontroller.

8.6.1 Olika stor andel avvikelser vid olika kontrollorsak och prioritetklass

Under 2015 noterades avvikelse vid 20 procent av livsmedelskontrollerna och vid 1 procent av foderkontrollerna⁹⁷. De mest frekventa avvikelserna inom livsmedelsområdet är avvikelser kopplade till skadedjursbekämpning, samt till dokumentation av använda

⁹² Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹³ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹⁴ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

⁹⁵ Myndighetsrapportering till Livsmedelsverket 2015

⁹⁶ Enkät kontaktperson

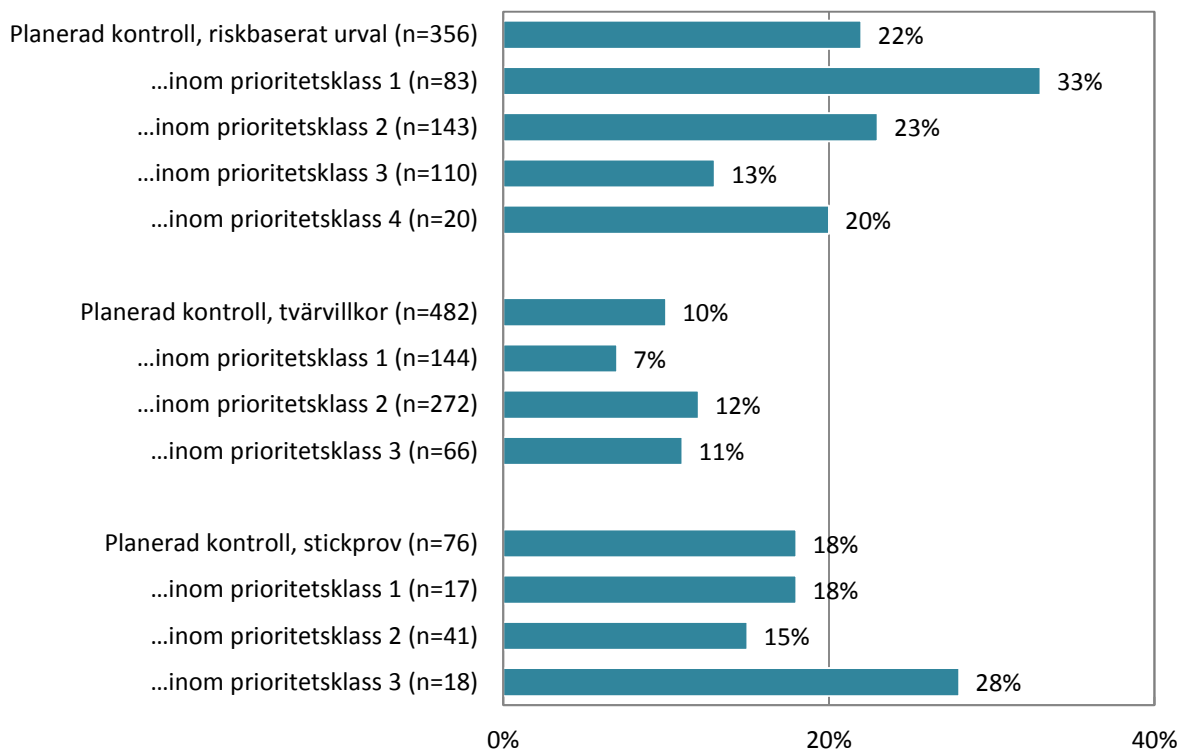
⁹⁷ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

växtskyddsmedel, biocider och läkemedel. På foderområdet rörde avvikelserna om fodret som används kommer från anläggningar som är registrerade eller godkända (inklusive egen anläggning), dokumentation av användningen av växtskydds- och bekämpningsmedel, samt rengöring av transportfordon och utfodringsutrustning⁹⁸.

I den planerade livsmedelskontrollen rapporteras en lägre andel kontroller med avvikelser vid enbart tvärvillkorskontroll (10 procent) än vid annan planerad kontroll (22 procent). Andel avvikelser är generellt högre vid riskbaserat urval eller stickprov än vid tvärvillkorskontroll, se diagram 32. Det kan finnas flera orsaker till detta, både att tvärvillkorskontrollen spänner över färre rapporteringspunkter/krav och att principerna för vilken typ av avvikelser som registreras skiljer sig mellan tvärvillkorskontroll och riskbaserad kontroll. Också skillnader i kontrollanternas kompetens kan påverka.

Diagram 32. Andel kontroller med avvikelse* vid planerad livsmedelskontroll utförd 2015 per kontrollorsak och prioritetsklass. (Procent) Prioritetsklass 4 för tvärvillkorskontroll och stickprov redovisas inte, p.g.a. mycket få kontroller utförts här.

* exkl. avvikelser gällande att anläggningen inte är registrerad



Vid planerade livsmedelskontroller med riskbaserat urval upptäcks oftare avvikelser på anläggningar inom prioritetsklass 1 (bedöms ha högst möjlighet att påverka livsmedelssäkerheten) än inom övriga prioritetsklasser (verksamheter som bedöms ha

⁹⁸ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

lägre möjlighet att påverka livsmedelssäkerheten). Detta indikerar att den riskbaserade kontrollen ger effekt. För kontroll av enbart tvärvillkor finns en motsatt tendens (lägre andel avvikelser i prioritetsklass 1). Inom stickprov är antal kontroller för få för att dra slutsatser.

8.6.2 Olika länsstyrelser upptäcker olika stor andel avvikelser

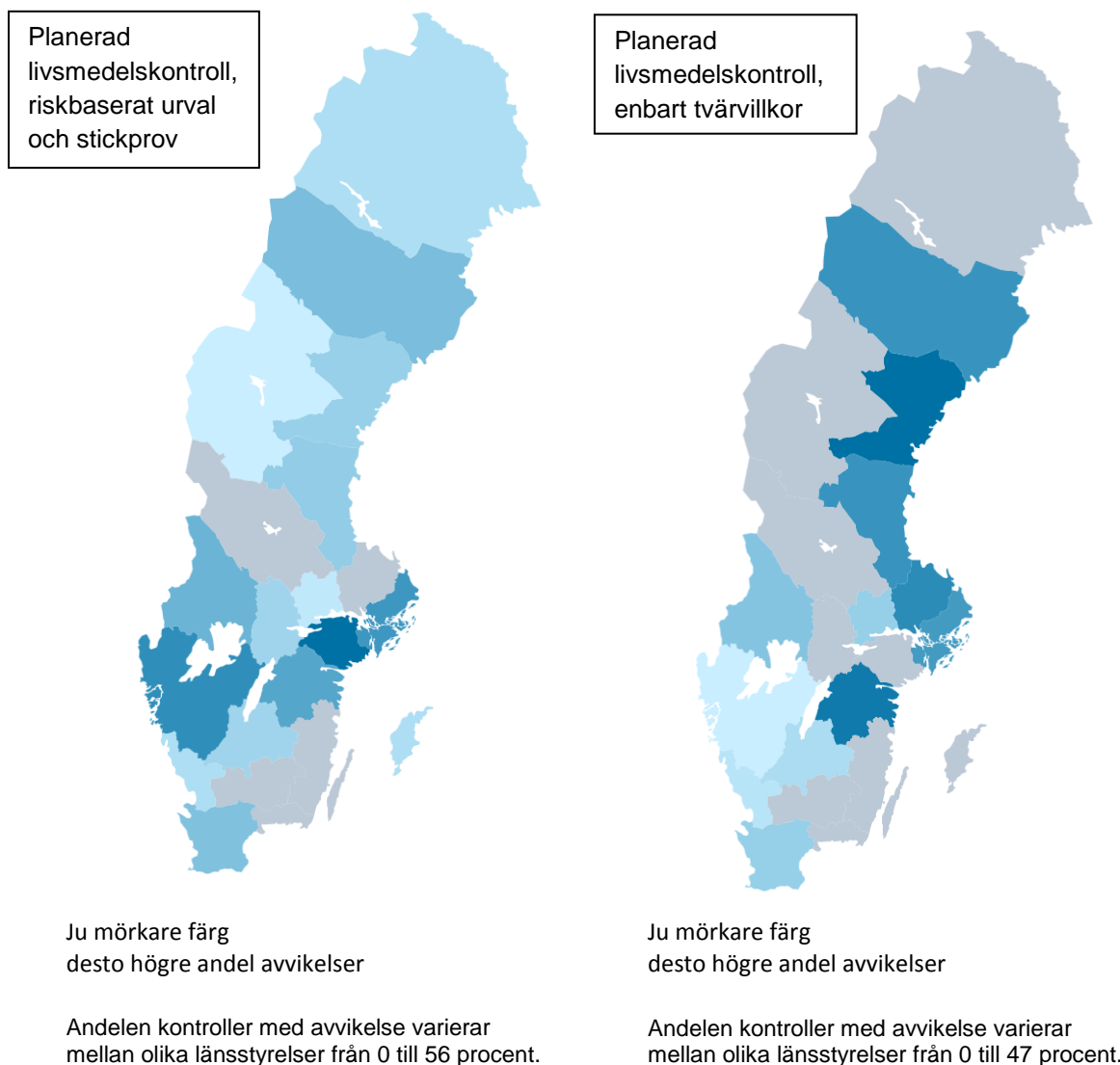
Jämförelser mellan olika länsstyrelser visar att vissa länsstyrelser hittar anmärkningsvärt färre avvikelser än andra, se figur 4 ⁹⁹. Det finns skäl att anta att skillnaderna över landet inte orsakas av skillnader i företagens brister, utan snarare av att kontrollmetodiken skiljer sig mellan olika kontrollmyndigheter.

⁹⁹ Länsstyrelsernas Myndighetsrapporteringen till Livsmedelsverket 2015

Figur 4. Geografisk fördelning av andel kontroller med avvikelse* vid planerad livsmedelskontroll utförd 2015 per kontrollorsak. Ju mörkare färg desto högre andel kontroller med rapporterade avvikelser. I län markerade med grå färg är inga kontroller med avvikelser rapporterade. Kalmar och Uppsala län är markerade i grå färg för kontrollorsak planerad livsmedelskontroll, riskbaserat urval och stickprov då endast 2 respektive 3 kontroller är genomförda. Blekinge län är markerade i grå färg för båda kontrollorsakerna, enbart en tvärvillkorskontroll utförd av Skåne län är rapporterad.

Bas: Planerad livsmedelskontroll, riskbaserat urval och stickprov (n=433), Planerad livsmedelskontroll, enbart tvärvillkor (n=488)

* exklusive avvikelser gällande att anläggningen inte är registrerad (rapporteringspunkt 19.1)

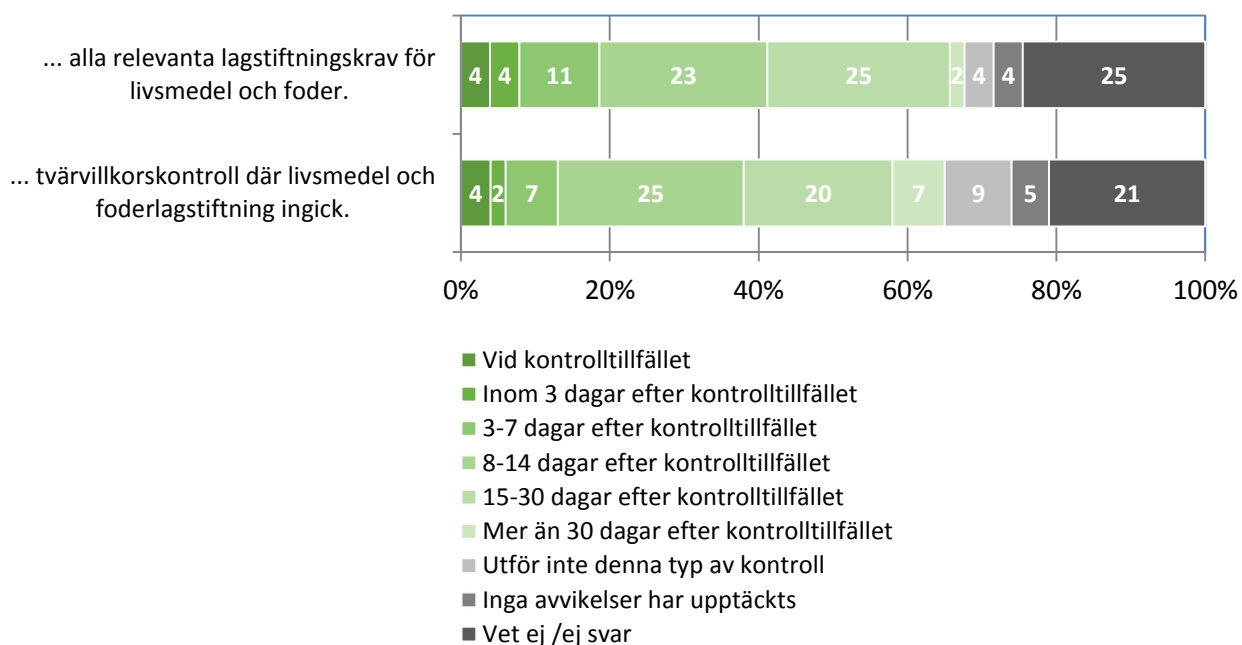


8.7 Kommunikering av kontrollresultat

För att kontrollen ska ha effekt behöver livsmedelsföretagaren få information om resultatet från kontrollen. Rapporter eller annan skriftlig information lämnas till livsmedelsföretagaren inom 30 dagar efter utförd kontroll. Det gäller även för tvärvillkorskontroller. I de flesta fall lämnas rapporter redan inom två veckor, se diagram 33¹⁰⁰.

Diagram 33. Ungefär hur lång tid efter kontrolltillfället fick företagen i primärproduktionen vanligtvis skriftlig information om avvikelserna som upptäckts vid din kontroll av ...? (Procent)

Bas: Medarbetare som utför kontroll (n=56), enkät till enskilda medarbetare.



Kontrollanterna uppger att andra myndigheter, och även andra kontrollanter inom den egna myndigheten som kan ha nytta av resultatet av kontrollen, informeras i de flesta fall då avvikelse upptäckts. Många medarbetare svarar dock att det inte varit aktuellt då de inte noterat några avvikelser¹⁰¹.

8.8 Öppenhet

Öppenhet om kontrollresultat bidrar till företagets motivation att uppfylla lagstiftningens krav. Länsstyrelserna lämnar på begäran ut handlingar som hör till ett ärende, men kan stryka innehåll med hänvisning till sekretess. Tre av 18 svarande länsstyrelser svarar att

¹⁰⁰ Enkät enskild medarbetare

¹⁰¹ Enkät enskild medarbetare

en stor del av ärendena eller stora delar av ärendenas innehåll inte lämnas ut med hänvisning till sekretess¹⁰².

8.9 Åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedels- och foderlagstiftningen

Antal åtgärder mot företag var under 2015 fyra i livsmedelskontrollen och tre i foderkontrollen¹⁰³. I samtliga fall utom ett var det beslut om föreläggande. Det enskilda fallet var ett förbud om utsläppande på marknaden. Tolv av 20 svarande länsstyrelser uppger att målet inom foderkontrollen ”Åtgärder vidtas vid bristande efterlevnad” är uppnått¹⁰⁴.

8.10 Uppföljande kontroller

Under året utfördes 20 uppföljande livsmedelskontroller och 17 uppföljande foderkontroller, för att följa upp tidigare kontrollresultat. Antalet uppföljande kontroller ligger stadigt runt 20 per år¹⁰⁵.

Sju av 21 länsstyrelser har rapporterat uppföljande kontroll (extra offentlig kontroll) inom livsmedelskontrollen 2015¹⁰⁶.

Tolv av 19 länsstyrelser har under 2015 utfört kontroller för att följa upp avvikelser de upptäckt i foderkontrollen, inklusive tvärvillkorskontrollen.

8.11 Uppföljning och verifiering av mål för kontrollen

För att kontrollens ska ha effekt behövs arbete med förbättringar. Viktigt för att detta ska kunna ske är att det finns relevanta mål för verksamheten som följs upp.

Livsmedelsverkets revisionsresultat visar att det är ett fåtal länsstyrelser som har ett heltäckande system för ledningens verifiering av livsmedelskontrollens effekt¹⁰⁷.

8.11.1 Mål och uppföljning vid länsstyrelserna

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har formulerat mål för livsmedels- respektive foderkontrollen i primärproduktion. Målen är inte alltid specifika och enkla att följa upp, de kan vara av karaktären eller ”kontrollen är riskbaserad, ändamålsenlig, effektiv och professionell”. Vidare uppger 18 av 19 svarande länsstyrelser att de har egna mål för sin livsmedelskontroll, medan bara 10 av 19 länsstyrelser har det för foderkontrollen¹⁰⁸.

¹⁰² Enkät kontaktperson

¹⁰³ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

¹⁰⁴ Enkät kontaktperson

¹⁰⁵ Rapport Sveriges kontroll i livsmedelskedjan 2015

¹⁰⁶ Länsstyrelsernas myndighetsrapportering till Livsmedelsverket 2015

¹⁰⁷ Livsmedelsverkets revision av länsstyrelsens livsmedelskontroll 2012- 2015

¹⁰⁸ Enkät kontaktperson

Fjorton av 20 svarande länsstyrelser uppger att de uppnår eller är nära att uppnå målet att verifiera att kontrollplanen för livsmedel följs till 90 procent¹⁰⁹.

Tio av 19 svarande länsstyrelser uppger att de uppnår målet att verifiera att avvikelser inom livsmedelsområdet åtgärdas inom uppsatta tidsramar. Nio av 18 länsstyrelser uppger att de uppnår målet att verifiera att de inom livsmedelsområdet använder sanktioner enligt sina egna instruktioner¹¹⁰.

Fem av 18 länsstyrelser anser att målet att utvärdera att foderkontrollen ger effekt är uppnått. För hälften är målet inte nära att vara uppnått, inget arbete pågår eller målet anses inte relevant¹¹¹.

Fem av 19 länsstyrelser uppger att de i hög grad analyserar resultaten i kontrollen av alla krav för primärproducenter av livsmedel i syfte att förbättra sin kontroll. Motsvarande siffra inom foderkontrollen är 4 av 19 svarande länsstyrelser. Då det gäller tvärvillkorskontrollerna görs det nästan inte alls¹¹².

8.11.2 Medarbetarnas syn på ledningens uppföljning

Livsmedel

Trettiofem procent av medarbetarna instämmer i att ledningen regelbundet följer upp måluppfyllelsen i livsmedelskontrollen. Sextio procent av medarbetarna uppger att ledningen följer upp de riskbaserade kontrollplanerna inom livsmedel någon eller flera gånger per år, men endast 26 procent anser att ledningen följer upp att kontrollanterna upptäcker väsentliga avvikelser. Drygt 50 procent uppger att uppföljning sker av att de enskilda företagen åtgärdar avvikelserna. Tjugosex procent anser att ledningen vidtagit åtgärder mot brister i den egna kontrollverksamheten. I dessa frågor om uppföljning har cirka 20-30 procent av medarbetarna ingen uppfattning¹¹³.

Foder

Trettio procent av medarbetarna instämmer i att ledningen regelbundet följer upp måluppfyllelsen i livsmedelskontrollen. Drygt 40 procent av medarbetarna uppger att ledningen följer upp de riskbaserade kontrollplanerna inom livsmedel någon eller flera gånger per år, men endast 18 procent anser att ledningen följer upp att kontrollanterna upptäcker väsentliga avvikelser. Drygt 50 procent uppger att uppföljning sker av att de enskilda företagen åtgärdar avvikelserna. Endast 20 procent anser att ledningen vidtagit

¹⁰⁹ Enkät kontaktperson

¹¹⁰ Enkät kontaktperson

¹¹¹ Enkät kontaktperson

¹¹² Enkät kontaktperson

¹¹³ Enkät enskild medarbetare

åtgärder mot brister i den egna kontrollverksamheten. I dessa frågor om uppföljning har mellan cirka 20 och 50 procent av medarbetarna ingen uppfattning¹¹⁴.

¹¹⁴ Enkät enskild medarbetare

9 Förbättringsförslag från länsstyrelserna

Flera länsstyrelser har lämnat förbättringsförslag avseende exempelvis resurser och organisation. Nedan följer några citat hämtade från enkät besvarad av kontaktpersoner utvalda av enskilda länsstyrelser:

”För att arbetet inom området ska kunna bedrivas på den nivå som är önskvärd och efterfrågad krävs förstärkta ekonomiska resurser till länsstyrelserna”

”Idag arbetar ofta varje kontrollant med enbart en liten del av en tjänst med kontroll av livsmedel. Området är väldigt stort vilket innebär att det kan vara svårt att upprätthålla en bra kompetens. En fördel kunde vara att tillsynen koncentreras.”

”När man pratar/skriver om tvärvillkor bör man inte automatiskt likställa det med offentlig kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen. Tvärvillkor är en stödkontroll med utgångspunkt att stöd inte ska utbetalas till fullo om man inte följer vissa regler, alla regler ger inte avdrag.”

”Vilken personal ska vi rekrytera? ... För att jobba med foder och livsmedel i primärproduktionen krävs att du är väl insatt i de olika verksamheterna, kan lagstiftningen och kan myndighetsarbete. Hela arbetsområdet behöver göras mer attraktivt... Det har lagts alldeles för mycket fokus på djurskyddskontrollen.”

Även enskilda medarbetare har lämnat förbättringsförslag. Flera av dessa handlar om helhetssyn.

”Otroligt krångligt upplägg som det är idag. Svårt att få ett helhetsgrepp kring området och hur vissa delar går ihop med tvärvillkoren och vissa inte. Svårt att ha tillräcklig kunskap inom så skilda områden som nötkreatur och tomater.”

”En generell översyn av de kontrollområden som läggs på Länsstyrelserna i sin helhet. I dagsläget konkurrerar områden som djurskydd, livs och fodertillsyn i primärproduktion, samordning av kommunal livsmedelstillsyn, tillsyn av djurhälsopersonal, smittskydd, tvärvillkorskontroll med mera om samma stadsanslag. Såväl Livsmedelsverket som Jordbruksverket styr på olika sätt hur och vilken tillsyn länsstyrelserna ska göra utan att det finns en tydlig koppling till resurstilldelning och prioritering mellan områden. Ambitionen inom området primärproduktion kan mycket väl finnas men konkurrens MELLAN tillsynsområden är en stor utmaning. Just när det gäller livsmedel och foder (t ex spannmålsodling) är ju dessutom kontrollobjekten ofta samma objekt. Trots det finns det separat checklista från SJV och separat från SLV och dessutom ska kontrollresultatet sedan läggas in i olika system. Tidsödande och tillför inget värde men tar onödig tid som skulle kunna användas till annat.”

”... Det är vanligt att flera olika typer av kontroller görs samtidigt av samma kontrollant. Men systemstödet som helhet är inte anpassat för detta scenario. Antalet registreringsystem för foder/livsmedelskontroll, i kombination med djurskydd och

tvärvillkor, behöver minskas, inte som nu Primör/Konrad/Atlas/DSK/Platina. Helhetstänk saknas, vilket leder till ineffektivitet och dubbelregistrering av basuppgifter. IT-stress är ett stort problem i arbetslivet. Det är svårt att lära upp nya kontrollanter och risken att missa något i kontrollresultatet är stor. Det leder också till att lantbrukaren får flera olika rapporter (efter en samordnad tvärvillkors/primärproduktions/djurskyddskontroll) med olika design där det står samma saker men på olika sätt. Det tycks som att alla aktörer vill driva sitt särintresse och vill då ha ett " eget " system för rapportering. ”

Appendix 1. Bedömningskriterier och datakällor för utvärderingen

Tabellen visar bedömningskriterier och datakällor per utvärderingsområde.

kriterium	Artikel i 882/2004	Revision a länsstyrelse och Granskning av av Lokalitetskontrollsystem (LKSS)	Årliga rapporten om kontroll i livsmedelskedjan	Rapportering Livsmedelsverket	Konrad Jordbruksverket	Rapportering Jordbruksverket-enkät	Enkät kontaktperson	Enkät enskild medarbetare	Intervju primärproducenter
Brister upptäcks och avhjälps, ändamålsenlig o ger effekt									
Målen för foderkontrollen i primärproduktionen uppfylls eller är nästan uppfyllda	1.1, 8.1, 41, 42.2a)		x			x	x		
Målen för livsmedelskontrollen i primärproduktionen uppfylls eller är nästan uppfyllda	1.1, 8.1, 41, 42.2a)		x				x		
Länsstyrelsens har egna specifika mål för foder	1.1 och 8.1					x	x		
Länsstyrelsens har egna specifika mål för livsmedel	1.1 och 8.1						x		
Åtgärder till följd av revision av kontrollmyndighet genomförs	4.6	x							
Verifiering sker av måluppfyllelsen (inkl. att kontrollplanen följs) för livsmedels- resp. foderkontrollen	8.3 a)	x						x	
Ledningen vidtar åtgärder med anledning av brister upptäckta vid verifieringen av livsmedels- resp. foderkontrollens måluppfyllelse	8.3 b)							x	
Kontrollresultat följs upp av länsstyrelserna och analyseras för att förbättra den egna länsstyrelsens kontroll	8.3						x		
Ordnat samarbete kring resurser och/eller kompetens för livsmedel och foderkontroll sker mellan olika myndigheter	4.3						x		
Ordnat samarbete avseende planering, genomförande och uppföljning i livsmedel och foderkontrollen sker inom en enskild länsstyrelse	4.5						x		
Överföring av information mellan myndigheter och inom myndighet vid bristande efterlevnad (inkl. fusk), eller smittor hos enskilda företag sker	4.3; 4.5							x	

kriterium	Artikel i 882/2004	Revision a länsstyrelse och Granskning av kvalitetsssäkringsystem (KSS)	Årliga rapporten om kontroll i livsmedelskedjan	Rapportering Livsmedelsverket	Konrad Jordbruksverket	Rapportering Jordbruksverket-enkät	Enkät kontaktperson	Enkät enskild medarbetare	Intervju primärproducenter
Informationsutbyte sker <i>mellan myndigheter och KSS-systemägare</i> .	3.1.c och skäl 13 i ingressen	x						x	
Kontrollmetoden provtagning används	3, 10			x		x	x		
Kontroll sker utan förvarning, utom vid revision och liknande fall då det krävs förannmälan	3.2			x				x	x
Relevanta brister vid företagen upptäcks	4.2 a)	x		x				x	x
Kontrollresultat med avvikelse rapporteras till företagen <i>inom rimlig tid</i> ¹¹⁵	9							x	
Extra offentlig kontroll utförs vid behov	54.1			x		x	x		
Kontrollmyndigheten säkerställer att företagen vidtar åtgärder mot bristande efterlevnad	54.1 och 4.2 a)			x				x	x
Kontakt med andra kontrollmyndigheter för utbyte av information inför kontroll av enskilt företag tas vid behov	4.3							x	
Enhetlighet, se även under grundförutsättningar									
Parallellkontroller, skuggkontroller och liknande aktiviteter sker för att få enhetliga bedömningar utförs	8.3 och 4.4						x	x	
Avstämning sker mellan medarbetare för enhetliga bedömningar	8.3 och 4.4						x	x	
Dokumenterade rutiner för utförande av kontrollen finns	8.1	x					x	x	
Branschriktlinjer används som stöd för enhetliga bedömningar	3.1c)							x	
Kontroll sker regelbundet och så ofta som lämpligt									
Kontroll sker regelbundet och så ofta som lämpligt för varje enskild bransch	3.1							x	
Kontrollfrekvenser är anpassade till verksamhetens aktiviteter och klarlagda risker	3.1			x			x	x	
Kontrollfrekvenser är anpassade till verksamhetens omfattning (komplexitet och storlek?)	3.1						x	x	

¹¹⁵ 7 § förvaltningslagen (1986:223)

kriterium	Artikel i 882/2004	Revision a länsstyrelse och Granskning av kvalitetsstyrningssystem (KSS)	Årliga rapporten om kontroll i livsmedelskedjan	Rapportering Livsmedelsverket	Konrad Jordbruksverket	Rapportering Jordbruksverket-enkät	Enkät kontaktperson	Enkät enskild medarbetare	Intervju primärproducenter
Kontrollfrekvenser är anpassade till erfarenhet om företagen och branscher	3.1						x	x	
Det finns ett planerat intervall för kontrollfrekvens anpassat till olika risker och branscher - <i>alla branscher kontrolleras regelbundet</i>	3.1; 8.1						x		
Kontrollen är riskbaserad									
Kontrollen anpassas vid ny kunskap om risker i livsmedel/foder under ett innevarande kontrollår - omvärldsbevakning	3.1; 8.3 b						x		
Vid planering av urval av kontrollobjekt för a) livsmedel- och b) foderkontroll tas hänsyn till klarlagda risker för livsmedel resp. foder	3.1a) (risk)					x	x		
Vid planering av urval för a) livsmedel- och b) foderkontroll tas hänsyn till erfarenhet vid tidigare kontroller vid enskilt företag och bransch	3.1 b)					x	x		
Vid planering av urval för a) livsmedel- och b) foderkontroll tas hänsyn till information från frivillig kontroll, t ex kvalitetssäkringssystem eller branschriktlinjer	3.1.c och skäl 13 i ingressen					x	x		
Vid planering av urval för a) livsmedel- och b) foderkontroll tas hänsyn till foder/livsmedelsverksamhetens storlek	3.1					x	x		
Utförande av a) livsmedel- och b) foderkontroll anpassas efter verksamhetens art, och till samtliga foder/livsmedelsprodukter	3.1	x		x				x	x
Utförande av a) livsmedel- och b) foderkontroll anpassas efter verksamhetens omfattning (komplexitet och storlek)	3.1a) (risk)							x	x
Utförande av a) livsmedel- och b) foderkontroll anpassas efter tidigare kontroll på det enskilda kontrollobjektet	3.1 b)							x	x
Utförande av a) livsmedel- och b) foderkontroll anpassas efter information om/från frivillig kontroll, t ex kvalitetssäkringssystem eller branschriktlinjer	3.1.c och skäl 13 i ingressen					x		x	x

kriterium	Artikel i 882/2004	Revision a länsstyrelse och Granskning av kvalitetsssäkringsystem (KSS)	Årliga rapporten om kontroll i livsmedelskedjan	Rapportering Livsmedelsverket	Konrad Jordbruksverket	Rapportering Jordbruksverket-enkät	Enkät kontaktperson	Enkät enskild medarbetare	Intervju primärproducenter
Utförande av a) livsmedel- och b) foderkontroll anpassas till företagens egenkontroll	3.1.c och skäl 13 i ingressen							x	

Grundförutsättningar regionalt									
Myndighetens organisation beskrivs	2.20						x		
Öppenhet och transparens om kontrollresultat och vidtagna åtgärder	7	x					x		
<i>Årlig kontrollplan med hänsyn till bransch, risker och kontrollmetoder finns</i>	8.1						x		
<i>Årlig kontrollplan med hänsyn till bransch, risker och kontrollmetoder följs</i>	8.1						x		
Alla kända primärproducenter är registrerade eller godkända	31	x		x			x		
Registren hålls aktuella, uppdateras regelbundet beroende på förändringar under tid	31						x	x	
Tillräcklig information finns om varje enskild primärproducent för att kunna utöva offentlig kontroll, d.v.s. underlag för registrering och riskbaserad kontroll	31.1a			x				x	x
De kriterier länsstyrelsen använder för att bedöma om en primärproducent ska registreras, godkännas eller inte - är tydliga och lätta att använda	31							x	
Tillgång till för ändamålet väl kvalificerad personal [Behov baserad på behovsinventering (branscher etc.) och kompetensbehovsinventering	4.1 c), 6, bilaga II i 882/2004	x					x	x	x
Tillgång till för ändamålet erfaren personal d.v.s. gör "genomtänkta och kalibrerade" bedömningar [baserad på behovsinventering (branscher etc.) och kompetensinventering	4.1 c), bilaga II i 882/2004	x					x		x
Rätt utrustning och laboratoriekapacitet för aktuella kontrollmetoder är tillgänglig, t ex provtagningsutrustning	4.2 c, 4.2 d)	x						x	
Tillgång till tillräckligt stort antal personal för att kunna uppfylla myndighetens kontrolluppdrag [Behov baserad på behovsinventering (branscher etc.)	4.2 c)	x		x			x	x	

kriterium	Artikel i 882/2004	Revision a länsstyrelse och Granskning av kvalitetsssäkringsystem (KSS)	Årliga rapporten om kontroll i livsmedelskedjan	Rapportering Livsmedelsverket	Konrad Jordbruksverket	Rapportering Jordbruksverket-enkät	Enkät kontaktperson	Enkät enskild medarbetare	Intervju primärproducenter
Tillräckligt med finansiella resurser som motsvarar att kontrolluppdraget kan genomföras <i>finns</i>	26			x			x		
Fungerande system för rapportering av kontrollresultat	8.3, 9			x	x	x		x	

Grundförutsättningar nationellt									
Vägledning, kontrollhandböcker, anvisningar och kurser annan information a) finns, b) är kända av kontrollanterna, c) används av och är till nytta för kontrollanterna	8.1, 4.3							x	
Myndigheterna deltar i nationella kontrollprojekt	4.3			x					
Övrigt - krav utanför kontrollförordningen									
Sker kontroll av olika lagstiftning vid samma tillfälle, samordnat för enskild brukare. Livsmedels- alt. Foderkontroll samordnat med annan kontroll?	-							x	x
Vad styr urvalsprocessen: t.ex. urvalet för tvärvillkorskontroll, djurskyddskontroll eller riskbaserat för livsmedel/foder?	-			x		x		x	
Kan man säga att företag anslutna till KSS eller liknande lever upp till lagstiftningen i högre grad än andra?	-							x	

Appendix 2. Enkätfrågor till kontaktpersoner vid länsstyrelser, avseende livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter

Följebrev 18 maj

Ärenderubrik: Enkätundersökning, kontaktperson - Regeringsuppdrag om offentlig kontroll i primärproduktionen

Hej

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har gemensamt fått i uppdrag av regeringen att utvärdera om den svenska offentliga kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder uppfyller de krav som ställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 [kontrollförordningen].

Vi vänder oss nu till dig som är kontaktperson för en länsstyrelse med denna webbenkät för att få en bild av hur kontrollen ser ut i ert län. Enkätundersökningen genomförs som en del av flera datainsamlingar, där också andra kommer att få frågor, bl. a. enskilda medarbetare vid länsstyrelserna. I utvärderingen kommer enkätresultaten även vägas samman med annan insamlad data, t.ex. länsstyrelsernas rapporterade kontrolluppgifter till Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Dina svar är mycket betydelsefulla, och vi önskar att du tar dig tid att svara så snart som möjligt. Vi uppskattar att det tar ca 30-60 minuter att besvara enkäten. Tidsåtgången beror bl.a. på hur många egna kommentarer du vill lämna till oss i de två sista frågorna. **Vi behöver ditt svar senast 3 juni.**

Du kommer till enkäten genom att klicka på följande länk: X

Vill du göra ett uppehåll när du besvarar enkäten så kan du göra det genom att klicka på PAUS-knappen i enkäten. Klicka på länken på nytt när du vill fortsätta, t.ex. vid en annan tidpunkt. Om det krävs att du loggar in, för att kunna genomföra undersökningen, använd följande lösenord: XX. Fungerar inte länken, klipp ut följande adress och klistra in den i din webbläsare. XX

Slutrapporten för hela uppdraget redovisas till Näringsdepartementet i slutet av året och kommer vara offentlig.

Har du några frågor är du välkommen att kontakta:

Susanne.Sylven@livsmedelsverket.se

Stort tack för hjälpen på förhand!

Vänliga hälsningar,

Susanne Sylvé, Undersökningsansvarig Livsmedelsverket

Hur är din länsstyrelse organiserad för att kontrollera livsmedel- och foderlagstiftning i primärproduktionen enligt kontrollförordningen [(EG) nr 882/2004]? Markera det som gäller för er länsstyrelse. Välj ett av nedanstående alternativ. Med funktion menas en ensam handläggare eller en grupp handläggare med samma närmaste chef.

- Två separata funktioner har hand om livsmedels- och foderkontrollen. En utför kontroller av livsmedel, foder och djurskydd och en sköter jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll. Funktionerna har ingen gemensam chef, förrän på hög nivå (länsstyrelsens ledning).
- Två separata funktioner har hand om livsmedels- och foderkontrollen. En utför kontroller av livsmedel, foder och djurskydd och en sköter jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll. Dessa två funktioner ingår i en gemensam avdelning eller motsvarande.
- Två separata funktioner har hand om livsmedels- och foderkontrollen inklusive jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll. En utför kontroller av icke animaliska livsmedel och en sköter animaliska livsmedel, foder och djurskydd. Funktionerna har ingen gemensam chef, förrän på hög nivå (länsstyrelsens ledning).
- Två separata funktioner har hand om livsmedels- och foderkontrollen inklusive jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll. En utför kontroller av icke animaliska livsmedel och en sköter animaliska livsmedel, foder och djurskydd. Dessa två funktioner ingår i en gemensam avdelning eller motsvarande.
- En funktion har hand om all kontroll av livsmedel- och foder, både jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll och livsmedel och foder enligt kontrollförordningen. Dessutom utför funktionen djurskyddskontroller.
- En funktion har hand om all kontroll av livsmedel- och foder, både jordbrukarstödens tvärvillkorskontroll och livsmedel och foder enligt kontrollförordningen. Djurskyddskontrollen utförs av annan funktion.
- Vi har en annan organisation. Beskriv kortfattat om var i organisationen livsmedels- och foderkontrollen utförs och hur er organisation ser ut:

Register

Nu följer ett antal frågor om registreringen av primärproducenter av livsmedel och foder. Antal primärproducenter har ni nyligen rapporterat till Livsmedelsverket i myndighetsrapporteringen, men pga av att frågan har tolkats olika av länsstyrelserna ställs en förtydligande fråga i denna enkät.

Hur många primärproducenter av livsmedel uppskattar ni att det finns i ert län?

Antalet ska omfatta både registrerade/godkända och ännu inte registrerade/godkända primärproducenter av livsmedel. (5 siffror möjligt att ange):

Har din länsstyrelse rutiner för kontinuerlig uppdatering och kvalitetssäkring av uppgifterna i PRIMÖR registret (register över livsmedelsföretag)?

- Ja, rutinerna följs
- Ja, men rutinerna följs inte
- Nej

Hur stor andel av de som sökt jordbrukarstöd i ert län 2015 uppskattar ni bör vara registrerade som primärproducenter av livsmedel?

Ange i procent (Ange max 100 %):

Hur många av de primärproducenter som gjort anmälan om registrering under 2015 har undantagits från kravet på registrering som livsmedelsföretagare i ert län?

- Alla registreras
- Färre än en av tio undantas från registrering
- Mellan en och tre av tio undantas från registrering
- Fler än tre av tio undantas från registrering
- Vet inte

Vilka är det två vanligaste skälen till varför en primärproducent undantas från registrering? Välj max två av nedanstående alternativ.

- Verksamhetens omfattning.
- Verksamhetens kontinuitet.
- Enbart överlåter primärprodukter direkt till konsument.
- Enbart konsumerar producerat livsmedel för eget bruk.
- Annat, var vänlig beskriv kortfattat:

Hur många primärproducenter av foder uppskattar ni att det finns i ert län?

Antalet ska omfatta både registrerade/godkända och ännu inte registrerade/godkända primärproducenter av foder. (5 siffror möjligt att ange):

Är Jordbruksverkets register över primärproducenter av foder i länet aktuella, dvs. är de uppdaterade med förändringar som skett över tid?

- Ja, uppgifterna stämmer nästan helt
- Nej, uppgifterna stämmer bara till viss del
- Nej, uppgifterna stämmer i stort sätt inte alls

Hur stor andel av de som sökt jordbrukarstöd i ert län 2015 uppskattar ni bör vara registrerade som primärproducenter av foder?

Ange i procent (Ange max 100 %):

Mål med kontrollen

Varje medlemsstat ska utforma och genomföra en flerårig nationell kontrollplan (NKP) som ska innehålla strategiska mål och prioriteringar samt information om utsedda behöriga myndigheter och deras uppgifter på central, regional och lokal nivå. [Artikel 42.2 a) och c) i förordning (EG) nr 882/2004.]

I vilken grad har din länsstyrelse uppnått följande specifika NKP mål för livsmedelskontrollen fram till nu, april 2016?

	Målet är uppnått	Arbete pågår, målet är nära att vara uppnått	Arbete pågår, men målet är inte nära att vara uppnått	Inget arbete pågår, målet är inte uppnått	Målet är inte relevant för min länsstyrelse
En kontrollplan finns som motsvarar kontrolluppsdraget och lagstiftningens krav	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kan verifiera att uppsatt kontrollplan följs till 90 procent.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har identifierat och har kännedom om vad som är relevanta krav för varje anläggning.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kontrollerar alla relevanta krav regelbundet vid planerade kontroller av anläggningar i primärproduktionen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gör riskbaserade urval av anläggningar enligt kontrollförordningen (882/2004).	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Utför riskbaserad kontroll när det gäller genomförande av kontroll vid anläggningen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kontrollerar regelbundet alla branscher i primärproduktionen som finns i länet.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Genomför 40 procent av kontrollerna i primärproduktionen i kategori röd, enligt riskklassificeringen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har registrerat och riskklassat alla anläggningar i primärproduktionen i länet.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Prioriterar kontroller inom områden som är eftersatta eller områden med ny lagstiftning.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har personal som genomfört/deltagit i utbildningar inom prioriterade områden.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har personal som utarbetat/tagit del av kontrollhandböcker, vägledningar och annat stödjande material inom prioriterade områden.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kan verifiera att avvikelserna åtgärdas inom uppsatta tidsramar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kan verifiera att sanktioner används enligt myndighetens egna instruktioner.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har dokumenterat uppföljande kontroll av anläggning där avvikelse noterats.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad har din länsstyrelse uppnått följande strategiska NKP mål för foderkontrollen fram till nu, april 2016?

	Målet är uppnått	Arbete pågår, målet är nära att vara uppnått	Arbete pågår, men målet är inte nära att vara uppnått	Inget arbete pågår, målet är inte uppnått	Målet är inte relevant för min länsstyrelse
Varje medarbetare har rätt kompetens för det arbete som ska utföras.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Enhetlig bedömning görs vid bristande efterlevnad.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Åtgärder vidtas vid bristande efterlevnad.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att kontrollen ger effekt utvärderas.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att kontrollen ger effekt följs upp löpande.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kontrollen är riskbaserad.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Alla foderföretag är registrerade hos Jordbruksverket.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Foderföretagen förstår syftet med att de blir kontrollerade.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Foderföretagen känner förtroende för kontrollen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Har din länsstyrelse haft egna specifika mål för livsmedelskontrollen under 2015?

- Ja
 Nej

Har din länsstyrelse haft egna specifika mål för foderkontrollen under 2015?

- Ja
 Nej

Resurser

Har din länsstyrelse tillräckliga resurser för att uppfylla sitt kontrolluppdrag av foder- och livsmedelskontroll under år 2016?

- Ja, fullt tillräckliga resurser
- Nej, inte helt tillräckliga resurser
- Nej, helt otillräckliga resurser

Vilka resurser saknas för att utföra en tillräckligt bra livsmedel- och foderkontroll under år 2016? Flera svar är möjligt.

- Ekonomiska medel
- Svårt att hitta lämplig personal
- Annat, nämligen:

Planerat antal årsarbetskrafter inom livsmedel- och foderkontrollen 2016

Nu följer ett antal frågor om planerat antal årsarbetskrafter inom livsmedel- och foderkontroll. Ni har nyligen rapporterat uppgifter om detta i myndighetsrapporteringen för år 2015, men nu följer frågor om år 2016.

Planerat antal årsarbetskrafter inom livsmedelskontroll 2016

Hur många årsarbetskrafter arbetar år 2016 med kontroll av livsmedelslagstiftning i primärproduktionen på din länsstyrelse?

Så här beräknar du antalet årsarbetskrafter: Räkna alla "arbetskrafter" som arbetar praktiskt/i fält eller administrativt på kontoret med kontroll av livsmedelslagstiftning inom primärproduktionen, t ex kontrollanter/inspektörer/handläggare, provtagare, administratörer, chefer och jurister.

Om en person endast arbetar en del av sin tjänst inom livsmedelskontroll, så ska endast den delen räknas med. Även den del av tjänsten som omfattar livsmedel inom tvärvillkorskontrollen ska ingå.

Följande ska inte räknas med:

- Personal som enbart arbetar med djurskydd
- Personal som arbetar med kontroll av jordbrukarstöd inom andra områden än livsmedel.
- Personal som arbetar med revision av kontrollmyndigheter.

Ange antal i siffror med två decimaler (tex 0,25):

Antal:

Har ni tillräckligt med personal på din länsstyrelse för att uppfylla ert uppdrag gällande livsmedelskontroll i primärproduktionen 2016?

- Ja, fullt tillräckligt med personal
- Nej, inte helt tillräckligt med personal
- Nej, helt otillräckligt med personal

Planerat antal årsarbetskrafter inom foderkontroll 2016

Hur många årsarbetskrafter arbetar år 2016 med kontroll av foderlagstiftning i primärproduktionen på din länsstyrelse?

Så här beräknar du antalet årsarbetskrafter: Räkna alla "arbetskrafter" som arbetar praktiskt/i fält eller administrativt på kontoret med kontroll av foderlagstiftning inom primärproduktionen, t ex kontrollanter/inspektörer/handläggare, provtagare, administratörer, chefer och jurister.

Om en person endast arbetar en del av sin tjänst inom foderkontroll, så ska endast den delen räknas med. Även den del av tjänsten som omfattar foder inom tvärvillkorskontrollen ska ingå.

Följande ska inte räknas med:

- Personal som enbart arbetar med djurskydd
- Personal som arbetar med kontroll av jordbrukarstöd inom andra områden än foder.
- Personal som arbetar med revision av kontrollmyndigheter.

Ange antal i siffror med två decimaler (tex 0,25):

Antal:

Har ni tillräckligt med personal på din länsstyrelse för att uppfylla ert uppdrag gällande livsmedelskontroll i primärproduktionen 2016?

- Ja, fullt tillräckligt med personal
- Nej, inte helt tillräckligt med personal
- Nej, helt otillräckligt med personal

Kompetens livsmedel

Inom vilka produktionsinriktningar/branscher bedömer ni att er länsstyrelse har personal med god teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot livsmedelslagstiftningen under år 2016?

	Personal med god teoretisk kunskap om denna bransch/ process tillägnad via studier, kurser, vägledningar etc	Personal med god praktisk erfarenhet av denna bransch/ process tillägnad genom att ha arbetat inom branschen eller genom att ha utfört många kontroller inom branschen	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktionsinriktningen i länet
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av får och get	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Uppfödning av hägnat vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Uppfödning av häst	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Uppfödning av nötkreatur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Uppfödning av ren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Uppfödning av kanin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av fisk och kräftdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsumenter, max 70 liter/vecka	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Odling eller insamling av tvåskaliga blötdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. Fiske (fisk och kräftdjur, viltfångade)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Jakt (frilevande vilt)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Odling av baljväxter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18. Odling av oljväxter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Odling av potatis	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Odling av sockerbetor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21. Odling av spannmål	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22. Odling av bladgrönsaker på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23. Odling av bladgrönsaker i växthus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24. Odling av köksväxter på friland (ej bladgrönsaker)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

25. Odling av bär på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
26. Odling av frukt på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27. Odling av trädgårdsväxter i växthus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28. Odling av svamp	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29. Produktion av groddar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
30. Insamling av vilda bär och svampar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
31. Uppsamlingscentraler för vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
32. Samlingsplats/upsamlingscentral för vegetabiliska primärprodukter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
33. Packeri inom primärproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
34. Annat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Kompetens foder

Inom vilka produktionsinriktningar/branscher bedömer ni att er länsstyrelse har personal med god teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot foderlagstiftningen under år 2016?

	Personal med god teoretisk kunskap om denna bransch/process tillägnad via studier, kurser, vägledningar etc	Personal med god praktisk erfarenhet av bransch/process tillägnad genom att ha arbetat inom branschen eller genom att ha utfört många kontroller inom branschen	Finns inga kända foder-anläggningar med produktionsinriktningen i länet
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av får och get	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Uppfödning av hägnat vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Uppfödning av häst	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Uppfödning av nötkreatur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Uppfödning av ren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Uppfödning av kanin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av fisk och kräddjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Odling av grovfoder (tex hö och ensilage)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. Odling av kraftfoder (tex spannmål)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. Foderanläggning som blandar in läkemedel (tex zinkoxid) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Foderanläggning som blandar in tillsatser (tex vitaminer eller koccidiostatica) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Foderanläggning som blandar in fiskmjöl i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18. Foderanläggning som har direkttorkning av foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Foderanläggning som har egen import/införsel av riskråvaror avseende salmonella eller aflatoxin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Annat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Kontrollorsak

Nu följer två frågor om kontroll för att följa upp avvikelse eller misstänkt avvikelse mot foderlagstiftningen. Att motsvarande frågor inte ställs för livsmedelslagstiftningen beror på att denna uppgift redan rapporterats in till Livsmedelsverket via myndighetsrapporteringen.

Vid hur många tillfällen har din länsstyrelse under 2015 utfört kontroller för att följa upp avvikelser mot foderlagstiftningen konstaterade vid den planerade/händelsestyrda foderkontrollen, inklusive den planerade tvärvillkorskontrollen?

- Inget tillfälle
- Ett tillfälle
- 2-5 tillfällen
- 6-9 tillfällen
- 10 tillfällen eller fler

Vid hur många tillfällen har din länsstyrelse under 2015 utfört händelsestyrd foderkontroll påkallad av yttre omständigheter, t ex klagomål eller misstanke om osäkert foder (tex efter resultat från Jordbruksverkets kontroll vid foderleverantörer, eller pga oönskade ämnen i Livsmedelsverkets kontroll av urin eller animaliska livsmedel)?

- Inget tillfälle
- Ett tillfälle
- 2-5 tillfällen
- 6-9 tillfällen
- 10 tillfällen eller fler

Kontrollens genomförande

För vilka arbetsmoment, om något, har din länsstyrelse egna skriftliga rutiner vid utförande av kontroll av alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder? Flera svar möjligt.

- Hur kontrollplanen tas fram (urval av primärproducenter, val av kontrollmetod/-er etc.)
- Kontroll i fält (förberedelse, genomförande av kontrollen, efterarbete), inkluderar vilka vägledningar som ska följas.
- Åtgärder vid bristande efterlevnad (hur och när uppföljning görs).
- Anmälan (diarieföring, åtgärder, eventuell samordning med andra myndigheter, eventuell rapportering till central myndighet).
- Rapportering av kontrollresultat i system.
- När information från kontrollen ska förmedlas till annan myndighet.
- När information från kontrollen ska förmedlas till ägare av kvalitetsäkringssystem (KSS) eller liknande.
- Provtagning (Förberedelser, ackrediterade laboratorier, provtagningen, förvaring av prov, lämna prov för analys, hantera analysresultat).
- Min länsstyrelse har inga egna skriftliga rutiner

För vilka arbetsmoment, om något, har din länsstyrelse skriftliga rutiner vid utförande av tvärvillkorskontroll? Flera svar möjligt.

- Hur kontrollplanen tas fram (urval av primärproducenter etc.)
- Kontroll i fält (förberedelse, genomförande av kontrollen, efterarbete), inkluderar vilka instruktioner som ska följas.
- Åtgärder vid tvärvillkorsavvikelse.
- Rapportering av kontrollresultat i system.
- När information från kontrollen ska förmedlas till annan myndighet.
- När information från kontrollen ska förmedlas vidare till andra funktioner inom länsstyrelsen.
- När information från kontrollen ska förmedlas till ägare av kvalitetsäkringssystem (KSS) eller liknande.
- Min länsstyrelse har inga skriftliga rutiner

Hur ofta har din länsstyrelse genomfört parallellkontroll, skuggkontroll eller liknande vid kontroll av primärproducenter, som producerar livsmedel eller foder, i ert län under 2015? Att följa med som observatör räknas inte.

- Aldrig
- En gång
- Två gånger
- Tre gånger eller fler

Vid hur många tillfällen utförde din länsstyrelse under 2015 provtagning inom livsmedelskontroll i primärproduktionen, utöver samordnade kontrollprojekt anordnade av Livsmedelsverket?

- Inget tillfälle
- Ett tillfälle
- 2-5 tillfällen
- 6-9 tillfällen
- 10 tillfällen eller fler

Vid hur många tillfällen utförde din länsstyrelse under 2015 provtagning inom foderkontroll i primärproduktionen?

- Inget tillfälle
- Ett tillfälle
- 2-5 tillfällen
- 6-9 tillfällen
- 10 tillfällen eller fler

Regelbunden och lämplig kontroll

Finns det för enskilda företag en planerad frekvens av kontroll för livsmedel eller foder i ert län, t.ex. alla mjölkproducenter får kontroll minst vart tionde år?

- Ja
 Nej
 Vet ej

Inom vilka produktionsinriktningar/branscher finns det för enskilda företag en planerad frekvens av kontroll för livsmedel eller foder i ert län?

I vilken grad styr risker (för konsument och djurhälsa) vid de enskilda företagen och dess produktionsinriktningar kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr de enskilda företagens omfattning, komplexitet och storlek kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr erfarenhet om det enskilda företaget och dess bransch kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Riskbaserad kontroll

Fanns en riskbaserad kontrollplan för livsmedel, utöver plan för tvärvillkorskontroll, för år 2015 vid din länsstyrelse?

- Ja
- Nej

I vilken omfattning genomfördes den riskbaserade kontrollplanen, utöver plan för tvärvillkorskontroll, för livsmedel 2015?

- 1 - I mycket låg omfattning
- 2
- 3
- 4
- 5 - I mycket hög omfattning
- Vet inte

Fanns en riskbaserad kontrollplan för foder, utöver plan för tvärvillkorskontroll, för år 2015 vid din länsstyrelse?

- Ja
- Nej

I vilken omfattning genomfördes den riskbaserade kontrollplanen, utöver plan för tvärvillkorskontroll, för foder 2015?

- 1 - I mycket låg omfattning
- 2
- 3
- 4
- 5 - I mycket hög omfattning
- Vet inte

Justeras kontrollen som din länsstyrelse utför under kontrollåret vid ny kunskap om risker i livsmedel eller foder, t.ex. förhöjd förekomst av DON eller dioxin?

- Ja
 Nej
 Vet inte

I vilken grad styr risker (för konsument och djurhälsa) vid de enskilda företagen och dess produktionsinriktningar urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr de enskilda företagens omfattning, komplexitet och storlek urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr erfarenhet om det enskilda företaget och dess bransch urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr de enskilda företagens tillämpning av branschriktlinjer eller anslutning till kvalitetssäkringssystem (KSS), t.ex. Arlagården, Sigill Kvalitetssystem AB, urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad styr generell erfarenhet av kvalitetssäkringssystem, inklusive granskningsinformation från centrala verk, urvalet av kontrollobjekt när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Öppenhet och transparens om kontrollresultat, åtgärdssvar etc.

Lämnar din länsstyrelse på begäran ut handlingar som hör till ett ärende för enskilda företag om livsmedel eller foder i primärproduktionen, när det gäller ...?

	Ja, alla ärenden lämnas ut	Ja, men en viss del av ärendena eller vissa delar av ärendenas innehåll lämnas inte ut med hänvisning till sekretess	Ja, men en stor del av ärendena eller stora delar av ärendenas innehåll lämnas inte ut med hänvisning till sekretess	Nej, inga ärenden lämnas ut	Vet inte
... kontrollrapporter, åtgärdssvar etc. där avvikelser rapporterats.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... kontrollrapporter, åtgärdssvar etc. där ingen avvikelse rapporterats.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorsresultat där avvikelser rapporterats.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorsresultat där ingen avvikelse rapporterats.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Analys av kontrollen

I vilken grad analyseras kontrollresultat av din länsstyrelse för att förbättra kontrollen i länet när det gäller... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorspunkter för livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... alla krav för primärproducenter av foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorspunkter för foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Samarbete

Vilka myndigheter har ni samarbetat med om livsmedel- och foderkontroll under år 2015-2016? Flera svar är möjligt.

- Annan länsstyrelse
- Jordbruksverket
- Kemikalieinspektionen
- KommunLivsmedelsverket
- Livsmedelsverket
- SVA
- Annan myndighet, utöver nämnda:

-
- Har inte samarbetat med annan myndighet

Vilka är de två vanligaste anledningarna till att ni samarbetat med annan länsstyrelse om livsmedel- och foderkontroll under år 2015-2016? Välj max två av nedanstående alternativ.

- Behov av kompetent personal inom specifik kontrollmetodik, t.ex. provtagning.
- Behov av kompetent personal inom specifik produktionsinriktning/bransch, t.ex. vattenbruk (fiskodling etc.).
- Andra kontrollmyndigheters erfarenhet om kontrollobjektet.
- För att undvika jäv.
- Ta fram gemensamma mallar, dokument etc.
- Personliga kontakter/nätverk.
- Behov av hjälp/stöd med faroinventering/riskanalys
- Annan orsak

Vilka är de två vanligaste anledningarna till att ni samarbetat med annan myndighet än länsstyrelser om livsmedel- och foderkontroll under år 2015-2016? Välj max två av nedanstående alternativ.

- Behov av kompetent personal inom specifik kontrollmetodik, t.ex. provtagning.
- Behov av kompetent personal inom specifik produktionsinriktning/bransch, t.ex. vattenbruk (fiskodling etc.).
- Andra kontrollmyndigheters erfarenhet om kontrollobjektet.
- Ta fram gemensamma mallar, dokument etc.
- Personliga kontakter/nätverk.
- Behov av hjälp/stöd med faroinventering/riskanalys
- Annan orsak

Vilka är de två vanligaste anledningarna till att ni har samarbetat inom er länsstyrelse när det gäller livsmedel- och foderkontroll under år 2015-2016? Välj max två av nedanstående alternativ.

- Vi tillhör samma funktion och behöver inte samarbeta med annan funktion på länsstyrelsen.
- Behov av kompetent personal inom specifik kontrollmetodik, t.ex. provtagning.
- Behov av kompetent personal inom specifik produktionsinriktning/bransch, t.ex. vattenbruk (fiskodling etc.).
- Andra kontrollfunktioners erfarenhet om kontrollobjektet.
- Ta fram gemensamma mallar, dokument etc.
- Följer upp avvikelser rapporterade vid den andra kontrollfunktionen.
- Personliga kontakter/nätverk.
- Annan orsak

Övrigt

Har du några förbättringsförslag som du vill framföra avseende kontrollen av primärproducenter av livsmedel eller foder på din länsstyrelse?

Har du några förbättringsförslag som du vill framföra avseende kontrollen av primärproducenter av livsmedel eller foder i Sverige som helhet?

Du har nu kommit till slutet av undersökningen. Skicka in dina svar genom att markera "Ja, redo att avsluta" och därefter klicka på SKICKA-knappen.

Ja, redo att avsluta - Klicka också på SKICKA-knappen nedan.

Appendix 3. Enkätfrågor till enskilda medarbetare vid länsstyrelser, avseende livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter



FÖLJEBREV

Rubrik i ämnesrad: Enkätundersökning, medarbetare - Regeringsuppdrag om offentlig kontroll i primärproduktionen

Hej!

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har gemensamt fått i uppdrag av regeringen att utvärdera om den svenska offentliga kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder uppfyller de krav som ställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 [kontrollförordningen].

Vi vänder oss nu till dig som på något vis arbetar med livsmedel- och foderkontroll i primärproduktionen vid en länsstyrelse med denna webbenkät för att få en bild av hur ni som arbetar med kontrollen uppfattar denna utifrån er yrkesroll. Enkätundersökningen genomförs som en del av flera datainsamlingar, där också andra får frågor, bl.a. utvalda kontaktpersoner vid länsstyrelserna. I utvärderingen kommer enkätresultaten även vägas samman med annan insamlad data, t.ex. länsstyrelsernas rapporterade kontrolluppgifter till Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Dina svar är mycket betydelsefulla, och vi önskar att du tar dig tid att svara så snart som möjligt. Beroende på vad du arbetar med i kontrollen får du olika antal frågor. Vi uppskattar därför att det kan ta från ca 10 minuter till en timme att besvara enkäten. Tidsåtgången beror förutom hur många frågor du får, bl.a. på hur många egna kommentarer du vill lämna till oss i den sista frågan.

Vi vill ha ditt svar senast den 15 juni. Du kommer till enkäten genom att klicka på följande länk: X

Vill du göra ett uppehåll när du besvarar enkäten så kan du göra det genom att klicka på PAUS-knappen i enkäten. Klicka på länken på nytt när du vill fortsätta, t.ex. vid en annan tidpunkt. Om det krävs att du loggar in, för att kunna genomföra undersökningen, använd följande lösenord: XX. Fungerar inte länken, klipp ut följande adress och klistra in den i din webbläsare. XX

Slutrapporten för hela uppdraget redovisas till Näringsdepartementet i slutet av året och kommer vara offentlig. I rapporten framgår inte hur någon enskild person har svarat, utan svaren sammanställs och kommer att redovisas totalt och för olika grupper. Öppna svar på den sista frågan kan komma att redovisas som citat i rapporten.

Har du några frågor är du välkommen att kontakta:

Susanne.Sylvén@livsmedelsverket.se

Stort tack för hjälpen på förhand!

Vänliga hälsningar,

Susanne Sylvén, Undersökningsansvarig Livsmedelsverket

Min inriktning vid kontroll av primärproducenter

Fråga 1: Vilken eller vilka arbetsuppgifter har du vid din länsstyrelse? Flera svar möjligt. (OBLIGATORISK)

- Chef för kontroll.
- Utför själv kontroll.
- Samordnar kontroll i primärproduktionen.
- Registrerar primärproducenter av livsmedel.
- Rapporterar till Livsmedelsverket eller lägger in uppgifter i PRIMÖR (länsstyrelsernas gemensamma register av livsmedelsföretagare som är primärproducenter) etc.
- Rapporterar till Jordbruksverket, via årlig enkät eller i Jordbruksverkets system Konrad.
- Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll.
- Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll.
- Annat kontrollrelaterat.
- Inget kontrollrelaterat, dvs. inget av ovanstående alternativ. →OM ENDAST Inget kontrollrelaterat GÅ TILL NÄSTA FRÅGA

Filter: Inget kontrollrelaterat

Vi behöver inte ställa fler frågor till dig, eftersom du har angivit att du "inte arbetar med något kontrollrelaterat". (OBLIGATORISK)

- Vänligen markera denna ruta, och klicka på "NÄSTA"-knappen nedan så avslutas enkäten.

Fråga 2: Vilket eller vilka kontrollområden arbetar du på något vis med vid din länsstyrelse? Flera svar möjligt. (OBLIGATORISK)

- Tvärvillkor, jordbrukarstöd
- Djurskydd
- Läkemedelsanvändning på gård
- Livsmedel i primärproduktionen
- Foder
- Annat

Fråga 3: Vilket kontrollområde arbetar du huvudsakligen med vid din länsstyrelse? (OBLIGATORISK)

- Tvärvillkor, jordbrukarstöd
- Djurskydd
- Läkemedelsanvändning på gård
- Livsmedel i primärproduktionen
- Foder
- Annat

Fråga 4: Vilket år började du arbeta på din länsstyrelse med frågor som anknyter till livsmedels- eller foderkontroll i primärproduktion? (OBLIGATORISK)

- År 2016
- År 2015 eller tidigare.

Min inriktning vid kontroll av livsmedelslagstiftningen

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Hur stor del av livsmedelslagstiftningen brukar dina kontroller i primärproduktionen vanligtvis omfatta?

- Kontroll av hela livsmedelslagstiftningen (d.v.s. alla för livsmedelsanläggningen relevanta frågor som finns med i vägledning för offentlig kontroll i primärproduktionen, inte enbart frågor i tvärvillkorsinstruktionen. För vissa områden där det ännu inte finns vägledning (t.ex. fisk, vilt, honung) omfattas även relevanta delar i bilaga III i 853/2004).
- Kontroll av delar av livsmedelslagstiftningen, enbart tvärvillkorskontroll enligt tvärvillkorsinstruktionen.
- Kontroll av delar av livsmedelslagstiftningen, enbart provtagning eller kontroll som täcker valda delar av lagstiftningen.
- Ungefär lika vanligt med kontroll av hela som delar av livsmedelslagstiftningen.
- Vet inte hur stor del av livsmedelslagstiftningen som omfattas.

Min inriktning vid kontroll av foderlagstiftningen

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Hur stor del av foderlagstiftningen brukar dina kontroller i primärproduktionen vanligtvis omfatta?

- Kontroll av hela foderlagstiftningen (d.v.s. alla för foderanläggningen relevanta frågor som finns med i vägledning för offentlig kontroll i primärproduktionen, inte enbart frågor i tvärvillkorsinstruktionen. Detta inkluderar t.ex. kontroll av inblandning av läkemedel i foder, i de fall detta förekommer.)
- Kontroll av delar av foderlagstiftningen, enbart tvärvillkorskontroll enligt tvärvillkorsinstruktionen.
- Kontroll av delar av foderlagstiftningen, enbart provtagning eller kontroll som täcker valda delar av lagstiftningen.
- Ungefär lika vanligt med kontroll av hela som delar av foderlagstiftningen.
- Vet inte hur stor del av foderlagstiftningen som omfattas.

Mina kontroller i primärproduktionen under 2015 där livsmedel- eller foderlagstiftningen kontrollerades

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur många kontroller i primärproduktionen genomförde du under år 2015, där efterlevnad av livsmedelslagstiftning ingick... Uppskatta antalet kontroller om du inte är säker.

	Ingen kontroll	1-5 kontroller	6-10 kontroller	11-20 kontroller	21-40 kontroller	41 kontroller eller fler
... efter urval för tvärvillkor.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... efter urval annat än tvärvillkor.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur många kontroller i primärproduktionen genomförde du under år 2015, där efterlevnad av foderlagstiftning ingick... Uppskatta antalet kontroller om du inte är säker.

	Ingen kontroll	1-5 kontroller	6-10 kontroller	11-20 kontroller	21-40 kontroller	41 kontroller eller fler
... efter urval för tvärvillkor.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... efter urval annat än tvärvillkor.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

I de fall du under år 2015 gjorde kontroll i primärproduktionen på anläggningar där både foder och livsmedel hanterades, hur ofta utförde du livsmedel- och foderkontroll vid samma kontrolltillfälle?

- Alltid
- Oftast
- Ibland
- Aldrig

Register

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Är Jordbruksverkets register av primärproducenter av foder i ditt län aktuella, dvs. är de uppdaterade med eventuella förändringar som skett?

- Alla/nästan alla anläggningar har aktuella uppgifter
- Mer än hälften har aktuella uppgifter men inte alla
- Ungefär hälften har aktuella uppgifter
- Mindre än hälften har aktuella uppgifter
- Inga eller mycket få anläggningar har aktuella uppgifter
- Ingen uppfattning

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER e Rapporterar till Livsmedelsverket eller lägger in uppgifter i PRIMÖR [länsstyrelsernas gemensamma register av livsmedelsföretagare som är primärproducenter] etc.)

Använder du Livsmedelsverkets "Anvisningar till rapportering av livsmedelskontrollen i primärproduktionen ..." för aktuellt år, för att veta hur resultatet från livsmedelskontrollen ska rapporteras i PRIMÖR?

- Aldrig tittat i dessa anvisningar.
- Använder dem bara när jag är osäker.
- Använder anvisningarna, aktuell för året, i princip varje gång jag rapporterar.

Kompetens

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

I vilken grad tycker du att du har tillräcklig kompetens inom nedanstående områden för att utföra kontroll vid primärproduktionsanläggningar som producerar livsmedel eller foder?

	Inte alls tillräcklig kompetens 1	2	3	4	Fullt tillräcklig kompetens 5	Inte relevant för min tjänst
Foderlagstiftningen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelslagstiftningen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Förvaltningsrätt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Utförande av inspektion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Utförande av revision	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Utförande av provtagning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bedömning av bristande efterlevnad generellt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Utförande av åtgärder mot företaget inklusive rättsliga åtgärder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kvalitetssäkringssystem	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Kompetens livsmedel

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot livsmedelslagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/ branscher?

Flera svar per produktionsinriktning/bransch möjligt.

Förtydligande, tabell:

* Teoretisk kunskap om denna bransch/process tillägnad via studier, kurser, vägledningar etc.

** Praktisk erfarenhet av denna bransch/process tillägnad genom att ha arbetat inom branschen eller genom att ha utfört många kontroller inom branschen.

	Jag har god teoretisk kunskap * om denna bransch/process.	Jag har viss teoretisk kunskap * om denna bransch/process.	Jag har god praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Jag har viss praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Jag har varken teoretisk kunskap * eller praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktionsinriktningen i länet.
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av får och get	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Uppfödning av hägnat vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Uppfödning av häst	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Uppfödning av nötkreatur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Uppfödning av ren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Uppfödning av kanin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av fisk och kräftdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsumenter, max 70 liter/vecka	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Odling eller insamling av tvåskaliga blötdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. Fiske (fisk och kräftdjur, viltfångade)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Jakt (frilevande vilt)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Odling av baljväxter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

18. Odling av oljevaxter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Odling av potatis	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Odling av sockerbetor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21. Odling av spannmål	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22. Odling av bladgrönsaker på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23. Odling av bladgrönsaker i växthus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24. Odling av köksväxter på friland (ej bladgrönsaker)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25. Odling av bär på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
26. Odling av frukt på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27. Odling av trädgårdsväxter i växthus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28. Odling av svamp	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29. Produktion av groddar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
30. Insamling av vilda bär och svampar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
31. Uppsamlingscentraler för vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
32. Samlingsplats/upsamlingscentral för vegetabiliska primärprodukter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
33. Packeri inom primärproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Kompetens foder

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

I vilken utsträckning bedömer du att du har teoretisk kunskap respektive praktisk erfarenhet att utföra kontroll mot foderlagstiftningen inom nedanstående produktionsinriktningar/branscher? Flera svar per produktionsinriktning/bransch möjligt.

Förtydligande, tabell:

* Teoretisk kunskap om denna bransch/process tillägnad via studier, kurser, vägledningar etc.

** Praktisk erfarenhet av denna bransch/process tillägnad genom att ha arbetat inom branschen eller genom att ha utfört många kontroller inom branschen.

	Jag har god teoretisk kunskap * om denna bransch/process.	Jag har viss teoretisk kunskap * om denna bransch/process.	Jag har god praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Jag har viss praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Jag har varken teoretisk kunskap * eller praktisk erfarenhet ** av denna bransch/process.	Finns inga kända livsmedelsanläggningar med produktionsinriktningen i länet.
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av får och get	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Uppfödning av hägnat vilt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Uppfödning av häst	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Uppfödning av nötkreatur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Uppfödning av ren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Uppfödning av kanin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av fisk och kräftdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Odling av grovfoder (tex hö och ensilage)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. Odling av kraftfoder (tex spannmål)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15. Foderanläggning som blandar in läkemedel (tex zinkoxid) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16. Foderanläggning som blandar in tillsatser (tex vitaminer eller koccidiostatica) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17. Foderanläggning som blandar in fiskmjöl i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

18. Foderanläggning som har direkttorkning av foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. Foderanläggning som har egen import/införsel av riskråvaror avseende salmonella eller aflatoxin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Vägledningar, kontrollhandböcker och instruktioner

FILTER: ALLA (svarar)

Hur bekant är du med nedanstående skriftliga dokument från Livsmedelsverket och Jordbruksverket ... ?

	Aldrig hört talas om den	Hört talas om att den finns, men har inte använt den	Har använt den/hämtat vägledning ur den i enstaka fall	Hämtar vägledning ur den regelbundet
Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets vägledning för "Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen".	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets vägledning "Registrering och godkännande av livsmedelsanläggningar".	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets vägledning "Livsmedelskontroll i primärproduktionen".	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets vägledning "Åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen".	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets "Kontrollhandbok - planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll" inklusive fördjupningar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets "Kontrollhandbok - utföra offentlig livsmedelskontroll" inklusive fördjupningar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsverkets "Kontrollhandbok – Provtagning". Flera delar finns.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Jordbruksverkets tvärvillkorsinstruktion, delarna som gäller livsmedelskontroller.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Jordbruksverkets tvärvillkorsinstruktion, delarna som gäller foderkontroll.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. offentlig foderkontroll i primärproduktionen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll)

Hur bekant är du med din länsstyrelses egna skriftliga instruktioner/rutiner om hur du ska utföra inklusive att följa upp din kontroll i primärproduktionen?

- Aldrig hört talas om att länsstyrelsen har egna skriftliga rutiner.
- Hört talas om att de finns, men har inte använt dem.
- Har använt dem/hämtat vägledning ur dem i enstaka fall.
- Hämtar vägledning ur dem regelbundet.

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

I vilken utsträckning hämtar du vägledning ifrån branschriktlinjer som stöd för dina bedömningar i livsmedels- eller foderkontrollen?

- Aldrig hört talas om dem.
- Hört talas om att de finns, men har inte använt dem.
- Har använt dem/hämtat vägledning ur dem i enstaka fall.
- Hämtar vägledning ur dem regelbundet.

Oanmälda kontroller

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Ungefär hur stor andel av de kontroller i primärproduktionen du genomförde år 2015 där livsmedel ingick var oanmälda?

- Alla eller nästan alla var oanmälda.
- Mer än hälften men inte alla var oanmälda.
- Ungefär hälften var oanmälda.
- Mindre än hälften var oanmälda.
- Inga eller mycket få var oanmälda.

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Ungefär hur stor andel av de kontroller i primärproduktionen du genomförde år 2015 där foder ingick var oanmälda?

- Alla eller nästan alla var oanmälda.
- Mer än hälften men inte alla var oanmälda.
- Ungefär hälften var oanmälda.
- Mindre än hälften var oanmälda.
- Inga eller mycket få var oanmälda.

Enhetlig kontroll

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll)

Hur arbetar du för att få samsyn i kontrollfrågor i primärproduktionen... ? Flera svar möjligt.

Parallellkontroller, skuggkontroller och liknande räknas inte här, utan finns i en senare fråga.

- Stämmer av frågor med kontrollant vid egen länsstyrelse.
- Stämmer av frågor i grupp med kontrollanter vid egen länsstyrelse.
- Stämmer av frågor med kontrollant vid annan länsstyrelse.
- Stämmer av frågor i grupp med kontrollanter vid annan/andra länsstyrelse/-er.
- Annat (t.ex. ringa kontrollstöd på Livsmedelsverket, forum på Livstecknet/Livsmedelsverket).
- Har ingen att bolla frågor med för att få samsyn.

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga ovan (alternativ 1 – 5)

Vid vilket eller vilka tillfällen skedde avstämning för att uppnå samsyn i kontrollfrågor i primärproduktionen? Flera svar möjligt.

Parallellkontroller, skuggkontroller och liknande räknas inte här, utan finns i en senare fråga.

- Nästan alltid eller alltid i samband efter kontrollbesök.
- När behov uppstod.
- Min länsstyrelse har regelbundna förbokade möten.
- Min länsstyrelse har regelbundna förbokade möten med annan/andra länsstyrelse/-er.

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Vid hur många tillfällen under 2015 har du deltagit i eller själv bjudit in till aktiviteter, för granskning av livsmedels- eller foderkontrollen (t.ex. parallellkontroll, skuggkontroll eller liknande) i primärproduktionen vid din egen eller annan länsstyrelse när det gäller ...?

Att följa med som observatör eller nyanställd under upplärning räknas inte.

	Aldrig	En gång	Två gånger	Tre gånger eller fler
... alla relevanta lagstiftningskrav för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorskontroll där livsmedel och foderlagstiftning ingick.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga ovan ("alla relevanta ..." alternativ 2-4 ELLER "tvärvillkor ..." alternativ 2-4) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Vilka andra personer än du själv deltog i den aktivitet/deaktiviteter under 2015 som granskade livsmedel- eller foderkontrollen i primärproduktionen (t.ex. parallellkontroll, skuggkontroll eller liknande)? Flera svar möjligt.

- Person/er från min egen länsstyrelse.
- Person/er från annan länsstyrelse.
- Jag deltog inte själv vid denna aktivitet.

Riskbaserad kontroll

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Tar du när du utför livsmedels- och foderkontroll i primärproduktionen reda på om det enskilda företaget du kontrollerar tillämpar något kvalitetssäkringssystem?

Exempel på kvalitetssystem kan vara: Arlagården, Svenska Äggs omsorgsprogram och Sigill biodling (Revisionerna av Sigill standarder utförs av Kiwa, SMAK, HS certifiering m.fl.).

- Alltid
- Oftast
- Ibland
- Aldrig

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll) OCH fråga ovan (alternativ 1 – 3)

Har du vid kontroll av enskilda livsmedels- och/eller foderföretag i primärproduktionen kunskap om innehållet i det kvalitetssäkringssystem som företaget tillämpar?

Exempel på kvalitetssystem kan vara: Arlagården, Svenska Äggs omsorgsprogram och Sigill biodling (Revisionerna av Sigill standarder utförs av Kiwa, SMAK, HS certifiering m.fl.).

- Ja, känner till kvalitetssäkringssystem för merparten av branscher.
- Ja, känner till vissa branschers kvalitetssäkringssystem.
- Nej

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

Tar du inför urval eller kontroll av enskilda livsmedels- och/eller foderföretag i primärproduktionen reda på resultat från revisioner av dessa anläggningar utförda mot branschens egna kvalitetssäkringssystem?

- Alltid
- Oftast
- Ibland
- Aldrig

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

I vilken grad hade nedanstående faktorer påverkan vid urval av enskilda anläggningar för den totala livsmedels- och foderkontrollen i primärproduktionen vid din länsstyrelse 2015?

Du som endast arbetar med urval för endera livsmedels- eller foderkontrollen svarar endast för detta område.

	Mycket liten påverkan 1	2	3	4	Mycket stor påverkan 5	Vet inte
Tvärvillkorsurvalet.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Djurskyddsurval.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Risker för livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Risker för foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Urval för annan kontroll (läkemedelsanvändning mm).	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad livsmedelskontroll vid ett enskilt företag i primärproduktionen?

Ange max två alternativ.

- Risker för konsument och djurhälsa kopplat till de olika produktionsinriktningarna.
- Omfattningen av de olika produktionsinriktningarna (komplexitet och storlek).
- Erfarenhet vid tidigare offentlig kontroll, vid den enskilda anläggningen.
- Anslutning till frivilligt kontrollprogram, kvalitetssäkringssystem eller liknande.
- Omfattning av företagets egen kontroll.
- Inget av de ovanstående alternativen, kontrollens upplägg är lika över alla företag jag kontrollerar.

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Vad har generellt störst betydelse för dig när du väljer upplägg och fokus vid utförande av planerad foderkontroll vid ett enskilt företag i primärproduktionen?

Ange max två alternativ.

- Risker för konsument och djurhälsa kopplat till de olika produktionsinriktningarna.
- Omfattningen av de olika produktionsinriktningarna (komplexitet och storlek).
- Erfarenhet vid tidigare offentlig kontroll, vid den enskilda anläggningen.
- Anslutning till frivilligt kontrollprogram, kvalitetssäkringssystem eller liknande.
- Omfattning av företagets egen kontroll.
- Inget av de ovanstående alternativen, kontrollens upplägg är lika över alla företag jag kontrollerar.

Kontrollresultat från länsstyrelse till företag

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Ungefär hur lång tid efter kontrolltillfället fick företagen i primärproduktionen vanligtvis skriftlig information om avvikelserna som upptäckts vid din kontroll av...?

	Vid kontrolltillfälle	Inom 3 dagar efter kontrolltillfälle	3-7 dagar efter kontrolltillfälle	8-14 dagar efter kontrolltillfälle	15-30 dagar efter kontrolltillfälle	Mer än 30 dagar efter kontrolltillfälle	Utför inte denna typ av kontroll	Inga avvikelser har upptäckts.	Vet inte
... alla relevantlagstiftningskrav för livsmedel och foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... tvärvillkorskontroll där livsmedel och foderlagstiftning ingick.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Informationsutbyte inom/mellan myndigheter

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Hur ofta har du haft kontakt med andra kontrollmyndigheter innan du gör kontroll på enskilda livsmedels- eller foderföretag i primärproduktionen, t.ex. när det finns flera kontrollmyndigheter i livsmedelskedjan för samma företag?

- Alltid
- Oftast
- Ibland
- Aldrig

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Vid vilka tillfällen har du informerat andra myndigheter när du upptäckt avvikelser på enskilda anläggningar i primärproduktionen där andra myndigheter också utövar kontroll?

- Informerar, alltid
- Informerar, i de fall det är möjligt att avvikelsen kan ha betydelse för deras kontroll
- Informerar, endast i de fall jag har personliga kontakter
- Har inte informerat andra myndigheter
- Har inte varit aktuellt/inte upptäckt avvikelse

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

Vid vilka tillfällen har du informerat andra kontrollanter inom den egna länsstyrelsen om avvikelser du upptäckt på enskilda anläggningar i primärproduktionen där även de utövar kontroll?

- Informerar, alltid
- Informerar, i de fall det är möjligt att avvikelsen kan ha betydelse för deras kontroll
- Informerar, endast i de fall jag har personliga kontakter
- Har inte informerat andra kontrollanter
- Har inte varit aktuellt/inte upptäckt avvikelse

Informationsutbyte mellan myndigheter och kvalitetssystemägare/certifieringsorgan

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll)

I vilken utsträckning har du informationsutbyte om enskilda företag i primärproduktionens avvikelse/-er mot lagkrav med ägare av kvalitetssystem eller certifieringsorgan när du kontrollerar enskilda företag som tillämpar kvalitets säkerhetssystem?

Förklarande exempel:

- Kvalitets säkerhetssystem - IP Sigill Frukt & Grönt och Arlagården
- Ägare av kvalitetssystem - Sigill Kvalitetssystem AB och Arla Foods AB
- Certifieringsorgan - Kiwa och SMAK

- Alltid
- I de fall det är möjligt att avvikelsen kan ha betydelse för behovet av offentlig kontroll
- Endast i de fall jag har personliga kontakter
- Aldrig
- Inte tagit reda på om enskilda företag jag kontrollerat tillämpat kvalitets säkerhetssystem

Uppföljning av att kontrollen ger effekt

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att vid din länsstyrelse har ledningen för livsmedelskontrollen under 2015 regelbundet följt upp måluppfyllelsen för livsmedelskontrollen i primärproduktionen?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (4 Livsmedel) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur ofta under 2015 säkerställde ledningen vid din länsstyrelse att kontrollplanen för livsmedel i primärproduktionen, utöver plan för tvärvillkorskontroll, följdes?

- Ett par eller flera gånger om året
- En gång/årligen
- Inte alls
- Vi har ingen plan för livsmedelskontrollen (utöver plan för tvärvillkorskontrollen)
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att vid din länsstyrelse har ledningen för livsmedelskontrollen i primärproduktionen under 2015 vidtagit åtgärder med anledning av brister som upptäckts i länsstyrelsens kontrollverksamhet, t.ex. kontrollplanen följs inte, målen uppnås inte, kompetens saknas etc.?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att din länsstyrelse under 2015 på tillfredställande sätt har följt upp att enskilda kontrollanter upptäcker väsentliga avvikelser mot livsmedelslagstiftningen som kan finnas vid enskilda företag i primärproduktionen, t.ex. via parallellkontroll/skuggkontroll eller genom jämförelser av kontrollresultat mellan länsstyrelser?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att din länsstyrelse under 2015 har följt upp att enskilda företag i primärproduktionen åtgärdar avvikelser mot livsmedelslagstiftningen som ni upptäckt vid en kontroll?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att vid din länsstyrelse har ledningen för foderkontrollen i primärproduktionen under 2015 regelbundet följt upp måluppfyllelsen för foderkontrollen?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur ofta har ledningen vid din länsstyrelse säkerställt att kontrollplanen för foder i primärproduktionen, utöver plan för tvärvillkorskontroll, följts under 2015?

- Ett par eller flera gånger om året
- En gång/årligen
- Inte alls
- Vi har ingen plan för foderkontrollen (utöver plan för tvärvillkorskontrollen)
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att vid din länsstyrelse har ledningen för foderkontrollen i primärproduktionen under 2015 vidtagit åtgärder med anledning av brister som upptäckts i länsstyrelsens kontrollverksamhet, t.ex. kontrollplanen följs inte, målen uppnås inte, kompetens saknas etc.?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att din länsstyrelse under 2015 på tillfredställande sätt har följt upp att enskilda kontrollanter upptäcker väsentliga avvikelser mot foderlagstiftningen som kan finnas vid enskilda företag i primärproduktionen, t.ex via parallellkontroll/skuggkontroll eller genom jämförelser av kontrollresultat mellan länsstyrelser?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, jordbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (a Chef för kontroll ELLER b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll) OCH fråga 4 (år 2015 eller tidigare)

Hur väl instämmer du i att din länsstyrelse under 2015 har följt upp att enskilda företag i primärproduktionen åtgärdar avvikelser mot foderlagstiftningen som ni upptäckt vid en kontroll?

- 1 - Instämmer inte alls
- 2
- 3
- 4
- 5 - Instämmer helt
- Vet inte

Regelbunden kontroll som sker så ofta som lämpligt

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (c Samordnar kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

I vilken grad styr risker (för konsument och djurhälsa) vid de enskilda företagen i primärproduktionen och dess produktionsinriktningar kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... alla krav för primärproducenter av foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (c Samordnar kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

I vilken grad styr de enskilda företagen i primärproduktionens omfattning, komplexitet och storlek kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... alla krav för primärproducenter av foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (c Samordnar kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

I vilken grad styr erfarenhet om det enskilda företaget i primärproduktionen och dess bransch kontrollfrekvensen när kontroll planeras för ... ?

	I mycket låg grad 1	2	3	4	I mycket hög grad 5	Vet inte
... alla krav för primärproducenter av livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... alla krav för primärproducenter av foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för livsmedel.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... enbart tvärvillkorspunkter för foder.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll)

Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en livsmedelskontroll vid följande typer av produktionsinriktningar, för att minimera riskerna för att konsument blir sjuk eller lurad av livsmedlet? Svara spontant.

Frågan omfattar inte alla produktionsinriktningar (branscher) som finns i Sverige.

	Flera besök varje år	Varje år	Vart annat år	Vart 5:e år	Vart 10:e år	En gång vart 25:e år	Mer sällan än vart 25:e år	Ingen åsikt
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Odling av fisk och kräftdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsument, max 70 liter/vecka	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Fiske (fisk och kräftdjur, viltfångade)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av spannmål	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Odling av bladgrönsaker på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Odling av köksväxter på friland (ej bladgrönsaker)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Odling av bär på friland	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Odling av trädgårdsväxter i växthus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

Ungefär hur ofta bedömer du att det skulle behöva göras en foderkontroll vid följande typer av verksamheter, för att minimera riskerna för djurhälsa eller i förlängningen människors hälsa? Svara spontant.

Frågan omfattar inte alla produktionsinriktningar (branscher) som finns i Sverige.

	Flera besök varje år	Varje år	Vart annat år	Vart 5:e år	Vart 10:e år	En gång vart 25:e år	Mer sällan än vart 25:e år	Ingen åsikt
1. Uppfödning av fjäderfä och struts	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Uppfödning av gris	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Odling av fisk och kräftdjur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Honungsproduktion (biodling)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Mjolkproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Äggproduktion	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Odling av grovfoder (tex hö och ensilage)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Odling av kraftfoder (tex spannmål)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Odling av foder på gårdar utan egna djur	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Foderanläggning som blandar in läkemedel (tex zinkoxid) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Foderanläggning som blandar in tillsatser (tex vitaminer eller koccidiostatica) i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Foderanläggning som blandar in fiskmjöl i foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Foderanläggning som har direkttorkning av foder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. Foderanläggning som har egen import/införsel av riskråvaror avseende salmonella eller aflatoxin	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Branschernas kvalitetssäkringssystem

Nu följer en fråga om branschernas kvalitetssäkringssystem och de kvalitetssäkringssystem (KSS) som har granskats/granskas av Livsmedelsverket under år 2010-2016 (vissa KSS har granskats gemensamt med Jordbruksverket)

Dessa är:

- Arlagården
- IP Sigill Mjök
- IP Sigill Fukt och Grönt
- IP Sigill Spannmål och oljevaxter
- Sigill biodling
- Svensk fågels omsorgsprogram
- Svenska äggs omsorgsprogram

FILTER: Fråga 2 (1, tvärvillkor, lantbrukarstöd ELLER 4 Livsmedel ELLER 5 Foder) OCH fråga 1 (b Utför själv kontroll ELLER c Samordnar kontroll ELLER g Gör urval (skapar kontrollplan) för livsmedelskontroll ELLER h Gör urval (skapar kontrollplan) för foderkontroll)

Hur stor andel av de anläggningar i primärproduktionen som tillämpar/tillämpade någon av ovanstående kvalitetssäkringssystem anser du med din erfarenhet bättre uppfyller livsmedelslagstiftningen och/eller foderlagstiftningen än verksamhet som inte tillämpar kvalitetssäkringssystem?

- Merparten av anläggningarna
- Ungefär hälften av anläggningarna
- Enstaka anläggningar
- Ingen anläggning
- Ingen uppfattning

Bakgrundsfrågor

FILTER: ALLA

Är du man eller kvinna?

- Man
- Kvinna

Hur stor andel av en heltidstjänst arbetar du med livsmedelskontroll i primärproduktionen?

- Mindre än 3 procent
- 3-5 procent
- 6-10 procent
- 11-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- 75 procent eller mer
- Jag arbetar inte med livsmedelskontroll

Hur stor andel av en heltidstjänst arbetar du med foderkontroll i primärproduktionen?

- Mindre än 3 procent
- 3-5 procent
- 6-10 procent
- 11-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- 75 procent eller mer
- Jag arbetar inte med foderkontroll

Vilken är din högsta utbildningsnivå?

- Grundskola
- Gymnasium
- Universitet/högskola, kortare än 3 år
- Universitet/högskola, 3 år eller längre

Inom vilket område anser du att du har högst kompetens?

- Lantbruk
- Vattenbruk
- Foder
- Livsmedel
- Djurskydd – livsmedelsproducerande djur
- Djurskydd – sällskapsdjur
- Miljö inklusive kemikalier
- Revisionsteknik
- Annat

Hur många år har du arbetat med frågor som anknyter till livsmedels- eller foderkontroll i primärproduktion?

- Mindre än ett år
- 1-2 år
- 3-5 år
- Mer än 5 år

Övrigt

Har du några förbättringsförslag som du vill framföra avseende kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder i Sverige som helhet?

Du har nu kommit till slutet av undersökningen. Skicka in dina svar genom att markera "Ja, redo att avsluta" och därefter klicka på SKICKA-knappen.

- Ja, redo att avsluta - Klicka också på SKICKA-knappen nedan.

Appendix 4. Guide för intervju av lantbrukare/producent av primärprodukt

Jag heter xx, arbetar på Livsmedelsverket, som är en statlig myndighet. Vi har ett uppdrag från regeringen att ta reda på hur lantbrukare (producenter av primärprodukter) ser på risker i produktionen av livsmedel eller foder. Regeringen vill också veta företagets syn på hur vi kan förbättra kontrollen av sådan produktion.

Du har blivit utvald för intervju därför att du haft kontroll från länsstyrelsen av livsmedel och eventuellt även foder under 2015.

Har du möjlighet att hjälpa oss i vårt uppdrag genom att svara på några frågor? Intervjun tar 10-15 minuter.

Innan vi börjar vill jag också säga att resultatet från intervjuerna vi gör kommer att sammanställas i en rapport. I den återges inte just dina eller andras enskilda svar. Vi kommer att redovisa en sammanfattande bild.

Är det OK för dig att jag spelar in intervjun, så att jag kan gå tillbaka och återge det som sägs rätt. Vi raderar alla intervjuer när vi är klara med rapporten. Inga andra än vi som arbetar med intervjuerna kommer att läsa dem. Hoppas det är ok med dig?

Är det någon du undrar över innan vi sätter igång med frågorna?

Frågor

1. Kan du kortfattat beskriva hur din produktion av livsmedel/foder ser ut idag?

SPONTANA SVAR FÖRST, DÄREFTER NEDANSTÅENDE FRÅGOR:

- a. Vilken/Vilka produktionsinriktningar har du/omfattning?
- b. Har din produktionsinriktning/dina produktionsinriktningar ändrats under de senaste fem åren?

OM FÖRETAGET ÄVEN ÄR FODERFÖRETAGARE:

- a. Odlar eller tillverkar du ditt eget foder?
- b. Köper du foder?
- c. Säljer du även till andra?
- d. Köper du in något foder direkt från ett annat land? (*utan svensk återförsäljare. Kan tex vara fiskmjöl från Dk*)

2. Vilka anser du är de största riskerna med livsmedels- och fodersäkerheten i din verksamhet, om du tänker på människors eller djurs hälsa?

SPONTANA SVAR FÖRST, DÄREFTER NEDANSTÅENDE FRÅGOR:

- a. Om du skulle peka ut den största risken med livsmedlet/livsmedlen du producerar, vad skulle det vara?
- b. Om du skulle peka ut den största risken med fodret du odlar eller använder, vad skulle det vara?

3. Minns du vad har du haft för kontroll av din livsmedels- och/eller foderproduktion under 2015?

Kommentar: 2015 har konsekvent fallit bort när frågan ställdes, så svaren speglar alla kontroller IP minns förekommer i deras företag.

- Vilka typer av kontroller var det?

OM DET INTE KOMMER UPP SPONTANT

- Myndigheters kontroll av lantbrukare som sökt lantbrukarstöd, t.ex. tvärvillkorskontroll (*Hur ofta kontrollerar de din verksamhet?*)
- Kontrolleras du av någon som köper dina produkter (i denna intervju omfattas t.ex. **Arlagårdens** kontroller här) (*Hur ofta kontrollerar de din verksamhet?*)
- Kontroller kopplat till **kvalitetssäkerhetssystem**, t.ex. IP Sigill standarder, Djuromsorgsprogram, Smittsäkrad besättning (*Hur ofta kontrollerar de din verksamhet?*)
- Krav, Ekologiskt (*Hur ofta kontrollerar de din verksamhet?*)

Hjälp text: Kontroller som inte utförs av myndighet utförs bland annat av Växa Sverige, KIWA, SMAK, Intertek, HS Certifiering m.fl.

4. Nu vill jag prata lite om den kontroll som länsstyrelsen genomförde [datum]. Minns du den?

SPONTANA SVAR FÖRST!

5. Anmäldes kontrollen i förväg eller dök kontrollanten bara upp?

- Om anmäld i förväg:
 - Minns du hur långt i förväg?
 - Har du några synpunkter om föransmälan/oanmält?

6. Minns du hur lång tid kontrollen tog?

7. Gjordes kontroll av andra delar än livsmedel vid samma tillfälle?

- I så fall av vad? (t ex Foder, Djurskydd, Miljö)

8. Kan du berätta om kontrollen?

- a. Vad var bra?
- b. Vad kunde varit bättre?

9. Har du förtroende för den kontroll som gjordes av ditt livsmedelsföretag?

- a. Om ja, varför?
- b. Om nej, varför inte?

NÄR DE SVARAT SPONTANT; STÄLL FRÅGOR OM DET DE INTE TAGIT UPP DET?

- a. Hade kontrollanten en bra dialog med dig?
- b. Fokuserade kontrollanten på rätt saker vid kontrollbesöket?
- c. Kontrollerades de områden där du ser att riskerna i produktionen är störst?

10. Tycker du att kontrollantens bedömning var riktig?

- a. Om ja: Varför?
- b. Om nej: Varför inte?

11. Syftet med livsmedels- och foderkontrollen är framförallt att upptäcka brister som kan medföra att maten inte är säker att äta eller att djuren inte mår bra.

- a. Tycker du att kontrollanten upptäckte de brister som fanns och inte missade något?
- b. Tycker du generellt att livsmedels- och foderkontrollerna som du varit med om har varit tillräckligt bra genomförda, så att eventuella brister skulle upptäckas? (Här menar vi alla typer av kontroller, även från andra myndigheter, kontroller av kvalitetssäkringssystem eller dylikt)

12. Om någon brist noterades – hur fick du visa att den åtgärdats?

- a. Tycker du att det var ett bra sätt?

13. Tyckte du kontrollanten hade den kunskap som behövs för den kontroll som genomfördes vid din verksamhet?

- a. Om ja: Var något speciellt bra? Inom vilken produktionsinriktning/ vilka produktionsinriktningar i din verksamhet?
- b. Om nej: Varför inte? Inom vilken produktionsinriktning/ vilka inriktningar i din verksamhet var kunskapen otillräcklig?

14. Hur ofta anser du att en verksamhet med (*din produktionsinriktning ... säg det som är aktuellt, t.ex. grisuppfödning*) behöver kontrolleras så att konsumenter och djur kan vara säkra på att inte bli sjuka av livsmedel eller foder som kommer från denna produktionsinriktning

15. En viss mängd kontroll ska genomföras av din verksamhet.

Vad föredrar du? Flera korta eller färre långa kontrollbesök?

16. Har du något förslag på hur kontrollen av livsmedel och foder kan förbättras?

TACK FÖR ATT DU TOG DIG TID ATT SVARA PÅ VÅRA FRÅGOR.

Bilaga 2. Enkät med frågor till andra EU-medlemsstater, livsmedels- och foderkontroll av primärproducenter



Följebrev till webbenkät, utskickad den 29 juni 2016

ÄRENDERUBRIK: Official controls in primary production - share your experiences

Dear Colleague,

The Swedish Board of Agriculture (SBA) and the National Food Agency (NFA) in Sweden are currently doing a review on the official control system of food and feed at primary production according to EC Regulation 882/2004.

As part of the review we are sending out this questionnaire to other Member States. Your participation in this survey is of utmost importance to us and we hope that you will be able to find the time to fill it in.

We estimate that it will take about 45 minutes to fill in, depending on your answers. Please note that you can stop at any given time and finish it later. If you are not the right person to answer our questions, please forward this e-mail to the right person. Also note that it is possible to answer parts of the questionnaire and then forward it to another person.

We appreciate that this is a busy time of year and we're truly grateful for your co-operation. We would like to point out that you are **not anonymous** when you fill in this survey, as we may want to follow-up some answers at a later stage.

You find the survey by clicking the following link: [passlink]

If it is required that you log in to conduct the survey, please use the following password: [password]

If the link does not work, please copy this address and paste it into your browser. [altlink]

Thank you for your participation!

Renée Norlin



The National Food Agency, (NFA) and the Swedish Board of Agriculture, (SBA) are carrying out a review of the official control system of food and feed in primary production according to EC Regulation 882/2004.

We would be most grateful if you could share your experiences of the official control system in your country.

The overall purpose of the review is to suggest measures for improving the official control system of food and feed in Sweden.

Many thanks for your help and co-operation

1. What is your role/title with regards to primary production in your country?

The organization of official food and feed controls in your country

2. Please add a brief description of how your country is organized for the delivery of official controls in food and feed primary production according to EC regulation 882/2004 Please note that it is possible to copy and paste into the textbox below. It is also possible to attach a document to answer this question at the very END of the questionnaire.

3. Which administrative level is responsible for planning the food and feed primary production controls in your country? By planning we mean deciding the total number of inspections and which type of food and feed businesses that are being targeted in a particular year/period. Please note that more than one answer is possible.

- National agency
- Regional authorities
- Local authorities/Municipality
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

4. Are you able to use enforcement measures if a regional or local authority do not perform its duties with regards to official controls of food and feed in primary production? By enforcement measures we mean the ability to take legal action.

- Yes
- No
- Other specify
- Not applicable
- Don't know

5. In some Member States, part of the food and feed primary production official controls are carried out by an independent control body, this is also known as Quality Assurance Schemes. Has any part of the food and feed primary production controls been delegated to a non-government organization?

- Yes
- No
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

6. Which areas of official controls of food and feed in the primary production are carried out by non-government organizations?

7. Which administrative level is responsible for selecting which establishments will be subject to official controls of food and feed in primary production?

- National agency
- Regional authorities
- Local authorities/Municipality
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

8. Which criteria are used to determine which establishments will be subject to official controls of food and feed in primary production? Please note that more than one answer is possible.

- Risk based selection
- Previous experience of a particular establishment
- Random selection
- Adherence to Quality Assurance Schemes
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

9. Is there an administrative division between food and feed controls? By administrative division we mean that the food and feed control is carried out by separate agencies, departments or units.

- Yes
- No
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

10. Are the inspectors specialized in either food or feed controls in primary production? We want to know whether the same inspector can be responsible for carrying out official controls on both food and feed production or not.

- Yes – inspectors are specialized in either food or feed controls
- No – same inspector can carry out both types of controls
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

11. Now, thinking about official food controls in primary production... Is there an administrative division between animal/food of animal origin and plant production controls in your country? By administrative division we mean that animal/food of animal origin and plant production control is carried out by separate agencies, departments or units.

- Yes
- No
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

12. Are the inspectors specialized in either animal/food of animal origin or plant production controls in primary production? We want to know whether the same inspector can be responsible for carrying out official controls on both animal and plant production or not.

- Yes – inspectors specialized in either animal/food of origin or plant production
- No – same inspector can carry out both types of controls
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

13. Are the official controls of food and feed in primary production carried out by the same agency/authority as the controls of cross-compliance? Food and feed business establishments that receive agricultural support and certain payments have to observe certain conditions in return for receipt of payment; this is known as cross-compliance.

- Yes, carried out by the same agency/authority
- No, carried out by different agencies/authorities
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

14. Are the inspectors specialized in either cross-compliance or food and feed control? We want to know whether the same inspector can be responsible for carrying out cross-compliance controls and official food and feed controls.

- Yes – inspectors specialized in either cross-compliance or food and feed control
- No – same inspector can carry out both types of controls
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

15. There are numerous types of food and feed business operators in primary production, it can be a challenge to ensure that the organization has in-depth and up-to-date expertise in all of those. How have you met this challenge in your country? Are there any particular areas that you find difficult to cover?

Frequency of official controls

16. What proportion of the total number of food business operators in primary production are subject to official controls annually?

- <1 %
- 1-2%
- 3-5 %
- 6-10%
- 11-20%
- More than 20 %
- Don't know

17. What proportion of the total number of feed business operators in primary production are subject to official controls annually?

- <1 %
- 1-2%
- 3-5 %
- 6-10%
- 11-20%
- More than 20 %
- Don't know

18. Roughly, how often do high risk food and feed business operators receive official control?

- More than once per year
- Once per year
- Every other year
- Less often than every other year
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

19. To what extent is the control of food and feed in primary production unannounced? By unannounced we mean visits that are not announced more than 2 hours in advance.

	Almost always	Very often	Sometimes	Rarely	Never	Don't know
Food controls	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Feed controls	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Cross-compliance controls	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Registration of food and feed business operators

20. Do all primary producers have to be registered or are there specific exemptions where primary producers are not subject to official controls?

- Yes – there are exemptions
- No exemptions
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

21. Which criteria are used to determine when an establishment is to be registered (or exempt from registration) as a business operator of food or feed in primary production? Please note that more than one answer is possible.

- Quantity of production
- Continuity of production
- Level of risk
- Own consumption
- Local distribution only
- Other please specify
- Don't know/Not applicable

22. The EU legislation (852/2004) stipulates that certain establishments must be registered but does not set out specific criteria with regards to which businesses are exempt from official controls of food and feed in primary production. How do you apply this regulation in practice? Please add any criteria that you may use for determining whether registration is required or not.

23. Do you, for instance, register establishments that do not exceed production of the following quantities?

	Yes, need to register	No, registration not required	Don't know/Not applicable
Egg production from 20 hens	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5 cattle sent to slaughter/year	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5 horses sent to slaughter/year	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10 pigs sent to slaughter/year	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5 tons of potatoes/per year	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3 tons of leafy vegetables/ per year	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Sharing information

24. If the same food or feed business establishment (in primary production) is controlled by more than one agency/department/authority, is there a regular exchange of information?

- Almost always regular exchange of information, regardless of the outcome of the control
- Exchange of information when needed i.e. non-compliance
- Some exchange of information but not on a regular basis
- Hardly any or no exchange of information
- Other specify
- Not applicable
- Don't know

25. If a primary food or feed business establishment is part of a voluntary Quality Assurance Scheme where the control is carried out by a non-government control body, is the outcome of the voluntary control regularly shared with the official control authorities/control bodies?

- Information is almost always shared, regardless of the outcome of the control
- Information is shared when needed i.e. non-compliance
- Some information is shared but not on a regular basis
- Hardly any or no exchange of information
- Other specify
- Not applicable
- Don't know

Funding and verification of official controls

26. Please describe how the funding of official controls in food and feed primary production work in your country? Are business establishments charged for the control? Are there any other sources for covering the cost of control? Please note that we are thinking about regular official controls only not additional official controls.

27. How do you verify the effectiveness of the official controls of food and feed in primary production? By effectiveness we mean the extent to which official controls achieve the objectives of Regulation (EC) No 882/2004.

Strengths and challenges

Finally, we kindly ask you to share your personal thoughts on the strengths and the challenges of official food and feed controls in primary production in your country. Please note that no names will be mentioned in the report.

28. What would you say are the strengths of the way that your country is organized with regards to delivering effective official controls?

29. What would you say are the greatest challenges that you face with regards to delivering effective official controls?

30. You've now reached the end of the survey. Please continue by ticking the "Yes - survey complete" button and then the send button below. Please remember to attach any documents that may help to answer the question about how your country is organized for the delivery of official controls in food and feed primary production.

- Yes - survey complete